

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI**

**YALVAÇ URAL'IN ÇOCUK YAPITLARININ EVRENSEL DEĞERLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZDEN OTMAR

ANKARA, Eylül, 2017

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI**

**YALVAÇ URAL'IN ÇOCUK YAPITLARININ EVRENSEL DEĞERLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZDEN OTMAR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. ALİYE ERDEM HARBELİOĞLU

ANKARA, Eylül, 2017

ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özden Otmar'ın hazırladığı, “Yalvaç Ural”ın Çocuk Yapıtlarının Evrensel Değerler Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı / Türkçe Eğitimi Programı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Aliye ERDEM HARBELİOĞLU

Üye: Doç. Dr. Canan ASLAN

Üye: Doç. Dr. Banu AKTÜRKOĞLU

Onay

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından/....../20.... tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20.... tarihinde kabul edilmiştir.
.../.../20...

Prof. Dr. İsmail GÜVEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Özden OTMAR

ÖZET

YALVAÇ URAL'IN ÇOCUK YAPITLARINDAKİ EVRENSEL DEĞERLER

Otmar, Özden

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Aliye Erdem Harbelioğlu

Eylül 2017, xii+ 317 sayfa

Bu araştırmada, Türk çocuk edebiyatı yazarlarından Yalvaç Ural'ın çocuk yapıtları incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı, Türk çocuk edebiyatının öncü isimlerinden olan Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatı yapıtlarından şiir, öykü, şiir-öykü ve fabllarındaki evrensel değerlerin incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, doküman analizi modeli kullanılmıştır. Yazarın çocuklar için kaleme aldığı tüm eserleri araştırmanın kapsamını oluşturur. Araştırmaya yazarın çocuk yazını hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla yazarla görüşme de gerçekleştirilmiştir. Bu aşamadan sonra elde edilen veriler, içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Seçilen eserler baştan sona okunmuş; eserlerde belirlenen değerler tablo hâlinde sunulmuştur. Her eser için ayrı ayrı okuma, not alma, evrensel değerleri belirleme ve değerlendirme işlemi yapılmıştır. Her yapıtın değerlendirme sonuçları ayrı başlıklar altında toplanmış, değerlerle ilgili iletilerin eserde nasıl sunulduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, sadece ülkemizde değil dünyada da tanınan ve saygı duyulan bir yazar olarak Yalvaç Ural'ın Türk edebiyatına sunduğu eserlerin anadili kazanımında çocuk gerçekliği ve onların yaş grubuna hitap ettiği; çocukların duyarlı yetişkinler olabilmeleri için eserlerindeki evrensel değerlerin dolaylı olarak aktarıldığı belirlenmiştir. Yalvaç Ural'ın yapıtlarında geniş bir evrensel değer yelpazesinin olduğu saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden hareketle bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Yalvaç Ural, evrensel değerler, çocuk gerçekliği, edebiyat.

SUMMARY

UNIVERSAL VALUES IN CHILDREN’S WRITTEN TEXT OF YALVAÇ URAL

Otmar, Özden

MASTER OF ARTS, DEPARTMANT OF CULTURAL FOUNDATIONS OF
EDUCATION

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Aliye Erdem Harbelioğlu

September 2017, xii+ 317 page

In this study, a valuable author in children’s literature in Turkey, Yalvaç Ural is studied. In this study, the aim is to modify Yalvaç Ural’s children written text. These are his poetries, novels, poetries-novels and fables. These written texts are examined in regard of universal values. In this study, qualitative research techniques are used and descriptive method is selected. The study is also focused on document analysis model. An interview is conducted with Yalvaç Ural to modify his thoughts about children’s texts. After these stages, the collected datas are analysed in regard of content analysis method. The selected texts are read from the beginning to the end; the finding values are bounted by using scan model. For every literary work stand by stand reading, taking notes, identifying universal values and evaluation work is done. Every literaray works evaluation results are collected under isolated title and it is also identified that how the universal values are given and how they are presented. Next, the interpretation is done and the results are given.

According to the results of the study, it is accepted that Yalvaç Ural is an author respected not only in Turkey but also respected through the world. His works are accepted that while aquisitiving the mother tonque his works are address to child reality and child age statue in regard of included universal values. In his works universal values are presented indirectly. In his works, wide universal values varieties are identified. In the light of these findings, some suggestions are made.

Keywords: Yalvaç Ural, universal values, child reality, literature.

ÖNSÖZ

Evrensel değerlerle donatılmış edebi eserlerde yazar, çocuklarla paylaşmak istediği iletiler ve örnek davranışlar için, çocukların da düşünmesine ve duyarlılıklarının geliştirilmesine ihtiyaç duyar. Çocukların bu gelişimi gerçek hayatta edinebilmeleri için, çocukları metnin anlamına götürecek uygun iletilerle eserlerini oluşturmalıdır. İşte, yazar-çizer ve çocuk etkileşiminin kalitesini ortaya çıkaran ve kitabın bir edebiyat ürünü olmasını sağlayan en önemli etken de çocuklara günlük hayatlarında da insan ilişkilerine yardımcı olacak olan evrensel iletileri kazandıran yazınsal nitelikli ipuçlarını sunma başarısıdır. Çocukların gelişim evrenine uygun yazınsal kurgu içinde sunulan iletiler, çocuğun günlük hayatında mutlu olmasına ve kitapları sevmesine yardımcı olacaktır.

Çalışmam boyunca bana akademik anlamda önemli katkılar sunan başta çok değerli danışman hocam, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Aliye Erdem Harbelioğlu'na görüşmede bana vakit ayıran Yalvaç Ural'a, görüşmelerim sırasında yardımlarına başvurduğum Burcu Ural'a, çalışmam boyunca bana son derece özverili davranan sevgili anne ve babam Aynur-Hasan Otmar'a, ablam Fatmanur Otmar Özcan'a ve eşi Yurdaer Özcan'a çalışmalarımı okuyarak bana son derece önemli dönütler veren, bana arkadaşlık ve yoldaşlığın ne demek olduğunu gösteren Yıldız Tekin'e, Sevilay Özgedey'e, Merve Karamete'ye ve çalışmamı hazırlamada bana yardımcı olan Emre Uysal'a, Mehmet Hayri Sarı'ya ve Hülya Akkaş'a teşekkürü bir borç bilirim.

Özden Otmar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
SUMMARY	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	xii
BÖLÜM 1.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	6
1.3. Önem.....	7
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar.....	8
BÖLÜM 2.....	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Anadili	9
2.1.1. Dil ve Anadilinin Tanımı.....	9
2.1.1.1. Dilin Tanımı.....	9
2.1.1.2. Dilin Önemi	11
2.1.1.3. Dil ve Anadili Kazanımında Çevre.....	12
2.1.1.4. Anadilinin Tanımı.....	13
2.1.2. Anadili Öğretiminin Amacı ve Önemi	14
2.1.3. Anadili Kazanımında Dört Temel Dil Becerisi	17
2.1.3.1.1. Dinleme.....	20
2.1.3.1.1.1.Dinlemenin önemi.	21
2.1.3.1.2. Konuşma	22
2.1.3.1.2.1. Konuşma eğitiminin gerekliliği ve önemi.	23
2.1.3.1.3. Yazma	24
2.1.3.1.4. Okuma.....	24
2.1.3.1.4.1.Okumanın önemi ve amacı.	25
2.1.3.1.4.2. Okuma alışkanlığı.....	26

2.1.4. Anadili Öğretiminde Çocuk Kitaplarının Önemi	31
2.1.4.1. Kitap ve Okuma Kültürü	35
2.1.4.2. İyi Bir Çocuk Kitabının Özellikleri	36
2.2. Eğitim.....	38
2.2.1. Eğitim Kavramının Tanımı, Açıklaması.....	38
2.2.2. Eğitimin Amacı ve Önemi	41
2.2.3. Aile, Çocuk Eğitimi ve Kitap İlişkisi	44
2.2.4. Yaşam Boyu Eğitim İçin Nitelikli Kitapların Getirileri	48
2.3. Edebiyat	50
2.3.1. Çocuk Edebiyatı.....	50
2.3.1.1.Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dayanması Gereken İlkeleri.....	51
2.3.1.2. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Sağladığı Katkılar.....	53
2.3.1.3. Edebi Eserlerin Eğiticiliği.....	55
2.3.2. Çocuk Edebiyatı, Amacı ve Önemi	55
2.3.3. Çocuk Edebiyatının Edebî Türleri ve Çocukların Eğitimindeki Yeri.....	58
2.3.3.1.Şiir	58
2.3.3.2. Öykü	59
2.3.3.3. Fabl	60
2.4. Değerler	61
2.4.1. Değerin Tanımı	61
2.4.1.1. Değerleri Edinme Yolları	65
2.4.2. Değerler Eğitimi	66
2.4.2.1. Değerler ve Eğitim İlişkisi.....	68
2.4.3. Ailede, Okulda ve Çevrede Değerler	69
2.4.3.1. Ailede Değerler.....	70
2.4.3.2. Çevrede Değerler:.....	71
2.4.3.3. Okulda Değerler.....	71
2.4.4. Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi	73
2.4.5. Değerlerin Önemi, İşlevi ve Çocuğa Sunulması.....	75
2.4.6.Evrensel Değerler ve Yazınsal Eserler	79
2.4.6.1.Adalet ve Eşitlik	80
2.4.6.2. Aile Birliği.....	80
2.4.6.3. Arkadaşlık.....	81
2.4.6.4. Barış.....	82

2.4.6.5.Çalışkanlık	82
2.4.6.6. Dayanışma	83
2.4.6.7. Duyarlılık.....	84
2.4.6.8. Dürüstlük	84
2.4.6.9. Eğitim	85
2.4.6.10. Emek.....	85
2.4.6.11. Hayatla Mücadele	86
2.4.6.12. İyi Huylu Olma	86
2.4.6.13. Kanaatkârlık.....	87
2.4.6.14. Mantık Yürütme.....	87
2.4.6.15. Merhamet.....	88
2.4.6.16. Saygı	89
2.4.6.17. Sevgi	89
2.4.6.17.1. Sanat sevgisi.	90
2.4.6.17.2. Anne – baba sevgisi.	91
2.4.6.17.3. Vatan sevgisi.....	91
2.4.6.17.4. Kardeş sevgisi.	92
2.4.6.17.5. Hayvan sevgisi.	92
2.4.6.17.6. Doğa sevgisi.....	93
2.4.6.18. Sorumluluk	94
2.4.6.19. Umut	94
2.4.6.20. Yalnızlık	95
2.4.6.21. Yardımseverlik	95
2.4.6.22. Hoşgörü.....	96
2.4.6.23. İnanç	96
2.4.6.24. Özlem.....	97
2.4.6.25. İyilik Etme	97
2.4.6.26. Şükran Duyma	97
2.4.6.27. Temizlik.....	98
2.4.6.28. Misafirperverlik	98
2.4.6.29. Komşuluk.....	99
2.4.6.30. Sağlıklı olma.....	99
2.4.6.31. Estetik	99
2.4.6.32. Özgürlük	99

2.4.6.33. Takdir Etme	100
2.4.6.34. Aşk.....	100
2.6. Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar	107
2.6.1.Yalvaç Ural ile İlgili Yapılan Araştırmalar	109
BÖLÜM 3.....	111
3.1.Yöntem.....	111
3.2. Araştırmanın Modeli.....	111
3.3. Evren ve Örneklem	112
3.4.Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	112
3.5.Verilerin Analizi	113
3.6. İşlem Basamakları.....	114
BÖLÜM 4.....	115
4. BULGULAR VE YORUMLAR	115
4.2.1.Adalet ve Eşitlik	116
4.2.2. Aile Birliği Değeri(Aileye Önem Verme)	119
4.2.3. Arkadaşlık.....	128
4.2.4. Barış.....	135
4.2.5. Çalışkanlık	135
4.2.6.Dayanışma	143
4.2.7.Duyarlılık.....	149
4.2.8.Dürüstlük	159
4.2.9.Eğitim	163
4.2.10.Emek.....	168
4.2.11.Hayatla Mücadele	169
4.2.12. İyi Huylu Olma	173
4.2.13. Kanaatkârlılık	182
4.2.14.Mantık Yürütme.....	182
4.2.15.Merhamet.....	190
4.2.16.Saygı	194
4.2.17.Sevgi	203
4.2.17.1. Kardeş Sevgisi	210
4.2.17.2. Sanat Sevgisi.....	211
4.2.17.3. Anne – Baba Sevgisi.....	215
4.2.17.4.Vatan Sevgisi	221

4.2.17.5. Hayvan Sevgisi	221
4.2.17.6. Doğa Sevgisi	239
4.2.18.Sorumluluk	248
4.2.19.Umut	251
4.2.20.Yalnızlık	252
4.2.21.Yardımseverlik	256
4.2.22.Hoşgörü.....	260
4.2.23.İnanç	260
4.2.24.Özlem.....	264
4.2.25.İyilik Etme	268
4.2.26.Şükran Duyma	269
4.2.27.Temizlik.....	270
4.2.28.Misafirperverlik	271
4.2.29.Komşuluk.....	273
4.2.30. Sağlıklı Olma	274
4.2.31.Estetik	276
4.2.32.Özgürlük	278
4.2.33.Takdir Etme	279
4.2.34.Aşk.....	280
BÖLÜM V	288
SONUÇ VE ÖNERİLER	288
KAYNAKLAR.....	290
EKLER	304
EK 1: YALVAÇ URAL İLE YAPILAN GÖRÜŞME	304
EK 2: YAZARLA OLAN FOTOĞRAF	316
ÖZGEÇMİŞ.....	317

KISALTMALAR

AKT : Aktaran

S : Sayfa

TV : Televizyon

TÜBA : Türkiye Bilimler Akademisi

VB : Ve Benzeri

VD : Ve Diğerleri

VS : Ve Benzeri

Yay : Yayınları

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Giriş bölümünde tezin problemi, amacı, önemi, varsayımlar ve sınırlılıklar üzerinde durulmuştur. Ayrıca tezle ilişkili bazı tanımlara da yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsanlar tarih boyunca eğitime ve eğitme işine her zaman önem vermişlerdir. Tarihin her döneminde o günün koşulları çerçevesinde en iyi eğitim verilmeye çalışılmıştır. Eğitim ve öğretim etkinlikleriyle öncelikli olarak; bireylere bilgi kazandırmak ve onların meslek sahibi olmalarını sağlamak amaçlansa da insan davranışlarının, karakterinin ve kişiliğinin oluşturulmasında da eğitim ve öğretim etkinlikleri önemli bir rol üstlenmiştir.

Bireyin sahip olduğu özellikleri, onun toplumdaki yerini belirlemede önemli bir yere sahiptir. İnsanlar hep bilgili, becerikli, eğitilmiş, kendini iyi yetiştirmiş insanları kabul ederken aynı zamanda bu insanların davranışlarını da kontrol ederek, onlarla olan veya olacak olan ilişkilerine yön vermişlerdir (Dilmaç ve Ulusoy, 2014: 1). İnsanın herhangi bir yardım almadan yani eğitim almadan istedik davranışlar edinmesi çok zordur. Eğitimin çocuğa sunduğu unsurlar arasında ona iyi bir kişilik edindirmek; onun iyi, erdemli, bilgili birey olmasına yardımcı olmaktır (Hökelekli, 2011: 275).

Eğitim aşamasında bireylerin iyi bir bilgi birikimini edinmelerinin yanı sıra onların aynı zamanda iyi bir kişiliği ve ruhi durumu da barındırması arzu edilir. Dünyanın her yerinde bireyler, ait olduğu sosyal çevrenin değer yargılarını da eğitim ile kazanır. Türk Milli Eğitim politikalarında hedef olarak belirtilen; “Toplumun ihtiyacı olan bilinçli, kültürlü, değerlerine sahip”, özellikle Türk Milli Eğitimi’nin hedeflerine varmada ve bireyleri bu çerçevede eğitmede eğitim sistemimiz dikkate değer sorumluluklar barındırmaktadır (Ulusoy, 2007). Eğitimin temel hedeflerinden biri kişileri iyi bir okur haline getirmektir. Çağdaş ve gelişmiş bir toplum ancak sorgulayan ve eleştirel düşünen bireylerin varlığıyla mümkün olabilir. Eleştirel düşünen ve sorgulayan bireyler ise bireylerin iyi bir okur olmalarıyla gerçekleşebilir. Bireylerin iyi bir okur olarak yetişmelerinde şüphesiz eğitim kurumlarına önemli roller düşmektedir.

Okullarda öğretmenlerin bireyleri iyi birer okur olarak yetiştirebilmeleri ise, onları çocukluktan itibaren doğru ve nitelikli kitaplara yönlendirmeleriyle gerçekleşebilir.

Oğuzkan ve Alaylıoğlu'na göre, “çocuk” kavramı, olgunluğa varıncaya kadar her yaştaki erkek ve kızlar için yapılan bir tanımlamadır. Çocuk edebiyatı kapsamındaki “çocuk” ise, bebeklik çağıının son bulmasıyla ergenlik çağı arasındaki gelişme sürecinde var olan bireydir. Bir diğer ifadeyle çocuk, süt emme evresini aşmış, yaklaşık 2-14 yaş arasındaki, ergenlik evresine varmamış insandır (Kıbrıs, 2010: 11; Arısoy, 2014: 5-6). Oğuzkan'a göre çocuk, iki yaşından yetişkinlik yaşına kadar devam eden büyüme evresi aşamasında bulunan insan yavrusu veya henüz yetişkinlik evresine varmamış kız veya erkek yahut bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme evresinde var olan insan olarak ifade edilebilir (Oğuzkan, 1997: 11; Arısoy, 2014: 5-6).

Bugünün çocukları, yarınların gençleridir. Yani her milletin gelecekteki varlığı bugünün çocuklarının elindedir. Bu yönüyle çocukların varlığı ve önemi inkâr edilemez. Çünkü çocuk önce içinde bulunduğu toplumun, daha sonra da tüm dünyanın huzuru ve geleceğidir. Gelecek kuşaklar için sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi, her toplum tarafından önemsenen temel unsurlardandır. Bireylerin sağlıklı yetiştirilmesi ise; çocuğun zihinsel, duyuşsal, sosyal ve dil gelişimi boyutlarındaki gelişim sürecini kapsamaktadır. Gelişimin tüm boyutları içinde iletişim sürecini en fazla etkileyen alanın dil gelişimi boyutunda olduğu söylenebilir.

Göktürk (2006:175) dili,“insanın içinde bulunduğu dünyayı bulgulama, anlama, betimleme aracı” olarak tanımlar. İnsan dil yoluyla duyup düşünür, duyup düşündüklerini başkalarına aktarır. Kıran ve Kıran (2002: 23)'a göre, dil kadar insana yakın, dil kadar insandan ayrılmaz bir nesne yoktur. Kavcar (2004: 2),dilın düşünceyi yarattığını; Aydın (2008: 47), insanın ancak anadilini edindiğinde düşünmeyi ve düşüncesini biçimlendirmeyi öğrendiğini belirtir. İlk aşamada anneden ve aile çevresinden öğrenilen, ilerleyen yaşlarda daha geniş çevrelerde geliştirilen anadili, bireyin yaşadığı toplumla kurduğu bağı oluşturur (Aksan, 1998: 81; Çelik, 2013: 1). Sever (2011)'e göre, dil yalnızca bir iletişim ve anlaşma aracı değil, aynı zamanda bir düşünme aracıdır. Düşünme etkinliği ise kavramlardan kavram üretmektir. Öğrenilen kavramlarla ve bu kavramların bileşimleriyle yeni düşüncelere ulaşılır.

Anadili, “bireyin yakın aile çevresinin bulunduğu ortamda edindiği ve daha sonra ilişkili olduğu diğer çevrelerle geliştirdiği, toplumla en güçlü bağlarını oluşturan

dil” olarak tanımlanmaktadır (Aksan, 2000: 51). Anadilinin işleyişi ve kuruluş düzeni, bireyin dilsel, toplumsal, bilişsel ve akademik varlığını oluşturur. Çağdaş bir anadili eğitimi ile kişilerin bahsedilen gelişim evrelerinde ehlileşmeleri gerçekleştirilebilir (Güneyli, 2007: 14).

Anadili, kişiyi diğer canlılardan farklı kılan en değerli unsurdur. Nesilden nesile ulaştırılır ve toplumsal kültürde değerli bir olgudur. Dünyaya yeni gözlerini açmış bir bebek anadilindeki sesleri duyarak ve bu sesleri sürekli tekrarlayarak anadilini kazanır. Bu şekilde; diğer dillerden farklı olan anlama ve anlatma yetisini edinir. Yani, kişinin çevreye bakış şekli ve olayları yorumlama yetisi kendi anadili çerçevesinde oluşur (Güneyli, 2003: 12; Güneyli, 2007: 14).

Çocuğun anadilini ve dili kullanma becerisini geliştirmede yazılı kaynakların da önemli bir rolü vardır. İletişim sürecinin en temel ögesi olan dili kullanma becerisi, küçük yaşlardan itibaren nitelikli çocuk kitapları aracılığıyla desteklenebilir. Nitelikli edebi eserlerle, çocukların dil ve anadili kullanımı istenilen düzeyde etkin hale getirilebilir.

Erken yaşlardan itibaren çocuğu; olumlu kazanımlara ulaştıran, çocuğun dünyasına hitap eden, sanatsal nitelikli görsellerin bulunduğu, estetik bir bakış açısına sahip ve çocuğun gelişimini destekleyen nitelikli eserlerle tanıştırmak, çocuğun güçlü bir karakter kazanmasına ve çok boyutlu olarak gelişimine katkı sağlamakla birlikte anadiline yönelik ipuçlarını yakalamasını ve anadilini sevmesini de sağlayacaktır. Bu düşünceden hareketle, çocuklara yönelik edebi eserlerin, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmesi ve kendini gerçekleştirmesine olanak sağlamasının gerektiği söylenebilir.

Çocuğun kendini gerçekleştirmesi sürecinde; anadilini öğrenmesi, kültürel birikimi kavraması ve dili kullanma becerisini geliştirmesinin yanı sıra tüm dünyaca kabul edilmiş olan yani evrensel değerleri benimsemesi de önemli bir unsurdur. İşte tam da bu noktada çocuklara yönelik olan yapıtlarda değerler eğitime yönelik bulunan iletiler önem kazanmaktadır.

Değerler; toplumun tarihi birikimi ile ortaya çıkan, toplumun tamamı tarafından kabul gören, toplumun varlık, birlik ve devamının sebebi olarak görülen, tasvip ve teşvik gören, korunan kabulleniş ve inanışlardır (Tural, 1992: 29; Arısoy, 2014: 1). İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği, edinilen kültür birikiminin bir sonraki kuşağa aktarabilmesidir. Bu aktarma etkinliğinde ise değerlerin önemi yadsınamaz.

Değerler; toplumdaki sosyal kontrol sistemine kaynaklık eder, bireyler arası bağları artırır. Birlikte yaşayan insanların hangi değerleri merkez alacakları konusunda konuşmaları, fikir birliğine varmaları gerekir. Farklı değerlere sahip kişiler veya kuşaklar arasında oluşan farklı değerlerden kaynaklanan çatışmalar olabilir. Ancak bu çatışmaları da “barışmak, uzlaşmak” gibi başka ortak evrensel değerler yardımıyla çözmek mümkündür. İnsanlar arası ilişkilerde sevgi, saygı gibi evrensel değerler önemli güçlerdir. Bu yönüyle değerler insan hayatında önemlidir ve insanlara kazandırılmalıdır (Akyel ve Aydın, 2014: 3). Değerlerin bireylere kazandırılması ise değerler eğitimi ile mümkündür.

Değerler eğitimi; ahlaki, kültürel, evrensel ve bireysel alanda duyarlılık kazanmaktır. Değerler eğitiminde en önemli ve etkin rolü aile üstlenir. Çocuk, okul çağına geldiğinde ise bu göreve eğitim kurumları da dâhil olur. Okullardaki değerler eğitiminde, derslerin yanı sıra çocuklarla buluşan kitapların da önemli bir rolü vardır. Çünkü değerlerin çocuğa kazandırılmasında kitaplar temel kaynaklardan biridir. Kitaplar aracılığıyla çocuklara; adalet, arkadaşlık, cesaret, merhamet, sevgi, saygı gibi değerler öğretilir.

Değerler toplumlar arasındaki uygulamalarda farklılık gösterse de dünyadaki tüm insanlar için ortak olan bazı temel değerler vardır. Çünkü değerler tüm insanlığı ilgilendiren kurallardır. Bu nedenle çocukların eğitim-öğretim hayatının ilk aşaması olan ilköğretimden itibaren bu değerleri alması, zihninde yapılandırması çok önemlidir (Güzel, 2013: 7). Güzel, evrensel değeri şu şekilde açıklar:

Değerlerin gelecek nesle aktarılması, bu değerlerin yaşatılması çok önemlidir. Elbette her alanda olduğu gibi zaman içerisinde değerlerinde yapısında bazı değişimler olacaktır. Bu değerler toplumdan topluma, bölgeden bölgeye değişebilir. Ancak bazı değerler vardır ve var olacaktır ki, bunların bazı değişimlere uğradığı görülse de dayanak noktaları sabittir. Bu değerler tüm toplumlar tarafından genellikle kabul edilen temel evrensel değerlerdir (Güzel, 2013: 7)

Çocuk kitaplarında çocuğun gelişim süreçleri göz ardı edilmemeli, yazınsal yapıtlarda oluşturulan kurgular ve karakterler bu doğrultuda oluşturulmalıdır. Edebi eserler çocuğa ilk sanatsal deneyimleri edindiren bir araç görevi görmeli ve çocuğun estetik bakış açısı kazanmasını sağlamalıdır. Çocuğun gelişim özellikleri ve düş gücü göz önünde bulundurularak çocuklar edebi eserlerle tanıştırılabilir ve onlara okuma alışkanlığı kazandırılabilir.

Okurun, evrensel değerlerle eğitilen okur olabilmesi için edebiyatın, nitelikli yazınsal metinlerin önemi büyüktür. Bu eserler aracılığıyla çocuklara evrensel değerler benimsetilebilir. Çocuğa bu eserleri sunarken onun çocuk gerçekliği de göz önünde bulundurulmalıdır. Yani “çocuğa görelilik” ilkesi unutulmamalıdır (Sever, 2008: 7). Evrensel değerler ise öğretici (didaktik) yolla verilmesi çocukta o değer yerleşmesi ve kalıcı bir davranışa dönüşmesi için yeterli olmayabilir. Çocuğun bu değerleri içselleştirmesi başka bir deyişle duyarlılık yeteneğini kazanabilmesi için olayları duyarlarıyla da algılamaları gerekir. Bu noktada, amacı kişilerin duyarlarını devindirmek olan sanatsal nitelikli uyaranlara gereksinim vardır (Aslan, 2013: 29)

Edebiyat, insanın duygularının, düşüncelerinin, düşlerinin, kaygılarının, karşı çıkışlarının, sanatçı tarafından oluşturulan kurgu yoluyla dilin varsıl olanaklarına düşsel olarak dönüşümüdür. Yaşamın ve insana ilişkin her türlü durumun, sorunun, güzelliğin sanatçının düş gücüyle ve dilin olanaklarıyla yaşam bulmasıdır. Edebiyatın; okurların kişiliklerinin oluşumuna, eylemlerine, duygu ve düşünce dünyalarının biçimlenmesine etkide bulunması kaçınılmazdır (Aslan, 2014: 51). Kavcar’a (1994: 4) göre edebiyat, yüzyıllar boyunca insanlığın duyduğu, hissettiği ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde sunan estetik bir olgudur. Edebiyat, doğası gereği, birey ve yaşam gerçekliğinin sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış örneklerini sunar. İnsana, yaşamı ve insan gerçekliğini anlatmayı hedefleyen, sanatçı duyarlılığıyla oluşturulmuş öznel bir gerçeklik sağlar.

Edebiyat bireylerin duygularını, aklını eğitme işlemidir. Yazar, eserini tecrübeleriyle donatır ya da kurmaca bir hayal gücünden yararlanır. Bu hayal ürününün kurgularında çocuk kendini bulur ve büyümlü bir dünyaya kapılarını aralar. Edebi eserlerle kurgulanmış bu dünyada yeni deneyimler ve bilgiler kazanır. Çünkü birey yaşama dair tecrübelerini sadece kendi tecrübeleriyle değil hayatında ona sunulan edebi eserlerle de oluşturur.

Çocuklar edebi eserler aracılığıyla hayatı ve dünyada olup biten gelişmeleri, yenilikleri öğrenirler. Edebi eserler aracılığıyla çocuklar istenilen nitelikte eğitilebilirler. Çocukların hayatı öğrenmeleri, tecrübeler edinmeleri ve yeni bilgiler keşfetmeleri için edebiyattan yararlanılır. Edebiyat aracılığıyla yeni eserlerle tanışan çocuk anadilini de öğrenmek ve güzel kullanabilmek için bir zemin oluşturur. Çocuk ilkeleri göz önünde bulundurularak yazılan edebi eserle tanışan çocuk yeni eserler okuma isteği duyar. Böylelikle çocuk yeniliğe açık, sorgulayan ve farklı değerleri kavrayan bir birey olur.

Dünyadaki her bireyin evrensel değerleri içselleştirebildiği söylenemez. Günümüzde savaşların devam etmesi, insanlar arasında şiddetin artması yani bazı değerlerin eksikliğinin hala sürüyor olması bu alandaki çalışmaları önemli kılmaktadır. Bu araştırmada, Türk ve dünya çocuk edebiyatı açısından değerli yazarımız Yalvaç Ural'ın öyküleri belirlenen evrensel değerler boyutunda incelenecektir. Yalvaç Ural Türk çocuk ve yetişkin edebiyatının çağdaş ve önemli yazarlarından birisidir. Ural'ın kitapları yurt dışında özellikle de Almanya'da çok satan kitaplar arasındadır. Hollanda'da kitapları çizgi film dizisi olarak bilgisayar animasyonuna çevrilmiştir. İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiya'da Ural'ın eserlerinden animasyon filmleri hazırlanmıştır. Makedonya'da okullarda bir eseri (Müzik Satan Çocuklar) yardımcı ders kitabı olarak okutulmuştur.

Çağdaş yazarlarımızdan birisi olan Yalvaç Ural, ülkemizde ve hatta dünyada tanınan ve saygın bir yeri olan çocuk edebiyatı yazarlarımız arasındadır. Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatına sağladığı katkılar göz önüne alındığında, kendisiyle ilgili yeterince akademik çalışmaların yapılmadığı düşünülmektedir. Yalvaç Ural'ın çocuklar için yazdığı çocuk kitaplarının evrensel değerler açısından incelenmesinin çocuk yazınına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yalvaç Ural'ın eserlerindeki değerlerin miktarı ve sunuluş biçimi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Cintaş'a (2009: 6-7) göre evrensel değerler şunlardır: Adalet ve eşitlik, aile birliği, arkadaşlık/dostluk, barış, çalışkanlık, dayanışma/ iş birliği, duyarlılık, dürüstlük, emek, eğitim, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlılık, mantık yürütme, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşktır. Araştırmanın temel amacı, Yalvaç Ural'ın çocuk şiir, öykü, şiir-öykü ve fabl yapıtları bu evrensel değerler açısından incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Belirlenen evrensel değerler Yalvaç Ural'ın yapıtlarında ne kadar bulunmaktadır?
- Belirlenen evrensel değerler Yalvaç Ural'ın yapıtlarında nasıl (doğrudan/dolaylı) sunulmuştur?

1.3. Önem

Sürekli gelişen teknolojiye karşı toplumlar evrensel değerlerini kaybetmek adına tehlike altındadırlar. Yaşadığımız dünyada her birey hangi milletten olursa olsun dünyamızın refahından sorumludur. Kişilerin şahsi mutluluğu, toplumların da mutluluğunu sağlayacaktır. Toplumların huzur ve mutluluğunu koruyabilmenin yollarından biri de evrensel değerlere bağlı bireyler yetiştirmektir. Terörün, kadın cinayetlerinin, duyarsızlığın arttığı günümüzde insan, insani özelliklerini yitirmemelidir. Kinin, nefretin hızla arttığı son zamanlarda devletlerin yönetiminden ziyade bireylerin kendi kendilerini yönetebilmesi gerekmektedir. Bu da ancak her bireyin evrensel değerleri içselleştirmesi ve kendini gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir. Evrensel değerlerle donatılmış bir birey, gelişmiş ve uygar toplumların da önünü açacaktır.

Toplumların gelişmesi, bireylerin kendilerini gerçekleştirilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Kitap okuyan birey olmak bu anlamda önemlidir. Çünkü nitelikli kitap okumak insanı eğitir ve geliştirir. Edebi eserlerin niteliğini ise içerdiği görseller, iletiler, kâğıt seçimi, yaş grubuna göre kapak seçimi ve işlenen evrensel değerler gibi unsurlar belirler. Bu edebi eserleri okuyan çocuk, bu eserlerdeki evrensel değerleri içselleştirebilir. Böylelikle, insanlar gelişen kavram zenginliğiyle etkili iletişim kurabilir ve kendilerini daha iyi ifade edebilirler.

Bu çalışmada, Yalvaç Ural'ın çocuk yapıtlarındaki temel evrensel değerlerin incelenmesiyle; okurların bu eserlerdeki değerleri benimsemesi ve çocuk kitaplarındaki değerler konusunda toplumsal farkındalık kazandırılmasına katkı sağlayacağı, bu çalışmanın ileride yapılacak çalışmalara örnek olacağı, ayrıca çocukları nitelikli eserlerle buluşturma sorumluluğu bulunan eğitimcilere ve ebeveynlere kitap seçimi konusunda yol göstereceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- Araştırmada Yalvaç Ural'ın çocuk şiir, öykü, şiir-öykü ve fabl türündeki 64 çocuk kitabı arasından incelemek üzere belirlenen değerleri en iyi temsil ettiği düşünülen 15 eserinin evreni en iyi şekilde temsil ettiği düşünülmüştür.

1.5. Sınırlılıklar

- “Yalvaç Ural'ın çocuk şiir, öykü, şiir-öykü fabl yapıtlarında evrensel değerlerin tespit edilmesi” adlı çalışma, Ural'ın yazdığı çocuk şiir, öykü ve fabl yapıtları olan seçilen 15 yapıtıyla sınırlıdır.
- Cintoş'a (2009: 6-7) göre evrensel değerler şunlardır: Adalet ve eşitlik, aile birliği, arkadaşlık/dostluk, barış, çalışkanlık, dayanışma/iş birliği, duyarlılık, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlık, mantık yürütme, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşk evrensel değerleri bağlamında incelemeye sınırlandırılmıştır. Yalvaç Ural'ın seçilmiş olan yapıtları bu evrensel değerler açısından incelenecektir.

1.6. Tanımlar

Çocuk: Yetişkin oluncaya kadar her yaştaki kız ya da erkek.

Değer: Milletlerin tarihi ve ortak birikimi ile oluşan, o milletin tamamı tarafından onaylanan, yine o milletin bir arada olmasını ve sürekliliğini sağlayan tasvip edilen inançlardır.

Evrensel Değer: Kültürlenme sürecinde tüm dünya milletleri için geçerli olan ortak fikri, ahlaki ve sosyal kültür öğeleridir.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kuramsal çerçeve bölümünde araştırmanın temellendirildiği kuramsal alt yapı hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda kuramsal çerçeve; anadili, eğitim, edebiyat, değerler başlıkları altında işlenmiştir.

2.1. Anadili

Anadili başlığı altında “dil ve anadilinin tanımı”, “anadili öğretiminin amacı ve önemi”, “anadili öğretiminde dört temel dil becerisi”, “anadili öğretiminde çocuk kitaplarının yeri ve önemi” konularına yer verilmiştir.

2.1.1. Dil ve Anadilinin Tanımı

2.1.1.1. Dilin Tanımı

İnsanoğlunun ve bazı hayvan türlerinin bir arada yaşamlarını sürdürebilmeleri için en dikkat çeken gereklerinden birisi, diğer bir ifadeyle de birlikte hayatlarını sürdürebilmelerinin en önemli koşulunun, bildirişme yani haberleşme olduğu söylenebilir. İletişimde bulunma olmazsa bir sosyal topluluğu toplum olarak nitelendirmek de anlamlı olmaz. Bir arzusunu, bir fikrini, üzüntüsünü, mutluluğunu bir başka bireye iletmeyi amaçlayan insandan, gıdalarının yerlerini birbirlerine duyurabilen, yaşama ve çalışma düzenleri içinde haberleşmenin büyük bir önem taşıdığı karıncalara, belli seslere, örneğin tehlikeyi belli edebilen kimi kuşlar, yunuslara kadar pek çok yaratığın bir haberleşme, bir iletişimde bulunma dizgesi mevcuttur (Aksan, 2015: 42). İnsanda ise bu bildirişmenin adı “dil”dir.

Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 2015: 55).Şüphesiz ki insanoğlu; düşünme, düşündüğünü uygulama, yeni şeyler yaratma, yenilikler oluşturma açısından dünyadaki diğer canlılardan farklı özellikler taşır. Bu özellikleri onun aynı zamanda düşüncelerini ifade eden bir canlı olmasına neden olmuş, sosyal bir ortamda yaşayan insan da, dil denen kurumu meydana getirmiştir (Aksan, 2015: 16).

İnsana özgü olan dil, en genel tanımıyla, insanlar arasında iletişim kurmayı sağlayan bir araçtır. Dil ile ilgili bazı tanımlar aşağıda sunulmuştur:

Dil, bilişsel ilerlemenin hem yardımcı aracı hem de bilgiyi anlamlandırmanın bir yoludur. Dilin bireyin zihinsel ve toplumsal açıdan ilerlemesinde ne denli yere sahip olduğu göz ardı edilemez. Dil aynı zamanda bireyin sosyal yetiler kazanmasının ve bu yetileri uygulamasının da ön koşul unsurlarındandır. Sosyal yetilere ön koşul olan iletişimin kurulabilmesi için bireyde dil kazanımının olması gerekir. Dil, bireyler arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurdur. Bu unsur hayatın hemen hemen bütün alanlarında kullanılır. Örneğin; farklı düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını ifade etmede, yaşanan olaylarla ilgili durumları aktarmada, soru sormada, emir vermede, istekte bulunmada dilin işlevi göz ardı edilemez. Dili kazanmada ise okunan metinlerin, edebi eserlerin etkisi büyüktür. Çünkü bu araçlar sayesinde bireye dilin kullanımı sezinletilebilir.

Görüldüğü gibi, dil sadece bir iletişim ve anlaşma aracı olmaktan öte, aynı zamanda bir düşünce aracıdır. Çünkü her fikir özü gereği bir ifade bütünüdür. Düşünme etkinliği, kavramlardan kavram yaratmaktır. Öğrenilen kavramlarla ve bu kavramların anlamlarından yeni fikirlere ulaşma eylemidir. Düşünme ise kavramlar ve o kavramların yerini tutan sözcüklerle meydana getirilir (Sever, 2015: 2). Dil aynı zamanda, her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır; insanlığın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı, dildir (Aksan, 2015: 13).

Bireylerin fikir dünyasını ve kavram çerçevesini oluşturan kelimelerin tümünü oluşturan sözcük hazinesi, bireyin yaşantısında çok önemli bir yer tutar. Çünkü bireyler en basit ifade durumlarından en karmaşık ifade becerilerine kadar kelime hazinesinden yararlanırlar. Bu sebeple bireylerin iletişim kurabilmeleri, fikir alışverişi yapabilmeleri için sözcük hazinelerinin geniş olması tercih edilir. Şu bir gerçektir ki, bireyler sadece bildikleri kavramlara eş değer boyutta fikir üretebilirler. Bu sebeple kelime hazinesinin genişliği aynı zamanda fikir, ruh, bilim, kültür ve sanat dünyasının da zenginliğini gösterdiği söylenebilir. Dildeki her kelime, toplumları ilmin, yaratıcı düşüncelerin zirvesine ulaştıran bir merdiven basamağıdır. Bu merdivenin temellerinin güçlü olması milletlerin gelişmesini sağlar. Çünkü dil, ilmin ve kültürün temelini oluşturur ve dildeki her sözcük bu temel bir yapı taşı niteliğindedir. Bu sebeple bilim, kültür ve sanat alanlarında gelişmiş milletler düzeyinde işler meydana getirmek için, temelini oluşturan

kelime hazinesinin genişliğinin önemine dikkat çekmek gerekir. Kelime hazinesinin genişliği ise ancak ve ancak küçük yaşlardan itibaren çocukların kitaplarla buluşturulması ve dilin hayatındaki önemine işaret edilmesiyle gerçekleşebilir.

2.1.1.2. Dilin Önemi

Sever (2015: 5), dilin birey ve toplum yaşamındaki önemi şöyle belirtir:

- Dil anlamaya ve anlatmaya yardımcı olan bir araçtır. Başka bir deyişle, bir bildirişim unsurudur.
- Dil düşünme aracıdır, düşüncenin temelini oluşturur.
- Dil, bir milleti oluşturan en temel nesnedir. Aynı dili konuşan insanlar arasındaki his ve fikir bağı, millet fikrinin de meydana çıkmasını sağlayacaktır, dil bu bilinci yerleştirir.
- Dil, bir milletin ve insanlığın kültür varlığını diğer nesillere ulaştıran en önemli araçtır.

Bir topluluğu millet haline getiren unsurların en önemlisi, kullanılan ortak dilin varlığıdır. Ortak dil insanları ulusuna, ülkesine, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılacak gelen dil, insanı geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası haline getirir (Aksan, 2015: 13). Toplum açısından, toplumbilimci gözüyle bakınca dil, yine en başta anılması gereken bir kurumdur. Dil olmadan insanların birlikte yaşamlarını sürdürmeleri, iletişim kurabilmeleri, dolayısıyla bir toplumu oluşturmaları mümkün olmadığından, dil kıymetlidir; bir topluluğu ulus yapar (Aksan 2015: 13).

Dil aracılığıyla insanlar duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarabilirler. Dil aynı zamanda ulusların dünya görüşünü de yansıtan önemli bir unsurdur. Dil aracılığıyla milletlerin ortak yaşam şekli kısaca değerleri nesilden nesle aktarılır. Bir milletin kültürü yani yaşam biçimi iletişim dillerine de yansır. Her dil ait olduğu toplumun değerlerine göre şekil alır ve değişkenlik gösterir. İnsanı diğer yaşayan canlılardan ayıran niteliğinin, onun ilişkilerinde kullandığı dilden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca insanların kullandığı iletişim aracının diğer canlıların kullandığı iletişim araçlarından daha üstün ve etkili olduğu da bilinen bir gerçektir.

Konfüçyüs dilin devlet ve millet hayatında barındırdığı değeri şu şekilde sunmaktadır: Bir ülkeyi yönetme şansı verilseydi uygulayacağım ilk eylem dili yeni baştan ele almakla işe başlamak olurdu. Dil eksik ve yanlış ise, kelimeler fikirleri tam

anlamıyla diğer insanlara aktaramaz. Fikirler tam olarak doğru ulaştırılmazsa iletişim başarılı olamaz. İnsanlar sahip oldukları toplumun görevlerini gereği gibi devam ettiremezse töre ve kültür yozlaşır. Töre ve kültür yozlaşırsa, adalet kalmaz. Adalet önemini yitirirse, doğru yoldan sapan halk ne edeceğini, işin nereye gittiğini anlayamaz. İşte bu sebeple hiçbir şey dil kadar kıymet barındırmaz (Sever, 2015: 3-4).

Eski zamanlardan beri, yaşadığımız dünyayı anlamlandırma, insanlarla etkileşimde bulunma, insana duygu ve fikir yükümlülüğü verme açısından dil; en önemli iletişim aracı olma sorumluluğunu üstlenir. İnsanın ilk doğduğu zaman karşılaştığı ve sonraki süreçlerde ilerlettiği anadili; dili ile düşünen ve düşüncesini ifade eden bireyin yaşam ortamını meydana getirmesi açısından oldukça önemlidir. İnsanlar, bir parçası olduğu milletle bir bütün olabildiği anadili aracılığıyla kendisiyle ve çevresindeki insanlarla en güçlü bağı oluşturur.

Toplumlar kültürel değerlerini bir sonraki nesillere eğitim aracılığıyla ulaştırırlar. Bu eylemin oluşmasına neden olan unsur ise insanların kullandığı dildir. Ortak bir dil varlığı mevcut değilse ne eğitim meydana gelebilir nede değerler nesilden nesile ulaşabilir. Bu nedenle, bir toplumun eğitim ve kültür hayatındaki etkenliği ve becerisi o toplumun diline sunduğu hassasiyetle ve oradaki başarıyla eş değerdir (Göçüş, 1993: 4).

Görülüyor ki dil ve anadili insan ve toplum hayatı için en önde gelen unsurlardan birisidir. Günümüzde ise dil deyince aklımıza ilk olarak eğitim kurumları gelmektedir. Çocuğun dil ve anadili gelişiminde eğitim kurumlarının yanı sıra çocuk kitaplarında kullanılan dil önemli olmakla birlikte öncelikle ailede kullanılan dilin önemi yadsınamaz. Bu noktada, dil ve anadili kazanımında çevrenin önemi ortaya çıkmaktadır.

2.1.1.3. Dil ve Anadili Kazanımında Çevre

Bireyler doğuştan itibaren dil kazanımına biyolojik olarak eğilimlidirler ve dili öğrenmeyi sağlayacak, genetik olarak önceden belirlenmiş bir özelliği barındırırlar. Fakat bireylerin dil kazanımı için biyolojik bir yetiyi barındırması, dil kazanımında çevresel faktörlerin öneminin göz ardı edilmesine neden olmamalıdır. Çünkü dil sosyal bir ortamda öğrenilen bir araçtır. Bireyin dil gelişiminde, insan beyninin biyolojik

yapısının yanı sıra hem düşünme sisteminin gelişimi hem de çevre ve çocuğun içinde bulunduğu kültürel değerlerin önemi de göz ardı edilemez (Ülger ve Fidan, 1997).

Birey dünyaya gözlerini açtığı ilk günden itibaren içinde yaşadığı çevrede ana dilini öğrenmeye başlar. Dile dair tüm kuralları, denetimlediği yaşantılar aracılığıyla doğal bir şekilde kazanır. Bireyler dili, çevresindeki bireyleri gözlemleyip dinleyerek, onlara öykünerek, deneyimlerini ve fikirlerini başkalarına sunarak kazanırlar. Bireyler dili öğrenirken öykündükleri ilk bireyler ebeveynleri, yani aile üyeleri, sonraki aşamada ise sosyal çevresi örneğin okul yaşamında, iletişim kurduğu diğer insanlardır. Öykündükleri kişiler kadar çocuklarla buluşturulacak zenginleştirilmiş dil çevreleri de onların dili edinmelerinde ve doğru bir şekilde kullanmalarındaki önemli unsurlardır. Zenginleştirilmiş dil çevreleri aracılığıyla birey anadilini öğrenir ve geliştirir.

2.1.1.4. Anadilinin Tanımı

Anadili, bireyin içinde doğduğu, yaşamını sürdürdüğü aile ya da toplum ortamında ilk edindiği dildir (Vardır, 1980: 20; Sever, 2015: 1). Anadili, öncelikle anneden ve yakın aile ortamından, daha sonra da ilişkide bulunulan sosyal çevreden edinilir; bireyin bilinçaltına ulaşarak onun sosyal çevreyle en güçlü bağlarını meydana getirir (Aksan, 1975: 430; Sever, 2015: 1). Tanımlardan da anlaşıldığı gibi, anadili bireyi yaşadığı sosyal ortamın ve bağlı olduğu toplumsal çevrenin sonucunda edinilen dildir. Birey yaşadığı ortamı, sosyal çevresini ve bu çevrenin meydana getirdiği kültürel değerleri anadiliyle algılar ve anlamlandırır. Dili geliştikçe bilgi ve kültür evrenini de geliştirir. İnsan, anadili sayesinde dünyaya, yani kendi dili dışındaki dile; gerçek dünyaya anlam yükleyebilir ve bu sayede kendine has fikir yapısı edinebilir. Dünya zihnimizde, anadilimize göre şekil alır; biz dünyayı anadilimizin penceresinden görür, varlıkları, çevreyi hep onun anlama ve anlatma gücüyle doğru orantılı anlamlandırırız. (Aksan, 1975: 430).

Bu tanımlar doğrultusunda anadili; bireylerin doğuştan sahip olduğu dil yetisini kullanarak yakın çevreden önce dili kendiliğinden kullandığı, sonrasında ise sosyal ortamda geliştirdiği okul ortamında ise planlı, programlı edindiği bir kazanım şeklinde ifade edilebilir. İnsanın kendini gerçekleştirebilmesi, iletişimde başarılı olabilmesi, doğru tanınıp doğru anlamlandırılabilmesi için öncelikle anadilini iyi öğrenmesi, o dile hakim olması, yani anadili öğretiminin amacı ve önemini bilmesi beklenir.

2.1.2. Anadili Öğretiminin Amacı ve Önemi

Sever anadili öğretiminin önemini şöyle özetler:

Anadili öğretiminin çocuklara doğru, açık ve etkili bir iletişimi oluşturabilecek dilsel yetileri edinebilme; onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve sosyalleşme süreçlerine katkıda bulunma gibi temel etkileri mevcuttur. Bu hedefler, anadili duyarlılığı ve bilinci yeterince edinmiş kişilere, yurt ve dünya gerçeklerini anadilleriyle kavrama ve değerlendirme yetilerini edinme gibi temel hedeflerle bir bütün olur (Sever, 2004: 5-6).

Bireylerarası etkileşimi sağlayan ve sosyal birlikteliğin bir unsuru olan dil, içinde bulunduğu milletin ortak kültür çerçevesinde kullanım alanını genişletir. Her milletin ortak kültürünün neticesi olan bir anadili mevcuttur. Dünyaya gelen her birey ise mensubu olduğu kültürün anadili içerisinde doğar. Başlangıçta kendiliğinden dile sesli olarak maruz kalır ve o dili öğrenmeye başlar. İçinde yaşadığı sosyal ortamda edindiği dilin kapasitesi o ortamdaki bilinen dil ile sınırlıdır. Başlangıçta kendiliğinden olan bu dil edinimi “anadil kazanımı” olarak bilinir.

Bireyler kendilerini ne kadar doğru ve güzel bir biçimde yani üst düzeyde ifade edebiliyorsa, o toplum üst düzey düşünsel sisteme hakim olur ve çağdaş bir toplum olma konusunda önde yer alır. Bu sebeple anadilini iyi bilen ve kullanan bireyler yetiştirmek oldukça önemlidir. Bireyler anadillerine ne kadar hakim olurlarsa, anadillerini ne kadar doğru ve etkili kullanırlarsa o toplum gelişmeye açık olur. Bu sebeple anadilini doğru bilme ve kazanma bir ihtiyaç ötesinde mecburiyettir. Bu sebeple anadili öğretimi konusunda gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

Anadili öğretiminin ulaşmak durumunda olduğu en önemli hedef, okuma kültürü edinmiş, düşünen-duyarlı bireyler yetiştirmektir (Sever, 2005: 9). Bu amaca ulaşmada, yazınsal nitelikli edebi eserlerin yaşamsal bir önemi mevcuttur. Çünkü yazınsal nitelikli metinlerin temel görevi, erken çocukluk döneminden başlayarak çocuklara çizgilerin ve sözcüklerin anlatım imkânlarıyla oluşturulmuş yeni yaşantılar sunabilmektir. Anadilinin kural ve zenginliklerinin çocuklara sunulmasında, anadilini doğru kullanma duyarlılığı ile hassasiyetinin kazanılmasında yazınsal metinlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Sever, 2004: 225).

Anadili öğretiminde asıl hedef, çocukların dört temel dil becerisinin yani dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin üst düzeye çıkarılması, çocuğun kendini yazılı ve sözlü olarak sahip olduğu dilde, dilin kurallarını kullanarak doğru

şekilde ifade edebilmesidir. Ayrıca, anadili öğretiminde en önemli hedeflerden birisi de, okurun dil kazanımına yardımcı olabilmek ve dil kazanım dönemlerinde bu becerileri doğru bir şekilde kullanmasına olanak sağlamaktır. Anadili eğitimi verilirken dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri bir bütün olarak verilmeli, anadili edinimi gerçekleştirilirken tüm yöntem ve tekniklerden yararlanılmalı ve bu dil kazanımı yapaylıktan uzak doğal bir ortamda geliştirilmelidir. Bu doğal ortamda ise edebi metinlerin yer aldığı sanatsal içerikli çocuk kitaplarının olduğu unutulmamalıdır.

İnsanlar, önceki kuşaklara ait bilgi ve kültür birikimini anadilleri aracılığıyla edinirler. Bireylerin iletişimi gerçekleştirebilmesi anadilleri aracılığıyla olursa daha anlaşılır ve etkili olur. İnsanlar bilgi edinirken aynı zamanda kendi fikir ve duygularını da anadilleri sayesinde paylaşabilir ve anadilleri sayesinde geliştirebilirler. Bu yönüyle anadili, kendini sözlü olarak ifade eden ve dinleyen kişiler arasındaki en önemli paydadır.

Anadili becerisi edinimi, yalnızca konuşma yetisiyle meydana gelecek bir öğretim aracı olmaktan ötedir. Anadili yetisi edinimi konuşma yetisine ilaveten fikir ve değer öğretiminize bulundurur. Fikir ve değer kazanımı kişinin kişilik özelliklerini oluşturan ve kişiye kendine has özellikler sunan bir öğrenme basamağıdır. Hatta kişinin kendini sosyal bir birlikteliğe ait olma düşüncesinin edinimi, o topluluğa ait olan kültürel değerleri benimseme, kendini anlatma ve sevmeye aşaması da anadili öğretimi aracılığıyla oluşacaktır (Kavcar, 1999: 143).

Anadili, bireyin tüm yaşamı süresince ihtiyaç duyduğu bir iletişim aracıdır. Anadilinin düzgün edinimi kişinin öğrenmeye karşı ilgi ve öğrenme yeteneğini geliştirmektedir; çünkü insan, anadilinin doğru kullanım özelliklerini edindiği zaman hem okuduğunu doğru algılamakta hem de fikirlerini tam olarak aktarabilmektedir. İnsanoğlu anadili aracılığıyla kendisini etkili biçimde ifade edebilmektedir.

İnsan yaşamında anadili önemli bir yer tutar; çünkü insan, hayatı boyunca bu dille konuşur, bilgi alır, duygu ve düşüncelerini yazar. Birey eğitim süresi boyunca ana diliyle öğrenir, öğrendiklerini de bu dille anlatır. Bu bakımdan dile verilen önem, insanlığa verilen önemle özdeşleşir. Düşünsel bakımdan sağlıklı bireylerin yetişmesi, sağlıklı toplumların, ulusların ve köklü bir kültürün oluşmasında ve korunmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında tek araç dildir. Anadilinin insanın yaşamında önemli bir yeri olması, onun eğitimini de önemli hale getirir. İyi bir anadili eğitimi almış olan

kimse, kendisine anlatılmaya çalışılan bir bilgi, duygu ya da düşünceyi, herhangi bir noktayı atlamadan, sırasını bozmadan olduğu gibi kavrayabilir, anlayabilir; anlatmak istediklerini de tam, doğru ve etkili olarak anlatabilir.

Anadili kazanımı, insanın kişilik kazanımında etkili olduğundan, bu da bireyin ileriki hayatını etkileyeceğinden özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Anadili ediniminde ders kitaplarının önemi inkâr edilemez. Anadili eğitiminin kalitesini artırmak için öncelikle anadili eğitiminin hedeflerine uygun ders kitaplarının okullarda kullanılmasının yanı sıra, okulda ve evde çocuğa sunulan edebi eserlerin de önemi büyüktür. Çocuğa sunulan edebi eserlerin de anadili eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Edebi eserler anadili kazanımı ve anadilini bilinçli kullanma konusunda yol gösterici özelliklere sahiptir. Bu yönüyle düşünülürse, iyi bir anadili eğitimi almış ve nitelikli edebi eserlerle buluşturulmuş çocukların bilişsel ve akademik gelişimleri de üst düzeyde olacaktır.

Sever (2015: 6)'e göre, anadili öğretiminin temel amaçları şöyle sıralanabilir:

- Bireylere; izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırma,
- Bireylere duygu, düşünce, tasarım ve yaşantılarını söz ya da yazıyla doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırma,
- Bireylere; Türk dilini sevdirmeye, kurallarını sezdirip benimsetme, onları Türkçeyi bilinçli ve özenle kullanmaya yöneltme,
- Bireylere, sürekli ve planlı okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırma,
- Bireylerin, düzeyine uygun kültürel ve sanatsal etkinlikleri izleme-dinleme zevk ve alışkanlığı kazandırma; onların estetik duygularının gelişmesine katkı sağlama,
- Bireylerin söz dağarcığını zenginleştirerek onların duygu ve düşünce evrenini genişletme; yorum gücünü geliştirme,
- Bireylerin ulusal duygu ve coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapma,
- Bireylere Türk ve dünya kültür ürünlerini tanıtmaya,
- Bireylerin Türk kültürünü tanıma ve benimsemelerinde, Türk yurdunu, ulusunu; doğayı, yaşamı ve insanlığı sevmelerine yardımcı olma,

- Bireylere, bilimsel, eleştirel, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmedir.

Bu amaçları tek bir cümle altında toplamak gerekirse; anadili öğretiminin amacı, eğitimin her aşamasında bireyin dil becerisini geliştirmek, onun sosyal çevreyle sağlıklı bir ortam içinde hayatını sürdürmesine yardımcı olmaktır. Göçüş (1983: 44)'ün de belirttiği gibi, anadili öğretiminde asıl amaç, sadece dört temel dil becerisini edindirmek değil, bireyin sahip olduğu toplumun değerlerini kazanması, onun o milletle bağ kurabilmesi, iyi huylu karakter edinimi, düşünme yetisi ve düşüncelerini iletebilmesi anadili öğretiminin hedefleri arasındadır.

Bir çocuğun anadilinin iyi gelişmiş olması, onun fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimini de olumlu etkileyecektir. Bu sebeple çocuğun anadili eğitiminde katkısı olan edebi eserlerin seçimi konusunda dikkatli olunmalıdır. Çocuğa sunulacak olan niteliksiz ve gelişigüzel hazırlanmış kitaplar onun anadilini geliştirmekten ziyade anadilini doğru ve güzel kazanması konusunda olumsuz etki bile yapabilir. Nitelikli olarak ve özenle hazırlanan kitaplar bireylerin dil kazanımlarına yardımcı olurken aynı zamanda dört temel dil becerisini geliştirmeye de katkı sağlar.

2.1.3. Anadili Kazanımında Dört Temel Dil Becerisi

Dil edinme becerisi insanoğlunda doğuştan itibaren mevcuttur ve bu yeteneği kazanabilme durumu dil becerisi olarak ifade edilir. Dil becerisi insan zihninin fiziksel, biyolojik özelliğine dayanarak oluşur. Bu beceriye sahip olabildiği için, insanoğlu kendi anadilinde sayısız cümle kurabilir ve kurulan bu cümleleri anlamlandırabilir. Bu sayede o dili konuşan bireyler kendi duygu ve düşüncelerini, hatta bilgi birikimlerini diğer insanlara aktarabilirler.

Anadili eğitimi dilin dört temel becerisinin öğretimi ile gerçekleşen bir eğitimidir. Dilin dört temel becerisi ise; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Bu dört temel dil becerisini birbirinden bağımsız düşünmek olanaksız. Anadili eğitimi bu dört temel becerisinin dilbilgisi, sözcük ve yazım kuralları ile bütünleşerek eğitimin değişik kademelerinde verilmesiyle devam eder.

Dil eğitimi sürecinde birey, yaşamını devam ettirebileceği temel becerileri kazanır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini yaşamında en doğru bir durumda uygulayabilecek şekilde öğrenebilmesi için örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimden her zaman fazlasına ihtiyaç duyulabilir. Bu nedenle informal eğitim süreçlerine de başvurulabilir. Kısacası, öğretim amaçlarının hedefe ulaşabilmesi için örgün eğitim dışındaki aktiviteleri de (sinema ve tiyatroya gitme, sosyal ilişkilerde bulunma, işin ehli kişilerle görüşme, sosyal medyayı yakından izleme, internet ortamına başvurabilme, edebi değeri olan kitapları okuma vb.) gerçekleştirebilir (Maden, 2012: 5-6).

Anadili öğretiminde becerilerden birindeki aksaklık diğer tüm becerilere de yansır. Dolayısıyla çocuğun Türkçeyi başarılı bir şekilde kullanabilmesi dört temel dil becerisinin başarılı bir şekilde edinilmesiyle mümkündür. Bu becerileri öğrencilere edindirilirken bazı bilgi ve beceriler de kazandırılmalıdır. Aslında verilen sanatsal metinler ya da yapılan her türlü çalışma hedefe ulaşma konusunda araçtır. Temel ise hedef çocuğun dört temel dil becerisini doğru ve güzel kullanabilmesidir.

Anadili eğitimi, ilköğretim aşamasında gerçekleşen örgün eğitim şeklindeki öğrenmede diğer tüm derslerin başarısını da değiştiren bir aşamadır. Bu aşamada, çocukların anlama ve anlatma yetilerinin iyileştirilmesi hedeflenir. Bu genel hedefe dilsel yetiler olarak da isimlendirilen “dinleme”, “konuşma”, “okuma” ve “yazma” gibi dört etkinlik alanının birbirini etkileyen eylemlerle ulaşılır. Yetileri edindirmeye yönelik bu eylemler, ilköğretimin ilk aşamasından itibaren çocukların gelişim evrelerine yatkın bir aşamayla devam ettirilir. Bu süreçte, öğretimin temel araçları olan öğretici ve yazınsal nitelikli eserlere başvurulur. Onların ilgi, ihtiyaç ve dili edinme aşamalarına yatkın, Türkçenin anlatım güzelliklerinin sunulduğu eserlerle hem dilsel yetilerinin artırılması hem de anadili kurallarının duyumsatılması gerçekleşir (Sever, Kaya ve Aslan diğerleri, 2011: 1).

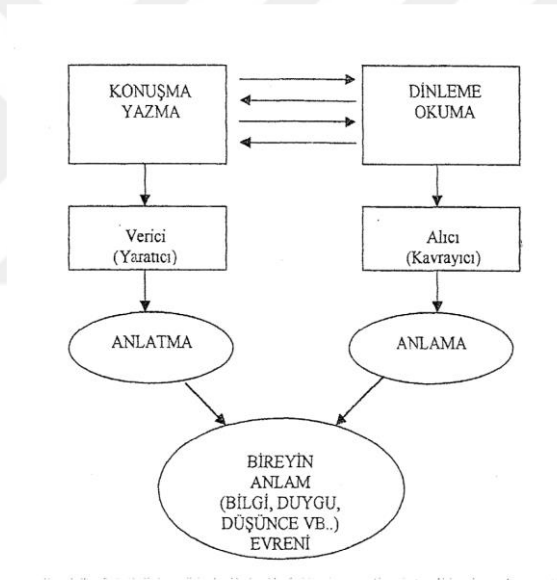
Anadil kazanımı insanın dünyaya geldiği süreçten itibaren başlar. Bu dil kazanımı başlangıçta kendiliğindendir. Çocuk büyüyüp okul çağına gelince bu dil kazanımı farklı bir boyut alacaktır. Çünkü eğitim kurumlarında dil kazanımı planlı ve programlı olarak gerçekleştirilir. Okul hayatına başlamadan önce çocuk başlangıçta kendiliğinden öğrendiği anadilini sadece “dinleme ve konuşma” becerileriyle sınırlı tutarken okun ortamında kendini bulan çocuk bu iki beceriye bir de “okuma ve yazma” becerileri ilave eder. Anadil edinimi dil becerisini kazanma açısından düşünüldüğünde

dört temel dil becerisi birbirinden ayrı düşünülemez. Çünkü her bir beceri birbirini tamamlayan bir bütünün parçasıdır.

Bireyin anadilini doğru ve güzel kullanması dört temel dil becerisini kurallarına uygun olarak edinebilmesiyle ve kullanmasıyla gerçekleşir. Bireyin anadilini etkili biçimde kullanabilmesi için bu dört temel dil becerisine gerektiği kadar önem verilmelidir. Dört temel dil becerisi doğrultusunda oluşan ve gelişen anadili eğitimi etkinlik alanlarının da ayrıntılı biçimde incelenmesine gereksinim duyulmaktadır.

2.1.3.1. Anadili Eğitimi Etkinlik Alanları

Sever (2000: 24) bireylerin söz dağarcığıyla doğrudan ilgili olan ve temel dil becerileri doğrultusunda oluşan ve gelişen anlam evrenini şöyle bir şemayla göstermektedir:

Şema 1: Ana Dili Öğretiminin Etkinlik Alanları (Sever, 2000)

Dil, anlama (dinleme ve okuma) ve anlatma(konuşma ve yazma) yetilerini bir arada olmasıdır. Dinleme; konuşan bireyin vermeyi amaçladığı iletiyi, tam anlamıyla anlayabilme ve aktaran kişiye karşılık verebilme eylemdir (Demirel, 1999: 33). Konuşma; bakarak, algılayarak ve okuma şekliyle kazanılan his, fikir ve öğrenilenlerin dilsel sembollerden yararlanarak peş peşe sıralanması, işlenmesi ve anlamlandırılmasıdır (Baş, 2002: 51). Okuma; yazıya dönüştürülmüş kelimeleri duyu organları aracılığıyla alma, bunları algılayıp anlamlandırabilmedir (Temizkan, 2009: 1).

Yazma; tecrübelerin, farkında olunan olayların, işitilenlerin ve araştırılan durumların yazıyla sunulmasıdır (Kuru dayıoğlu ve Çetin, 2015: 5).

Anlamaya neden olan dinleme ve okuma yetileri ile anlatmaya neden olan konuşma ve yazma yetileri hayatın her aşamasında süregelir ve kelime kapasitesinin büyüklüğüyle eş değerdir. Çünkü kişi anlama yetisiyle bağlantılı olan dinleme ve okuma aktiviteleri sırasında birçok sözcük öğrenir ve bu sözcükleri kendi kavram dünyasına ilave eder. Ayrıca kelime hazinesindeki var olan kelimeler ve onların manaları ise dinleme ve okumanın doğru bir halde gerçekleşmesine yardımcı olur. Benzer durum anlatma yetisi için de geçerlidir. Birey konuşurken aklında var olan sözcük ve onların anlamlarına başvurarak karşıya iletir ve bu ileti esnasında konuşma ve yazma becerilerine başvurur. Bu bakımdan söz dağarcığı dil becerilerini, dil becerileri de söz dağarcığını kuvvetlendirir (Yalçın ve Özek, 2006: 5).

Bireyin anlam evreni, anlama ve anlatma etkinlik alanlarından oluşmaktadır. Anlama etkinlik alanı, alıcı dil beceri olan dinleme ve konuşma dil becerilerinden oluşmaktadır. Bireyin hayatında yer alan ilk anadili ve anlama eylemi dinlemedir.

2.1.3.1.1. Dinleme

Dinleme, iletişimde bulunan kişinin sunmak istediği mesajı, tam olarak alabilmesi ve durum içersindeki mesaja karşılık verebilmesi durumudur (Demirel, 2002: 68). Birey, okul öncesine ait tüm fikir ve duygu evrenini anadili sayesinde anlamlandırır. Dinleme, iletişimin ve yeni bilgi edinmenin en temel araçlarındandır. İletişim sürecinde öğrenmenin gerçekleşebilmesi sözle ifade edilen bilgi, haber, hal, his ve fikirlerin kavranıp şekillendirilmesi için bazı bilgi, beceri ve sürekli yapılan eylemlere gereksinim vardır (Sever, 2004: 10-11). Dinleme, sözcükleri söyleyen bireyin iletmeyi amaçladığı iletiyi, tam anlamıyla algılama yetisidir (Özay, 2006:5). Duyduğunu kavramak hedefiyle odaklanmak ve bir duruma ulaşmak için konuşmayı takip etmektir.

Okul öncesinden başlayarak çocukların şiir, masal ve öykü dinlemesi sağlanmalıdır. Çocuklara yaşlarına uygun edebi eserleri yüksek sesle okuyarak ya da anlatarak onların etkili dinleme becerisi kazanmalarına öncülük edilmelidir. Her insan ileriki hayatının her aşamasında başarılı olabilmesi için yetişkin yaşına gelinceye kadar

bilgi edinmek, zevk almak, eleştirmek ve değerlendirmek için belirli düzeyde bir dinleme alışkanlığını kazanmış olmalıdır.

Dinleme yetisi, dil gelişiminde ve zihinsel gelişim sürecinde çocuğa temel becerileri edindirmede ve yeni bilgileri kazandırmada, ayrıca hayatta doğru bildirişim yetilerini geliştirmede önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi dönemde anlamamanın ve iletişimin temeli dinleme becerisiyle ilgilidir. Ayrıca çocuk, anadili kazanımında sözcükleri doğru kullanmayı ve seslendirmeyi dinleme yetisi aracılığıyla edinir. Bu sebeple dinleme becerisinin geliştirilmesine ayrı bir önem verilmelidir.

Dinleme, kişinin anne karnında kazanmaya adım attığı ilk dil becerisidir. Bireyin sözcükleri söyleme yetisini edininceye kadar çevresini anlamlandırmasına yardımcı olan en önemli yeti de yine dinleme yetisidir. Dinleme yetisinin anne karnında kazanılmaya adım atılması, bu becerinin diğer yetilerden farklı algılanmasına ve sanki kendiliğinden oluştuğu veya sonradan ilerletilebileceği gibi yanlış bir fikrin oluşmasına olanak sağlamıştır. Hâlbuki dinleme de bir dil yetisidir. Bu yeti diğer beceriler gibi eğitim aracılığıyla süreç içerisinde ilerletilebilir (Melanlıoğlu, 2012: 3).

Dinleme bildirişimi sağlayan ana unsurdur. Bir bireyi ve onun yaşadığı ortamı nasıl anlamlandırıldığını anlamak için o kişiyi dinlemeye ihtiyaç duyarız. Diğer insanları dinlemek, doğru anlayabilmek oldukça zordur. Bu sebeple, insanlar diğer insanlara saygılı olabilmeyi bilmelidir. Şu sonuca varılabilir ki, insanlarla olumlu ilişkiler kurmada, insanlarla fikir alış verişinde bulunmada, insanları anlamada en önemli öge dinleme becerisidir. Dinleme becerisinin, insanlar arası ilişkilerin en temel öğelerinden biri olması dinlemenin önemine işaret eder.

2.1.3.1.1.1.Dinlemenin önemi.

Dinleme becerisinin temelleri ilk olarak ailede atılır. Çocuk okul öncesi çağından itibaren bütün bilgi, his ve fikir dünyasını dinleme becerisi ile kazanır (Sever, 2000). Bu süreçte kazanılan yeni bilgilerin kalıcılığı göz önünde bulundurulduğunda bu becerinin çocuğun yaşamındaki yeri daha iyi anlaşılacaktır. Bu sebeple okul eğitimine ginceye kadar en önemli sorumluluk ebeveynlere aittir. Aile ortamında sunulan eğitim çocukların dinleme becerilerinin gelişmesine olumlu katkı sağlar. Şayet çocuk ailede dinlenme kültürünü almış ise; ona öncesinde hikâye, masal gibi eserler okunmuş ise

birey bu beceriyi önceden edinmiş olarak örgün eğitime başlar (Göğüş,1978: 26). Diğer bir deyişle aile ortamında anne ve babalar bu konuda çocuğa örnek olmalıdırlar; dinleme becerisi okul çağına gelmeden olumlu anlamda kazanılmaya başlamış olmalıdır (Melanlıoğlu, 2012: 7).

Günlük hayatta dil kazanımındaki becerilerin yeri ne kadar önemli ise dinleme becerisi de son derece önemli bir yetidir. Sosyal iletişimin büyük çoğunluğu, sözleri karşı tarafa ulaştırma ile dinleme becerisine bağlıdır. Dinleme eylemi, bilgileri kazanmanın, anlamlandırmanın temel öncülerindendir. Çocuk sosyal hayatının her aşamasında dinleme becerisi ile karşı karşıyadır. Bu denli önemli olan dinleme becerisi okul öncesi dönemden başlanarak geliştirilmelidir. İletişim sürecinde dinleme becerisi denince akla gelen ilk beceri ise konuşmadır.

2.1.3.1.2. Konuşma

Konuşma, kelimelerin duyu organları aracılığıyla edinilip, beyinde şekillenip sözcük haline dönüştürme halidir. Konuşma eğitiminde, sistemli bir bilgi birikimine gereksinim vardır. Bu sebeple dilin gerekli yapılarıyla ilgili bilgilere gereksinim duyulur. Ayrıca iyi bir hafıza eğitimi, konuşma yetisinin oluşmasında olumlu etkiye sahiptir. Böylece sistemli bir yapıya kavuşan bilgi, konuşma esnasında yani söze gelme esnasında, konuşmacıya rahatlık sunacaktır (Ünalın,2003: 8).

Konuşma, bireyin tüm his, fikir, dilek ve iletisini seslerden oluşan dil aracılığıyla karşı tarafa aktarmasıdır. Konuşma, eğitim öğretimin olmazsa olmazlarından. Çocukluk dönemlerimizden itibaren fikirlerimizi konuşma ile karşı tarafa iletir, konuşmaları dinleyerek bilgilerimize yeni bilgiler katarız. Konuşma, bireylerin sosyal yaşantısında onların iletişimde başarılı ve başarısız olmalarını etkileyen bir beceridir. Konuşma becerisi aynı zamanda demokratik hayatın oluşabilmesinde önemli bir yere sahip olduğu için bu beceriye gereken önem verilmelidir.

Sosyal bir canlı olan insanın toplumsallaşmasında konuşma becerisine büyük görevler düşmektedir. Konuşma, insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin yetilerdendir. Birey, doğumdan itibaren sahip olduğu bu becerisini içinde bulunduğu sosyal çevrenin dilsel özelliklerine göre kazanır ve hayat boyu bu beceriyi geliştirir.

2.1.3.1.2.1. Konuşma eğitiminin gerekliliği ve önemi.

Birey; sosyal yaşamda insan ilişkilerine yön vermek, sosyal yaşamda bir konuma sahip olabilmek, kendisini etrafındakilere anlatabilmek, herhangi bir konu hakkında fikrini iletmek; duygu, fikirlerine açıklık getirebilmek gibi bazı nedenlerle sık sık konuşma becerisine ihtiyaç duyar. Fakat bu iletişim gelişigüzel, önemsizce basmakalıp ve sıradan olduğu zaman birey iletişim kurmaktan, ilgi, saygı görmekten mahrum olur; bu yüzden toplumdan dışlanırken kendini iyi ifade eden bireyin sosyal hayatta daha iyi muamele gördüğünü fark edecektir (Emir, 1986:290).

Örgün eğitime geçilmeden önce ebeveyn ortamındaki konuşma yetisi çoğunlukla ailenin sahip olduğu değerler boyutundadır. Bireyin konuşma yetisi yerinde ve planlı olarak geliştirilmesi okul eğitimi aşamasında oluşur. Bu yeti başarılı bir durumda edinilmezse aile içi tutumlarda; komşuluk, arkadaşlık gibi sosyal çevre ilişkilerinde, problemler baş gösterecektir (Taşer, 1992:6-7). Bu tür problemlerin baş göstermemesi için okul eğitime adım atan bireyin konuşma yetisinin ilerletilmesine gerekli önem verilmelidir (Doğan; 2009: 5).

Bireylere örgün eğitim kurumlarında sunulacak olan eğitim; onların rahat ve başarılı iletişim gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamalıdır. Bu sebeple ilk olarak onların bilgi ihtiyaçlarını gidermeli ve sonrasında sosyal ilişkilerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri için gerekli eylemlere başvurulmalıdır (Richards,2003:2). Çünkü öğrenmenin daimi boyutu, ancak edinilen fikirlerin yaşantıya da geçirilmesiyle gerçekleşebilir. Bu sebeple bireyler edindikleri bilgileri yaşantılarına uyarlama fırsatı edindiklerinde öğrenmeleri unutulmaz olacaktır. Bu nedenle çocuklar, sınıfta öğrendikleri bilgileri, sosyal yaşantısında uygulayabilme imkânına maruz kalmalıdır. Özetle, okul ortamında sunulan eğitim gerçek dünyadan, onların yaşantılarında farklılık içermemelidir. Hayattan bağı kopuk olmayan eğitim eş değerde onları gerçek dünyaya alıştıran bir özellik barındıracağından, öğretim programlarında hedeflenen unsurlara da bu yolla ulaşılabilecektir (Doğan, 2009: 8).

Konuşmada dil kurallarının doğru olarak kazandırılması eğitim ve öğretimin temel amaçlarından biridir. Ayrıca çocukların, kelime dağarcığını zenginleştirilerek anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek için konuşma becerilerini besleyecek görsel ve dilsel uyaranlara ihtiyaç vardır. Bu uyaranlardan biri de edebi eserlerdir. Öğrencilere sunulacak olan edebi eserler hayatın bir parçasıdır ve eğitim ortamlarında

kullanılmalıdır. Edebi eserlerin öğrenme ortamlarında kullanılması, okuma becerisini de doğrudan etkilemektedir.

2.1.3.1.3. Yazma

Anadili öğretiminin yetilerinden diğeri ise yazma yetisidir (Demirel 2000, 71; Batur 2010: 5). Yazma yetisinin dinleme, konuşma ve okuma yetisinin ardından gelmesi, fizyolojik olarak onların kas gücü becerilerinin sonraki aşamada gerçekleşmesinden meydana gelmektedir. Yazma eğitimi de anadili öğretiminin önemli kademeleri arasındadır. Yazma yetisi; dinleme, konuşma ve okuma yetilerinin bir bütün olarak ve sistemli bir hale ulaşmasına neden olan bir yeti boyutunda görülmektedir. Yazma aktiviteleri esnasında birey, dilin kullanım yapısını, içeriğini gözlemleyerek öğrenecektir. Dilin kullanım özelliklerini öğretmek ve düzgün kullanımına yardımcı olmak, dilin zihinsel bir sıra bağı oluşturularak kullanılmasına etken faktör olacaktır (Özbay, 2006: 123; Batur 2010: 5).

Türkçe öğretiminin asıl hedeflerinden birisi bireylerin yazılı anlatım yetilerini geliştirmektir. Yazmak, hislerimizi, fikirlerimizi ve tecrübelerimizi yazı ile başkasına iletmeektir. Konuşma becerisi gibi yazma becerisi de diğer bireylerle etkileşim kurmanın ve kendimizi ifade etmenin bir biçimidir.

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme alanları dili oluşturan unsurlardır ve bir bütünün parçalarıdır. Etkili bir iletişim süreci, dört temel dil becerisini etkili kullanmamıza bağlıdır. Dil becerilerinin geliştirilmesinde anne-babanın, öğretmenin ve yazarların sorumlulukları belirtildi. Temel dil becerilerimizi geliştirmeye katkı sağlayan önemli bir diğer unsur ise yazılı kaynaklar yani çocuk kitaplarıdır.

2.1.3.1.4. Okuma

Bireylerin, okuduklarını ve duyduklarını olduğu gibi kavraması; öğrendiklerini, fark edip oluşturdıklarını sözlü ya da yazıyla etkili bir şekilde karşıya iletmesi, öncelikle kelime haznesinin genişliğin eve bu haznenin genişliği de okuma eylemiyle gerçekleşebilir (Sever, 2015: 15). Bu nedenle örgün eğitime gelmiş bireyler okuma yetisini kazanmışken edebi değerler açısından kıymetli yapıtlarla buluşmalıdır.

Okuma becerisi, bireyin hayatını ve onun günlük hayattaki iletişiminin başarısını en çok etkileyen anadili becerilerinden birisidir. Okuma; örgün ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim ve öğretimin asıl hedeflerinin oluşumunda önemli bir yere sahiptir. İlkokuldan üniversite de dâhil olmak üzere hayatın her eğitim aşamasında okuma becerisine ihtiyaç vardır. Bu sebeple okuma becerisi sadece anadili derslerinde kazandırılan bir beceri alanı olmakla sınırlandırılmamalıdır. Çünkü iyi huylu insan olabilmenin ve duyularımızı eğitmenin en önemli araçlarından birisi de okuma yetisidir.

Okuma eyleminin kişinin yaşantısında bu derece kıymetli olması ancak küçük yaşlardan itibaren onlara okuma arzusu ve devamlılığının edindirilmesiyle mümkün olabilir. Bireyler için en önemli ihtiyaçlardan biri ise onların okumaya ilgi duymasının ve okuma eyleminin devamlılığının sağlanmasıdır. Bireylere okuma arzusu edindirmek; onlara yalnızca aktivitelerin en keyifli olanını ya da en önemli görüleni edindirmek demek değildir; okuma alışkanlığı kazandırmak bireylere öğrenmenin temel alt yapısını sunmak demektir (Ryan, 2000: 13).

2.1.3.1.4.1.Okumanın önemi ve amacı.

Okuma aracılığıyla pek çok eylem gerçekleşebilir. Bu sebeple örgün eğitimden itibaren bireyleri okuma eylemine yönlendirmeli ve onlara bu eylemi isteyerek yaptırabilmeliyiz. Eğitim kurumlarında çocuk ve gençlik edebiyatının önemi şu şekilde özetlenir: Günümüzde sosyal medyanın kapsamı ve yeri hızla artarken, bireyleri okumaya tercih ettirmek, onlara okumayı sevdirmek ve bu eylemi onlarda kalıcı yapmak, oldukça önemli bir misyondur (Dahrendorf,1999: 21).

Okuma, kişilerin karakterini, değer tercihlerini, arzu ettiklerini de belirler. Bu belirleme duyuşsal açıdan farklılıklara olanak sağlar. Bu yüzden yazınsal eserler, bireylerin his ve fikir dünyalarını en kapsamlı şekilde sunan yapıtlardır. Okuma eyleminin olması ile kişiler yeni his, fikir ve davranış şekilleriyle buluşur. Bu sebeple okuma, kişilerin, - arınma (katarsis) gerçekleştirme, içgörüne sahip olma, empati yapabilme vb. -becerileri edinebilmesinde ve tercih eylemlerinin başarıya ulaşabilmesine yön veren bir aşamadır (Sever, 2015: 16).

2.1.3.1.4.2. Okuma alışkanlığı

Anadili öğretiminin en önemli sorumluluklarından biri de bireylere okuma yetisi ve becerisi kazandırmaktır. Yazılı kültürü benimsemiş, his ve fikirlerini tam ve etkili bir şekilde karşıya iletebilen, problemlerini iletişim yetilerine başvurarak aşabilen kişilerin eğitilmesi ile onlara okuma yetisi ve devamlılığı edindirilmesi arasında bir ilişki bulunmaktadır. Kişilerin, yazılı kültürden doğru bir şekilde faydalanarak kendilerine has olan fikir dünyalarının gerçekleşmesinde Türkçe öğretiminin yeri ve önemi büyüktür. Bu sebeple örgün eğitimin ilk aşamasından itibaren bireylere diğer dil yetileriyle okuma eyleminin devamlılığını da edindirmek adına ders içi ve ders dışı eylemlere ihtiyaç duyulur (Sever, 2015: 20).

Türkçe öğretiminde, *okuma* ile ilgili davranış örüntülerinin kazandırılması için çocuklarda ilk olarak okuma alışkanlığının oluşturulmasına gereksinim duyulmaktadır. Çünkü bu öğretimin aracı edebi eserler yani kitaplardır. Bu sebeple eğitim ortamında çocuklara okuma sevgisinin edindirilmesi, onların okumaya teşvik edilmesi ve okumaya ilgilerinin arttırılması gibi duyuşsal boyutlu amaçların yaşama geçirilmesi; öğretimin özel ve genel amaçlarının hedefe ulaştırılmasına önemli katkı sağlayacaktır (Sever, 2015: 19-20).

Okuduğumuzu daha iyi anlayabilmek demek, dil yetilerimizin sağlam olması demektir. Bu beceri doğumla birlikte başlayan bir keşifler zinciridir. Dilin keşfinin gerçekleşmesi, etkili iletişim ve yetkin bir eğitim ile ayrıca okuma alışkanlığı kazanıp ve bundan keyif almakla mümkündür. Dilin keşfi, bireyin yaşamında bırakabileceği izleri belirginleştiren ayrıksı bir güç yaratırken, aynı zamanda kazandırdığı çok boyutluluk, bireyi yeniden okumaya itekleyecek doğal bir kaldıraç görevi üstlenecektir (Solar, 2011: 243).

Okuma alışkanlığı; kişinin bir ihtiyaç ve keyif olarak yapması neticesinde okuma durumu daimi, sürekli ve düşünsel bir durumda oluşacaktır (Yılmaz, 1994: 116). Okuma alışkanlığı bilgi kullanımının en önemli unsurudur. Kişisel ya da toplumsal boyuttaki bilgi kullanımının sıklığı, o sosyal çevrenin veya kişinin okuma alışkanlığının derecesi ile bağlantılıdır. Okuma alışkanlığı, çağımızda medeniyetin boyutlarından olarak algılanmakta ve milletlerin gelişmişliğinde en önemli unsur olarak görülmektedir. Bu sebeple okuma eyleminin daimi olabilmesi için bu eylemin çocukluk

döneminde edindirilmesi hem kişisel yönden hem de sosyal boyuttan değer arz etmektedir (Yılmaz ve Arıcan, 2011: 877).

Okumayan, okuduğunu anlamayan, sorgulamayan kısacası düşünmeyen bireyin hayatın her alanında başarılı olması oldukça zordur. Düşünen, sorgulayan birey ise ancak kitaplar sayesinde bu becerilerini geliştirebilir. Bu sebeple önce ailede sonra örgün eğitim kurumlarında, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. İnsan, okuma sayesinde yeni bilgiler edindiği gibi, düş kurma yetisini de kazanır. Üstelik kurgu ve karakterlerdeki değerleri sezinleyerek topluma duyarlı bireyler olurlar.

Eleştirel okuma becerisi, demokratik toplumların gereksinim duyduğu, düşünen-duyarlı bireylerin edinmesi gereken bir beceridir. Kitle iletişim araçlarıyla her gün anlam evrenimize giren bilgilerin geçerliliğini, doğruluğunu sınama; ülke ve dünya sorunlarıyla ilgilenme, sorunlara uygun çözümler üretebilme gibi bilişsel ve duyuşsal içerikli süreçler, değişik kaynakların tanıklığına başvurmayı gerektirir. Yazılı kaynaklara ulaşma, onlardan etkilice yararlanma; küçük yaşlarda kitaplarla kurulan etkileşimin yarattığı bir beceridir. Çocuk kitapları, duyarlılık kazandıran, düşüncüyü geliştiren özellikleriyle, çocuklarda eleştirel okuma-düşünme becerisinin kültürel alt yapısını oluşturur. Eleştirel okuma becerisi, temeli çocukluk yıllarında kitaplarla atılan, okuma kültürünün yapılanmış biçimi olarak da adlandırılır (Sever, 2008: 27).

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığını kazanmamışlar ise, ileriki yaşlarda kazanmaları zorlaşır. Bu sebeple okuma alışkanlığının küçük yaşlarda kazanılması sağlanmalıdır. Çünkü küçük yaşlarda kazandırılan bu alışkanlık, bireyin yetişkinlik çağında okuma alışkanlığını geliştirmesini sağlar. Bu alışkanlık küçük yaşlarda kazanıldığı sürece, ufku geniş bireyler yetişir.

Bireyin kendini keşfetmesinde, sosyalleşmesinde, tercih edilen bir toplumun oluşmasında ve bu toplumun sürekliliğinin sağlanmasında en önemli unsur kitap okuma eyleminin sürekliliğidir. Bu sebeple okuma eylemini içselleştirmiş bir milletin oluşabilmesi ancak, okul çağına gelmiş bireylerin bu eyleme karşı isteklerini sürekli tutmakla gerçekleşebilir. Çünkü okuma eyleminin devamlılığının oluşabilmesi ancak çocukluktan itibaren olabilir. Düşünen, fikir ortaya sunan, düşündüğünü doğru aktarabilen ve yeni fikirler üreten kişilerin oluşması ancak, onları küçük yaşlardan itibaren edebi eserlerle buluşturarak olabilir (Gökçe, 2011: 838).

Kitap okuma eylemi; dilin etkili kullanılmasında, yeni fikirleri edinmede, o toplumun değer yargılarını geliştirmede, olayları farklı açılardan değerlendirebilmede ve dünyada olan biteni keşfetmede kişileri ayırt edici yapan ve onların ihtiyaç duyduğu önemli bir gereksinimdir. Bu sebeple gelişimin her aşamasında bireyin okuma alışkanlığını kazanması ve yaşantısının diğer yıllarında, bu eyleme başvurması istenilen bir durumdur. Küçük yaşlardan itibaren okuma eylemine maruz kalan birey, bu eylemi daha sonrasında hayatının vazgeçilmez bir eylemi olarak algılamakta ve hatta bu eylemi hayatının bir parçası haline dönüştürmektedir. Edebi eserleri okumanın bireyin yaşamındaki değeri bu kadar kıymetliken, bireylerin bu sürekliliği kazanmasında kıymetli yetiye sahip olan erişkinlerin bu konuda titiz olmalarına gereksinim duyulmaktadır. Bireye okumanın devamlılığını edindirmede ilk aşamada öncelikle çocuk, kitap okumaya arzu duymalıdır. Bu sebeple birey okuma ve yazma becerilerini edinmeden önce edebi eserlerle buluşturulmalı, resim ve renk uyumu içeren titizlikle oluşturulmuş eser birey için cazip olmalıdır. Bu süreçte edebi eserleri sanki bir oyuncak olarak algılayan birey, bu yapıtlar yardımıyla yetişkinlerin yaptığını yapma arzusu duyacaktır. Okul hayatına gelmeden edebi eserle tanışan birey bir sonraki süreçlerde okuma eylemine devam edecektir (Erdal, 2006: 795).

Okuma alışkanlığı, kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir. Kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. Okuma alışkanlığının, temelinin aile içinde atıldığı ve devamının eğitim sisteminde öğretmenler tarafından öğrenciye kazandırıldığı düşünülürse bu alışkanlığın kazanımında aile ve öğretmenlerin rolü büyüktür. Bu sebeple anne ve babaların, sonrasında da öğretmenlerin iyi birer model olmaları gerekmektedir. Kısacası öncelikle onların okuyan kişiler olmalarına gereksinim duyulur.

Edebiyat ve edebiyat ile ilgili edinecekleri her çeşit tecrübe, çocuğun her gelişim evresindeki dil becerisin ile ilgili kazanımlarına katkı sağlayacaktır. Okuma yazma bilmediği dönemlerde çocuğa sunulan resimli kitaplar genellikle aileler aracılığıyla çocuğa sunulan edebi eserlerdir. Çocuk, sayfalardaki resimlere bakarak, hikâye ya da masalın bir kişi tarafından ona okunmasıyla kitaplarla tanışır ve kelime hazinesini geliştirir.

Bir çocuğun okuma alışkanlığını kazanabilmesi için öncelikle o çocuğun anne ve babasının yani aile bireylerinin okuma alışkanlığını kazanmış olmaları gerekir. Bu sebeple anne ve babanın kitap okuma alışkanlığı edindirmede ona sunacağı ilgi ve vereceği takviye bireyin okuma alışkanlığının devamlı, bir şekilde ve sorgulayıcı bir boyutta oluşmasına neden olacaktır (Baumberger 1990: 45; Yardımcıel,2015: 34) Okuma alışkanlığı ile ilgili anne ve babalara şu önerileri sunar:

- Anne ve babalar çocuklarına yüksek bir ses tonuyla edebi eserleri seslendirebilir.
- Bireylerin ihtiyaçlarına ve gelişim evrelerine göre anne ve babalar evlerinde edebi eser bulundurabilirler.
- Anne ve babalar evde hep birlikte uygun süreçlerde, belli zaman dilimini bu eyleme ayırabilirler.
- Anne ve babalar çocuklarına öğrenip okudukları değerleri sezinletebilirler.
- Anne ve babalar çocuklarını edebi eserleri satın alma konusunda yönlendirebilirler.

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında aileden sonra öğretmenlerin de çok önemli rolleri vardır. Öncelikle iyi bir okuyucu olarak öğrencilere örnek olması gereken öğretmenler aynı zamanda temel okuryazarlığın okuma alışkanlığına dönüşmediğinde bir anlam ifade etmediğini, kitap okumanın öğrenim sürecinin bir parçası olduğunu ve yaşam boyu sürmesi gerektiğini öğrencilere duyumsatmalıdırlar. Öğretmenler çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak için pek çok faaliyetlerde bulunurlar. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- İlköğretimin ilk sınıflarında sınıf kitaplıkları oluştururlar. Sınıf panosunda öncelikli okunması gereken kitapları sergiler ve öğrencilerin kitapla iç içe olmalarını sağlarlar.
- Sınıf öğretmenleri, mümkünse okul kütüphanesinde mümkün değilse sınıf içinde serbest okuma saatleri düzenleyerek çocukların kendilerinin seçtikleri kaynakları okuması için ortam hazırlarlar.
- Okulda kitap okumanın önemini anlatan bir duvar gazetesi oluşturularak öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili hazırladıkları yazıları bu gazetede yayınlarlar.

- Velilerle görüşmeler yaparak onları çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmeleri için neler yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirirler.
- Öğrencilerin yalnızca roman, hikâye türündeki kitaplar değil, biyografi, gezi, hatıra, kişisel gelişim, araştırma vb. türlerindeki kitaplara da yönelmelerini sağlarlar.
- Öğrencileri okul kütüphanesini kullanmaları için yönlendirilebilir ve birlikte çevre kütüphanelere geziler düzenleyerek çocuklara kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırır (Yardımcıel, 2015: 33-34).

Çocukların ve gençlerin kitaplarla olan ilişkisinde anne babalar, öğretmenler kadar yazarlara da büyük sorumluluklar düşmektedir. Birçok insan tarafından düşünüldüğünün tersine oldukça kolay görünen edebiyat yönü ile genel edebiyatın içinde çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlığı en incelikli yazarlık biçimidir (Gültekin, 2006: 28). Bu sebeple çocuk ve gençlik edebiyatı ile ilgili taşıdıkları yükümlülüğün farkında olan yazarlar, daima sade bir üslup tercih etmeye, ifadelerin sürükleyici ve onların yaş grupları seviyesinde oluşmasına özen göstermelidirler (Yağcı, 2007: 4).

Medeni ve gelişmiş bir toplumun bireyi olabilmek, sorgulayan, düşünebilen yani çağdaş zihniyetli bireylerin varlığıyla olabilir. Bu sebeple, okumaya olan sevgi bağı erken çocukluk evresinde edindirilmelidir. Sonrasında okul hayatında iyice pekiştirilen bu alışkanlık kişinin hayat felsefesine dönüştürülebilmelidir. Okuma eyleminin alışkanlık ve bir hayat felsefesi haline gelebilmesi, kişinin okuma eylemini keyif alınan ve kendiliğinden gerçekleşen bir etkinlik haline getirmesi ile mümkün olur.

Ustaca yazarların bizlere sunduğu öykü, şiir, roman, fabl gibi eserlerin okunmasıyla edebiyatın tadına varılabilir. Dilin zengin kullanım olanakları bu eserlerde okuyucuya sezinletilebilir. Çocuğa göre hazırlanmış nitelikli edebi eserler aracılığıyla çocuklar edebiyatın incelikleriyle tanışma olanağı bulurlar. Ebeveynlerin sorumluluğu ise başarıyla oluşturulmuş edebi eserlerin niteliklerini bilmek ve bu eserleri çocuklarla buluşturmadır.

Bilindiği gibi çocukların eğitiminden sorumlu olan; öncelikle anne ve babalar, sonrasında ise öğretmenler ve yazarlardır. Bu sebeple çocukların eğitiminde ve kitap okuma eylemini alışkanlığa dönüştürmelerinde onlara uygun edebi eserleri seçmede ya da onların tercihlerinde yardımcı olmalıdırlar. Çünkü ebeveynler, öğretmenler ve

yazarlar her zaman için çocukların kitap seçimlerinde onlara aracı olma konusunda sorumlulukları olduğunu unutmamalıdır. Her ne kadar kitap okuma alışkanlığını etkileyen pek çok unsur olsa da çocukları okumaya yönlendirme konusundaki ilk ve en temel sorumluluğun anne babalara düştüğü söylenebilir.

Yazarların çocuk kitaplarına bakıldığında yapıtlarının kendi tespitlerine uygun olarak konularının bilim ve akılla açıklanabilir içerikte olması gerektiği, eserlerde din-dil-ırk ve cinsiyet ayrımının yer almaması gerektiği ve eserlerin çocuklara barış ve demokrasi kültürünün verilebilecek mahiyette olması gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca yazarların öykü, roman ve oyunlarında, toplumsal duyarlılık ve hassasiyetlerin göz önünde bulundurulması, çocuklarda çevre bilinci ve Türkçeyi doğru kullanma ve koruma bilinci gibi bazı değerlerin aktarılmaya çalışılması da göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.4. Anadili Öğretiminde Çocuk Kitaplarının Önemi

Anadili eğitimi, kişinin dünyaya gelmesiyle ilk hal alan sonrasında kişinin yaşamı süresince süregelen bir eylemdir (Sever, 2005: 8). Bu eylemde, bireylerin görsel, işitsel ve dilsel yetilerinin doyurulması, anadili bilinci ve duyarlılığı kazanmaya yönelik yetilerinin oluşmasına etken sağlar. Anadili sevgisi ve duyarlılığı kazanmamış, bu hassasiyetlikten mahrum kişiler; dillerine, oluşturdukları cümlelere özen göstermezler (Nas, 2004: 43). Kavcar (2004: 13)'a göre, dil öğrenimi fikirleri, yani düşünceleri iletir. Toplumsal birlikteliğin ilk aşamasında, anadilinin varlığı önem kazanır. Günümüzde ülkemizde hatta dünyada çevre kirliliği, düşünce kirliliği gibi değişik kirlenmelere ilaveten, bir de “dil kirlenmesi” mevcuttur. Dil duyarlılığı ve bilinci açısından görülen yetersizlikler, anadilimizin geleceği için ciddi bir durum arz etmektedir. Bu durumun önlenmesi için, anadili öğretiminin temel hedefi; anlama ve anlatma yetilerini kazanmış, yaratıcı düşünme yetileri gelişmiş, duyarlı bireyler oluşturarak onları eğitmektir. Eğitimde, bahsedilen görevlerin oluşmasında en temel gereksinim ise; anadilinin kullanım imkânlarının sunulduğu ve bu kuralların hayatın içinde yoğrulduğu edebi değeri yüksek olan yapıtlardır (Sever, 2004: 232).

Çocuk için edebi metinler, çizgi, resim, renk unsurları ile yaratıcı ifade şekillerinin var olmasıyla yaratılmış bir görüntüler birleşenidir. Var olan dünyada çocuk kendi haricinde değişik insanları ve bu insanların barındırdıkları bireysel

farklılıklarını, etrafındakilerle oluşturdıkları ilişkileri fark eder ve edinir. Kendisi dışında var olan farklı yaşantıları fark eder. Böylelikle dolaylı bir şekilde edindiği yeni hayat tecrübelerinden faydalanır, bilişsel dünyası farklılık kazanır ve ardından gelen öğrenme tecrübeleri ile bilişsel dünyası doyum noktasına ulaşır. Bu sayede edebi metinler çocuğu büyüten, geliştiren, onu daha iyi bir düzeye getiren bir işleve sahip olurlar. Bu sebeple çocuk yapıtları, dikkate değer bir itina ve uzmanlık gerektirir. Çocuklar için edebi eserler oluşturan yazarlar; çocuğun, içinde bulunduğu süreçlere çocuk eğitimi aşamalarına dikkat etmeli ve eserini bu öğeleri dikkate alarak oluşturmalıdır.

Tercih edilen bir çocuk edebi eseri; onun düşünebilme, sorun çözebilme ve yaratıcılık gücünü iyileştirebilmeli, okurda doğa olaylarına karşı duyarlılık yaratabilmeli, dünyada insanları ötekileştirmeden sevmesini sağlayabilmeli, ailesine karşı bağlılık duygularının artmasına yardımcı olabilmeli, gelişim seviyesine uygun davranışlar edinmesine yardımcı olabilmeli, dilin kullanım yapısını erken yaşta edinmelerine ve dili etkili kullanıp geliştirmelerine yardımcı olabilmelidir(Şirin, 1994: 204-216).Ayrıca okurun resme, dramatik etkinliklere, müziğe vb. sanatsal alanlara karşı farkındalık oluşturmalarını sağlamalıdır (Şirin, 1994: 216).

Edebi eserler, insan hayatında var olan, yeri ve önemi yadsınamayacak önemli araçlardır ve insanın birçok açıdan kendini geliştirmesine fayda sağlarlar. Edebi eserler aracılığıyla birey bilgi ve tecrübelerini iyileştirir, karakter özelliklerini değiştirir, yaşama değişik açılardan bakar. Özellikle de erken dönemlerde çocuğun karakter kazanımında çok büyük bir öneme sahiptirler. Bu sebeple çocuklar için oluşturulmuş olan edebi eserler dogmatik bilgileri değil, çocukların olumlu karakter edinmelerine yardımcı olacak özellikleri içermelidirler.

İnsan hayatının yaklaşık olarak dörtte birini kapsayan çocukluk dönemi, süreçten daha çok işlev bakımından büyük önem taşımaktadır. Çünkü çocukluk dönemi, çocuğun toplumsal bir varlık olarak yer edinmesi aşamasıdır. Yapılan çalışmalar, özellikle öğrenmenin ilk çocukluk döneminde en hızlı oluştuğunu, bireyin hayatını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu bütün yetilerin çocukluk döneminde edindiğini göstermektedir. İnsan beynin bu dönemde çok dikkatli bir alıcı özelliğe sahip olduğu ve üst bilişsel aşamaları gerçekleştirebilecek alt yapıları da bu dönemde edindiği kabul edilmektedir. Bu nedenle bu dönemde bireyin ebeveynlerinin yanı sıra ona yardımcı

olacak, onun gelişimine olumlu katkılar sağlayacak görsel uyaranlara ihtiyaç duyarlar. Bu görsel uyaranlar ise edebi metinler yani kitaplardır; kısacası çocuk edebiyatı ürünleridir (Tosunoğlu ve Kayadibi, 2006: 353).

Anadili kazanımı bireyin herhangi bir yaş evresinde biten bir kazanımdan ibaret değildir. Birey, ilk dilini öncelikle içinde yaşadığı çevreden aşamalı olarak taklit yoluyla öğrenmeye başlar. Aile çevresinden edindiği anadili kazanımını daha sonra okul ortamında programlı eğitim çerçevesinde ilerletir. Bu eğitim şüphesiz ki planlı, programlı ve profesyoneldir. Anadili kazanımını, yani öğretimi okul ortamında ilerler. Ailenin çocuğa sunabileceği edebi eserler çocuğun anadili edinimine de katkı sağlar. Hayatın ilk yıllarından itibaren anadili edinimini kazanmaya başlayan bireyin bu kazanımı gerek okul ortamlarıyla gerekse edindiği okuma metinleriyle yani eserlerle hayat boyu devam eder. Bu sebeple, çocuğun anadili eğitimini doğru ve güzel kazanabilmesi için çocuk, hayatının ilk yıllarından itibaren görsel ve dilsel sanat ürünleriyle dolu edebi metinlerle buluşturulmalıdır.

Sanatsal edebi eserler çocukların hem dilsel özellikleri hem de bu özelliklerin yarattığı çok anlamlı yapılardan ötürü çocuklarda duygusal uyaranlar oluştururlar. İnsanı olumlu anlamda değiştiren şekilde, insana ve hayata dair değerleri oluşturan bu eserler, bireyin de duyuşsal özelliklere sahip davranışlar kazanabilmesi için sezinletici birer uyaran durumundadırlar. Çocuklara sunulan bu yapıtlar, onların duyarak, sorgulayarak, hayal ederek bireysel olarak anlamlar oluşturmalarına yardımcı olurlar. Edebi eserlerle buluşan çocuklar anadilinin anlatım özelliklerini de kazanırlar. Böylece çocuklarda anadili bilinci oluşacak, anadillerini bilinçli ve doğru kullanmalarına yardımcı olacaktır (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan; 2011: 21).

Edebi eserler okunmak için oluşturulur. Okunan eserlerin okuyucusuna sunduğu faydalar bireyin eğitim düzeyi ve bilgi dağarcığı ile yakından ilişkilidir. Eğitim düzeyi yüksek olan insanlar ile düşük olan insanlar arasında kitaba ilgi gösterme açısından ve kitap okuma alışkanlığı açısından farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklar onların okudukları eserlerden ne boyutta yararlandıklarının da etkiler. Ayrıca, kitaplar; insanların güzel vakit geçirmelerine, onların önce kendisini sonra da başka insanları keşfetmesini sağlayan, onların bilgi edinmesine yardımcı olan, fikir alışverişini kolaylaştıran, yenedünyalar bulmasını sağlayan, yeni bakış açıları edinmesine yardımcı olan, fikirleri sorgulamalarını sağlayan, analiz ve sentez yapma becerileri geliştiren

kaynaklardır. İnsanın yaşamına büyüme ve yeni bir hayatın sunulabilmesi, çocukların erken yaşlardan itibaren kitapları tanıyıp sevmesiyle, okuma sevgisi ve alışkanlığı edinebilmesiyle mümkündür.

Çocuk kendisine anlatılanları dinleyerek veya kitap okuyarak hem kendisini hem de insanları tanıma şansı edinir. Kitap okuyan çocuklar okumayanlara nazaran korku, kıskançlık, öfke, nefret, hırs gibi duygularda ölçsüzölğün verdiği zararları fark eder ve duyguları kontrol altına almada daha başarılıdırlar. Bireyin kendi ilgilerini, yetilerini ve becerilerini fark etmesi bir birey olduğunu anlaması, karşılaşacağı yeni durumlara göre nasıl bir tutum sergileyeceğini keşfetmesi onun karakter gelişimi için oldukça önemlidir. Karakter kazanımına yardımcı olabilmek için kitaplar değişik hayat hikâyeleri ve modelleri sunar. Çocuk bu modellerden kendine uygun olanları seçerek içselleştirir. Edebiyat aracılığıyla çocuk kendi becerilerini fark eder. İyilik, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik, paylaşma, hoşgörü, özveri gibi hem ideal birey olmak hem de toplum hayatına uyum gösterebilmek için gerekli olan pek çok değer ve davranışlar da çocuk eserleri aracılığıyla okuyucuya sunulur. Böylelikle çocuk; başka insanların problemleri nasıl çözdüklerini duyumsar. Çocuk, içinde bulunduğu sosyal grubun davranış şekillerini de edinir. Aile bireyleriyle, arkadaşlarıyla daha başarılı ilişkiler kurmanın yollarını öğrenir. Kitap aracılığıyla çocuk henüz yeni tanışacağı, içinde yaşadığı ortamı ve çevresini tanıma şansı elde eder (Çılgın, 2006: 1-2).

Edebi eserlerde bireyler, zaman zaman şahsına yakın zaman zaman da şahsıyla hiç alakası olmayan; bazen ortak bazen değişik his ve sıkıntıları barındıran, bazen de şahsıyla benzer kimi zaman da değişik tutumlar sergileyen, bazen değişik bazen de aynı istek ve ihtiyaçlara sahip kişiliklerle tanışır; bu sayede diğer bireyleri yakından tanıma şansı elde ederler. Şahıslarıyla yeni tanıdıklarını kıyaslayarak şahsına has hissiyatlarını ve tecrübelerini daha kolay fark ederler, hatta kendi karakter niteliklerini tanırlar. Pozitif karakterlerle benzeşim yapan bireyler de benzer bir karakter edinmeye çabalarlar. Ayrıca şahıslarına has becerilerini ya da yeterli olmayan yanlarını keşfederler. Yani, bireylere sunulan yazınsal özellikli edebi eserler, sahip olduğu pozitif ve negatif karakter örneklemeleriyle bireyin diğer insanları ve şahsını yakından tanımasına olanak sağlarlar. Bu sayede birey, kendinde olan değişiklikleri keşfeder ve toplum içindeki şahsi konumunu tanı (Aslan, 2006: 207).

2.1.4.1. Kitap ve Okuma Kültürü

Kitap okuma, hayatın her döneminde önemli bir öğrenme aracıdır. Bilgiyi öğrenmenin en güvenilir tercih çeşididir. Okumanın temel hedefi, okuduğunu tam ve doğru kavrayabilmektir. İyi okuyamayan kişiler, doğru vebam anlama veya ifade etme sıkıntısı içerisinde olurlar, yazılı kaynaklardan da yeterince faydalanamazlar. Türkiye’de ise her zaman okuma alışkanlığı edinilmediğinden, bireylerin iyi okuyucular olma yolunca çaba sarf etmediklerinden, kitap ve dergi üye sayılarının az olmasından şikâyet edilmektedir. Bunun en belirgin nedeni okuma alışkanlığının erken çocukluk yaşlarında edindirilmemesidir. Kişiler erken çocukluk sürecinde okuma alışkanlığı kazanamıyor; çünkü ilgilerine hitap edecek, seviyelerine uygun kitaplar okuyucularla buluşturulmuyordu. Yani, çocuk edebiyatı kapsamındaki eserler ihtiyacı karşılamıyordu. Bu durum son yıllarda değişiklik göstermekte, nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinde dikkate değer artışlar görülmektedir (Tosunoğlu ve Kayadibi, 2006: 353).

Çocuk edebiyatı yazarları, yapıtlarında okurlarına kurgusal yaşantılar sağlamaktadırlar. Bunlar, çocukların daha önce tanışmadıkları kurgulanmış durumlardır. Bir çocuk edebiyatı eserinin başarılı olarak ifade edilebilmesi için okurların, sunulan kurgusal durumları kendi gerçekliklerine özümsemeleri tercih edilir. Bu, okuma kültürü kazandırmanın ve düşünen duyarlı kişilerle oluşan bir toplumun oluşabilmesi için etkili araçlardandır. Çocukların bu yeni yaşantıları kendi gerçekliklerine dönüştürebilmeleri için kitaptaki kahramanlarla özdeşim kurmaları gerekir (Tosun,2006: 461). Kahramanların sergileyeceği evrensel değerler ise okurun bu değerleri duyumsamasına yardımcı olacaktır.

Gelişmiş toplumlarda medeni insan yani duyan, düşünen, duyarlı insan yetiştirme hedefine varmada şüphesiz en önemli uyarıcı çocuk edebiyatı ve onun ürünleri olan çocuk kitaplarıdır. Okuma kültürünün küçük yaşlarda edinileceği kabul edilirse, çocukları okuma alışkanlığı edinmemiş bir toplumun büyüklerinin okuma alışkanlığını edinmiş olmasını düşünmek doğru olmaz. Günümüzde çağdaş insanlardan beklenen, sadece okur-yazar olması ya da okuma alışkanlığı edinmiş olmasının yanı sıra onun evrensel düzeyde okur-yazar olabilmesidir.

Okuma alışkanlığı ve kültürü açısından edebi eserlerle küçük yaşlardaki tanışma ileriki yaşlarda iyi bir okur olmayı sağlar. Bu sebeple çocukların erken çocukluk döneminde büyüklerin bu konuya duyarlı olmaları gerekmektedir. Evde, sınıfta, okulda

ve çevrede kitaplık ve kütüphanelerin bulunması, öğretmenlerin olumlu model olması, küçük yaşlarda okuma yazma bilmeden bile çocuklara kitap okunması, büyükler tarafından hikâye ve masalların okunması çocukların kitap okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Gerek anne babaların gerekse de öğretmenlerin çocuklarda okuma sevgisi ve kültürü kazandırmalarında sorumluluklarını yerine getirirken dikkat etmeleri gereken bir unsur da nitelikli çocuk kitaplarını seçmektir. Bu noktada ise iyi bir çocuk kitabının sahip olacağı özellikler önem kazanmaktadır.

2.1.4.2. İyi Bir Çocuk Kitabının Özellikleri

Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk üzerindeki yerini vurgularken tercih edilen bir çocuk yapıtının dil bakımından hangi nitelikleri taşıması gerektiği de vurgulanmalıdır. İyi bir çocuk kitabı şu özellikleri içermelidir (Özkan ve Yılmaz, 2006: 784):

- Çocuk kitaplarında açık, anlaşılır, duru ve akıcı bir dil tercih edilmelidir.
- Anlatım, çocuğun kolay algılayabileceği şekilde oluşturulmalıdır
- Tümceler ait olduğu yaş grubunun seviyesine uygun özellikleri içermelidir.
- Devrik cümleden ziyade kurallı cümle daha çok tercih edilmeli, tümceler özneyüklem kuralını barındırmalıdır.
- Tercih edilmeyen yani argo sözcüklere ve yabancı sözcüklere başvurulmamalıdır.
- Dil bilgisi açısından cümleler doğru olmalıdır.
- Anlatımda basit ve kolay anlaşılır yapılar tercih edilmelidir.
- Edilgen çatılı fiillerin yerine etken çatılı fiillerin kullanımı tercih edilmelidir.
- Kitaplar uzman bilgilerine başvurarak oluşturulmalıdır.
- İletiler ve kelimeler bireylerin yaş, hayat tarzlarına ve algılama yetilerine hitap etmelidir.
- Bireylerin kelime bilgilerini artıracak kelimelere ve ifadelere başvurulmalıdır.
- Gereksiz yere sözcük kullanılmamalıdır.
- İstanbul Türkçesi tercih edilmelidir. Sözcükler ve ifadeler eksiksiz olmalıdır. Doğru anlamlarıyla kullanılmalıdır.

- Yapıtlar oluştururken yazım kuralları göz önünde bulundurulmalıdır. Yazım kuralları doğru biçimde ve özenle kullanılmalıdır.

Çocuklara insan ve yaşam gerçekliğini, dilin anlatım özelliklerini kullanarak fark ettirme, tanıtmaya; anadilinin kavram evreninden kesitler verme, bu evrenin inceliklerini içselleştirme gibi temel işlevlere sahip olması beklenen edebi eserlerin, dil ve anlatım bağlamında bazı temel ilkelere sahip olması beklenir. Bu ilkeler aşağıdaki gibi sunulabilir (Sever, Kaya ve Aslan, 2011: 93):

- Çocuk yapıtlarındaki anlatım duru, samimi, kısa ve sade cümlelerle yapılmalıdır.
- Sanatçının yeniden kurguladığı yaşam durumları, onların duyu algılarına seslenebilmelidir.
- Türkçenin sözvarlığı, anlatım gücü ve güzelliği, gelişim aşamalarına göre bireylere sunulmalıdır.
- Yapıtlardaki sunum Türkçe kelimelerle oluşturulmalı; anlatımda eskimiş, güncel olmayan ve yabancı sözcüklere başvurulmamalıdır.
- Çocukların kavramsal gelişimini gözetken anlayışla, anlatım; yazar-okur iletişiminde ortak anlamlar oluşturabilecek bir paydada gerçekleştirilmelidir.
- Yapıtlar, bireylerin anadilin kullanım özelliklerini öğrendikleri ve doğru kullanımlarında özdeşim kurdukları eserlerdir. Bu nedenle, ifadelerde dil mantığı ve dil estetiğinin doğru kullanımı açısından cümlelerdeki anlatım bozukluğundan kaçınılmalıdır.

Anadili doğumdan itibaren kazanılmaya başlanır. Örgün eğitim kurumlarında tanışılan edebiyat ile ayrı bir öneme kavuşur. Gerek örgün eğitim kurumlarında gerekse ailede sunulan masallarla, öykülerle çocuğun hayal gücü geliştirilir. Edebi eserler aracılığıyla çocuklara anadilimizin zenginliği hissettirilmeli, onların sözcük evrenleri geliştirilmeli, onların anlama ve anlatma becerileri geliştirilmelidir. Çocukların bu kazanımlara sahip olabilmeleri ise etkili bir eğitim süreciyle mümkündür.

2.2. Eğitim

2.2.1. Eğitim Kavramının Tanımı, Açıklaması

En geniş ve genel anlamıyla eğitim, çocuk, genç ya da yaşlı olsun, bireylerde toplumsal hayatla ve içinde yaşanılan zamanla uyumlu davranış değişikliği gerçekleştirmektir. Eğitimin işlevi, sosyal çevreye ayak uydurabilmesi için bireyleri değiştirmektir. Bu değişim, önceden var olan sosyal ve ulusal değerleri öğrenip içselleştirme, anın gerçeklerini sunma ve tanıtmaya ve yarına yönelik değerler, hüneler kazandırma yöntemiyle gerçekleşir. Modern eğitimin hedefi, geçmişini muhafaza etmek geleceği garanti altında tutmaktır (Kavcar, 1999: 1).

Bireylerin diğer insanlarla iletişimde olmaları sonucunda ortaya çıkan maddi ve manevi birikime kültür denir. Bu kültürlenme sürecinde diğer insanlar fikirlerini etkileşim kurarak ileten birey kültürlenme eyleminde aktif rol oynayan bireydir. Bireylerin diğer bireylerle istedik ve amaçlı kültürlenme eylemine eğitim denir. (Dodson, 1999: 150). Daha geniş kapsamda tanımlamak gerekirse; insanların, eğitimin hedeflerine uygun bir şekilde kendi davranışlarında bir yaşantı sonucunda hedefe uygun davranış değişikliği meydana getirme durumudur (Dodson, 1999: 151).

En geniş ve genel anlamıyla eğitim, hangi yaş grubu olursa olsun, kişilerde sosyal hayata ve çağa uygun tavır ve tutum yaratmak amacıyla. Eğitimin amacı bireyleri sosyal hayata sağlıklı bir biçimde uyum sağlayabilmeleri için yenilemektir. Bu yenileme, geçmişteki var olan toplumsal değerleri tanıtır içselleştirme, günümüzün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, beceriler edindirmeye olur.

Ereş ve diğerlerine göre eğitim (Ereş ve diğerleri, 2008: 4):

- Genel tanımıyla, bireyleri önceden tasarlanmış hedefler doğrultusunda eğitme ve bireylerin tutumlarında farklılık meydana getirme durumudur.
- Yeni nesillerin içinde yaşadıkları sosyal çevrede kendilerini bulabilmeleri için ihtiyaç duydukları fikir, yeti, tutum ve değerleri edinmelerine, karakterlerini değiştirmelerinde etken olma olgusudur.

- Kişinin ait olduğu sosyal çevreye göre yerini alması, ait olduğu sosyal çevrenin değerlerini edinmesi ve içinde bulunduğu sosyal çevreyi kabul etmesi aşamasıdır.
- Kişinin sahip olduğu becerilerini, isteklerini ve tercihlerini en üst seviyeye ulaştırmak, bireyin sahip olduğu becerileri tam anlamıyla ortaya çıkarabilmesi için gereksinim duyulan çevre imkânlarını geliştirmektir.
- Eğitim önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda bireylerin tutumlarının kasıtlı olarak yenilenmesi için bu doğrultuda yasa ve kurallarına ulaşmaya ve bu sebeple yeni metotlar ortaya çıkarmayı hedefleyen bir bilimdir.
- Eğitim kişiye bir meslek edindirme aşamasıdır; bir oluşum ve yenilik durumudur.
- Kişinin sosyalleşmesinde ve kişisel gelişiminde tercih edilmiş ve planlanmış bir ortamı ve okul faaliyetlerini kapsayan bir aşamadır.
- Çevresel uyaranlar neticesinde, beyinde arzu edilen farklılıklar yaratma durumudur.

Eğitimin tanımı ve kapsamı ile ilgili yapılan açıklamaların ardından eğitimin aşağıdaki özelliklere sahip olduğu söylenebilir:

- Eğitim bir süreçtir. Süreç (oluşum) belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşu gerçekleştirmek için bir birini izleyen olayların ya da durumların akışıdır. Eğitim sürecini, birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. Öğrenmenin oluşmasını sağlayan her türlü etki eğitim sürecinin bir parçasıdır.
- Eğitim amaçlı/hedefli bir etkinliktir. Birbirini izleyen öğrenmelerin oluşturduğu sürece eğitim diyebilmek için bu öğrenmelerin belli bir hedefe ya da amaca ulaşmak için yapılması gerekir. Her öğrenme zincirini eğitim olarak nitelemeyiz. Eğitim sürecinin; 1) Amaç 2) Öğrenme etkinlikleri 3) Değerlendirme gibi üç temel ögesi bulunmaktadır. Eğitim amaçla başlar, öğretme - öğrenme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Eğitim sürecinin bu yapısı bütün kültürler için geçerlidir. Amaçların içeriği ve öğrenme için kullanılan yöntemleri kültürden kültüre değişebilir, fakat sürecin doğası değişmez (Fidan ve Erden, 1986).

- İnsan davranışındaki değişim istendik yönde olmalıdır. Daha açık bir anlatımla “istendik” sözcüğü, eğitim sürecinde hedefleri/amaçları ifade etmektedir. Hedeflerin “istendik” oluşu, hedeflerin rastgele değil bir takım süreçlerle ve belli ilkelere göre belirlenmesi gerektiğini ifade eder.
- Eğitim sonunda bireyin davranışında bir değişme ya da gelişme olmalıdır. Eğitim sürecine giren kişinin bilişsel (zihinsel, zekâ) duyuşsal (tutum, ilgi) ve psikomotor–devinişsel (beceri, fiziksel) boyutlarda değişimleri ya da gelişimleri gözlenmelidir. İnsanı etkilemeyen ve kalıcı olmayan değişmeler eğitim değeri taşımaz. Bireyin her türlü bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hareketi davranış olarak tanımlanabilir. Refleksif yani doğuştan gelen, olgunlaşma sonucu ortaya çıkan ya da içki, uyuşturucu vb. etkilerle geçici olarak sergilenen davranışlar, eğitim kapsamı içinde bir davranış değişikliği niteliği taşımaz. Söz konusu davranış değişikliği eğitim süreci içerisinde yer alan öğrenme ile gerçekleştirilir. Okuma yazmayı bilmeyen bir kişi, bir kursta okuma yazma öğrenmişse o artık eskisinden farklı bir kişidir. Gazetesini kendisini okuyacak, mektubunu kendisini yazacak ve bunlar için herhangi bir aracı kullanmayacaktır. Başkalarına bağımlı olmaktan kurtulacaktır (Tanrıöğen, 2005).
- Kişinin tutumlarındaki farklılık onun yaşantısının bir ürünü durumunu içermelidir. Yaşantı ise kişinin etrafıyla iletişimde kişide yarattığı değişimdir. Yaşantı, öğretim açısından edinilmiş ve tecrübeyle edinilmiş olarak sınıflandırılabilir. Öğrenilmiş yaşantı, belirli bir iletişim sonucunda gerçekleşen faaliyetleri kapsamaktadır. Yaşanılmış yaşantı ise bahsi geçen etkileşim sonucunda oluşan faaliyetlerden sadece kişide kalıcı iz yaratan ve kişinin tutumlarında farklılık yaratan aktivitelerdir (Demirel ve Kaya, 2003).

Süreç bir amaca yönelmiş olan sürekli değişmelerin tümüdür. Eğitimle de bireyin bir amaca doğru sürekli olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bireyin aldığı eğitimle sürekli gelişmesi yetersiz durumdan daha yeterli duruma gelmesi sağlanmaktadır. Bu değişiklikler birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğretme ve öğrenmeler sonucunda gerçekleşmektedir. Bireyin eğitimi doğduğu andan itibaren başlamakta ve ölünceye kadar devam etmektedir. (Gökçe ve Erdem, 2015: 3).

Eğitimin bir diğer fonksiyonu nesiller arası ortak değerleri bir sonraki nesillere aktarmaktır. Toplum tarafından benimsenen evrensel değerler; sevgi, saygı, arkadaşlık

vs. bireyin günlük hayatında duyarlı bir birey olmasına yardımcı olur. Duyarlı birey demek duyarlı toplum demektir. Gelişmişlik düzeyi yüksek toplumların insan haklarına önem veren toplumlar olduğu bilinmektedir. İnsan hakları bildirgesi de değerler üzerine oluşturulmuş bir bildirgedir. Kendini gerçekleştirmiş, düşünen duyarlı birey demek ancak evrensel değerlerle donatılmış iyi birer eğitim almış bireylerin varlığıyla mümkün olabilir.

Tanımlardan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz ki, eğitim bir süreci içerir, eğitim istendiktir, eğitim yaşantı sonucunda oluşur. Dikkat çeker bir diğer unsur ise eğitim toplumsal değerler doğrultusunda oluşur. Daha geniş kapsamda ise eğitim formal ve informal eğitim olarak ikiye ayrılır.

Anadili eğitimi hem formal hem de informal boyutu olan bir etkinliktir. Örgün eğitim kurumlarında yapılan etkinlikler ile aile ortamında kazanılan tecrübeler dil kazanımı için oldukça kıymetli ortamlardır. Bu sebeple, örgün eğitim dışındaki öğrenme eylemleri dil kazanımının informal boyutunu oluşturmaktadır. İnfomal eğitim süreçlerinde ise çocuğu kitapla buluşturmanın önemi, onun ileriki hayatı için hatta toplumların gelişmişlik düzeyi için çok önemlidir.

Eğitimin, insan hayatının bir döneminde başlayıp son bulan bir süreç olduğu söylenemez. Eğitim, insanın su gibi yaşamsal bir ihtiyacıdır. Öyle ki birey için doğumdan itibaren başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. İnsanın sosyalleşebilmesi için de eğitime ihtiyacı vardır. Bu anlamda eğitim sadece okulda değil ailede, arkadaş grubunda, sokakta, alışverişte, yani hayatın her aşamasında mevcuttur. Eğitim, insanın yaşadığı her ortama nüfus edebilen çok boyutlu bir olgudur. Eğitim, yaşamla eş değer, uzun soluklu bir uğraşıdır. Yani eğitimin insan hayatında önemli bir yeri vardır.

2.2.2. Eğitimin Amacı ve Önemi

Çocuk; sadece dünyaya gelen, içinde olduğu aileyi ve toplumu mutlu eden minik ve sevimli bir canlı değildir. Çocuk, bir ulusun gelecekle arasındaki köprüdür. Toplumun en değerli varlığıdır. Uluslar, geleceğe dönük en büyük yatırımı o toplumun temel taşı olan çocuklara yaparlar. Bunun ne denli kıymetli olduğunun bilincine varan uluslar, çocukların daha kaliteli yetişmesine yardımcı olacak her unsuru oldukça değerli

görürler. Çocukların sağlıklı ve donanımlı bireyler olarak gelişmeleri için büyük çaba harcarlar. Böyle bir bakış açısıyla kaliteli eğitim, her ülkenin daima gündemindedir.

Teknolojinin hızla geliştiği dünyamızda düşünen ve sorgulayan bireylerin oluşabilmesi için kaliteli eğitim adına toplumlar sürekli bir arayış içindedirler. Çünkü gelişmişlik ve refah düzeyi yüksek toplumların oluşabilmesinin ancak kaliteli eğitimden geçtiği bugün herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu sebeple eğitimin her aşamasında ve seviyesinde eğitime verilen önem hızla artmaktadır. Bundan dolayıdır ki; gelişmekte olan ülkelerin bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri yakından izleyebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için eğitime sundukları önemi artırmaları gerekmektedir (Gökçe ve Erdem, 2015: 2).

Çocuğun eğitilmesi son zamanlarda ayrı bir uğraşı ve araştırma gerektiren bir süreçtir. Çünkü bugünün çocukları yarının büyükleri demektir. Çocuklar, milletlerin şekillenmesinde önemli bir unsurdur. Bu nedenle milletlerini çağdaş medeniyetler düzeyine çıkarmak isteyen toplumlar çocuk eğitimi üzerine odaklanmalıdır.

Bilgi çağı ve bilgi toplumu, yaratıcı özelliklere sahip insanın varlığını gerektirmektedir. Bilgi çağındaki insanların özellikleri; gerekli bilgiye ihtiyaç duyduğu zamanda ulaşabilen, bilgiyi ayrıştırabilen, bilgilerden yeni bilgi elde edebilen, bilgiyi sorgulayan yani düşünen birey olabilmektir. Bu sebeple bilgi çağının insanı, öğrenmeyi bir hayat felsefesi olarak algılayan, sürekli araştıran ve sorgulayan bireylerdir. Bu sebeple öğrenme sadece eğitim kurumlarıyla sınırlı olan bir eylemden daha öte bir durumdur. Hayatın içinde kendiliğinden olan bir değişimdir (Şişman, 2014: 78).

Eğitim kişinin bireysel becerilerini fark etmesinde, bireyin kendi gizil güçlerini keşfetmesinde ve onlara hayata dair bireysel sorumluluklarını fark ettirmede etkin bir role sahiptir. Bu rolün bilincinde olan bir eğitimci çalışmalarında öğrenciyi merkeze almaya özen gösterir. Çocukların araştırarak ve sorgulayarak yeni şeyler üretmelerinde, yaparak-yaşayarak beceri edinmelerinde, edindikleri yeni bilgileri arkadaşları ve çevresi ile paylaşmalarına olanak tanımalıdır. Öğrenci şayet yaparak, yaşayarak öğrenme olanağı buluyorsa bu öğrenme kalıcı öğrenme olur. Hayatın kendisi olma anlamına da gelen eğitimle çocuk günlük hayatın problemlerini çözmeyi de öğrenir. Bu nedenle çocukların öğretim süreçlerini sınıf içi materyallerle sınırlı tutmaktan ziyade onların ders araç ve gereçleri değerli sanatçıların edebi eserleriyle güçlendirilmelidir.

Eğitim durumlarındaki değişimin nedeni, hızla gelişen teknolojik dünyanın ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte bireylere ihtiyaç duyulmasıdır. Eski eğitim anlayışında birey sadece bilgiyi hazır alan bir eğitim ortamında kendisi bulurken günümüz şartlarında eğitim durumları da değişmeye başlamıştır. Çağımız araştıran, sorgulayan, bilgi üreten insan yeteneğine ihtiyaç duymaktadır. Eğitimin amacı ise bu ihtiyaçlara cevap verebilecek bireyleri yetiştirmek olmalıdır. Bu eğitim ise okullarda sadece ders kitaplarının olduğu bir eğitim anlayışıyla gerçekleşemez. Bundan öte daha sanatsal edebi metinlere yani kitaplara gereksinim duyulur.

Eğitimin amaçları arasında; bireysel kültürel seviyesi yüksek, topluma yararlı bireylerin yetişmesinde hem bireysel hem de evrensel değerlere sahip, kültürel değerler açısından zengin bir toplum oluşturmak da bulunmaktadır. Eğitimdeki tüm yenileşme ve gelişme durumları, toplumun her alanına yansımaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli belirleyici unsuru ve verimliliğin artışıdaki en önemli parçası, toplumun eğitim kalitesidir (Ereş ve diğerleri, 2008: 2).

Eğitimin temel amacı, toplumda var olan kültürel birikimi bir sonraki nesile aktarmaktır. Bu sayede toplumsal birliktelik ve süreklilik sağlanır. Eğitim, toplumda var olan kültürü geliştirme, zenginleştirme ve bir üst aşamaya taşıma olarak algılanabilir. Çağımızın eğitim görüşü ise, insanlara sorgulayıcı düşünebilmeyi öğretmek, araştırmacı, sorgulayıcı, yaratıcı, yenilikçi bireylerin oluşmasına yardımcı olmaktır. Bu sebeple eğitim, toplumsal değişimleri etkileyen bir unsur olarak algılanır (Şişman, 2014: 76).

Eğitim insanların yaşamını kaliteli bir şekilde sürdürebilmesi ve içinde yaşadığı toplumda üretken bir insan olabilmesi için gelişimi sağlayan bir olgudur. Eğitimde en temel hedef bireyin kalkınması yani toplumların kalkınmasıdır. Bireyde meydana gelen eğitim aracılığıyla olan iyileşme tüm topluma yansımaktadır.

Bir sonraki kuşakların kaliteli eğitilebilmesi için eğitim eyleminin bugünün ve yarının isteklerine yanıt bulacak durumda oluşturulması tercih edilir. Eğitim bir açıdan kişinin var olduğu sosyal çevreye ayak uydurmasında yardım ederken diğer açıdan da kişinin ve ait olduğu sosyal çevrenin kendisini eğitmesine imkân sunmaktadır (Gökçe ve Erdem, 2015: 4). Eğitim, bireyin kimlik kargaşası yaşamadan hem toplumsal hem de bireysel açıdan özgür ve üretken bir birey olarak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur. Eğitimin asıl hedefi de bireyi; özgür, kendini tanıyan, düşünen, kendini geliştiren ve yaratıcı bir birey haline getirmektir.

2.2.3. Aile, Çocuk Eğitimi ve Kitap İlişkisi

Aile; anne, baba ve çocuklardan meydana gelen bir birlikteliktir. Aile ise nikâh ile resmi boyut kazanan bir kurumdur. Aynı zamanda aile evrensel boyutta da değer bulan ve ayrı bir önem arz eden toplumsal bir birlikteliktir. En az gelişmiş toplumlardan en modern uluslara kadar aile kavramı sürekli olarak değişikliklere maruz kalmıştır. Aileyi ihtiyaçların doyurulduğu bir birliktelik olarak anlamlandırarak, onun kültürel ve evrensel anlamdaki taşıdığı değerleri göz ardı etmemek gerekir. Ailedeki ekonomik ve toplumsal değerlerin topluma da yansıdığı unutulmamalıdır (Şişman, 2014: 81).

Anne ve babalara düşen sorumlulukları vurgulamak gerekirse ebeveynler kaliteli eserleri çocuğa sunmaktan sorumludurlar. Bu sebeple edebi eserleri alırken dikkat edilmesi gereken unsurlar mevcuttur. Bu eserler çocukların kişisel gelişimine olduğu kadar dil becerilerinin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Bu sebeple bu eserler evrensel değerleri ve kültürü etkin bir şekilde çocuğa sunan eserler olmalıdır.

Aile, bireyin maddi ve manevi değerlerinin olduğu en değerli birlikteliklerdendir. Çocuk duygusal iletişimini ve hissiyatını aile içerisinde geliştirmeye başlar. Bu sebeple çocuğun aile içerisindeki çekirdeğini oluşturacağı duygusal gelişim, örgün eğitim kurumlarında yeni bir hal alır. Çocuğun hayata hazırlandığı ortam ilk olarak ailedir. Çocuğun karakter gelişimi açısından ilk yılların önemi düşünüldüğünde, aile ortamının önemi göz ardı edilemez. Ayrıca çocuk ilk insan ilişkileri özelliklerini de aile ortamında edinmeye başlar. Bu sebeple ailenin sahip olduğu değerler çocuklara da ulaşır. Aile bireyleri hangi değerlere günlük hayatlarında ağırlık verirlirse ve hangi alanda becerileri geliştirirse çocuklar da o değerler çerçevesinde ve beceri alanları doğrultusunda eğitilirler. Şayet, aile çocuklarına karşı sorumsuz ve vurdumduymaz davranırsa, ileride sorunlu bireyler toplumda yer alır. Aile hem çocuğun tüm becerilerinin keşfedildiği yer hem de değerlerin ilk kazanıldığı kurumdur.

Her birey dünyaya gelen yeni bir canlıdır. Toplumun temel taşı olan bireylerin eğitilmesi oldukça önemlidir. Yeni kuşaklar, dünyaya gelen yeni bireylerle şekillenir. Milletlerin devamını sağlayacak bireyler olması açısından çocukların eğitimi oldukça önemlidir. Bu nedenle gelişmiş toplumlar çocuklara daha fazla önem vermekte ve onların eğitilmesi için ayrı bir çaba göstermektedirler. Bireylerin eğitimi bebeklik öncesinden yani anne karnından itibaren başlar. Bir diğer aşama ise çocuğun bulunduğu aile ve sosyal çevredir. Çünkü çocuğun içinde bulunduğu ortam onun şekillenmesini

sağlar. Eğitim bireye istendik davranış edindirme çabasıdır. Dünyaya yeni gelen bir bebeğin beyni boş bir levhaya benzemektedir. Sosyalleşme sürecinde ilk iletişim, kurduğu ortam aile olduğu için eğitimi ailede başlar. Daha sonra bu ortam programlı kurumlar olan okullarda devam eder.

Çocuklara edebi eserleri sunacak olan ve onları hayatının birer parçası yapacak olan şüphesiz ki öncelikle onların anne ve babalarıdır. Ziya Gökalp'in de dediği gibi, hayatın en tatlı çağı çocukluktur ve bu devirde dinlenen kitapları en büyük romanlardan daha coşku verici, daha etkileyicidir. Bu nedenle insan hayatının en önemli bölümü olan çocukluk yıllarında çocukları daha fazla kitapla tanıştırma konusunda çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir (Çılgın, 2006: 1).

Aynı anne ve babadan olan iki evlat bile kişilik, fiziksel ve psikolojik özellikleri ile ruhi yönden farklılık göstermektedir. Çocukların psikolojik olarak sağlıklı büyüebilmeleri için onların ruhsal dünyalarına ulaşabilmek, hal ve hareketlerindeki nedenleri doğru bir şekilde anlayabilmek gerekmektedir. Bu nokta geleceğimizin mimarı olan çocuklarımızın iyi bir eğitim almadan önce, psikolojik yönden yani ruhi yönden sıkıntısız bireyler olmaları oldukça önemlidir.

Çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilen onların ilgilerine hitap eden, onların bilişsel düzeyleri göz önüne alınarak hazırlanan eserler çocuğun zihinsel gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çocuklara sunulmak istenen iletiler bu eserlerin içinde mevcuttur. Çocuğun karakter gelişimi açısından edebi eserlere, yani kitaplara ihtiyacı vardır. Şayet çocuk kendisini ve karakterini iyi bilmez; kendisini bir birey olarak önemli hissetmezse, diğer insanlara da değer vermenin ne demek olduğunu bilemez. Bu anlamda kitaplar çocuğun duygu ve hayal dünyasına katkı sağlar. Edebi eserler aracılığıyla farklı duygular çocuğa hissettirilir. Sadece çocukların değil yetişkin insanların da kendilerini çelişkiye düşüren durumlar olabileceği sezinletilir. Birey kendisine anlatılanları dinleyerek veya okuyarak hem kendisini hem de insanları tanıma fırsatı bulur. Korku, kıskançlık, öfke, nefret, hırs gibi olumsuz duyguların zararlı olduğunu fark eder ve bu olumsuz duygulardan uzak durmaya çalışır.

Çocuğun kendi ilgi alanlarını ve yeteneklerini fark etmesi, bir birey olduğunun farkına varması, karşılaştığı yeni sorunlarla nasıl baş edeceğini öğrenmesi kişilik gelişimi için son derece önemli bir yere sahiptir. Karakter edinimi ve gelişimi açısından edebi eserler yani kitaplar çocuğa farklı hayat hikâyeleri sunar ve çocuğa değişik

modelleri örnekler. Çocuk bu modellerden kendine uygun olanları alarak karakterinin bir parçası yapar. Edebiyat aracılığıyla çocuk kendi yeterliliklerinin farkına varmaya başlar. İyilik, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik, paylaşma, hoşgörü, özveri, sevgi, saygı, gibi toplum hayatında bireyin uyum göstermesi açısından gerekli olan pek çok değer ve davranışlar da çocuk kitapları aracılığıyla onlara sezinletilir. Ayrıca toplumda var olan sorunları da çözme yollarını keşfeder. Aile bireyleriyle, arkadaşlarıyla ve sosyal ortamda sağlıklı ilişkiler kurar. Çevresinde kabul görebilmek için başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı anlayışlı olmak gerektiğini fark eder. Kitap aracılığıyla çocuk henüz çok iyi tanımadığı çevresini ve diğer canlıları tanıma fırsatı bulur. İnsan ile çevre arasında münasebet kurmaya başlar (Çılgın, 2006: 1-2).

Ailenin biyolojik, ekonomik, sosyal, eğitsel yönlerden farklı işlevlerinden söz edilir. Konumuz açısından ailenin temel işlevleri; sosyalleşme, boş zamanları değerlendirme ve eğitim işlevleri olarak ele alınmaktadır. Sosyalleşmeden söz ederken bireyin bu sürece aile içinde girdiğini, dolayısıyla ailenin, çocuğun üyesi olduğu ilk toplumsal örgüt olduğu belirtilmişti. Her aile, kendi çocuğunu ödül-ceza yöntemiyle onayladığı davranışları ödüllendirip pekiştirerek kazandırmaya; onaylamadığı davranışları da çeşitli biçimlerde cezalandırarak ortadan kaldırmaya çalışır. Çocuklar, ailede değer verilen, kabul edilen davranış, adet, gelenek ve alışkanlıkları, başta anne ve babalar olmak üzere diğer aile üyelerini rol model olarak sosyal öğrenme süreci içinde gözleyerek ve taklit ederek öğrenir. Her aile, çocuğuna, yeme-içme alışkanlıklarından eğlenme alışkanlıklarına kadar kendi yaşam biçimini, önem verdiği değerleri, bilinçli ya da bilinçsiz olarak kazandırır (Şişman, 2014: 82).

Anne ve babaların en büyük amaçlarından birisi çocuklarını güzel ve ahlaklı eğitebilmek ve onlara güzel bir gelecek sunabilmektir. Her açıdan yani fiziksel, sosyal ve ruhsal açılardan iyi eğitilmiş çocuklar hayatta diğer çocuklara nazaran her açıdan daha başarılı olmaktadır. İşte bu noktada, toplumların sağlıklı olabilmesi ve sağlıklı nesillerin yetişebilmesi için ailelere çocuklarını iyi eğitmeleri açısından büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu bilinçte olan ailelerin varlığı, ileride problemleri kolay çözebilen bireylerin varlığını sağlayacaktır. Kısacası, her açıdan sağlıklı ve iyi eğitilmiş bireyler sağlıklı toplumların oluşmasını sağlayacaktır. Dünyada gelişmiş milletlerin aile bireylerinin eğitimi konusunda daha bilinçli oldukları gerçeği kabul edilmiştir. Çünkü iyi eğitim alan çocuklar başarılı ulusların temeli olacaktır. Ulusların iyi eğitim almalarını etkileyen unsurlardan birisi de nitelikli kitaplardır.

Çocuk kitapları çocukların beklentilerine yanıt veren, onların dilsel, bilişsel, duygusal yönlerden eğitilmesine yardımcı olan, öğrenirken eğlendiren eserlerdir. Çocuklar, günlük hayatta karşılayamadıkları dilsel, bilişsel, toplumsal gelişimini çocuk kitapları aracılığıyla edinirler. Dilin bütün zenginliklerinin, becerilerinin sunulduğu ve çocuğa göre hazırlanan bu eserlerin, okul öncesi yıllardan itibaren çocuğun dilsel gelişiminin yanı sıra, bilişsel, duyuşsal, karakter ve sosyal gelişimindeki yeri inkâr edilemez (Aslan, 2006: 189). Edebi eserler aracılığıyla çocukların karakterleri olumlu yönde değişiklik gösterir. Böylelikle topluma faydalı bireyler olurlar ve toplumun kalkınmasında rol alırlar.

Kitaplar, çocuklara, günlük hayatta karşılaşılabileceği problemlerin çözümünü sezinleten yollar gösterebilmelidir. Çocuklar, edebi eserler aracılığıyla yaşam gerçekliğini sezinletirler. Eserlerdeki kurgularda yaşadıkları problemleri kendi hayatıyla karşılaştırma fırsatı bulur. Bu sayede problemlerin üstesinden gelmeyi başarabilirler. Edebi eserlerde karşılaştığı problemlerden yola çıkarak bireysel problemlerinin üstesinden gelmeyi de öğrenebilirler.

Çocuk kitapları çocukların içinde yaşadığı milletini, hatta dünyayı sevmesine yardımcı olurlar. İnsan hayatında inişler ve çıkışların olması kaçınılmazdır. Hayat güzellikleri ve zorlukları ile kendini insana sunar. Bu sebeple edebi eserlerde, içinde bulunduğumuz dünyayı sevmek ve onun olumlu özelliklerini hissetmek okura yansıtılmalıdır. Yani kitaplar okura, hayatın eksik yönlerini tamamlayıcı çözüm yollarını sezinletebilmelidir. Çocuklar için yazılmış her kitabın onun yaşam gerçeğine ve gelişim düzeyine uygun olduğu söylenemez. Bu sebeple ebeveynler ve öğretmenler kitap seçimi konusunda duyarlı olmalıdırlar. Özellikle de kitapların iletilerinde çocuğa bazı değerleri sunmasına dikkat edilmelidir.

Çocukluk yıllarında bireylere sunulan kaliteli kitaplar, onları pozitif anlamda değiştirir. Okul öncesi süreçte kitaplardan edinilen tecrübeler, onların ileriki yaşamlarında okumayı kavramaları açısından etki edecektir. Bu sebeple örgün eğitime gelmeden önce görsel kitapların yeri ve önemi unutulmamalıdır. Kısaca bu süreçteki çocuk - kitap ilişkisi şu şekilde ifade edilebilir (Yardımcıel, 2015: 32-33):

- Görsel eserler; bireyin hafızasındaki kavramların yerlerini belirler. Bu kavramların görsel boyutuyla bireyin hafızasında yer edinmesine yardımcı olur.

- Bireylerin hissiyat durumlarını iyileştirir.
- Bireyin kavramsal gelişimine katkı sağlar.
- Soyut ve somut kavramları anlamalarına yardımcı olur.
- Nesneleri kategorize etme, derecelendirme, kavram yaratma, hatırlama, dikkati yoğunlaştırma, gibi zihinsel aşamaları çalıştırır.
- Görsel edebi eserler; bireyin kavram, kelime hazinesi, dil bilgisi, kavrayabilme, sorulara yanıt verebilme gibi becerilerini iyileştirir.
- Dilin güzelliğini hissettirir, okumaya karşı olumlu tutumlar ortaya çıkarır.
- Görsel eserlerin, bireyin edebi yönden geliştirilmesine görsel yetisinin iyileştirilmesine yardım eder.
- Eserlerdeki görselleri birey kendine özgü bir şekilde alacak, bu durum onu motive edecek ve bireyin sorgulayan kişi olmasını sağlayacaktır.

Çocukların gereksinimleri yaşlarına ve büyüme durumlarına göre değişiklik gösterir. Bu sebeple onlar için hazırlanan eserler onların gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Sanatçı eserlerini oluştururken bu durumu göz önünde bulundurmalıdır ve oluşturduğu eserler değerleri barındırmalıdır ki çocuk düşünen ve her şeyden önemlisi de duyarlı bir birey olabilsin. Çocukların düşünen ve duyarlı bireyler olarak yetiştirilebilmesi için ise çocukların farklı türdeki edebi eserlerle buluşturulması gerekir.

2.2.4. Yaşam Boyu Eğitim İçin Nitelikli Kitapların Getirileri

Medeni bir toplumun anlayışlı bir bireyi olabilmek için, insanın tüm fikir ve duygularıyla içinde bulunduğu dünyayı anlamlandırması gerekir. Bir sanat eseriyle ilgilenmek, her hangi bir sanata ilgi duymak ve bu alanda beceri geliştirmek kişinin yeni yeni duyarlılıklar edinmesine yardımcı olur. Sanatsal becerilerini ilerleten kişi fikir ve duygular çerçevesinde ehlileşmeye başlar (Sever, 2008: 20).

Çocuklar, çeşitli yazınsal türleri okumaya ve yazınsal bir deneyim kazanmaya açıktırlar. Onların, yazınsal metinlerle elde ettikleri insanı ve yaşamı tanımaya dönük deneyimlerinin gittikçe çeşitlenmesi gerekir. Bunun için de yazınsal türlerin en özgün ürünlerine gereksinim vardır (Sever, 2008: 31). Ayrıca çocuk kitapları çocukların

anadili ediniminde öykünmenin başat bir işlevi vardır. Çocuk kitapları, görsel ve dilsel bir uyaran olarak, çocuğun gelişim sürecinde erken dönemlerden başlayarak çocuklara anadillerini geliştirebilecekleri doğal bir uygulama alanı yaratır (Sever, 2008: 46).

Çocukların hayatında edebi eserlerin önemi düşünüldüğünde bu eserlerdeki sunulan gerek kahramanlar gerekse olaylar evrensel değerler çerçevesinde oluşturulmalıdır. Kitaplar, sundukları kurgularda, duyumsatılması istenen değerler sezinletilmelidir. Kurguların çocuk gerçekliğine uygun ve onların girişimciliğini destekleyecek boyutta olmasının yanı sıra kurguların hem hayatın içerisinden olmasına hem de onların gelişmişlik düzeylerine uygun olmalarına dikkat edilmelidir. Bu sayede çocuklar kendi kişiliklerini edinecek, önemli olduklarını hissedecek, başkalarına saygı ve sevgi duymayı hissedecek ve pek çok değeri kazanacaktır.

Edebi eserler bir diğer deyişle kitaplar, bireylere erken dönemde sunularak yetişkinlik aşamasına kadar ki süreçte, onların dilsel, zihinsel, karakter ve sosyal gelişimleri için temel fırsatlar sunan yapıtlardır. Bireylerin gelişim durumlarına, arzu ve ihtiyaçlarına sanatçı duyarlılığı ile hitap eden eserler, bireylerin hayatında gerekli olduğu varsayılan şu tutumları edinmesine yardımcı olacaktır (Sever, 2008: 72):

- Bireylerin kavramsal iyileşmesine katkı sağlar; onların somut ve soyut kavramları edinmelerine yardımcı olur.
- Görsel eserler, çocuğun hafızasında kavramların görsellerini yaratır; kavramların görsel boyutuyla bireyin hafızasında yer edinmesine yardımcı olur. Bireyin duyu algılarını iyileştirir.
- Bireylerin, duyma, ifade edebilme, okuma ve yazı yazma yetilerini iyileştirir.
- Bireylerde dili düzgün kullanma hassasiyeti oluşturmasına katkı sağlar.
- Bireylerin, nesneleri kategorize etme; kavram yaratma, hatırlama, fikir üretme gibi bilişsel aşamalarını çalıştırır.
- Bireylerin hayal kurma yetilerini iyileştirir; hayal kurmada bireylere yoldaş olur. Onlara, bu durumdan keyif alma olanağı sunar.
- Bireye ait olduğu sosyal çevreyle şahsı arasındaki bağı öğretir, bu bağı içeren değişik kültürleri sunan eserlerdeki insan ilişkileriyle buluşma olanağı sağlar.
- Bireyin kendini keşfetmesine, kendini sevmesine olanak sağlar.
- Sosyal çevrede onaylanan, çoğunlukla tercih edilen; ya da onay görmeyen, durumların fark edilmesine neden olur.

- Bireyler, sanatçının yarattığı karakterlerle aralarında bir bağ oluşturarak tercih edilene yönelirler. Birey sanatçının oluşturduğu karakterlerdeki kin, nefret, düşmanlık gibi hissiyatları fark ederek bu duygulardan arınacaktır.
- Edebi eserler, bireylere, aile üyeleri haricinde bir bağ oluşturabileceği yeni akranların var olduğu sosyal çevreyi sunar. Bu sosyal çevre ise; onlara, farklı yaşam durumları sunacaktır.
- Edebi eserler; bireylere, sosyal çevresiyle karşılaşabileceği problemlere karşı yeni çözüm yolları gösterecektir.
- Edebi eserler, sanatçı görüşüyle, alışılmışlıktan farklı olarak farklı cinsteki çocukların birçok eylemde nasıl başarıya ulaştıklarına dair yaratıcı kurgular sunar.
- Edebi eserler, farklı kültürleri göstererek bireyin hayat tecrübesini artıracaktır.
- Edebi eserler, bireyin istediği vakit bulabileceği, hatta konuşabileceği bir arkadaş olarak da karşımıza çıkacaktır.

Kısaca, teknolojinin hızla geliştiği dünyamızda, çocukların kitaplarla tanışabilmesi ve onlardan en üst düzeyde faydalanabilmesi gerekmektedir. Bu sebeple öncelikle aile bireylerine, sonrasında okulda öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir. Bu rolü yerine getirebilmek için öğretmenler nitelikli olarak yetiştirilmeli ve aileler kitap seçimi konusunda bilinçlendirilmelidir. Alanlarında yeterli ve etkili bilgilere sahip olan, bu bilgileri aktarmada yetenekli olan öğretmenler ve bilinçli aileler yarının büyüklerinin yetiştirilmesindeki en değerli görevi yerine getirmiş olacaklardır. Çocukların geleceğe hazırlanması söz konusu olduğunda ise onların eğitilmesi ve iyi ahlaki özellikler ile değerleri kazanmaları önem kazanır. İşte tam da bu noktada edebiyatın önemi ortaya çıkar.

2.3. Edebiyat

2.3.1. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı eserleri çocukların zihin ve fiziki gelişimine hitap eden, onların duygusal dünyalarına ulaşabilen, sıradanlıktan ve tekdüzelikten uzak olan ve yine onların “anlama-kavrama-yorumlama” yetilerine uzanabilen, onları güldürebilen,

geliştirebilen, eserlerin genel adıdır. Kısaca çocuk edebiyatı sosyal toplulukların en küçük bireylerinin düşsel dünyalarına hitap eden estetik ve edebi değeri yüksek eserlerin genel adıdır.

Çocuk edebiyatı kavramına geçmeden önce “çocuk” kavramının açıklanması gerekir. Oğuzkan’a (1997: 11) göre çocuk “iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek yahut bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan olarak tanımlanmaktadır.”

Burada önemli olan; edebiyatın terbiye ve iyi ahlak kavramlarını karşılamasıdır. Bilindiği üzere terbiye sözcüğü, eğitim sözcüğünü de karşılamaktadır. Yalnız bu bile edebiyatının işlevi ile ilgili olarak bize kaynaklık etmektedir. Edebiyat kavramı en genel tanımıyla, “duygu, düşünce ve hayallerin söz ve yazı ile güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatı” şeklinde tanımlanabilir (Tepe, 2012: 13).

Eğitim, çocuğun hayatı boyunca süregelen bir olgudur. Okul öncesinden başlayan süreç ile örgün eğitime başlanan yıllar eğitimin en yoğun ve verimli olması gereken evrelerdir. Bu süreçlerde çocuğa sunulan eğitim, onun sosyal çevresiyle mutlu bir ortamda hayatını sürdürmesine yardımcı olmasını amaçlar. Bugünün çocukları yarının büyükleri oldukları için, onların eğitimi gelişmişlik açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple onlar için oluşturulan edebi eserlerin titizlikle hazırlanması gerekir. Yarına şekil verecek olan bugünün çocuklarının hayata bakış açıları ve dünya görüşleri entelektüel düzeyde olmalıdır. Ebeveynler, öğretmenler, yazarlar bu durumun bilincinde olmalıdır. Çocuk edebiyatı ise bu alanda bir araçtır. Bu doğrultuda çocuk edebiyatı ürünlerinin bazı ilkelere dayanması gerekmektedir.

2.3.1.1.Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dayanması Gereken İlkeleri

Çocuk edebiyatı, kavramı çağın yenilikleriyle yeni bir anlam kazanmıştır. Bu sebeple çocuğun ruhsal gelişimi de önemsenmeye başlamıştır. Sorgulayıcı, eleştirel düşünme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi temel amaçtır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünlerinin dayanması gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Otoriter, tek bakış açılı ve didaktik kitaplar, çocuğun eleştirel düşünme becerisini engelleyecektir. Bu sebeple kitaplar, çoklu bakış açısına sahip, anti otoriter, yazarın çocukla el ele tutuşup dünyayı birlikte keşfettikleri bir tarzda yazılmalıdır (Dilidüzgün,1996: 44-123).
- Çocuk, yaşadığı dünyadan, toplumdan ayrı düşünölemeyeceğine göre çocuk edebiyatı, yaşamdan yola çıkmalı, yaşamda var olan her şey estetik, mizah ve fantezi ile birlikte yaşamda olduğu gibi olayların akışı içinde verilmelidir (Cengiz, 2000: 49).
- Çocuğun anadili becerisini edinme ve geliştirmede okuma becerisi önemli olduğundan, edebi eserlerde dil akıcı, cümle ve paragraf uzunlukları, kullanılan sözcükler çocuğun gelişimine ve sözcük dağarcığına ve yaş evresine hitap etmelidir (Cengiz, 2000: 49-97).
- Çocuk kitapları, çocuğun kendisinin bir birey olarak algılamasına yardımcı olmalı, bu açıdan bazı dış yapı özelliklerini barındırmalıdır. Kitaplardaki resimler, metinle alakalı, metni açıklayan ve destekleyen özelliğinin yanı sıra estetik bir değere sahip olmalı, çocuğun algılama ve beğeni durumuna hitap etmeli, kahramanların başat özelliklerini, duygusal hallerini, geçirdikleri fiziksel evreleri duyumsatabilmelidir (Sever, 2004).
- Okuma becerisinin ilk evrelerinde çocuk, eserde kurgulanan olayların gerçek olduğunu düşünerek, eserlerdeki kahramanla özdeşim kurar. Çocuk için ilköğretimin ilk yıllarındaki okuma becerisinin edinilmesi en önemli süreçlerdendir. Çocuklar kurguları gerçek olarak algılamaya yatkındırlar. Bu sebeple edebi eserlerde verilen kurgulardaki iletiler ayrı bir önem taşır. Ayrıca çocuk kitapları her hangi bir ideolojinin görüşlerini savunmaktan uzak durmalıdır (İpşiroğlu, 1993: 48).
- Çocuk kitaplarında kahramanlar, fiziksel ve ruhsal özellikleri ile abartıya kaçılmadan iyi yapılandırılmalı, başkahraman devingen bir karakterde okurun özdeşim kurabileceği özellikleri barındırmalıdır. Başkahramanın başına gelen problemler, çocuğun da günlük hayatta karşılaşılabileceği durumlara yakın olmalıdır. Başkahraman ise problemlerin üstesinden gelebilmek için bu yolda çaba sarf etmeli, yaşama sıkı sıkıya bağlı olmalıdır (Sever, 2002: 12).
- Yazarın duyumsatmak istedikleri okurun kendi hayatında bir anlam oluşturabilmesidir. Demokratik yaşamın ve iletişimin hem bireysel hem de

toplumsal sorunları çözmedeki gereklilik okura duyumsatılmalıdır. Kurgulanmış yaşantılar sunan çocuk kitapları, bu kurgulardan çıkarımlar yapma görevini okura bırakmalıdır (Sever, 2008: 199).

- Çocuk kitapları okullardaki sorunları çözebilecek boyutta olmalıdır. Çocuklara hitap eden ve onlar için oluşturulmuş yapıtlar, eğitim sürecine olumlu anlamda katkı sağlayıcı özelliklere sahip olmalıdır. Eserin hangi yaş grubuna uygun olduğu belirlenmeli ve eserin içeriği eğitim programının ihtiyaçlarını karşılayıcı nitelikte olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2005: 50).

2.3.1.2. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Sağladığı Katkılar

İnsan, karakter gelişimini hayatı süresince devam ettiren bir canlıdır. Karakter kazanımı için en önemli evre çocukluk dönemidir. Sevgi, saygı gibi bazı değerlerle yetişen çocuk kişilik gelişimini de arzu edilen boyutta geliştirebilir. Tercih edilen değerlerden yoksun bir aile ortamında büyüyen bireylerde ise bazı uyum ve davranış sorunları ile ruhsal sıkıntılar ortaya çıkar. Bu durum çocuk ve edebiyat birlikteliğine ve önemine dikkat çeker. Çünkü çocuk ancak edebiyat aracılığıyla dengeli ve sağlıklı bir karakter edinimini gerçekleştirebilir.

Çocuk edebiyatı yapıtları; çocukların ait olduğu sosyal çevrenin kültürel yapısını, o toplumun değerlerini sunar. Çocuklar, kitaplarda sunulan değişik karakterlerle, bireylerin farklı karakter yapılarını barındırabileceklerini duyumsar; farklı kültürlerdeki hayat şartlarıyla ve insan ilişkileriyle tanışır; ayrıca kahramanlarla özdeşim kurarak insana özgü olan değerleri benimser (Sever, 2007: 19).

Edebiyat değişik hayat tecrübelerini yansıtarak kişiye toplumsal bir karakter edindirmede, diğer bir ifadeyle yaşamın değişik yönlerini sunarak bireylerin duygu ve düşüncelerinin değişiklik gösterebileceğini sezinletmektedir. Özellikle sanatçının özenle ve titizlikle hazırladığı kitaplar, çocuğun dünyadaki sorunları algılaması ve bu sorunları içselleştirmesi konusunda tecrübeler kazanmasına yardımcı olur.

Edebiyat eserleri, insana ait olan bazı değerlerin, niteliklerin içselleşip alışkanlık haline dönüştürülmesinde ve sosyal hayatın sunduğu değerlerin benimsenmesinde dikkate değer bir öneme sahiptir. Yazınsal metinler, yapısı gereği okurda hissi durumlar yaratmasının yanı sıra okura yeni durumların da kapılarını açmaktadır. Edebi eserlerin

dünyasıyla buluşan kişiler sorgulayıcı düşünme yetisini edinerek yaşama değişik yönlerden bakabilme yetisi kazanırlar. Bu yolda eğitilen bireyler, yaşadığı dünyayı tüm duygularıyla hissederek toplumda düşünen ve sorgulayan bireyler haline gelirler (Kavcar, 1999: 6).

Çocuklar yaşamın gerçeklerini ve hayat şartlarını duyumsayabilmek için nitelikli kitaplara gereksinim duyarlar. Bireyin, büyüyüp topluma karışmasında ve topluma ait değerleri edinmesinde edebiyatın rolü büyüktür. Yani edebiyat, insanı ve yaşam gerçekliğini kurgusal bir boyutta okura duyumsatır. Böylelikle okur kendinde olmayan fakat etrafında olup biten sorunları ya da hayatın gerçeklerinin yazarların sunduğu kurgusal bir dünyada duyumsar. Bu açıdan edebiyatın önemi yadsınamaz.

Çocuk edebiyatı, dikkat ve önem gerektiren bir alandır. Çünkü çocuklar için yazılmış edebiyat eserleri, çocuğun hoşça vakit geçirmesini sağlarken, onun bilişsel, kişisel, sosyal gelişimine ve sağlıklı bir birey olabilmesine katkıda bulunur. Çocuğa, hayatı keşfetmesinde yardımcı olduğu kadar, çocuğun yaratıcılığının gelişmesine, özellikle dilini iyi bir şekilde kullanabilmesine destek olur. Hiç şüphesiz çocuğun ilk eğitimi ailede başlar, dolayısıyla çocuk edebiyatı bu eğitimde ebeveynlere, çocuğun hayatı boyunca karşısına çıkacak sorunları çözmesinde, ona yardımcı olacak yolları göstermede, çocuğun geniş bir hayal gücüne sahip olmasını sağlamada önemli bir yere sahiptir. Çocuğun yaşamında bu kadar önemli bir yere sahip olan edebiyat alanıyla ilgilenen yazarların da bu sorumluluğu taşımaları gerekmektedir (Erkuvan, 2013: 16-17).

Çocuk edebiyatı, eğitici yönüyle de öne çıkan bir edebiyattır. Doğrudan doğruya çocuğu eğitmek amacıyla ortaya çıkmasa da, çocukta olumlu etki ve izlenimler bırakmayı amaçlar. Çocukta olayları, kendini, çevreyi algılayış, seziş ile ona göre davranış geliştirme açısından olumlu gelişme ve değişmelere olanak sunar. Başka bir deyişle çocuk yapıtları, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken diğer yandan da çocukta farkında olmadan, kültüre dayalı gerek milli gerekse evrensel değerlere karşı bir bilincin uyanmasını sağlar. Ayrıca edebi eserler, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini de geliştirir; ona hayatı, doğayı, insanı ve yakın çevreyi tanıma imkânı sağlar. Kısacası edebi eserlerin, çocuğu eğlendirme, bilgilendirme, ona iyi ahlaki özellikleri ve değerleri kazandırma işlevinin yanında, çocuğu eğitmek, kendisi ve çevresi ile barışık bir birey olarak yetişmesini sağlamak gibi önemli görevleri de vardır.

2.3.1.3. Edebi Eserlerin Eğiticiiliği

Bireyi kültürlendirme ve eğitilme aşaması; onun anne baba gibi ilk maruz kaldığı ortamda özellikle keyif alarak ve güzel zaman geçirmesiyle olur. Bu durum örgün eğitim kurumlarında sistemli ve düzenli olarak sürer. Bu aşamada çocuk kitaplarının, ulusal ve evrensel değerlerin sunulmasında ve bu değerlerin içselleştirilmesinde, onun düş yetisinin artırılmasında, soyut kavramları kavrama becerisiyle dili yerinde kullanma (cümle kurma, betimleme, anlatım, vb.) yetilerinin iyileştirilmesinde yeri büyüktür. (Karatay, 2007: 8-9).

Genel olarak sanatın hedefi hayatı zor durumdan kurtarmak olduğu kabul edildiği için, edebi yapıtlar bireyin duygu birikimini yumuşatır. Bireyi olumlu değerlerle, vatandaşlık sevgisi, hayat sevgisi gibi değerlerle bütünleştirir. Yardımseverlik, arkadaşlık, iyi huylu olma, dayanışma, gibi insana has temel hisleri artırıp kuvvetlendirir (Kavcar, 1999: 6).

2.3.2. Çocuk Edebiyatı, Amacı ve Önemi

Edebiyatın asıl amaçlarından biri bireyi eğitme, onun karakterini iyileştirme ve onu olumlu anlamda yenilemektir. Bu görevi, hisleri iyileştirme, his ve fikir arasında tutarlı bir bağ oluşturma olduğu da ifade edilebilir. Çünkü edebiyatın bir diğer görevi de bireye güzel duygular edindirmektir (Kavcar, 1999: 5). İşte tam burada edebiyat hayatı, bireyi, çevreyi ya da bunlar arasındaki bağı sunduğu için kişinin hayatı daha güzel tanınmasına, kendince sorular sormasına, hayatsal tecrübeler kazanmasına ilaveten güzel değerlerin kavranmasına da imkân sunacaktır (Aykaç, 2011: 1067).

Çocuk edebiyatı eserleri, çocukluk çağındaki bireylerin duygu dünyalarına hitap eden sözel ya da metinsel yani yazılı tüm ürünleri kapsar. Bunlar; masallar, öyküler, romanlar, fabllar ve şiirler olarak sıralanabilir. Bu ürünler hazırlanırken çocuğa görelilik göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğa görelilik demek, eserlerin değerinin düşürülmesi demek değildir. Çocuğa görelilik demek onun anlam ve dil evrenine, duygu ve düşüncelerine uygun olan eserler sunmak demektir. Çocuğun dünyasına hitap eden bu edebi eserlerde evrensel değerlerin bulundurulması hem bireyin sağlıklı gelişimi, hem de toplumların gelişmişlik düzeyi için önemlidir.

Edebi eserler, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal alandaki becerilerini geliştirmesi açısından onların tecrübeler edinmesinde, yaparak, yaşayarak öğrenmelerinde ve karakter gelişimlerinde önemli bir role sahiptir. Bu sebeple; çocuğun hayal dünyasını geliştirecek eserlere ihtiyaç duyulur. Bu noktada edebiyat çocuğun hem hayal dünyasını geliştirir hem de ona yeni değerler kazandırır. Bu anlamda edebiyatın önemi ve işlevi büyüktür. Çocuk, edebiyat sayesinde kendi hayal dünyasından farklı dünyalar keşfederek yeni ufuklara yelken açar.

Edebi eserler bireyin diliyle onun varlığını bir bütün olarak çevreleyerek oluşturulan ürünlerdir. Edebiyat bireye üstten bakmamasının yanı sıra ona bilgileri dikte etmekten de kaçınır. Elde edilen gerçeklik ise, okumaya karşı arzu ve doğal bir öğrenme ilgisi oluşturmanın yanı sıra bireyde evrensel ortak değerler ortaya çıkarmaktır (Güner, 2006: 872). Çocuk edebiyatı yapıtlarının asıl amacı; onları hassas kılmak, onları tercih edilene yöneltmektir. Diğer bir deyişle, çocuk edebiyatının asıl hedefi; bireylerin his ve fikir dünyasını zenginleştirmek, onlara hayatın gerçekliğini sezinletmektir (Sever, 2003; Dinseven, 2006: 635).

Anadili öğretimi çocukluk yaşlarında ikili role sahiptir. İyi bir anadili eğitimi kişiliği geliştirir ve iyileştirir. Bu sebeple de çocuklara sunulacak metinlerin, okutulacak kitapların seçimi çok önemlidir. Çocuk, edebiyat ürünlerini yani romanları, öyküleri, fablları, şiirleri okuyarak dilini ve bilişsel özelliğini iyileştirir. İyi edebiyat eserleriyle buluşan çocuk; anadilini yani dört temel dil becerisini iyi kazanır hem de düşünen, değerlere önem veren ve sorgulayan bireyler yetişir.

Bu alandaki çalışmalarıyla tanınmış eğitimci A. F. Oğuzkan tarafından çevirisi yapılan“CurriculumLetter” adlı yapıtta çocukların neden edebiyata gereksinim duyduğu şöyle açıklanmaktadır (Yardımcıel, 2015: 20).

- Edebiyat bireyin keyifli zaman geçirmesine yardımcı olan araçtır. Güzel vakit geçirmek eğitimin temel amaç alanlarından biri olarak algılanmalıdır. Günlük hayatta yapılan eylemlere ilaveten kitap okumanın da gerekliliği ve bu eyleme zaman ayırmanın önemi unutulmamalıdır. Şayet bireyler okul ortamında okumaktan keyif almaz ve yalnızca okumak için okursa eğitimin hedefleri göz ardı edilmiş olur. Bu açıdan, edebiyatı, keyifli zaman dilimi geçirme aracı gibi algılanmalı ve öğretim programına hedefler olarak ilave

edilmelidir. 2. Edebiyat ruha yenilik sunar, bireyin hayat arzusuna olumlu etki yapar. Edebiyat çoğu zaman insanı, yaşamın can sıkıcı süreçlerinden ayrı kılar. Birey hoş bir yapıtı okurken içinde bulunduğu tasa ve kaygılardan bir anlık da olsa uzaklaşabilir. Böylelikle süreç içerisinde bu durumla başa çıkmanın yöntemlerini kavrar. Bu onu daha güçlü ve başarılı kılar.

- Edebiyat bireye hayatı tanıtmada elçi görevi görür. Bireylerin hayatı ve onun güçlüklerini keşfetmek için edebi yapıtlara gereksinimleri vardır. Diğer insanların hayatlarını ilgilendiren olayları fark edebilmek içilen çok edebiyata gereksinim duyarlar. Bazı durumlarda bireysel tecrübelerden daha etkili mevcut değildir; fakat bazı hayatlar vardır ki bunlar edebi yapıtların keşfedilmesiyle kendiliğinden kazanılır. Özetle, bireyler hayatı tanımak adına edebiyattan faydalanırlar.
- Edebiyat bir yol göstericilik durumudur. Edebiyat bireyi kendi özelliklerini fark ettirerek onu; tutumlarında değişiklik yapmaya yönlendirdiği için bir rehberlik kaynağı olarak düşünülebilir. Şu bir gerçektir ki, tüm edebi yapıtlar bu tarz bir görevi üstlenemez. Fakat hepimizin hayatında ihtiyacımız olan kendimizi tanımak konusunda en etkili yollardan birisi de kitapların var oluşudur.
- Edebiyat üretici eylemlere bireyleri yönlendirir. Bireyler, farklı aktivitelerdeki yaratıcı faaliyetlere yönelmek için edebiyattan faydalanırlar. Okuma becerisinin kazanılmasıyla birey farklı sanatsal becerileri de edinme arzusu duyacak ve bu alanlara yönelecektir. Böylelikle bireyin yaratıcılık yeteneği gelişecektir.
- Edebiyat beğenilen bir dil olgusudur. Bireyler sahip oldukları dillerini iletme kadına edebi yapıtlara gereksinimleri vardır. Edebiyat güzel bir dildir ve şüphesiz ki herkes bireylerin anadilleri en doğru şekilde kullanabilmelerini tercih edecektir.

Edebiyatın amacı; bireylerin düşünme yetilerini geliştirmek ve onlara insani duyarlılık kazandırmak olduğu için sunulmak istenilen iletler metnin dokusuna yerleştirilmelidir. Bu anlamda eserlerin gerek kurgularında gerekse karakterlerin davranışlarında evrensel değerleri iyi barındıran eserler çocuğa sunulmalıdır.

Bireylerin okuma davranışına olumlu tutumlar geliştirebilmesi için, onların anadiline karşı sevgi ve duyarlılık kazanmış olmaları beklenir. Bireylerin bu duyuşsal çabalarının özünde ise, çocuk edebiyatı eserlerini ortaya çıkaran iyi eğitilmiş sanatçıların Türkçenin doğru kullanılmasını çocuklara sunmalarıyla gerçekleşmektedir. Bu açıdan kıymetli bir göreve sahip olan çocuk yapıtlarında, Türkçenin doğurgan, devingen, his ve fikirleri aktarmada etkili bir dil olduğunun sezinletilmesi, ona anadilinde işitme ve fikir üretme görevi sunmaktadır. Bu hal, çocuk edebiyatının en temel görevidir (Çer, 2011: 902). Bireylerin kitaba olan ilgilerini artırmak, onlara okuma alışkanlığı edindirmek, onların karakter edinimlerine yardımcı olmak için, onlara verilecek edebi eserlerin bazı nitelikleri içermesi gerekir.

2.3.3. Çocuk Edebiyatının Edebî Türleri ve Çocukların Eğitimindeki Yeri

2.3.3.1. Şiir

Şiir çocuğun his ve hayal dünyasının; edebi, estetik ve ahenk zevkinin ve duyarlılığının; düşünce ve karakter kazanımının ortaya çıkmasına yardımcı olur (Oktay, 2001: 37). Şiir, ezberlemeye çok uygun olan çocuk zihninde, çoğu kez kulakta bıraktığı ahenkten dolayı çocuk tarafından çabuk sevilip anlamı düşünülmeden kendiliğinden hafızalarda yer eder. Bu noktadan hareketle şiirlerin doğrudan ve örtük ileti verme gücü, onun çocuk eğitiminde önemli bir yer edinmesine sebep olmuştur (Alabaş, 2011: 266). Çocuk eğitilmesi gereken biri olarak algılsa bile didaktik şiir anlayışı, hakim tema olarak çocuk şiirlerinde olmamalıdır. Şiir, çocuğun yaşam gerçekliğini sezinlemesine yardımcı olmalıdır.

Şiir, çocukların algı dünyasına canlılık katması ve onların hayal gücünü geliştirmesi açısından yararlı bir edebi türdür. Bu sebeple, çocuklar, gelişimlerinin her aşamasında şiir dinlemekten, okumaktan ve ezberlemekten hoşlanırlar (Onkaş, 2009:1). Şiirler duygularla sesleri satırlarda buluşturan etkileyici yazınsal eserlerdir. Dilin ustaca kullanılmasını isteyen yazınsal ürünlerdir. Örneğin, yazarlar kelimelerle ahenk oluşturmalı, değişik düşünceleri kısa ve özlü bir anlatımla sunabilmeli ve bu şekilde duygularını aktarabilmelidir.

Her yaştaki çocukların şiirden hoşlanıyor olması çocuk gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Okuma öncesi dönemde kendilerine okunan uygun şiirleri

dinlemekten ve sonra okumaktan büyük keyif alan çocukların gerek zihinsel, gerek bilişsel gelişimleri için sanatçılar bu edebi ürünlerden yararlanmalıdırlar. Çünkü şiirler çocuğun duygularının hayata açılan kapılarıdır. Ayrıca şiir, çocuklara hem edebî zevksem de doğru düşünceleri kazandırmada en etkili yollardan biridir.

Anadili öğretimi esnasında yararlanılan şiirlerin bireylerin ihtiyaçlarına, yaş düzeylerine, hedefte bulunan konulara göre şekillenmesi, şiir okuma sırasında ihtiyaç duyulduğunda bazı kaynaklardan yararlanılması onların şiirlere karşı olumlu tutumlar edinmesine yardımcı olacaktır. Bu sebeple eğitimciler eğitim esnasında, onların ilgi alanlarına hitap eden ve onların ahenk farkındalıklarını artıran, kısa, net ve kolay öğrenilir olan, örgün eğitim kurumda planlara uygun, onlarda dil sevgisi ve bilinci yaratan şiirleri kullanmaya dikkat etmelidirler (Ulutaş ve Kıymaz, 2011: 178).

2.3.3.2. Öykü

Özdemir (1996: 270) öyküyü tecrübe edinilmiş ya da tecrübe edinilmesi mümkün olan yaşantıları, cazip bir şekilde sunan; bireyde heyecan ya da beğeni hissiyatı uyandıran yazılar bütünü olarak ifade eder. Çocuk gelişimsel açıdan, yetişkinlerden beğenileri ve tercihleri değişiktir. Çocuk edebiyatı yapıtları göz önüne alındığında öykü; önceden belirlenmiş bir süreç ve yine önceden belirlenmiş mekânlarda çoğunlukla sayıca az kişi etrafında gerçekleşen, gerçekte örtüşen olayların kahramanları ile birlikte kısa, duygulu, coşkulu bir şekilde gözleme ve kurgulamaya dayalı oluşturulan edebi bir türdür (Ciravoğlu, 2000: 77). Oğuzkan'a göre öykü, önceden belirlenmiş bir süreç ve mekân içinde gerçekleşen birkaç karakterin yaşadığı gerçekte örtüşen bir durumu sunan ve bazı insanların kişiliklerini ortaya koyan ve çoğunlukla kısa olarak yazılan yapıtlardır (Oğuzkan, 2001: 98)

Öyküler yaşamın gerçeklerini çocuğa duyumsattığı için onların gerçek dünyayı tanımalarında etkin bir role sahiptir. Çocuklar, öykünün kısa olması ve olayların daha yalın olması sebebiyle romana kıyasla öyküyü daha kolay okurlar. Öyküler, hayatın gerçekliğini okura duyumsattığı için örgün eğitim ortamlarında yani anadili kazanımı sürecinde kullanılmalıdır.

2.3.3.3. *Fabl*

Belirli bir ahlâk dersi sunmak niyetiyle oluşturulan hayale dayalı kısa ve coşkulu hayvan hikâyelerine fabl adı verilir (Oğuzkan, 1997: 21). Latince hikâye anlamına gelen “fabula” kelimesinden temel bulan fabl, ahlak öğretisi yaparak, kıssadan hisse tarzında simgesel hikâyeler demektir. Fablda karakterler hayvanlardır. Bu yüzden bu türde söz sanatlarına çoğunlukla başvurulur. Bu edebi türde öğretici bir hedef mevcuttur. Çoğunlukla yaşamla alakalı iletiler sembolik değerler aracılığıyla iletilir. Yapıtlarda hayvanların var olması, bireylerin hikâyeye karşı okuma arzularının oluşmasına neden olur. Fakat iletinin örtük olarak veriliyor olması, çocuk okurun durumları anlamlandırmasında başarılı olamamasıyla onu sıkıntıya düşürebilir (Oğuzkan, 1997: 22).

Çocukların sözcük dağarcıklarını artırmak, dil gelişimlerini hızlandırmak ve onların iyi bir okuyucu olmalarını sağlamak için çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanmak gerekir. Bu ürünler, çocukların anadili eğitimine katkıda bulunmakta, onların dil gelişimlerini pekiştirmektedir. Kitap okuma zevki gelişen çocukların dil gelişimi daha hızlı olur. Fabl türü çocukların eğlenerek kitap okuma alışkanlığı kazanacağı uygun bir türdür.

Değer verdiğimiz ve bizim için kıymetli olarak algıladığımız her şey hayatımızın değerini artırır. Bireylerin bilgi edinmesi, kendisini eğitmesi, kültürünü ve yeteneklerini geliştirebilmesi eğitim yardımıyla olabilir. Bireyin eğitimi, toplumun eğitimi, toplumun eğitimi ise nesillerin eğitimidir. Bu sebeple eğitimcilerin sahip oldukları değerler çocuklara yansıyacaktır. Çocuğun tüm dünyaca kabul edilen evrensel değerler doğrultusunda eğitilmesi, hem anne ve babanın hem de eğitimcilerin görevidir. Bununla birlikte yeni yetişen bir insan için hangi davranışların doğru, hangi davranışların yanlış olduğu, bir insanın yaşamını hangi temel değerlere göre yönlendirmesi gerektiği okuldaki ders programlarında bulunmakla birlikte bazen örtük iletilerle sezinletilirken kimi zaman beceri kazandırma açısından eksik kalabilmektedir. Bu bağlamda okuldaki ders kitaplarının yanı sıra çocuklarla buluşturulan edebi eserlerdeki değerler önem kazanmaktadır.

2.4. Değerler

2.4.1. Değerin Tanımı

Değer; bir sosyal birlikteliğin var oluş, birlik, işleyiş ve sürekliliğinin nedeni olarak görülen, o toplum tarafından onay gören, devamının getirilmesi için uğraşılan düşünce yapılarıdır. Bir sosyal çevredeki değerler, bazen inanç, bazen düşünce, bazen bilgi boyutunda kendini gösterir. Temeli, var oluş biçimi ve yaptırım boyutu ne şekilde olursa olsun değerler, kavramlara sunulan anlamlardır. Değerler, temel bakış boyutları veya temel dayandığı yaklaşım taşlarıdır. Değerler, o toplumsal çevrenin tarihi birlikteliğinin neticesi olarak ortaya çıkar. Değerler, o toplumu meydana getiren bireylerin çoğunluğu tarafından kabul görür (Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 15).

Değerler bireylerin his, fikir ve tutumlarıyla yakından alakalıdır. Değerler insan tutumlarını şekillendirmede temel bir rol üstlenmektedir. Değerler üzerine incelemelerde bulunmanın temel hedeflerinden biri bireylerde mevcut olan değer yapılarını ortaya çıkarmak, bu değerlerin onların hal ve tavırlarındaki etkilerini belirlemektir. Değerler kişinin fikir, hal ve yapıp ettiklerinde birer referans olarak belirir. Bir taraftan kişilerde karakterin oluşmasına yardımcı olurken diğer taraftan sosyal birlikteliği ve ahengi oluşturmada etkin bir rolü vardır (Çankırılı, 2015: 12).

Değer yani bir nesnenin önemi, değeri, onun benzer nesnelerle olan diğer unsurlarla farklılığıdır. Değerin önemi insandan insana toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Bu anlamda, değer bireye özgü, bireyi insan yapan ve bireyi yaşayan diğer varlıklardan farklılaştıran özelliğe sahiptir. En önemlisi de değerler sayesinde insanlar kendini ve varlığını daha iyi keşfederler ve kendilerini gerçekleştirirler.

Değer insanlar ya da sosyal çevreler tarafından benimsenen, çoğunluk tarafından onaylanan, takdir edilen davranışlardır. Değer bir anlamda kişilerin toplumsal olguları değerler çerçevesinde değerlendirmede yararlandıkları ölçütlerdir. Kişiler sahiplendikleri ve onayladıkları değerleri önemserler ve birlikte bu değerler çerçevesinde hareket ederler. İnsan davranışlarında hangi davranışın benimsenip onaylandığı, hangi davranışın tasvip edilmediği değerler boyutunda kararlaştırılır. Bu anlamda değerler, insanların yaşamlarında önderlik eden ölçütlerdir.

Değerler, bireylerin varmak istediği amaçlar, istediği güzel hal ve tutumlardır. Değerler; toplumun varlığını sürdürebilmesi, birlikteliğini koruyabilmesi, sürekliliği için, toplumun hemen hemen tamamı tarafından onaylanmış kaideler bütünüdür. Toplum tarafından gerçekliği kabul görmüş normlar olarak görülen değerler, o sosyal çevredeki tercih edilen fikir ve tutum normlarını belirler. Toplumda beğenilen fikirlerin ve tutumların yaşanır olmasında, tercih edilmeyen fikir ve tutumların ise tercih edilen olumlu fikir ve tutumlara çevrilmesinin özünde değerler eğitimi var olmaktadır (Arslan ve Ulusoy, 2014: 5).

Değer, mevcut durumda var olanı bir diğerine tercih etmektir. Değerler, davranışları şekillendiren ve onlara yön veren inanışlardır. Değer kişinin neyi daha çok önemseyip neyi önemsemediğiyle alakalıdır. Kişinin arzuları, tercihleri ve istekleri ile de bağlantılıdır. Sağlıklı bireylerin varlığı sağlıklı toplumları oluşturur. Bu ise; değerlerle donatılmış toplumların mevcudiyeti ile gerçekleşebilir.

Tanımı bireyden bireye değişkenlik gösterse de değerler özünde, toplumu meydana getiren kişilere, kıymetli olan ve olmayan davranışların neler olduğunu, hangilerinin tercih edilerek yaşanması gerektiğini bireylere sunar. Bu anlamda değerlerin barındırdığı nitelikler şu şekilde özetlenebilir (Yazıcı, 2006: 504-505):

- Değerler normları barındırır.
- Bilinç, his ve heyecanları barındıran yargılardır.
- Kişinin aklında yer eden tutumları şekillendirir.
- O sosyal çevredeki insanlarca kabul görür ve içselleştirilir.
- O sosyal çevrenin ve insanların çıkarlarına yönelik inanılan normlardır.
- Değerler inançlardır. En genel tanımıyla nesnel, hislerden uzaklaştırılmış fikir niteliği içermezler. Eylem halini aldıklarında duygularla bütünlük kazanırlar.
- Değerler, kişilerin hedefleriyle ve bu hedefleri gerçekleştirmede etkisi olan davranış özellikleriyle (yardımseverlik gibi) bağlantılıdır.
- Değerler, kişiye has eylem ve durumların ötesindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri sosyal hayatın tüm aşamasında ve tüm ilişkilerimizde mevcuttur.
- Değerler, insan tutumlarını, bireylerin ve durumların tercih edilmesini ya da farklılığı oluşturan durumlardır.

- Değerler süreç içerisinde değişime uğrayabilir. Süreç boyutunda oluşan yeni gereksinimlerini gidermek için değerlerin önem sıralanmasında değişiklikler olabilir.
- Değerler, içinde bulundukları sosyal çevreye göre farklılık gösterir. Öyle ki mensubu oldukları topluluğun içinde dahi farklılıklar oluşabilir. Aynı toplumlar benzer değerleri barındırabilirler. Fakat o değere sundukları önem boyutu değişiklik gösterebilir. Benimsenen değerler bireyin sosyal çevredeki yerinin oluşmasında belirleyici olacaktır. Bu değerler yardımıyla kişi, toplum ile etkileşimde bulunur ve sosyal durumunun oluşması için uygun bir alt yapı oluşur (Reboul, 1995: 365-366; Pilav ve diğerleri, 2015: 2-3).

Yazıcı'ya (2006: 505) göre değerler sisteminin işlevleri şöyle sıralanabilir:

- Kişiye hedef ve yön sunar.
- Kişisel ve sosyal aktivitelerin temellerine şekil verir.
- Kişilerin tutumlarını değerlendirmeye olanak sağlar.
- Kişinin diğer insanlardan ne umduğunu ve kendisinden ne umduğunu fark etmesine yardımcı olur (Yazıcı, 2006: 505).

Yukarıda ifade edilen tanımlardan hareketle değer; bireyi birey yapan nitelikleri barındıran, bireyi diğer varlıklardan ayırt eden temel niteliklere sahip olan ve bireylerin tutumlarına şekil veren inançlar topluluğu ve bütünü olarak tanımlanabilir. Değerler, insanların hayatlarına yön veren temel öğeler olarak kabul gören ve bireyleri yaşama hazırlayan sosyal unsurlardır. Yani değerler, bireyin yaşamı algılayıp anlamlandırmasına ve tutumların oluşmasına önderlik eden bireyleri yönlendirici unsurlar olarak kabul görür.

Değerler, genel olarak bireylerin ulusal ve evrensel olarak yaşamlarında neleri tercih edip etmeyecekleri, daha iyi, daha doğru, daha uygun, daha güzel, daha önemli vb. olduğu konusunda kullandıkları ölçütler olarak tanımlanabilir. Bu tanımlardan hareketle, değerler birçok araştırmacı tarafından evrensel ve milli değerler şeklinde gruplandırılmıştır.

Bazı değerler ise tüm toplumlara mal olmuştur. Bu değerler, evrensel değerler olarak nitelendirilir. Evrensel değerler şunlardır: Adalet ve eşitlik, aile birliği, arkadaşlık, dostluk, barış, çalışkanlık, dayanışma-iş birliği, duyarlılık, dürüstlük, eğitim,

emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlılık, mantık yürütme, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşktır (Cintaş, 2009: 6-7).

Bazı değerler, kendi çerçevesinde alt kategorilere sahiptirler. Örneğin; “sevgi” değeri sanat sevgisi, aile sevgisi, hayvan sevgisi, kardeş sevgisi vb. kategorileri içerirler. Bu yüzden bu söylenen değerleri birbirinden tam olarak ayrı düşünemeyiz. Vatanseverlik ve sevgi değerleri birbirlerinin anlamca tamamlamaktadırlar (Tosunoğlu ve Arslan, 2011: 159).

Bütün eğitimciler ve ebeveynlerin temel amacı çocukları en iyi şekilde eğitmektir. Çocuğun kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak sosyal hayatta yerini alması, iyi bir öğrenim görüp iyi bir mesleğe sahip olması kadar kıymetlidir. Dürüstlük, sevgi, saygı, barış, adalet gibi değerler her sosyal toplulukta ve her yüzyılda bireylerin tercih ettikleri değerler arasında yer almıştır. Bu ve diğer evrensel değerler nesilden nesillere ulaştırılmalı ve vatandaşların iyi birer yurttaş olmaları sağlanmalıdır. Bu durum ise değerler eğitimi ile gerçekleştirilebilir.

Sosyal anlamda değerler, toplum tarafından doğruluğu kabul görmüş ve o toplum için yararlı olduğu düşünülen herkesçe onay görmüş tutumlardır. Kişilerin ve toplumların değerler yargılarını inceleyerek, o toplumun insanların hal ve tutumlarını daha öncesinde yordayabiliriz. Değerler, toplumsal yaşamı şekillendirdiği gibi kişiler arası ilişkileri de kuvvetlendirir. Birlikte yaşamlarını sürdüren bireylerin hangi değerleri tercih edecekleri hususunda söylemleri, ortak fikirlere ulaşmaları ve bu değerleri önem sırasına göre ayarlamalarına gereksinim duyulur. Değişik nesiller arasında oluşan değer çatışmaları sebebiyle sorunlar baş gösterebilir. Fakat bu sorunları da barış, saygı, hoşgörü, uzlaşma gibi ortak evrensel değerler aracılığıyla ortadan kaldırabiliriz (Aydın, 2010: 2).

Çocuklar, değerleri planlı ve örgütlü olarak okul çağına geldiklerinde kazanmaya adım atarlar. Çocuğun okul çağına okuduğu kitaplarla, derslerde incelenen konulardan çıkarılan iletiler, çocuğun bahsedilen evrensel değerleri kazanmasını sağlar. Bu sebeple okul çağındaki ders içerikleri ve hatta onlara sunulan çocuk edebiyatı eserleri, değerlerin öğretimi bakımından oldukça kıymetlidir. Bu sebeple derslerde kullanılan kitapların değerler açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Bu

inceleme, bireyin toplumla uyumlu bir şekilde yaşaması, kendini gerçekleştirebilmesi için önemlidir. Bu noktada, geleceğe hazırlanan çocukların değerleri hangi yollarla edindiklerini bilmek gerekmektedir.

2.4.1.1. Değerleri Edinme Yolları

Bir toplumun başarılı olmasında olumlu değerlere sahip kişiliğe sahip insanların yeri büyüktür. Bireylerin pozitif değerlere sahip olması gelişi güzel olan bir hal değildir. Bu açıdan, kişilerin iyi bir kişiliğe sahip olarak büyümeleri için onlara değerler eğitiminin sunulması bir ihtiyaçtır. Bahsi edilen eğitimin gerçekleşmesinde örgün eğitim kurumlarının değeri önem arz etmektedir. Bu sebeple, kişilerin tercih edilen ahlakî tutumlar göstermesi için onlara yardımcı olacak evrensel değerlerle eğitim hedeflerinin oluşturulmaları gerekmektedir (Ekşi, 2003: 81).

Değerler eğitimi, sağlıklı düşünen, toplumda huzur içinde yaşayan bireylerin oluşması için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Sağlıklı bir dünyanın varlığı, dünyadaki insanların sağlıklı ruh ve davranış haline sahip olmalarıyla mümkündür. Dünyayı toplumlar meydana getirdiği için her toplum, değerler eğitimi konusunda duyarlı olmalıdır. Değerler eğitiminin hedefi, kişilerin tercih edilen davranışları gerçekleştirmesi, bu davranışları alışkanlık haline getirmesidir. Bu sebeple tercih edilen davranışların kalıcılığı gerçekleştirilinceye kadar aralıklarla sunulmalıdır. Böylelikle davranış kalıcı hale gelebilir. İnsanın davranışlarını devamlı olarak oluşmasını sağlamak ve bunu alışkanlık haine dönüştürmek değerler eğitiminin çocuğa gerek okulda gerekse de edebi eserlerle sunularak gerçekleştirilebilir.

Değerler öğretilen ve öğrenilebilen normlardır (Aydın, 2010: 4; Bağcı, 2013: 21). Değerlerin farklı sosyal çevrelerde farklılıklar göstermesi bu değerlerin sonradan kazanılmış olduğunun belirtisidir. Kişiler hangi halde nasıl tutumlar sergileyeceğini ait olduğu sosyal çevrenin büyüklerinden ya da emsallerinden gözlemektedir. Bu sebeple, değerler her şeyden önce bir eğitim durumudur. Fakat bu durum, sadece örgün eğitim kurumlarından alınan derslerden daha ötedir. Bu açıdan, tüm toplum ve o toplumun insanları da bu eğitim ortamının hem eğitimcisi hem de öğreneni olmaktadır.

Değerler eğitiminin hedefi, karakterli, ahlaklı, kişilik sahibi, otokontrolü olan, dürüst bireyler yetiştirmektir. Bilgi olarak aktarılan tüm öğrenmelerin kısa zamanda

unutulacağı hesaplanarak, çocuğun davranışlarının şekillenmesinde sözlerin anlamlı olması ve rol model olunması gerektiği unutulmamalıdır (Bağcı, 2013: 22).

2.4.2. Değerler Eğitimi

Bireyin yaşadığı sosyal ortamda mutluluğun ve birlikteliğin olabilmesi, ancak o toplumdaki değerlerin diğer kuşaklara aktarılmasıyla olabilir. Değerlerden yoksun sunulan bir eğitimin başarıya ulaşması söz konusu olamaz. Sosyal çevrenin ortak değerlerini sonraki kuşaklara aktarmak eğitimin en önemli amaçlarından biridir. Eğitimin bir diğer amacı ise; bireylerin iyi bir insan, iyi bir yurttaş ve kendini gerçekleştirmiş, kendisiyle barışık bireyler yetiştirmektir (Hökelekli, 2010: 7).

Bireyin karakterini iyileştirmesi, geliştirmesi ve içinde yaşadığı sosyal çevreye karşı sorumluluklarının bilincinde olması eylemlerinin gerçekleştirilmesi değer eğitiminin bireye sağladığı yararlar arasındadır. Sağlıklı bir toplum ancak barındırdığı değerleri sonraki kuşaklara aktarmasıyla olabilir. Bu sebeple her toplum, kendi değerlerini bilen, tanıyan, yaşayan ve bu değerlere sahip çıkan bireylerin yetiştirilmesini ister. Değer eğitimi aracılığıyla kişiler içinde yaşadıkları sosyal çevreye uyum sağlamayı, sosyalleşmeyi ve kültürel anlamda bir gruba ait olmayı öğrenir.

Kişilik gelişiminin okul öncesi yaşlarda kazanıldığı kabul edilirse, bireye küçük yaşlardan itibaren değerler eğitiminin sunulması tercih edilir. Okul öncesi yaşlarda çocuk henüz okula gitmediği için bu eğitimi ancak ebeveynler tarafından edinebilir. Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi aile dediğimiz kuruma aittir. Ebeveynler tarafından sunulan her türlü eğitim, kişinin karakter kazanımında önemli bir role sahiptir. Bu sebeple denilebilir ki birey; değerler eğitimi ilk olarak aile ortamında edinmeye başlar. Bu yaşlarda sunulan iyi bir değerler eğitimi ile çocuk ileriki yaşlarında topluma faydalı bir birey de olur. Değerler eğitimi baskıcı bir ortamda yapılırsa, bir dayatma, baskı ve koşullanmadan öteye gidemez. Çocukların model alarak öğrenmelerinin önemi düşünüldüğünde her şeyden önce onlara iyi birer model de olunmalıdır. Öğretmenlerin kişiliği, model olma özelliği, bu aşamada belirleyici bir özelliğe sahiptir. Değerler eğitimi özgür bir ortamda verilirse, değer eğitimi kimlik oluşturma eğitimine dönüşür (Ulusoy ve Dilmaç, 2014).

Eğitimcilerin ve ebeveynlerin hedefi çocuklarını sağlıklı bir ruh halinde eğitmek ve onların yaşadıkları sosyal çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bireyin değerleri benimsemiş bir insan olarak yaşadığı sosyal çevrede yerini alması, alacağı diğer eğitim kadar önemlidir. Dürüst olmak, saygılı olmak, merhametli olmak, sevgi dolu olmak gibi bazı değerler her sosyal çevrede ve her yüzyılda bireylerin sahip olması tercih edilen olumlu niteliklerdir. Eğitimcilerden ve ebeveynlerden beklenen ise; bu niteliklerin bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasıdır.

Değerler eğitimi, soyut kavramlardan öğrenciye sunulmasıyla gerçekleşir. Bu soyut kavramları öğrencilerin sezinleyip, hayatlarına geçirmeleri kolay değildir. Bu nedenle bu değerler sunulurken bu eğitimin etkinlik temelli olmasına dikkat edilmelidir. Kazandırılacak olan değerler sunulurken, hikâyelerden, önemli karakterlerden örnek durumlardan, güncel filmlerden yararlanılmalıdır. Böylelikle bireyin değerleri içselleştirmesi söz konusu olacaktır. Değerler eğitiminde bireylerin öğrenme arzusunun devamlı olması, içeriğe göre farklı tekniklerin kullanılması, örnek faaliyetlerin gerçekleştirilmesi onların yaş, yeti, kabiliyet ve ait oldukları sosyal yapının göz önünde bulundurulması, eğitimcilerin örnek tutumlar sergilemesi değerlerin öğretimindeki önemli kriterlerdendir (Aktepe, 2010: 77; Ulusoy ve Arslan, 2014: 8).

Değerler bireyin kişiliğine yön veren unsurlar olduğu için bireyin istenilen değerleri edinmesi, yeni değerleri içselleştirmesi, değerleri hayatının bir parçası haline dönüştürerek benimsemesi tercih edilir. Hayat boyu devam eden değer kazanma/kazandırma aşamalarına değerler eğitimi adı verilmektedir. Kısaca; değerler eğitimi, pratik olarak yurttaşlık ve toplum tarafından kabul gören değerlerin eğitimi olarak tanımlanabilir.

Değerler eğitiminde çocukların ve gençlerin şahıslarına ve ait oldukları sosyal çevreye iyi gelecek temel değerleri ruhi ve toplumsal gelişimlerine uygun olarak edinmeleri beklenir. Bireyin doğuştan sahip olduğu güzellikleri keşfetmesine yardımcı olmak; karakterinin iyileşmesine yardımcı olmak, kişi yive toplumu olumsuz değerlerden arındırmak, ayrıca kişiye güzel kişilik kazandırmak değerler eğitiminin hedeflerindendir (Aydın & Akyol Gürler, 2012: 16). Değerler eğitimi, ahlaki değerlerin edinilmesine bireylerin ilgilerini çeken ve onları çocukluktan erişkinliğe ulaştıran bir eğitim durumudur. Bu açıdan değerler eğitimi sorumluluk sahibi kişilerince ahlaki yargıya sahip bireylerin oluşmasına yardımcı olur (Arslan, 2013: 19).

Hızla gelişen teknolojik dünyada, değerler önemini yitirmemeli ve artan toplumsal sorunlar karşısında, değerler eğitime ayrı bir önem verilmelidir. Kişilerin değerleri kazanması, davranışa dönüştürmesi değerler eğitiminin ona sunulmasıyla mümkündür. Değerler eğitiminin bazı hedefleri vardır. En önemli hedeflerinden biri, bireyin daha iyi bir kişiliğe sahip olması ve yaşamda mutlu olmasına yardımcı olmaktır. Diğer bir hedefi ise; toplumda huzur ve refahın olmasına katkı sağlamaktır. Bu sebeple; değerler eğitime gereken önem küçük yaşlardan itibaren verilmelidir.

Kısaca, değerler eğitimi, bireylerde ortak yaşama kültürü oluşturur ve birlikte yaşama bilincini geliştirir. İş birliği yapmayı, başkalarının düşüncelerine önem vermeyi öğretir. Kendine ve her şeye saygı duymayı geliştirir. Bireyin kendisini tanımasına ve iyi insan olmasına yardımcı olur (Arısoy, 2014: 95). Bu yönüyle değerler ile eğitim arasında önemli ilişkiler vardır.

2.4.2.1. Değerler ve Eğitim İlişkisi

Eğitimin asıl hedeflerinden birisi, bazı değerleri benimsemiş ve sorumluluklarının bilincinde olan bireylerin yetiştirilmesidir. Toplumda yaygın olan değerlerde bozulmalar olabilir. Değerlerde meydana gelen bu bozulma, eğitim kurumlarında göz önüne alınmalı ve hedefler yeniden yapılandırılmalıdır.

Demokratik toplumlarda örgün eğitim ortamlarında; sadece bilişsel hedeflere ulaşmak temel öncelik olamamalıdır. Bireyi birey haline getiren bütün evrensel değerlerin, çocuklara sunulduğu bir durum olma bilinci de olmalıdır. Eğitim için en temel değerlerden arınarak sadece teknolojik gereksinimleri giderme hedefinde olmak ya da sadece alışılmış değerlere bağlı kalmak, kişilerin değer çatışması yaşaması sonucunu doğurabilir. Eğitim, iyi bir birey, iyi bir hayat tarzı ve sağlıklı bir toplum yaratmak için gerçekleştirilen emekler olarak tanımlanabilir (Eğitim sen, 2015: 8).

Değerler, bireylerdeki güzel yönleri geliştirmeyi ve onların kişiliğini bütünüyle iyileştirmeyi hedefler. Evrensel değerlerin eğitim kurumlarında çocuklara sunulmasıyla okullarda sosyal hayatta oluşan istenmeyen durumları ortadan kaldırdık hedeflenmektedir (Eğitim sen, 2015: 13). Değerlerin bireylerin kişilik edinimine fayda sağladığı kabul edilir. Bireylerin arzuları ve becerileri birbirinden farklı olduğundan,

önceden belirlenen değerleri onlara sunmak eğitimde tercih edilen yönetime göre farklılık gösterebilir (Eğitim Sen, 2015: 14).

Sağlıklı bir sosyal birlikteliğin ortaya çıkması ve bu birlikteliğin sürdürülmesinde değerlerin önemi yadsınamaz. Tercih edilen bir sosyal birlikteliğin varlığını sürdürmesi, o toplumun bireylerinin ortak değerlere sahip olmasıyla alakalıdır. Tercih edilen değerleri içselleştirmiş sosyal topluluklar tarihte daha büyük izler bırakmışlardır. Evrensel değerlerden yoksun olan sadece kanunlarla bir arada yaşamlarını devam ettiren bireylerin huzur içinde yaşamasından bahsedilemez (Kan; 2010: 1).

Bir toplumun yarınında olumlu değerlere sahip karakter sahibi insanların varlığı önemlidir. Yetişkinlerin olumlu değerlere sahip olması kendiliğinden olan bir durumdan daha ötedir. Bu sebeple, insanların kişilik sahibi olarak büyümelerini sağlamak için onlara değerler eğitimi mutlaka sunulmalıdır. Söz konusu eğitimin sunulmasında ise okulların ayrı bir yeri vardır. Bu sebeple, bireylerin toplumca kabul gören uygun tavırlar sergilemesine katkı sağlayacak okulların hedefleri belirlenirken değerleri de barındırmaları gerekmektedir.

2.4.3. Ailede, Okulda ve Çevrede Değerler

Ailede, eğitim kurumlarında ve sosyal hayatta oluşan “değer yitimi” veya “kaybedilen değerler” günümüzde sosyal hayatta oluşan toplumsal problemlerin asıl kaynağıdır. Bu nedenle “değerler eğitimi” alanını tekrar değerlendirmeye ve üzerinde durmaya ihtiyaç duyulur. Bugünün çocukları yarının büyükleridir. Yarınımızı güvence altına almak istiyorsak değerler eğitimine ayrı bir önem vermeliyiz.

İnsanlar değer yargılarına göre düşünür ve değer yargılarına göre hareket ederler. Bireyin değer sisteminin gelişimi aile yaşantısı içinde başlar, ancak sosyal yaşantısının büyük bir bölümünü oluşturan okul bu gelişimde çok büyük bir öneme sahiptir. Bazı değerlerin öğrenilmesinde okulun önemi aileye göre daha fazladır. Hoşgörü, sevgi, kendine, başkalarına ve çevreye saygı, dürüstlük, yardımseverlik, adil olma, sorumluluk vb. değerlerin kazanılmasında okul ve öğretmenlerin sorumlulukları ve rolü aileye göre daha fazladır (Ulusoy ve Dilmac, 2014: 83).

2.4.3.1. Ailede Değerler

“Aile, içinde insan türünün belli bir biçimde yaşadığı, topluma hazırlanma sürecinin belli bir ölçüde ilk ve etkili biçimde cereyan ettiği, eş, anne, baba ve çocuklar (ailenin biçimine göre başka yakınları) arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok bir ölçüde yer aldığı toplumsal bir kurumdur” (Ozankaya, 1975: 203).

Okul hayatına başlamadan önce birey ilk eğitimi ailede almaya başlar. Okul ortamlarında sunulan eğitim ile bireyler örgün eğitim kurumu ve örgün eğitim sonrasındaki hayatlarında hem meslek hayatlarında hem de özel yaşantılarında mutlu ve sağlıklı kişiler olurlar (Oktay, 1999: 14). Bireyin ilk sosyal ortamını meydana getiren anne ve babanın çocuk üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Anne ve baba çocuk için; onun gereksinimlerini gidermesine, diğer fiziksel gelişiminde ona yardımcı olunmasında, sevgi ve güven gibi ruhsal ihtiyaçlarına doyurulmasında birer araçtır. Bu durum çocukların yetiştirme durumlarıyla ve halleriyle de bireyin karakterinin ortaya çıkmasına şekil verir (Şahin, 2005 ve Yavuzer, 1990: 24). Eskiden ve günümüze kadar gelen aile çeşitleri düşünüldüğünde, geleneksel olarak isimlendirilen ataerkil aile türünün değerlerin edindirilmesinde dikkate değer bir görevi üstlendiği kabul edilir. Aile gerek otoriter davranış neticesinde bireylere sunulan disiplin anlayışında gerekse de onlara örnek olma aşamasında değerlerin benimsenmesinde önemli bir etkindir (Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 83).

Çocuğun örgün olmasa da ilk eğitimini almaya başladığı ortam aile ortamıdır. Bu sebeple çocuğun eğitiminde ailenin önemi yadsınamaz. Yaşamda edinilen değerlerin birçoğu ilk olarak aile ortamında kazanılır. Ailede alınan eğitim planlı, örgütlü bir eğitim değildir. Fakat bireyler bilinçli olmasa da edindiği pek çok değeri aileden almaya başlar. Sosyal hayat ile ilgili değerleri çocuklarına sunan anne babalar, onlara sadece yardım etmiş olmazlar; aynı zamanda onların hayatın zor şartlarını da duyumsamalarını sağlarlar. Bu sayede hayatın zorluklarıyla karşı karşıya kalan çocuklar edindikleri değerler sayesinde güçlü karaktere sahip olurlar ve hayatın zorlukları karşısında yılmazlar.

Anne ve babaların değerler konusunda çocuklarına yol gösterebilmeleri ve yardım edebilmeleri için her şeyden önce kararlı ve belli bir tutum içinde istikrarlı

davranmaları gerekir. Her şeyden önce çocuklarına iyi birer model olmalıdırlar. Sözleri ve davranışları birbirleri ile bağlantılı olmalıdır ki ancak o zaman sunulan değerler çocuk tarafından özümsenebilsin. Değerlerin öğretilmesi sürecinde aileden sonra önemli olan bir diğer unsur ise çevredir.

2.4.3.2. Çevrede Değerler:

Çoğu insan tarafından bazı sosyal bozukluk içeren davranışların, örneğin; hırsızlık, kumar oynama vb, anne babadan soya çekim yoluyla olduğu düşünülür. Fakat bu kötü davranışlar aslında nesilden nesle soy ile geçen alışkanlıklar değildir. Yani, bireyin annesi hırsızdı, çocuğu da öyledir denilemez. Fakat bireyleri çevresi, ailesi veya aldığı yetersiz eğitim bu olumsuz tutumları sergilemesine neden olabilir. Bu tür davranışlar kişiye soyla geçen bir hastalık olarak görülmekten ziyade değerlerin bireylere aktarımıyla doğrudan bağlantılıdır.

Bireyin sosyalleşmesinde önem vereceği değer sisteminin derecesi; o sosyal çevrenin ait olduğu hukuk sistemi, din, gelenek, görenek, temel kurallar bütününden oluşmaktadır. Bu kurallar çerçevesinde birey yapılması tercih edilen davranışlarda ödüllendirilir, aksi davranışlarla cezalandırılır. İnsanların içinde yaşadığı sosyal çevrenin bir parçası olabilmesi; o sosyal çevrenin değer yargılarını benimsemesiyle gerçekleşir (Köknel, 1995: 76).

Bireyler hayatlarının hemen hemen her aşamasında kendilerinde mevcut olan değerlere göre davranırlar ve sosyal ilişkilerinde de bu değerler ağırlıktadır. Bireyin öncelikle aile ortamında değerler ile ilgili ilk adımları atılmaya başlasa da, sosyal çevrenin yani toplumun da değer gelişiminde önemli bir yeri mevcuttur. Kısacası; hoşgörü, sevgi, kendine ve başkalarına ve çevreye saygı, dürüstlük, yardımseverlik, adil olma, sorumluluk gibi değerlerin edindirilmesinde çevrenin önemi göz ardı edilemez. Bireye değerlerin kazandırılmasında örgün eğitimin başlamasıyla birlikte önemli unsurlardan bir diğeri de okuldur.

2.4.3.3. Okulda Değerler

Eğitimin amaçlarından birisi değerler oluşturmak, bir diğeri de oluşturulan ve topluma sunulan bu değerleri bireylerin içselleştirmelerini sağlamaktır. İnsanın tutumları değerler aracılığıyla şekillenir. Çocukların istenilen davranışları kazanması

yani değerleri fark edebilmeleri için uzman kişilere ihtiyaçları vardır. Değerler eğitimi örgün eğitim kurumlarında ortaya çıkmaktadır.

Modern ve ağdaş toplumların her toplum gibi kendilerine has değer yargıları vardır. Modern ve ağdaş toplumlar değerlerle ilgili olarak öğrenciye kendisini ifade edebilme, bağımsız karar verebilme ve kendi hayatını bu değerler çerçevesinde sürdürebilme becerisi sunabilmelidir. Eğer okullar bunu ihmal ederse, o zaman üzerindeki sorumluluğu yerine getiremiyor demektir. Çünkü okulun bir amacı da eğitim ğretim yaparken toplumların benimsediği evrensel değerleri nesilden nesillere aktarabilmektir.

Öğretmenlerin değerlerle ilgili çalışmalarında kullandıkları yöntemler incelendiğinde öğretmenlerin kendi öğrencileri için önemli gördükleri değerleri öğrettikleri görülür. Bu değerleri de öğretimin içeriğinde kişisel programlarda ya da öğretici yöntemlerle ifade ederler. Eğitim uygulamalarında ve değerlerin gelişimi ile ilgilenirken, öğretmenler bilişsel stratejiler ve eleştirel düşünme için gerekli stratejiler üzerinde odaklanırlar. Öğretmenler, sınıfta değerlerin aktarımında hem katılımcı hem de rehber olarak rol oynarlar. Birçok ülkede öğretmenlerin önemli görevlerinden birisi temel değer ahlak standartlarını gelecek nesillere aktarmaktır (Kirschenbaum, 1994: 3).

şüphesiz, okulların değer katkısı, sadece bu konuyla daha yakından ilgili belli dersler aracılığıyla olmaz. Değer kazanımı her derste gerçekleştirilir. Değerler kazandırılırken her şeyden önce öğretmenler iyi birer model olmalıdırlar. Olumlu davranışlar yani değerler derslerde ve teneffüslerde barındırılmalıdır.

Okullar ğrencilerin sadece meslek kazanabilecekleri bir ortam değil, aynı zamanda onların iyi insanlar olmalarına yardımcı olan kurumlardır. Okullardaki gerek sosyal çalışmalarla gerekse de ders içi programlarda değerlere yönelik hedefler yer almalıdır. Okul, ocukların kendilerini iyi ifade etmeyi öğrenebilecekleri, inançlar ve değerler edinebilecekleri kurumlar olmalıdır. Bu sayede ocuk günlük hayatta karşılaşabileceği problemlerin kolaylıkla üstesinden gelebilir.

Değer edindirme sürecinde dünya ve insanlar hakkında bireylere olumsuz durumlar sunmak yerine, onlara bu süreçte nasıl yardım edileceği hususunda dikkatli olmaya çaba göstermek artı bir davranış olacaktır. Örneğin içinden çıkılması mümkün olmayan durumlarda, insan hayatında pozitif yansımaları olan fikirleri temel almak, bu

fikirleri hayata geçirmek tercih edilir bir durum olacaktır. Değer ediniminde sosyal değişiklik aile veya öğretmenler için ilk olarak, şahsından, sonrasında etrafından aldığı, olumlu bir görüş ile gerçekleşebilir. Aile, çevre ve okul değer eğitiminin önemli araçlarındandır. Anne ve babadan alınacak değerler ile çevre ve örgün eğitimden alınacak değerler bağlantılıdır ve biri diğerini destekler özelliktedir. Bu nedenle çocukların hayatın her aşamasında değerlerle buluşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Ulusoy ve Dilmac, 2014: 100). Çocuklar okuldaki derslerde kullanılan edebi eserler aracılığıyla da pek çok değeri öğrenir.

2.4.4. Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi

Kavcar, edebiyat ve değer ilişkisini şöyle ifade eder (Kavcar, 1999: 5):

Edebiyat eserleri, insana özgü bazı değerlerin ve niteliklerin yerleşip kökleşmesi, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesi yolunda önemli roller oynar. Edebî eserler hem bireysel hayatla hem de sosyal hayatla ilgili olarak, iyiye, güzele ve doğruya yönelme ve yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar doğrultusunda eğitir. Genel olarak sanatın amacı yaşamı kolaylaştırmak olduğu gibi edebiyat eserleri de insanın iç dünyasını insan sevgisi, yurt sevgisi, yaşama sevgisi, doğa sevgisi ve daha nice sevgilerle yumuşatır. İyilik, dostluk, hoşgörü, bağışlama, dayanışma, çalışkanlık, dürüstlük gibi insana özgü temel duyguları geliştirip pekiştirir.

Edebiyat değerlerin bireye edindirilmesinde etkili olan bir unsurdur. Edebiyat değerlerin herkes tarafından benimsenmesinde, nesilden nesle aktarılmasında önemli bir yere sahiptir.

Çocuk edebiyatı, eğitici yönüyle öne çıkan bir edebiyattır. Doğrudan doğruya çocuğu eğitmek amacı taşımasa da, çocukta olumlu etki ve izlenimler bırakmayı amaçlar. Ayrıca çocukta olayları, kendini, çevreyi algılayış, seziş ile ona göre davranış geliştirme açısından olumlu gelişme ve değişmelere imkân verir. Başka bir deyişle masal ve öykü, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken bir yandan da çocukta farkında olmadan, kültüre dayalı gerek millî gerekse evrensel değerlere karşı bir bilincin uyanmasını sağlar (Bağcı, 2013: 33).

Demokratik toplum olabilmenin en önemli koşulu eğitimidir. Çocuk ve gençlik eğitiminin bir parçası olarak demokrasi eğitimi ile daha duyarlı bireyler ve demokrasi kültürünü içselleştirmiş bir toplum ortaya çıkabilir. Öncelikle, bu eğitim sürecine bir araç olarak eklenen çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtları belirli duyarlılıkları taşımalı,

çocukların hoşgörü, saygı ve eşitlik gibi evrensel değerleri kazanmalarına yardımcı olmalıdır.

Sever çocuk edebiyatı içerisindeki metinlerin özelliklerini şöyle özetler (Sever, 2003: 22):

Çocuk edebiyatı içerisinde düşünülen metinlerin, sanatçıya özgü duyarlılığı, bilgeliği, farklı bakış açılarıyla düşünebilmeyi, yaşamı ve insanı sevmeyi, çevresine saygı duymayı sezdirebilecek iletiler vermesi ve bu iletileri çocuğun anlam dünyasına uygun bir biçimde sunması gerekmektedir.

Bu zorunluluk, çocuk kitaplarında yer verilecek iletilerin neler olması ve nasıl aktarılması gerektiği konusunu çocuk okurlar, yazarlar ve araştırmacılar için ön plana çıkarır. Çocuklar için hazırlanmış edebi eserlerde sunulan iletiler çocuğun karakter gelişimi açısından da önemlidir. Bu sebeple evrensel değerler edebi eserlerde ileti olarak sunulmalıdır.

Nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının önemli bir işlevi de duyularını devindirerek çocukları duyarlı kılmaktır. Yazınsal yapıtlar, insana ve yaşama ilişkin pek çok durumu olduğu gibi toplumsal evrensel boyuta ulaşmış çeşitli değerleri de yansıtır. Bu sebeple çocukları toplumsal ve evrensel değerleri içselleştirebilmesi ve bir davranış biçimine dönüştürebilmesi; başkalarının duygularına, düşüncelerine, yaşadıklarına ve yaşayışlarına duyarlı olabilmesi açısından doğru kitaplarla buluşturulmaları çok önemlidir (Aslan, 2013: 30)

Sanat, insanın daha güze bir dünyada yaşamasını sağlar. Daha güzel bir dünya ise duyarlı insanların varlığıyla, çokluğuyla olanaklıdır. Bu bağlamda sanatsal üretime ve tüm sanatların olanaklarına daha fazla gereksinim vardır. Genel olarak sanat özel olarak da edebiyat, insana özgü duygu durumlarının yaşanmasına olanak sağlar. İnsanı üzer, hüzünlendirir, heyecanlandırır, mutlu eder; onun çeşitli duyguları yaşamasını sağlar. Çocuğa farklı duygu durumlarını yaşatarak, çeşitli değerlerin önemini duyumsatarak duyarlılık kazanmasında çocuk edebiyatı yapıtları önemli bir sorumluluk üstlenir (Aslan; 2013: 32)

Bireye değerlerin kazandırılmasında edebiyatın da katkısı olduğunu düşünen yazarlardan birisi Yalvaç Ural'dır. Ural'a göre bireylerde edebiyat, sanat merakını uyandırmalı, evrensel değerler bu unsurlar aracılığıyla bireye kazandırılmalıdır. Çocuklara, küçük yaşlardan itibaren şiirler, hikâyeler, romanlar okunmalı, evrensel

değerler küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır. Çocuklar edebi eserlerde oluşturulan kurguları zihinlerinde yaşarlar. Bu sayede yaşamda gerçek olabilecek olaylara da tanık olurlar. Bu sebeple çocuklarda kazandırılması istenen değerler bu kurgularda olmalıdır. Ural, bu nedenle çocuklara edebiyatın sevdirelmesi gerektiğini düşünür. İşte tam da bu noktada değerlerin çocuğa sunum biçimi önem kazanmaktadır.

2.4.5. Değerlerin Önemi, İşlevi ve Çocuğa Sunulması

Günümüzde yaşadığımız dünyada; sosyal problemler, artan şiddet olayları ve insanların birbirlerine olan saygısızlıkları ile karşı karşıyayız. Çocuklar ise bu olumsuzluklardan etkilenmektedirler. Ülkelerin karşı karşıya kaldığı bu tür sorunlarla baş edebilmenin en etkili yolu evrensel değerlere sahip çıkmak ve onları içselleştirmektir. Aynı sorun kendi ülkemiz için de geçerlidir. Sağlıklı nesillere ve toplumlara sahip olmak için en erken yıllardan itibaren değerler gerek aile ortamında gerekse de eğitim kurumlarında çocuklara sunulmalıdır.

Gelişen teknolojiyle daha iyi sosyal yaşam olanakları yaratabilmek bireyler arası ilişkileri şekillendirebilmek, kişilerin kararlarını ve tercihlerini gözlemleyerek daha az olumsuz tutumlar sergilemesine engel olmak için bireylere evrensel değerleri sunmanın gerekliliği kaçınılmazdır. Bu sebeple arkadaşlık, dayanışma, sevgi, saygı, barış gibi evrensel değerlerin bireylere edindirilmesi önemli hale gelmektedir. Günümüzde gerek sosyal ortamlarda gerekse de dünyada tutum ve davranışlarında saygı ve sevgiden yoksun insanlar hala mevcuttur. İşte bu sebeple, yani insan ilişkilerinin güzelleşip, yenilenmesi için evrensel değerlerin bireye kazandırılması ayrı bir öneme sahiptir.

Sanayi toplumunun sosyal hayatımızda öne çıkardığı değerler; bilim, bireycilik, rekabet, kuşkuculuk, yenilikçilik, olarak örneklenebilir (Tezcan, 2011: 268-269). Sosyal hayat içinde, sosyal hayata yön verme rolünü yerine getiren değerler, genel ve soyut bir karakter barındırmaktadır. Değerlerin sosyal yaşama yansımaları ise toplumsal norm ve toplumsal kurallarla gerçekleşir (Tezcan, 2011: 266). Sosyal değerler bir bakıma toplumsal kuruluşların da alt yapısını meydana getirir. Çünkü değerler bireyin diğer insanlarla, bireyin eşyalarla ve bireyin topyekûn toplumla olan bağına şekil veren kuralların temelini meydana getirir. Bu toplumsal norm ve kurallar da sosyal kurumlara yön verir. Toplumsal kurumlar ise toplumsal yapının temel öğelerindendir. Bu sebeple denilebilir ki; kişilerin paylaştıkları değerler ve normlar, o sosyal çevrenin var olması,

sürekliliği ve huzuru açısından dikkate değer derecede büyük öneme sahiptir (Haralambos, 1987: 7).

Değerler, içinde yaşanılan sosyal çevrenin sosyo-kültürel unsurlarını şekillendiren en önemli araçlardır. Bu sebeple, bireyler ve bu bireylerin davranış şekilleri toplumsal değerlerin başlangıç noktasını meydana getirir. Kültürel unsurları önemsemeyen her davranış sağlıklı toplumların oluşumuna neden olur.

Değerler kişinin ve içinde yaşadığı sosyal çevrenin hayat koşullarını ve istekliliğini etkileyen, kişinin ve sosyal çevrenin huzur ve güvenliğini önemseyen kurallar bütünüdür. Bu kurallar toplumun geneli tarafından benimsenmiş ve içselleştirilmiş kurallardır. Süreç içerisinde zaman ve çağ değişikliğe uğradığı için bu değerlerin de değişikliğe uğraması kaçınılmazdır. Gelişimin son derece hızlı olduğu günümüzde, sosyal yaşamımıza olumsuz şekil veren birçok unsurun varlığı da göz ardı edilemez. Ekonomik ve kültürel açıdan günümüz dünyasında pek çok gelişme ve yenilik yaşanırken, bazı değerlerin önemini yitirmesine engel olunmalıdır. Çünkü değerlerine sahip çıkan aileler ve toplumlar sağlıklı nesillere sahip olurlar.

Değerlerden yoksun yaşayan bir sosyal topluluğun varlığı düşünülemez. Çünkü böyle bir toplulukta pek çok sorunun ortaya çıkması kaçınılmazdır. Değerler aracılığıyla bireylerin yaşamı düzen içerisinde olur. Değerlerden yoksun bir toplumda düzenin varlığından da söz edilemez. Ortak değerlerler aracılığıyla kişinin içsel mutluluğu ve toplumsal birlik ortaya çıkar.

Değerlerin önemi ve tercih boyutu nesilden nesile süreç içerisinde değişime uğrar. Toplumlar, bireylerin değerler çerçevesinde bazı davranışları içselleştirmesine ve bunları davranış haline dönüştürmelerine değer verirler. Örneğin; sevgi, saygı, dürüstlük, arkadaşlık, vatanseverlik, komşuluk neredeyse tüm toplumlarda kıymet gören değerler arasındadır. Değerlerin toplum nazarında kıymetli olmasından dolayı, bu değerlere göre tutum sergileyen bireyler de toplum nazarında kıymetli görülürler (Eğitim Sen, 2015: 6).

İnsanların değerleri yitirmeye başlaması, o sosyal topluluğu olumsuz yönde etkilemesinin yanı sıra temelde bireyleri de olumsuz yönde etkiler. Çağımızda bireyin psikolojik sorunların bazılarının değerlerin yoksunluğundan kaynaklandığı da söylenebilir. Bireyin ruhi durumları değerlerden yoksun olarak anlamlandırılmaz. Çünkü psikolojik sorunların kökeninde değerlerin eksikliği bulunmaktadır.

Sanatsal yapıtlar işlevi gereği kişisel, sosyal ve evrensel değerleri barındırmalıdır. Çağlayan'a(2013: 90) göre edebiyat, var olan gerçekleri çocuğa aktarmalı, onlara değerler edindirmelidir. Kişisel ve toplumsal dayanışmayı vurgulayan iletiler barındırmalıdır. Bu yapıtlar, hoşgörü, sevgi ve saygı gibi değerleri bireye edindirerek, onun ahlaki, kültürel değerlerine hitap edebilmelidir. Kuşaklar arasında uyumsuzlukların olmaması için küçük yaşlardan itibaren bu değerler bireylere edindirilmelidir. Sever'e (2008: 20-21) göre insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin bireysel değerler küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır. Bu nedenle onların duyularına hitap eden ve onlara bilişsel, duygusal gelişim açısından etki edebilecek kaliteli çocuk eserlerinin, onların eğitiminde yeri büyüktür.

Değerlerin nesilden nesile ulaştırılmasında kilit unsurlardan birisi edebi yapıtlardır. Gerek sözlü gerekse de yazılı yapılan değer edindirilmelerinde alışılmış yöntem olan telkin tercih edilen bir yol değildir. Yapılan çalışmalar telkin yönteminin yerine duyumsatmanın önemini sunar. Bu yüzden çocuk edebiyatında yazarlar kural ya da kurallar oluşturmaktan, emir verici cümleler kullanmaktan kaçınmalıdırlar. Bunun yerine; çocukların gelişim evrelerine dikkat etmeli onlara neden-sonuç ilişkisi kurabilecekleri kurgular yaşatılmalıdır (Sever, 2008: 22). Özetle çocuk edebiyatı yazarları, bireye vermek istedikleri değerleri telkin etmekten öte bu değerleri duyumsatmalıdırlar.

Sevgi, doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluk sahibi olma gibi iletilerin farkındalığı gibi temel insanî değerlerle donanmış iyi bir insan, birçok toplumda amaçlanan ideal insan tipini oluşturur. Erdemli ve başarılı bir hayatın oluşması da çocukluk yıllarımızdaki değer yatırımında saklıdır. Bu değerlerle beslenmiş çocuklardan oluşan bir toplumun geleceği ise şüphesiz ki sağlıklı olacaktır (Mutluel, 2014: 2).

Eğitimin her ülke ve her toplum için öneminin arasında bilgi kazandırmanın yanı sıra; beceri, alışkanlık ve değer kazandırması da vardır. Bu sebeple öğrenme eylemi okulda, eğitimciler aracılığıyla ve ebeveynler aracılığıyla olmaktadır. Öğrencilere kazandırılan değerler aracılığıyla bireylerin sorumluluklarını üstlenmesine, çevresine ve çevresinde yaşayan varlıklara duyarlı olmasına, kendini geliştirmesine ve sosyal ilişkilerinin iyileştirilmesine katkı sağlar.

Bazı değerler mevcuttur ki, sevgi, arkadaşlık, dostluk, iyilik, güzellik ve doğruluk gibi hem çağdaş toplumun ihtiyaç duydukları kriterler hem de evrensel

kriterler çerçevesinde anlamlandırılır. Bu değerlerin bireylere sunulması, onların modern, hoşgörülü, barışsever, dürüst, bireyi ve doğayı seven kişiler olması açısından kıymetlidir. Çağdaş toplumun varlığında bu ilkelerin de “olmazsa olmaz” gibi bir durumu mevcuttur. Örneğin; sevgi değerinden yoksun bir birey, ne başka insanları, ne çevreyi, ne de herhangi bir canlıya bu değeri sunar. Hayatta tek başına kalır ve muhtemelen diğer insanlarda onu sevmez. Bu tarz bir hayat tercih edilmez ve çağdaş toplumlarda bulunması istenmez. Bu açıdan bireylere evrensel değerleri sunmak, onlarda çağdaş toplum fikrinin oluşturmak, gelişmiş toplumlarda oldukça tercih edilesi bir durumdur. Bu durum içinde yaşanan sosyal çevrenin mutluluğuna ve refahına da yön verir (Kuzu, 2006: 309).

Bir ulusun nesillerinin iyi insanlarla devam edebilmesi kendiliğinden ya da tesadüfi olarak gerçekleşen bir durum değildir. Bu ancak bilinçli bir eğitim kapsamında çocuğa sunulan değerlerle gerçekleştirilebilir. Bu sebeple okul çağına gelen çocuğa kazandırılması istenen davranışlara evrensel değerleri de eklemek gerekmektedir. Kısaca toplumlar, bireylerin iyi bir ahlaka sahip olabilmeleri için onlara bilgi ve becerilerini geliştirecek olanakları sunmanın yanında, değerler eğitimi de gerek doğrudan gerekse de sezinleterek yaparlar.

Bireylerin değerlerle ilk karşılaştıkları ve kişilik gelişimlerinin temelini atıldığı yer şüphesiz ki aile ortamıdır. Her aile çocuğunu toplum ile uyumlu, mutlu bir birey olarak yetiştirmek ister. Bu hedefe ulaşmak günümüzde değerlerin değişimi bu kadar hızlıyken ailelerin işini zorlaştırmaktadır. Değerler eğitiminde başarılı olabilmek için aile ortamında uygun değerleri oluşturmak ve yaşatmak gerekir. Değerler, eylemlerle ortaya çıkar ve örnek olma yoluyla çocuk ve gençlere kazandırılır. Dürüstlük ve adalet değerlerini somut olarak ancak dürüst ve adil insanlarla öğretilir. Çocuğa değerleri benimsetmek için önce anne ve babalar kendi hayatlarında bu değerleri yaşamalıdır (Arısoy, 2014: 94).

Kısaca değerler eğitimi, insanlarda birlikte yaşama bilinci oluşturur ve bu fikri onların benimsemesine yardımcı olur. Değerler ayrıca bireylere birlikte huzur içinde yaşamayı öğretir. Diğer insanlarla saygı ve sevgi çerçevesinde iletişim kurarak kişinin yaşamını sürdürmesini sağlar. Bireyin kendisini keşfetmesinde ve kendini sevmesinde değerlerin önemli bir yeri vardır. Bireyin kendisini keşfetmesi sürecinde edebi eserlerdeki evrensel değerlerin de önemli bir rolü vardır.

2.4.6.Evrensel Değerler ve Yazınsal Eserler

Günümüzde çeşitli kahramanların yer aldığı öyküler ve kurgular çocukların ilgi alanlarına hitap etmekte, değerlerin sunumunda ve kazanılmasında birer araç olmaktadır. Öykülerdeki kahramanlar ve kurgular insan hayatında gerçekleşen, var olan ya da olması muhtemel olan olaylara değinmektedirler. Bu nedenle öykülere konu olan kahramanların ve kurguların yaşadıkları dönemlerdeki özellikleri ile anlatılması, kahramanlarda bulunan değerlerin ya da o dönemde bireylerde var olan değerlerin çocuklar tarafından algılanmasını sağlar.

Her toplumda eğitimin temel hedeflerinden biri, o toplumun kültürel birikiminin devamlılığını sağlamaktır. Bu kültürel birikimin bir sonraki nesillere aktarabilmesi yeni nesillere benimsetilmesi için edebi eserlerin eğitim ortamında ve özellikle değer eğitiminde yerini alması gerekir (Deveci, Belet ve Türe, 2013: 3).

Her sosyal toplulukta kabul edilen olumlu değerler vardır. Örneğin; dürüst olmak, yardımsever olmak, barışçıl olmak, çalışkan olmak gibi değerler vardır. Birey içinde doğduğu sosyal çevrenin bu değerlerini süreç içinde içselleştirir. Değerlerin sadece belirli uluslara ya da topluluklara özgü olması söz konusu değildir. Bazı değerler tüm uluslar tarafından olumlu karşılanır ve benimsenir. İşte o zaman değerler evrensellik boyutu kazanır ve evrensel değerler gündeme gelir.

Alan yazından hareketle belirlenen temel evrensel değerler şunlardır: Adalet, aile birliği, arkadaşlık, barış, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlılık, mantık yürütme, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverliktir ve aşktır (Cintaş, 2009: 6-7).

Teknolojik çağın baş döndürücü bir hızla tüm dünyayı sarması ve etkisi altına alması; bu anlamda değişimin tüm alanlara yansması yeryüzündeki insanoğlunun çok yönlü bir yaşam sürdürmeye başlaması, değerlerin yeniden incelenmesini de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple bazı değerlerin önemi konusunda tüm milletler aynı görüştedirler. Bazı değerler etrafında, tam anlamıyla netlik ve keskin çizgiler olmasa da, tüm insanlığın ortak paydada bulunduğu gözlenir. Böylelikle evrensel değerler aracılığıyla, kişi kendisini dünya insanlık ailesinin bir ferdi olarak görür ve böylece evrensel değerlere ulaşır. Bir çocuk edebiyatı yazarı olan Yalvaç Ural da tüm insanlar

tarafından kabul edilen evrensel değerlere eserlerinde yer verir. Bu değerler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

2.4.6.1. Adalet ve Eşitlik

Adalet, Türkçe Sözlükte “1. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması. 2. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme. 3. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk” şeklinde tanımlanır (TDK, 2011: 24). Adalet evrensel değerlerden biridir. Bu kavram sadece hukuka ait değildir. Aile içerisinde, toplumsal ilişkilerde, eğitimde adaletli olmaya dikkat edilmelidir. Adaletin olmadığı bir yerde güçlünün güçsüzü ezdiği bir düzen ortaya çıkar. Devlet vatandaşına, öğretmen öğrencisine, anne-babalar evlatlarına, patron işçisine karşı adaletli olmalıdır (Arısoy, 2014: 98).

Herkese eşit davranılması, haksızlıkları önlediği gibi insanların emeklerinin karşılıklarını alacaklarını bilmeleri azimle çalışmalarını da sağlar. Çocuklar yetişkinlere göre çok daha hassas oldukları için yapılan herhangi bir ayrımcılığı hemen hissederler. Bu ayrımcılık onların kendilerine ve çevrelerindeki insanlara duydukları güveni sarsar. Çocukların kendilerini geliştirmeleri ve amaçları uğrunda çalışmaları için onlara adilce davranılmalı ve hak ettikleri değer verilmelidir (Cintaş, 2009: 181).

Yalvaç Ural, sosyal hayata şekil veren, kişiyi sosyal hayatın bir bireyi olarak gören, bireyin diğer kişilerle ve kendini sevip tanımasında gerekli değerlerden olan bu değerlere eserlerinde yer verir. Ural, toplumsal yaşamda tüm insanlığın denk olduğunu, eşitlikten yana olan bir karaktere sahip olmanın gerekliliği eserlerinde duyumsatır.

2.4.6.2. Aile Birliği

Her insan, bir aile içinde dünyaya gelir. Aile ise bir toplumun en temel taşıdır. Toplumda sağlanacak huzur, güven ve sevgi ortamı için aile en vazgeçilmez mekândır. Ailenin sağlamlığı hem bireyin hem de toplumun güvencesidir (Arısoy, 2014: 100). Adler, birey için ailenin önemini şu sözlerle ifade eder (Güler, 2013: 62; Arısoy, 2014: 100):

Çocuklar hayli uzun bir süre anne ve babalarınca korunup gözetilir. Çünkü organizmaları böyle koruyucu bir destek olmadan varlığını sürdüremeyecek şekildedir. Diyelim ki çocuklar böyle bir destekten yoksun kaldı, insan soyunun yeryüzünden silinip gideceği kuşkusuzdur.

Aile birliğine önem verme değeri, aile bireylerine sunulan değer ve değerlere dayanılarak oluşturulan olumlu ilişkileri akla getirmektedir. Anne ve babanın tutumu, birbirlerine sevgi dolu yaklaşımları aile birliğine sunulan önemi gösteren güzel tutumlardır. Çocuğun eğitiminin temeli aile ortamında edindirilmeye başlar. O ortamda sunulan eğitim ise en temel boyutuyla bireye anlık hayat tecrübelerini edindirmekle ortaya çıkar. Sosyal ortamda takdir edilen davranışları sergilemek, örneğin; gelen misafire hoş geldin demek, insanların yanında kibar oturup kalkmak, yemek yerken adabına göre yemek, temizlik kurallarına uygun yaşamak gibi değerler ailede edinilen değerlerdir.

Değerler arasında aile birliği değeri çok önemlidir. Toplumun temel değerleri olarak aile ve ailenin hep bir arada olmasına ve ailenin bütünlüğüne çok önem verilir (Yardımcıel, 2015: 141). Yalvaç Ural da aile birliği değerini eserlerinde ele almış, bunun önemini okura duyumsatmıştır.

2.4.6.3. Arkadaşlık

İnsan hayatta var olduğu sürece sorunlarını, problemlerini, sevinçlerini özetle tüm hissiyatlarını aktaracak farklı birilerine gereksinim duyar. Sevilen arkadaşlar çocuk için önemli insanlardır. Bazı zamanlar ailesinden bile daha çok önemsendiği anlar vardır. Karşılıklı fedakârlığın olduğu arkadaşlık bağı sağlam temeller üzerine kurulmalıdır. Özellikle bazı yaşlardan sonra arkadaşlık, çocuk için vazgeçilmez bir hale gelir. Arkadaşlık değerine önem veren kişiler, arkadaşlarının her dediğini önemsemekle kalmaz onun arzu ve isteklerine hayır demeden onaylar. Bu değerle çocuk; sahip olduğu nesneleri paylaşmayı, sır saklamayı, karşısındakini sevmeyi, ona önem vermeyi öğrenir. Yalnız şu unutulmamalıdır ki doğru ve güzel değerler yani edinilmesi arzulanan değerler doğru arkadaşlıklarla kazanılabilir.

Arkadaşlık, bireyin gelişim sürecinde önemli bir yer tutan, onun bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine büyük oranda katkı sağlayan bir olgudur. Her çocuğun sosyal gelişimi için uygun arkadaş çevresine gereksinimi vardır. Birey, bu doğal ihtiyacı öncelikle ilk arkadaşları olarak kabul edilebilecek kardeşleriyle gidermeye çalışır. İlerleyen zamanlarda ise aile üyelerinden farklı bireylerle iletişim kurma, farklı yaşamları ve karakterleri tanıma isteği duyar (Güler, 2014: 126).

Arkadaş edinme değerinin çocukların gelişim süreçlerinde önemli yeri vardır. Çocuk, arkadaşları aracılığıyla diğer insanlarla iletişim kurar. Hayatta yaşadığı tecrübeleri arkadaşlarının da yaşadığını fark ederek ortak tecrübelerin olduğunu fark eder. Çocuklar, arkadaşlık bağları kurarak ortak değerleri paylaşmayı öğrenirler. Yalvaç Ural arkadaşlık değerini çoğu eserinde başarıyla işler. Yazar çoğu eserinde arkadaşlık duygusunun ve değerinin önemini okura duyumsatır.

2.4.6.4. Barış

Barış, savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç, uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam olarak tanımlanmaktadır (Tdk, 2005: 201). En genel ifade ile savaş halinin dışında bulunmak olarak da söylenebilir. Barışın temelinde esasen tüm evrensel özellikler yatmaktadır. Barış; hoşgörü, saygı, sevgi, anlayış, uzlaşma gibi kavramların oluşturduğu ve insanlar tarafından her zaman özlem duyulan ideallerin üyelerine aktarılması, evrensel bir hoşgörü anlayışının geliştirilmesi ve böylece evrensel barışın sağlanması yolunda önemli bir adımdır (Kale, 2007: 314-318). Günümüzde savaşların olduğu bir dünyada barış değerinin tüm insanlığı ilgilendirmesi yönüyle evrensel bir değer olarak kabul edilmektedir.

Günümüzde barışı ve barışçıl bir dünyada yaşamı tehdit eden birçok olay yaşanmakta; bu da barış eğitimine daha fazla önem verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Daha güzel ve huzurlu bir dünyada yaşayabilmek için çocuklarda barış anlayışını küçük yaşlardan başlayarak oluşturmak, geliştirmek ve bunun sürekliliğini sağlamak gerekmektedir (Aslan, 2012: 382).

2.4.6.5. Çalışkanlık

Çalışma değeri, bireylerin kendilerini geliştirerek topluma faydalı insanlar olmalarına yardımcı olur. Toplumsal yaşamda çalışarak yer edinmiş insanlar, güçlerini işlerine yansıttıkları için olumsuz işlerle meşgul olmazlar ve ayakta dururlar. Bireylerde çalışma arzusu oluşturmak için onlarla doğru şekilde iletişim kurmak, çalışan insanları örnek almaları ve çalışmanın gerekliliğini onlara duyumsatmak gerekir. Başarıya ulaşmak için gösterilen çabalar çocukların hedefleri doğrultusunda çalışmalarına

yardımcı olur, aynı zamanda hem kendilerini hem de çevrelerindeki insanları tanımalarına fırsat verir.

Çalışkanlık, toplumların yükselmesini sağlayan bir değerdir. Atalarımız çalışmanın önemini, “İşleyen demir pas tutmaz.” gibi pek çok atasözüyle dile getirmişlerdir. İnsan ancak çalışarak rahata erer, hedefine ulaşır ve mutlu olur. Çalışkan kişinin ulaşamayacağı bir başarı neredeyse yoktur. Üretken olmak, başarı için gayret göstermek, yeniliklere açık olmak, meraklı olmak ve tembellikten kaçınmak çalışkanlık değerinin birer parçasıdır (Arısoy, 2014: 107).

Çalışmanın değeri, gerekliliği çocuklara okul öncesi yaşlardan itibaren güzel kurgularla sezinletilmelidir. Çalışkanlık değerinin hem bireylere hem de toplumumuza büyük yararı bulunmaktadır. Bu sebeple yetişkinler hem çocuklara iyi bir rol model olmalı, hem de yazarlar eserlerinde bu değere değinmelidir.

Yalvaç Ural da eserlerinde çalışkan insanlara ve çalışmanın önemine yer vererek çalışmanın gerekliliğini vurgulamıştır. Ural, çalışkanlık değeri doğrultusunda eserlerinde çalışan ve emek sarf eden çocukları okuyucularına duyumsatmıştır.

2.4.6.6. Dayanışma

Dayanışma; insanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması olarak tanımlanabilir. Toplumsal hayatta bireylerin bir arada yaşamalarının bir gereği olarak birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Bunlar, yazılı olmayan bazı kurallara dayanan ve toplumsal huzuru sağlamak için gerekli olan davranışlardır (Güler, 2014: 168). Dayanışma, bireylerin bir amaca dönük olarak çaba sarf etmesini gerektirir. Bu çaba; sevgi, saygı, dostluk, yardımlaşma, merhamet, birlik, beraberlik, umut gibi diğer değerleri de içerir. Bireylerin kendilerini yalnız hissetmesini engeller, kendilerine duydukları saygıyı arttırır (Güler, 2014: 169).

İşbirliği, insanların kendilerini yalnız hissetmelerini önler. Bu değer aracılığıyla insanlar güven ve mutluluk içerisinde var olmaya devam ederler. Çocuklar, birbirlerine destek olmanın verdiği hazzı küçük yaşlardan itibaren öğrenerek ileriki yaşlarda da çevrelerindeki insanlarla çalışmalarında beraber olarak daha verimli sonuçlar elde ederler (Cintaş, 2009: 176).

2.4.6.7. Duyarlılık

Duyarlılık, birey ve sosyal çevre ile olan uyumun gerçekleşmesi ve bireyin ait olduğu sosyal çevredeki yeniliklere ayak uydurabilmesi olarak ifade edilebilir (Seyyar, 2004: 184). Duyarlılık değeri; sorumluluğa sahip çıkmayı, sevgiyi, korumayı, hassasiyeti barındırır (Arısoy, 2014: 112).

Duyarlı olmak herkesin sahip olabileceği bir özellik değildir. Duyarlı olabilmek için daha ince düşünmek ve etrafa karşı daha ilgili olmak gerekir. Duyarlı olabilen insanlar hem çevrelerindeki varlıkları ve yaşamı daha çok fark ederler hem de durumlar karşısında daha özenli davranabilme yeteneğine sahip olurlar (Cintaş, 2009: 185).

2.4.6.8. Dürüstlük

Çocuğun ilk eğitimi ailede başlar. Okul çağına gelmeden terbiyeyi, ahlakî kuralları ve daha pek çok şeyi çocuk, anne ve babasından öğrenir. Aile, çocuğun eğitiminde önemli bir kaynak, aynı zamanda iyi bir modeldir. Okul çağına kadar ailesinin her şeyi bildiğini sanan çocuk, bu dar çerçevede yetişir. İnsanın vazgeçilmez çoğu özelliği ailesinden gelir. Ailenin çocuğa kazandırması gereken en önemli özelliklerden biri de dürüstlüktür. Dürüstlük; özü sözü bir olma, yalana ve hileye başvurmama şeklinde tanımlanabilir. Aile ve çevre çocuğa bu konuda en büyük örnektir. Bu nedenle çocuklara karşı söylenen sözlerde ve tavırlarda dikkatli olunmalıdır (Kaya, 2007: 128).

Dürüstlük, bireyin söz ve davranışlarında doğruluktan ayrılmamasıdır. Bir değer olarak dürüstlük, insan ilişkilerinde her bireyin karşısındakinden beklediği bir davranış biçimidir. Çünkü insanlar kendilerine yalan söylenmesinden, ikiyüzlü davranılmasından, verilen sözlerin tutulmamasından rahatsızlık duyarlar. Her bir davranış gibi bu değer de temelleri çocuklukta atılır (Güler, 2014: 153).

Dürüstlük, sosyal yaşantının alt yapısını meydana getiren evrensel değerlerden biridir. Çocukların ilerideki hayatlarında diğer bireylere karşı güven duygusunun oluşabilmesi için dürüstlük değerini benimsemiş insanlarla birlikte olmalarına ihtiyaç duyulur. Çocuklar, yaşadıkları ortamlardan başka, okudukları edebi eserler aracılığıyla da de dürüst olmayı öğrenirler.

2.4.6.9. Eğitim

Eğitim, çocuğun doğmasıyla ilk olarak aile içinde başlar ve okula başlamasıyla profesyonel olarak devam eder. Eğitimin en önemli hedefi, çocuklarda doğruya, iyiye ve güzele olan yönelmenin sağlanmasıdır. Doğruyu ve gerçeği öğrenme arzusu her insanda mevcuttur. Bu öge, hedefe uygun şekilde yönlendirilmelidir. Tüm insanlar eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmeli ve eğitim almaktan keyif duymalıdır. Bunun için insanlar düşünmeye, sorgulamaya, araştırmaya yönlendirilmeli ve gerçeği keşfetmekten alacakları hoş duygu öne çıkarılmalıdır.

Eğitim, öğretimi de içinde barındıran geniş ve derin bir kavramdır. Eğitim sadece bilgiyi doğrudan sunmayı değil edinilen bilgileri davranışa dönüştürmeyi de kapsar. Eskiden okullarda sadece bilgi aktarımı gerçekleştirilirken günümüzde eğitimin anlamı ve içeriği de farklı boyutlar kazanmıştır. Modern eğitim, değerlerin aktarımını da kapsamaktadır.

Eğitim, toplumun en önemli unsurlarındandır. Eğitimsiz insanlardan oluşan toplumlar hiçbir zaman ilerleyemez. Bu sebeple çocukların eğitimine azami ölçüde dikkat etmek gerekmektedir (Cintaş, 2009: 191). Yalvaç Ural, çocukları hayata hazırlamada önemli bir yeri olan eğitim kavramını işlerken öncelikle onlara eğitimin hayatta geçerliliğini ve önemini duyumsatmak istemektedir. Çocuklara eğitimin olumlu duyumsatılması onların geleceklerine olumlu bir etki sağlayacaktır.

2.4.6.10. Emek

Emek, bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet olarak tanımlanır (TDK, 2011: 793). İnsanların verdiği zahmet, asla karşılıksız bırakılmamalıdır. Her devletin anayasası da emeği yasalarla koruma altına almış ve özellikle emeğin karşılığı olan ücretin adaletli olması gerektiği belirtilmiştir (Arısoy, 2014: 121).

Çocuklara emek vererek kazanmanın güzelliği küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken bir özelliktir. Böylece çocuklar hayata karşı direnmeyi ve hazırcı olmamayı öğrenirler. Emek verme ve çalışma zor olarak bilirse de aslında her insan kendi emeğiyle kazandığı zaman daha mutlu olur. Ayrıca, emek vererek kazanma çocuklara sahip olduklarının kıymetini bilmeyi de öğretir (Cintaş, 2009: 158).

2.4.6.11. Hayatla Mücadele

Maalesef hayat herkese eşit fırsatlar sunmaz. Bazı insanlar, geçimlerini kolay yoldan sağlarken bazıları oldukça güç şartlar altında çalışmak zorunda kalabilir. Kitaplarda çocuklara sadece güzel örnekler sunmak onları hayatın gerçeklerinden uzaklaştırır. Hayatta var olan zorlukları ve olumsuzlukları da çocuklarla paylaşmak gerekir. Önemli olan yazarın bu anlatım sırasında çocuğa olumsuz örnek olabilecek davranışları özendirici olmayan bir biçimde anlatmasıdır. Karşılaşılabileceği zorlukları kurgulanmış bir şekilde kitaplardan öğrenen çocuk, bu yolla tecrübeler kazanır (Arısoy, 2014: 124).

Çocukları hayata hazırlarken onlara sürekli iyi örnekler, yaşantılar sunmak onların olumsuzluklara karşı çıkabilme gücünü azaltır. Çünkü çocuk, gerçek hayatın da kitaplardaki gibi tozpembe, hayali güzelliklerle dolu olduğunu düşünür ve hayatın zor şartlarından habersiz yetişir. Oysa çocuklar, kötü örneklerle de karşılaştırılmalı, zorda kaldıklarında ihtiyaç duyacakları davranış kalıplarını öğrenmelidirler (Güler; 2014: 209).

Çocuklarını koruma güdüsüyle yetiştiren, onların bireysel karar verip girişimde bulunmalarını engelleyen aileler onların bağımlı kimlik edinmesine neden olurlar. Bu sebeple çocuklara hayatla mücadele etme olanağı sunulmalıdır. Çocuklarını daima içgüdüsel olarak koruyan, onların bireysel girişimlerde bulunmasına engel olan aileler çocuklarının bağımlı kişilik edinmesine neden olurlar. Bu sebeple çocuklara bireysel girişimlerinde müdahale edilmemeli ve onlara hayatla mücadele etmeyi öğrenmeleri için olanaklar sağlanmalıdır.

Ural, eserlerinde hayat mücadelesi veren aileleri de anlatmıştır. Hayatla mücadele değeri; para kazanmanın zorluğu, kazanılan paranın ölçülü harcanmasının gerektiği, israf etmenin yanlışlığı gibi yönleriyle ele alınmıştır.

2.4.6.12. İyi Huylu Olma

Çocukların yetiştiği aile ortamı onların kişiliklerinin oluşumunda birinci derecede etkilidir. Anne ve babalar çocuklarının olumlu bir kişiliğe sahip olmaları için onlara rol model olma durumundadırlar. Bu sebeple anne ve babaların her zaman dikkatli davranmaları, çocuklarını iyi davranışlara yönlentmeleri ve böylece onların

toplum tarafından kabul gören bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekir. Çocuklar, çevrelerinde birbirlerine iyilik eden insanları gördükçe toplumun huzurunun sağlanmasında güven ve birbirine destek olmanın önemini kavrarlar. Bu bağlamda çocuklar, çevrelerindeki insanlar ile okudukları öykü ve masallardaki kahramanlar aracılığıyla iyilik etmeyi içselleştirerek sürekli bir davranış haline getirirler (Cintaş, 2009: 93-94).

İyi huylu olmak; dürüstlük, yardımseverlik, çalışkanlık, iyilikseverlik gibi pek çok iyi özelliğe sahip olmak demektir. Ural, hayata her zaman pozitif yaklaşabilmek, yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmek, her zaman açık, net ve samimi olmak, herkesin iyi olmasını arzu etmek gibi özelliklere sahip olmanın gerektiğini eserlerinde duyumsatır. Ural, eserlerinde bu değere de sıklıkla yer vermiştir.

Yazar, gerçek hayatta olduğu gibi, eserlerinde oluşturduğu kurgularda iyi ve kötü özellikleri bir arada sunar. Bu sayede çocuklar her bireyin yanlış davranışlar da sergileyebileceğini ve bazen kötü niteliklere sahip olabileceğini duyumsar. Bu durumu Ural eserlerinde, çocuklara gerçek hayattan kopmuş bir hayat örneği sunmak yerine onların günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri olumsuz özelliklerin de olabileceğini sezinletir.

2.4.6.13. Kanaatkârlık

Sahip olunan varlıkların kıymetini bilmek insanların hayata karşı olumsuz bakmalarını engeller. Ancak bu şekilde hayattan zevk alınabilir. Elbette her insanın elde etmek istedikleri vardır. Ancak sürekli bunları düşünmek ve sonucunda da elde edememek insanları mutsuzluğa sürükler. Bu sebeple çocuklara hayata olumlu bakmayı öğretmek gerekir. Kanaatkârlık değerini öğrenen bir çocuk, sahip olduklarıyla yetinmesini bilir ve ulaşmak istediklerine ulaşamadığı zaman hayal kırıklığına uğramaz ve yeniden mücadele eder (Cintaş, 2009: 154).

2.4.6.14. Mantık Yürütme

Mantıklı davranabilmek için durumları doğru değerlendirmek, öngörülü olmak, olaylar arasında bağ kurmak gerekir. Eğitimin birey için hedeflediği kazanımlardan biri de mantık yürütme sürecini gerçekleştirebilmesidir. Günlük hayatta her an karşılaştığımız olaylar bizden çabuk düşünme ve karara varma becerisini kullanmamızı

gerektirir. Mantık yürütme becerisini kazanabilmek için kitap okumak, orada gelişen olayların neticesini düşünmek, değerlendirmek de bir yol olarak tercih edilebilir (Arısoy, 2014: 131).

İnsanda kendine ve çevresine dönük keşfetme ve araştırma merakı hep vardır. Kişi, çevresiyle arasındaki benzer ve farklılıkları zihninde sürekli değerlendirir. Bir sonuca ulaştığında mantık yürütme süreci gerçekleşir. Mantık yürütme, olaylardan ders çıkarmayı gerektirir. Ural'ın yapıtlarında çocuğun ders çıkarması ve üzerinde düşünmesi gereken pek çok değer işlenmiştir. Mantık yürütmenin bilişsel yönü ile değerler eğitimin ahlakî boyutu birleştirildiğinde yazarın gelişim alanlarının tümünü geliştirmeye dönük eserler kaleme aldığı söylenebilir.

2.4.6.15. Merhamet

Merhamet; bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009: 1373). Birey vicdanının hassaslığı ölçüsünde merhamet eder. Diğer insanlara ve canlılara zarar vermekten kaçınır. Zarar görenler için üzülür ve mevcut durumu düzeltmeye çalışır (Güler, 2014: 162).

Merhametli olma, insanı insan yapan en önemli duygulardandır. Merhamet duygusuna sahip olmayan bireyler, hem insan olarak eksiktir hem de çevreleri tarafından kabul görmezler. Merhametli olmak, sadece zor durumda olan insanlara karşı olmamalıdır. Merhamet değeri, hayata karşı bir bakış açısını yansıtır. Etrafına karşı zalimce davranan bir kişi yeri geldiğinde kendini yalnız bulur (Cintaş, 2009: 131). Çocukların küçük yaşlardan itibaren çevresine, canlılara, doğaya karşı olumlu değerlere sahip olmaları ve en önemlisi de merhametli olmaları gerektiği duyumsatılmalıdır.

Eğitimin hedefi; doğruyu, güzeli ve iyiyi çocuklarda içselleştirmektir. Çocukları bu değerlerle büyütmek en doğru yolu onlara edebi eserlerde bu değerleri yaşatmaktan geçer. Küçükler yanlış yaptıklarında onlara kibar davranılmalı, olumsuz davranışlar sergilenmemelidir. Başkaları üzüldüğünde onların yaşadığı duyguları anlayabilen çocuklar günlük hayatlarında diğer insanları üzmemeye dikkat eder.

Bireyin doğumdan itibaren sahip olduğu bazı nitelikleri mevcuttur. Sahip olduğu bu niteliklerinden biri de merhamet değeridir. Bu değer süreç içerisinde yok olabileceği

gibi kuvvetlenebilir de. Gelişen teknolojiyle insanlar merhamet değerini yitirmeye başlarken Yalvaç Ural'ın yapıtlarında bu değere de rastlamak mümkündür.

2.4.6.16. Saygı

İnsanlar arası ilişkilerin vazgeçilmez unsuru saygıdır. Saygı sevgiden daha önemli ve önceliklidir. Kimi zaman büyüğümüze, kimi zaman yaşıtıma, kimi zaman da küçüğümüze saygı duyarız. Her insan sahip olduğu değerlere saygı kavramını farklı algılamaktadır. Bazıları saygıyı koşulsuz itaat olarak anlamakta ve aktarmaktadır. Kişi hangi yaşta ve hangi devirde olursa olsun saygısını ve saygınlığını yitirmemelidir (Kaya, 2007: 131).

Saygı, toplum düzeninin sağlanmasında çok önemlidir. İnsanlar arasında saygı oldukça, karmaşadan uzak bir yaşam sağlanır. Bu sebeple saygı değeri küçük yaşlardan itibaren çocuklara kavratılmalıdır. Birbirlerine saygı duyan insanlar, hoşgörü çerçevesinde davranışlar sergiler ve kırınlıkları, kavgaları bir tarafa bırakarak yaşamlarını sürdürürler (Cintaş, 2009: 83).

Saygı değeri, sosyal ortamda huzurun sağlanması açısından kıymetlidir. Bireyler arasında saygı değeri mevcutsa, toplumda huzur da olur. Bu sebeple saygı değerinin gerekliliği çocuklara okulöncesi dönemden itibaren kazandırılmaya başlanmalıdır. Saygı değerini içselleştirmiş bireyler, diğer insanlara karşı olumlu davranışlar sergiler ve olumsuz özellikleri barındırmadan mutlu yaşarlar. İnsanların diğer insanlara saygı değerini sunabilmeleri sevgi gibi diğer değerleri de barındırmasıyla mümkün olabilir.

2.4.6.17. Sevgi

Sevgi, insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005: 1742). Doğaya, hayvanlara, vatana ya da insanlara duyulan yakınlığı ifade eden bir değer olan sevgi değeri; hayvan sevgisi, doğa sevgisi, aile sevgisi, anne baba sevgisi, kardeş sevgisi, sanat sevgisi, vatan sevgisi gibi kendi içinde farklı gruplara ayrılmaktadır.

Sevgi, insanın doğasında var olan bir değerdir. Bireyler arasındaki iyi huyluluğun, duyarlılığın ve diğer tüm değerlerin temelinde sevgi değeri mevcuttur. Birey sevgi değerini ebeveynlerinden edinir ve bu değerın önemini ilk olarak aile

ortamında öğrenir. Bu değer bilinci insandan insana da değişiklik gösterir. Çocuk ailede sevgi değerini almaya başlayınca diğer insanlarla ilişkileri de olumlu yönde etkilenir. Etrafındaki insanlarla ilişkilerinde de bu değeri yansıtır.

Sevgi, bireyin toplumsal yaşamda varlığını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu manevi değerlerin başında gelir. Çünkü bireyin fizyolojik ihtiyaçları dışındaki en önemli gereksinimi sevmeye ve sevilme isteğidir. Birey bu sayede kendisini değerli hisseder ve mutlu olur (Güler, 2014: 79). Çocukların sevgi değerini benimsemeleri ancak içinde bulundukları ortamlarda sevgi görmeleriyle mümkündür. Çünkü çocuklar doğduklarından itibaren büyük bir gözlem ve çevreyi anlamlandırma çabası içindedirler. Bu nedenle yaşadıkları çevrede gördükleri her türlü davranış kalıbı onlar için büyük bir öneme sahiptir (Güler, 2014: 79).

Sevgi, insanı; varlıklara, olgulara veya herhangi bir şeye karşı yakınlık ve bağlılık göstermeye yönelten içsel bir duygudur. Sevgi, nefret madalyonunun ters yüzüdür. Sevgi üzerine söylenmiş o kadar çok söz, yazılmış o kadar çok şiir vardır ki belki de hayatta hiçbir olgu edebiyatın bu kadar merkezinde olmamıştır. Hangi romanı açsanız, hangi sinema filmini izleseniz mutlaka bir sevgiye, bir aşka, bir muhabbete rastlamamak imkânsızdır. Bu açıdan sevgi evrensel bir değer olmanın da ötesinde doğanın bir kanunudur denilebilir (Somuncu, 2008: 78).

Sevgi, bütünleştirici bir değerdir. Bütün insanlığın ortak değerlerinden olması sebebiyle dil, din, ırk, görüş ayrımı yapılmaksızın herkes aynı gözle görülmeli ve sevilmelidir. Sevgi, psikolojik bir ihtiyaçtır. Yeterince ve gereği gibi karşılanmadığı takdirde yıkıma sebep olur. Sevgi görmeyen insanlar acı çeker ve çektirirler. Bu durumda ise pek çok istenmedik davranış ortaya çıkar (Arısoy, 2014: 142).

Yalvaç Ural'ın çocuk yapıtlarındaki eserlerinde değindiği ve duyumsattığı başka değerler olsa da temelde en çok değindiği değer sevgi değeridir. Çocukların dünyayı ve insanları sevmesi için buluştukları edebi eserlerde onlara sevginin önemini duyumsatmak isteyen Ural, yapıtlarında sevginin önemini ve gerekliliğini ön plana çıkarmış ve sevginin hayattaki değerini tüm eserlerinde yoğun olarak yansıtmıştır.

2.4.6.17.1. Sanat sevgisi.

Resimlerle, renklerle ve sözcüklerle dünya üzerindeki birçok şeyi, duyguları, düşünceleri ya da dünyayı anlatmak bir sanattır. İnsanlar resimlerle, renklerle ya da

kelimelerle duygu ve düşüncelerini daha güzel bir şekilde anlatırlar ve böylece sanat yapmış olurlar (www.derszamanı.net).

Sanat, hem insanlar hem de insanların meydana getirdiği toplumlar için son derece önemli bir alandır. Çünkü sanat aynı zamanda toplumların örfünü, adetlerini, geleneklerini ve göreneklerini yansıtmaktadır. Bir toplumun sahip olduğu tüm sanat eserleri incelendiğinde o eserlerde o topluma dair birçok kültürel izlere rastlanmaktadır. Bu nedenle de sanat, hem insanlar hem de toplumlar için son derece önemli ve değerlidir (www.derszamanı.net).

2.4.6.17.2. Anne – baba sevgisi.

Çocuk dünyaya geldiğinde gözünü ilk açtığı ortam ailesidir. Çocuk, gelişim aşamasındayken kazandığı tüm hal ve tavırlarına yansıyan değerleri öncelikle aile ortamında edinmeye başlar. Aile ortamının sevgi dolu, huzurlu, mutlu olması çocuğun psikolojisini olumlu etkiler. Çocuk, davranışları neticesinde ailesinin yanında olduğunun farkındadır ve bu nedenle kendini güvenli hisseder (Güler, 2014: 81).

Çocukların anne ve babalarına karşı duydukları sevgi evrensel bir değerdir. Yalvaç Ural, bu sevgiyi, özellikle yapıtlarında okurlara duyumsatmıştır. Ural, anne sevgisini şiirlerinde, annesine duyduğu sevgi ve annenin insan hayatındaki önemi üzerinde çokça durmuştur. Eserlerinde daha çok değindiği annenin sevgi dolu olması ve bunu okura duyumsatmasıdır. Yalvaç Ural'ın, anne ve baba sevgisini işlediği öykülerde ise çocuklara, daha çok anne ve babasızlığın zorluklarını göstererek onların değerini belirtmeyi amaçlamıştır.

2.4.6.17.3. Vatan sevgisi.

Bireylerin, ait oldukları toplumun kültürünü özümseyerek yetişmeleri için toplumla ortak duyguları paylaşmaları gerekir. Bir milleti millet yapan ortak değerlerden bir tanesi de vatan sevgisidir. Türk kültüründe vatan çok kıymetli bir yere sahiptir. Bu nedenle çocuklara vatan ve tarih bilinci kazandırmak onların duyuşsal gelişimlerini sağlamak açısından oldukça önemlidir (Güler, 2014: 124).

Millî Eğitim Temel Kanununda;

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek maddesi yer almaktadır (Madde 2) (Değişik:16/ 6/ 1983-2842/ 1 md.).

Bu madde göz önüne alındığında eğitimin başlıca amaçlarından biri, “vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan” bireyler yetiştirmek olduğundan bu değer; örgün eğitim kurumlarında kazanım olarak verilmeye çalışılır (Güler, 2014: 124).

Vatanın bir toprak parçası olmaktan öteye taşınması ona kutsal bir değer yüklenmesi tarih ve kültürle alakalıdır. Bu nedenle çocuklara okul öncesi yaşlardan itibaren tarih ve kültür bilinci duyumsatılmalıdır. Milletini vatanını seven insanlardan oluşan ulusların çalışma azimleri yüksektir ve ellerindekilerin kıymetini daha iyi bilirler. Türk insanı için vatan çok ayrı bir değer demektir. Bunu bilincinde olan Yalvaç Ural, pek çok eserinde Türk insanının vatan, bayrak ve Atatürk sevgisini okura hissettirmiştir.

2.4.6.17.4. Kardeş sevgisi.

İnsanın kardeşinin olması bireye paylaşma duygusunu kazandırır. Ayrıca kardeşe sahip olmak demek çocuğu yalnızlıktan uzaklaştırmak demektir. Küçük yaşlarda kardeş olan çocuklar aynı evi paylaşmayı kabullenmeleri kolay olmasa da, kardeş demek can demektir, hayata karşı çocukların birbirine destek olması demektir. Yalvaç Ural yapıtlarında kardeş özlemini, ondan ayrı olmanın acısını, kardeşle buluşmanın sevincini okurlarına duyumsatmıştır.

2.4.6.17.5. Hayvan sevgisi.

Çocukların yaşamında canlı varlıkların yani hayvanların yeri bir başkadır. Çocuklar, çevrelerini tanımaya başlamalarıyla hayvanlara karşı sevgi değerini kazanmaya başlarlar. Bu sebeple onlara hayvan sevgisini kazandırmada edebi eserlerin önemi yadsınamaz. Çocuklar, okudukları yapıtlarda sunulan kurguların iletilerinin

etkisi altında kalırlar. Bu sebeple Yalvaç Ural da yapıtlarında, çocukların hayvanlarla olan dostluğuna yer vermiştir.

Çocuklara hayvan sevgisi değerini edindirmek amacıyla edebi eserlerde bu değere de değinilmelidir. Bu yapıtlar yardımıyla çocuklara; hayvanlarla güzel ilişkiler kurmasının önemi, onlara zarar verecek üslupta olmanın doğru olmadığı duyumsatılmalıdır. Yalvaç Ural, çocuklara olumlu değerler edindirmede hayvanları sıklıkla ele almıştır. Ural, doğanın güzelliğinin yanı sıra hayvanlardan sık sık söz etmiş, hayvan sahibi olmanın güzelliği okura sezinletilmiştir. Bu sayede yazar okura kazandırmak istediği olumlu değerleri kazandırmayı amaçlamıştır.

Hayvan sevgisi insanlara çok şey kazandırır. Hayvanları seven onlarla ilgilenen çocuk daha merhametli ve paylaşıma daha açıktır. İnsanlar hayvanlara gösterdiği sevgide şefkati, merhameti ve yardımlaşmayı keşfeder. Hayvanları seven çocuk, insan ilişkilerinde de başarılıdır (Kaya, 2007: 137).

Çocuk eğitimi sırasında hayvanlardan yararlanmak mümkündür. Onların davranışları örnek verilerek pek çok şeyi öğretilir. Bu doğal ve oldukça kullanışlı olan bir yöntemdir. Çocuklara hayvan sevgisini aşılamamanın yanında, istenilen pek çok özellik de kavratılabilir (Kaya, 2007: 137).

2.4.6.17.6. Doğa sevgisi.

Doğa sevgisi, doğayı koruma bilincinin çocukluk döneminde edindirilmesi için okura duyumsatılan en kıymetli değerlerdendir. Yalvaç Ural bu değeri okura fazlasıyla duyumsatmak istemiştir. Hemen hemen her eserinde doğanın güzelliklerini okura sunmuştur. Ural, çocukların doğaya karşı duyarlı olmalarını ve doğayı sevmelerini istemektedir. Üzerinde değindiği konular; doğa olayları, çevre kirliliği, çevrenin ve doğanın güzelliğidir. Ural, çevrenin güzelliğini okura duyumsatarak okurun doğa sevgisini kazanmasını amaçlamıştır. Bu sayede onların bilinçli insanlar olmasını istemiştir.

Ural, bireyler için doğanın araştırmaya değecek güzelliklerle dolu bir ortam olduğunun bilincindedir. Bu sebeple eserlerinde karakterleri sürekli doğaya baş başa bırakır. Çiçeklerin, dağların güzelliğini okura sezinletir. Çocuklar yaşları gereği zaten doğayla iç içe olmak isterler. Yani onlar dışarıda oynamak isterler. Bunu

geçekleştirirken doğaya zarar vermemeleri gerektiği ocuk okura sezinletilir. Bu sayede ocuk doğanın önemini kavrar.

2.4.6.18. Sorumluluk

Sorumluluk, bireyin yaşının, konumunun, vicdanının gerektirdiği şekilde davranması, üzerine düşen vazifeleri yapması anlamına gelir. Birey, ait olduğu toplumda görevlerini yerine getirirse saygınlık, getirmezse dışlanma ile karşılanır. Çocukların sadece otoriteye riayet etmek için görevlerini yerine getirmesi doğru değildir. Çocuklara öncelikle kendilerinin de birey olarak değerli ve gerekli olduğu hissettirilmeli, duyarlı ve bilinçli bir hayat sürmeleri için dış dünyaya karşı kayıtsız olamayacakları düşüncesi aşılanmalıdır (Güler, 2014: 150).

Bireyin kişiliğinde yer alan her değerde olduğu gibi sorumluluk bilincinin de ilk oluştuğu yer ailedir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu davranmaları çocukların bağımsızlık uğruna attığı adımlara ket vurur. Sürekli engellenme yaşayan ocuk hırçın, başarısız, özgüvensiz olur. Bu nedenle çocuklara küçük yaşlardan itibaren yapabilecekleri görevler verilmeli, sonunda da takdirle ödüllendirilmelidir (Güler, 2014: 150).

Sorumluluk sahibi olmak çocukların büyüdükleri zaman kimseye muhtaç olmadan hayatlarını sürdürmesi anlamına gelir. Sorumluluk almak istemeyen bireyler öz güvenleri olmayan ve yaşam mücadelesinde mutluluğu yakalayamayan kimselerdir. Bu sebeple çocukluk yaşlarından itibaren bireylerin küçük de olsa bazı sorumluluklar almaya başlamaları gerekir. Ebeveynler çocuklarını küçük görerek çoğu zaman onların işlerini kendileri yapmak isterler. Hâlbuki bu yanlış bir tutumdur. Çocuğa verilen her sorumluluk onu hayatta mücadele etmede daha da güçlendirir. ocuk da zorluklar karşısında yılmaması gerektiğini duyumsar.

2.4.6.19. Umut

Geleceğe umutla bakmak insanı hayata bağlar. Umut değerine sahip olan insanlar olayların sonuçlarını olumlu değerlendirir ve amaçlarına ulaşmak için taşıdıkları inançlarını korurlar. Çocuklara umut değerini öğretmek onların hayata karşı olumlu bakış açısı geliştirmelerini sağlar. Elbette hayatta mutluluklar olduğu gibi acılar da vardır. Bu sebeple çocukları hayata tam olarak hazırlamak için onlara zorlukların da

olabileceği, önemli olanın hayata küsmeyip geleceğe umutla bakmak olduğu gösterilmelidir (Cintaş, 2009: 137).

Umutsuz insan kanatsız kuş misali yaşayan bir canlı olur. Bu sebeple edebi eserlerde, umut değeri okura duyumsatılmalıdır. Hayattan zevk almayan ve hayatta hiçbir umudu olmayan insan, duygusal anlamda sıkıntılar yaşar. Birey azimli ve ısrarcı olduğu sürece yani umudunu kaybetmediği sürece mutlu olmayı da bilir. Birey yaşadığı dünyada pek çok sorunla karşı karşıya gelse de yapılması gereken olumsuzluklardan tecrübeler edinmek ve hayatla mücadeleyi bırakmamaktır. Başarısızlık hayatta alın yazısı olarak görülmemeli, insan yaşadığı sürece umudunu kaybetmemeli ve mücadele etmelidir.

2.4.6.20. *Yalnızlık*

Yalnızlık; kimsesizlik, ıssızlık, toplumsal ilişkilerden yoksun bırakılma durumu olarak tanımlanabilir. Yalnızlık, gerçekleşmesi istenmeyen bir değerdir. İnsan, sosyal bir varlıktır. İnsanın psiko - sosyal gelişimini olumlu bir şekilde tamamlayabilmesi için insanlarla iç içe olmaya ihtiyacı vardır. Gelişim alanları bir bütündür. Bu bakımdan yalnız bırakılan bireyin diğer gelişimleri de noksan kalır. Doğadaki her canlı yaşadığı sürece kendine bir arkadaş, eş arar (Arısoy, 2014: 148).

2.4.6.21. *Yardımseverlik*

Yardımseverlik, insanların bir başkasına iyilik etmekten mutluluk duyması durumudur. Birey, yardıma ihtiyaç duyan kimselerle karşılaştığında sosyal duyarlılık gösterir. Bu duyguyu kazanan bireyler birlik ve beraberlik duygusu da geliştirirler, dayanışmayı ilke edinirler (Güler, 2014: 165).

Toplumsal sorunlara duyarlı, yardımlaşmayı, paylaşmayı bilen çocuklar yetiştirmek için ilk adım ailede atılır. Çocuk, öğrendiklerinin üzerine okuldaki davranış kalıplarını da ekler. Okulda arkadaşlarının zor anlarında yanlarında olarak ve onlara yardım ederek bu değeri kuvvetlendirir (Güler, 2014: 165).

Yardım etme, insanların birbirlerine destek olmalarının sonucudur. Her insanın mutlaka yardıma ihtiyacı olduğu zamanlar vardır. Bu zamanlarda yanında kimseyi bulamayanlar kendilerini yapayalnız hissederler. Yardım görmeyen yanında yardım

etmenin mutluluğunu da her insan yaşamıştır. Bir başkasına yardım etmenin verdiği mutluluğu çocukların da yaşaması ve yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmeleri için yardımseverlik değeri onlara kazandırılmalıdır (Cintaş, 2009: 128).

Yardımseverlik ülkemize özgün önemli değerlerden birisidir. İnsanlara iyilik etmek, onlara yardım etmek takdir edilen bir değerdir. Yardımseverlik, Ural'ın yapıtlarında şu maddelerle duyumsatılmıştır:

- Kendine yetemeyecek durumda olanlara yardım etme.
- Kendinden büyüklere yardım etme.
- Çevreye yabancı ve uyum sağlayamamış kişilere yardımcı olma.
- Fakir insanlara yardım etme.
- Destek olma.

2.4.6.22. Hoşgörü

Hoşgörü; sevgi, saygı, güven, anlayış, kabul gibi anlamları taşımaktadır ve demokrasi, barış, uyum, özgürlük gibi olumlu durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca hem kişiler arası ilişkilerin hem içinde yaşanılan toplumun hem de iletişim halinde olunan diğer toplumlarla ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devamı için önemli bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır (Kolac, 2010: 195; Fırat, 2011: 216).

2.4.6.23. İnanç

İnanç, gerçekte kesin olan bir şeyin kanıtlanması için deneysel kanıtlar olsun veya olmasın bir kişinin zihninde oluşan duruma verilen isimdir (<https://tr.wikipedia.org>).

Ural, inanç değerini yapıtlarında doğayı sevme boyutunda ağırlıklı olarak işlemiştir. Bu sebeple doğanın güzelliği ve doğa sevgisi okura sık sık duyumsatılmıştır. Bazı yapıtlarında “Kayıp Ülkenin Çocuğu” gibi kahramanların zaman zaman Tanrı’ya dua ettiği görülür. Masal kahramanlarının Tanrı’ya dua etmeleri ve yaşadıkları her olayı Tanrı’nın değiştirmesi arzu boyutunda görülür. Ural, inanç değerini evrensellik boyutunda okura duyumsatmaya çalışmıştır.

2.4.6.24. *Özlem*

Özlem; bir kimseyi veya bir şeyi görme, ona kavuşma isteği olarak tanımlanabilir. İnsan, sevgi duyduğu, kendisi için önemli olan değerleri özler. Söz konusu değerler maddi ve manevi nitelik taşıyabilir (Güler, 2014: 143).

İnsan sahip olduğu geçmişini silip atamaz. Bu nedenle yaşadığı güzel olaylara karşı özlem duyar. Özlem sadece yaşanılanlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda insan sevdiklerine de özlem duyar. Kaybedilen yakınlar veya gurbette olan insanlar sevgi ve saygıyla anılırlar. Özlem duygusu çocuğa, sevdiklerinin kıymetini bilmesinde yardımcı olur. Elindekilerin kıymetini bilmeyen çocuk ancak onları kaybettiği zaman anlayacaktır (Kaya, 2007: 141).

2.4.6.25. *İyilik Etme*

Çocukların yetiştiği aile ortamı onların kişiliklerinin oluşumunda birinci derecede etkilidir. Anne ve babalar çocuklarının olumlu bir kişiliğe sahip olmaları için onlara model olmalıdırlar. Bu sebeple anne ve babaların her zaman dikkatli davranmaları, çocukları iyi davranışlara yönleltmeleri ve böylece toplum tarafından kabul gören bireyler yetiştirmeleri gerekir. Çocuklar, etraflarında birbirlerine iyilik eden insanlar gördükçe toplumun huzurunun sağlanmasında güven ve birbirine destek olmanın önemini kavrayacaklardır. Bu bağlamda çocuklar, çevrelerindeki insanlar ile okudukları öykü ve masallardaki kahramanlar vasıtasıyla iyilik etmeyi içselleştirir ve sürekli bir davranış haline getirirler (Cintaş, 2009: 93-94).

2.4.6.26. *Şükran Duyma*

Yapılan iyiliklere karşı teşekkür etme ve minnet duyma şükran duygusundan kaynaklanmaktadır. Çocuklara şükran duygusunun kazandırılması çocuk eğitimi bakımından oldukça önemlidir. Çünkü çocuklar ancak bu değeri öğrenerek kendilerine yapılan iyiliklerin farkına varabilirler. Böylece kendileri de iyiliğin ve iyi huylu olmanın önemini kavrarlar (Cintaş, 2009: 140).

2.4.6.27. Temizlik

Çocuklara öz bakım becerileri kazandırmak için küçük yaşlardan itibaren çeşitli yönlendirmelerde bulunulur. Çocuk, temizlik ve sağlığa dair kuralları ilk olarak ailesinden ve yakın çevresinden; daha sonra da örgün eğitim kurumlarındaki planlı eğitim yöntemleri aracılığıyla öğrenir ve alışkanlık hâline getirir (Güler, 2014: 194).

Çocuk edebiyatı da yararlı alışkanlıklar kazandırmada bireye dolaylı olarak katkı sağlar. Temiz olmak ya da temiz bulunmak toplumda bireyin mutlu yaşayabilmesi ve toplumca kabul görmesi için ihtiyaç duyulan bir değerdir. Bu sebeple bu değer okulöncesi dönemlerden başlanarak çocuklara kazandırılmalıdır. Okul öncesinde aile içinde değerleri kazanmaya başlayan çocuk, anne ve babayı gözlemleyerek, onların yönlendirmesiyle bu değeri kolayca içselleştirebilir. Yalvaç Ural yapıtlarındaki iletilerde temizlik değerine yer yer değinmektedir.

2.4.6.28. Misafirperverlik

Konukseverlik, toplumumuzda sahip olduğumuz önemli bir özelliktir. Tarihimizde “Tanrı misafiri” kavramının doğmasına sebep olan bu vasıf, milletimizin barındırdığı ve diğer uluslar tarafından da takdir edilen değerlerimizdendir. Millet olarak misafirperverlik değerini içselleştirdiğimiz için gelen misafirlere titiz ve özenli davrandığımız kabul edilir.

Misafirperverlik, milletimizin en önemli özelliklerinden biridir. Kapıya gelen bir kimse ev halkı tarafından hiç tanınmasa bile Tanrı misafiri olarak kabul edilir ve ağırlanır. Eve gelen konukların, evin bereketini arttıracığı inancı misafirin önemini göstermektedir. Toplumumuzda eve gelen misafire elinden gelen hizmetin en iyisini sunmaya çalışılır. Misafire güler yüzlü davranılır, evde bulunan yiyeceklerin en güzelleri ikram edilir. Yalvaç Ural, milletimizin en önemli özelliklerinden biri olan misafirperverlik değerini çocuk yapıtlarında işlemiştir. Misafir ağırlama, insanlar arasındaki bağı kuvvetlendirdiği gibi hoşgörü ve nezaket değerlerinin önem kazanmasını da sağlar. Bu sebeple yazar, milletimizin bu özelliğini çocuklara sezdirme yoluyla duyumsatmıştır.

2.4.6.29. Komşuluk

Komşuluk, paylaşımı ve yardımlaşmayı gerektirir. “Ev alma, komşu al” sözünden hareketle insan yaşayacağı yeri ve komşularını özenle seçmelidir. Komşuluk ilişkisi yalnız ebeveynleri değil çocukları da etkilemektedir. Komşuları sayesinde çocuk; saygıyı, sevgiyi, paylaşımı öğrenmektedir(Kaya, 2007: 135).

Komşuluk, halkımızın sıcakkanlılığı ve beraberliğinin bir göstergesidir. Toplumumuzda komşulukla ilgili pek çok atasözünün bulunması insanlarımızın komşuluk ilişkilerine ayrı bir yer verdiğini göstermektedir (Cintaş, 2009: 177).

2.4.6.30. Sağlıklı olma

Sağlıklı olmak, yalnız hastalığın ve sakatlığın olmayışı değildir. Beden, ruh ve sosyal yönden iyilik hâlidir. Sağlık, özenle korunması gereken bir emanettir. İnsanlar yiyip içtiklerine dikkat etmeli, zararlı alışkanlıklardan uzak durmalıdır. Beslenme alışkanlığının şekillendiği dönem çocukluktur. Bu sebeple sağlıklı beslenme alışkanlıkları çocuklara benimsetilmelidir. Çocuklar sabahları kahvaltı yapmalı, sebze, meyve ve et ürünlerini mutlaka yemelidir. Doğru ve sağlıklı beslenme çocuğun zihinsel gelişimini de etkileyeceğinden ihmal edilmemesi gerekir.

2.4.6.31. Estetik

Çocukların kişiliklerinin oluşma sürecinde henüz kendilerine özgü beğenilerden bahsedilemez. Çocuklardaki estetik kavramını geliştirmek ve kendi beğenilerini oluşturmalarına yardımcı olmak gerekir. Bu da ancak onlara estetik değerinin öğretilmesiyle mümkündür. Çocuklar, etraflarındaki güzel ve estetik unsurların farkına vararak hem beğeni geliştirirler hem de özellikle doğanın kıymetinin daha çok farkına varırlar.

2.4.6.32. Özgürlük

Her toplum özgürce yaşamak ister. Toplumların özgürce yaşamalarının yanında günümüzde bireysel özgürlükler de önem kazanmıştır. İnsanlar artık kendilerini her bakımdan özgür hissetmek istemektedirler (Cintaş, 2009: 144).

2.4.6.33. *Takdir Etme*

Her birey için geçerli olduğu kadar çocuklar için de beğeni toplama ve takdir edilme önemli bir olgudur. Çocuk evde ve okulda kendisini ispat etme sürecini yaşarken davranışlarının toplum tarafından kabul edilmesini bekler. Bu, onun için onur meselesidir. Kendini gerçekleştirme sürecinde özgüvenini sağlamlaştırmak için diğer bireylerin desteğine ihtiyaç duyar (Güler, 2014: 190).

Çocuk, davranışlarının gözlemlendiği hissini ilk olarak aile ortamında fark eder. Davranışlarını gerçekleştirirken ailesinin onay verip vermediğini dikkate alır. Bu nedenle çocukların doğru davranışlara yönlendirilmesi için güzel işler yaptıklarında takdir edilmeleri gerekir. Bu, bazen maddi bir ödülle, bazen sözlü ifadelerle, bazen de beden diliyle sağlanabilir. Önemli olan çocuğa değerli olduğunu hissettirmek, onu birey olarak kabul etmektir (Güler, 2014: 190).

Her insan takdir edilmek ister. İyi özelliklerin ve başarıların takdir edilmesi, o davranışları pekiştirmede en etkili yollardan biridir. Takdir edilmek bütün insanlarda olduğu gibi çocuklarda da yaptıkları davranışların tekrarlanmasına ve başarı için daha fazla azimle çalışmalarını sağlar. Çocuklar, hangi davranışların takdir edildiğini ve hangi davranışların beğenilmediğini yaşayarak olduğu gibi okudukları kitaplar sayesinde de öğrenirler (Cintaş, 2009: 199-200).

2.4.6.34. *Aşk*

Aşk, bütün insanların en azından hayatlarında bir kere de olsa yaşadıkları bir duygudur. Elbette burada kastedilen karşı cinse duyulan aşktır. Ancak insan sadece karşı cinse değil, vatanına, işine, ailesine, uğraşlarına da aşkla bağlı olabilir (Cintaş, 2009: 112).

Çocuklar için aşk duygusunun anlamı daha farklıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerine bakıldığında yetişkinlerdeki aşk duygusunun çocuklarda sevildiklerini hissetme ve başarılarının takdir edilmesi şeklinde olduğu görülür (Cintaş,2009: 112).

Edebi yapıtlarda aşk değerini duyumsayan çocuklar insan hayatında duyguların önemini kavrar. Aşk değerinin diğer değerlerle iç içe geçmiş biçimde okura sunulması okurun duyarlı bir birey olmasını sağlar. Yalvaç Ural, eserlerinde aşkın insanı yaşama

bağlayan ve insanda güzel duyguların olgunlaşmasını sağlayan yönünü ortaya çıkarmıştır.

2.5. Yalvaç Ural'ın Hayatı ve Çalışmaları

Yalvaç Ural, 1945 yılında Konya'da memur bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Annesi ilkokul öğretmeni, babası ise Toprak Mahsulleri Ofisi'nde eksper müdürü idi. Bir memur çocuğu olan Ural'ın eğitim yaşamı çok farklı yerlerde geçmiştir. İlkokulun ilk yılını Sarıkamış'ta, ikinci yılını Karapınar'da okudu. Tayinler sebebiyle mecburen çok okul değiştirdi. Ereğli, onun ardından da Karapınar'da eğitimine devam etti. Ortaokul eğitimine Uzunköprü Ortaokulu'nda devam etti. Liseyi Kabataş Lisesi'nde okudu. Kendisi de uzun yıllar hep oradan mezun olduğunu sanıyordu; ancak Atom Fiziği denilen bir ders vardı, bu ders başına bela olmuştu. Son birkaç sınava Atatürk Erkek Lisesi'nde girdiği için mezun olduğu lise Atatürk Erkek Lisesi'dir (Özyar, 2012: 62).

Lise yıllarında müzik ve edebiyata ilgisi olan bir öğrenciydi. Yalvaç Ural, liseden sonra gazeteciliğe ilgi duydu ve Milliyet Gazetesi'nde editör olarak çalışma hayatına atıldı. Gazetecilik hayatını çok sayıda farklı gazete ve yayınevinde devam ettirdi. Yirmi üç yılda otuz bir çocuk dergiyi okurlarıyla buluşturdu. Yurtdışında yayımlanan Türkçe dergilerde emeği bulunmaktadır. Yalvaç Ural'ın "Gölcüğün Küçük Avcıları" adlı öyküsü İngilizce'ye çevrilerek 1996 yılında Oxford University Press tarafından ortaöğretim çocukları için hazırlanan "Dört Türk Öykücüsü"(FourTurkishStories) adlı kitapta yayınlandı (Özyar, 2012: 62).

Yalvaç Ural'ın Feridun Oral ile hazırladıkları "Korkuluğun Kalbi" adlı eserinin ilk baskısı Avusturya'da Almanca olarak yayınlandı. Bir yılda iki baskı yapan kitap Avusturya'nın komşu ülkesi Almanya'da en çok satan kitaplar arasında yerini aldı. Yalvaç Ural'ın "Sihirli Pabuçlar" adlı kitabı ilk kez minik bir kitap olarak basıldı. Daha sonra Hollanda'da bir televizyon kanalı olan "Nederlandse Omroep Stichting" bu kitabı çok sevdi ki bilgisayar animasyonu ile yapılan on bölümlük bir çizgi film dizisi haline dönüştürdü. "Sihirli Pabuçlar", TRT tarafından da 27 bölümlük çizgi film olarak hazırlatıldı. Bu çizgi film iki yıl gösterimde kaldı (Özyar, 2012: 62-63).

Ayrıca yine TRT aracılığıyla İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiya televizyonlarına satılan "Sihirli Pabuçlar", Almanya'da ise korsan kaset olarak piyasaya çıktı. Sihirli Pabuçlar'ın yanında "Evliya Çelebi'nin Gezileri - Az Gittik Uz Gittik",

“Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” gibi Yalvaç Ural’ın diğer eserlerinin de animasyon dizileri hazırlandı (Özyar, 2012: 63).

1996 yılında Yalvaç Ural’ın “Müzik Satan Çocuklar”(Çingenece: Gilibaşi i violina) adlı öyküsü Çingenece olarak basıldı. Ve bu kitap dünyada ilk kez Çingene dilinde basılan çocuk kitabı olma özelliğine kavuştu. Bu eser Makedonya’da yine Yalvaç Ural’ın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı öyküsü ile birleştirilip tek kitap hâline getirildi. Makedonya’daki okullarda "Müzik Satan Çocuklar" kitabı, yardımcı ders kitabı olarak okutulmuştur (Özyar, 2012: 63).

Yalvaç Ural’ın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” kitabı Makedonya’da ve Macaristan’da da basıldı. Yalvaç Ural’ın şiirleri Yunancaya çevrildi. “Sarı Trampet” adı ile bir çocuk dergisi yayımlayan Yalvaç Ural, bu ad altında çocuklar için bir televizyon programı hazırlamış ve Milliyet gazetesindeki köşesine de bu adı seçmiştir (Özyar, 2012: 74). 65 çocuk kitabı yayımlayan Yalvaç Ural, yetişkinler için dört kitap ve bir şiir kitabı yayımlamıştır. Ayrıca Milliyet Gazetesi’nde genel yayın yönetmenliğini Yalvaç Ural’ın yaptığı “MİÇO” adlı haftalık çocuk dergisi yıllarca yayımlanmıştır (Özyar, 2012: 63-).

Çocuk edebiyatındaki çalışmaları ile yurtdışında da ünlenen Yalvaç Ural, Hollanda’daki 5. Uluslararası Çocuk Şiir Festivali’nde, "Armonikanın Şairi", "Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu" olarak adlandırılmıştır. Yalvaç Ural’ın kitapları, Almanca, İngilizce, Sırpça, Hırvatça, Lehçe, Arnavutça, Makedonca, Çingenece (Üsküp), Macarca, Rusça, Farsça, Arapça ve Hollanda diline çevrilmiştir. Yalvaç Ural, evli ve bir kız çocuk babasıdır. Eşi mimar Filiz Ural, kızı Tanay Burcu Ural Kopan’dır. Tanay Burcu Ural, “*Bir de Baktım Yoksun*” öykü kitabıyla 2010 yılında hem Haldun Taner Öykü Ödülü’ne hem de Yunus Nadi Öykü Ödülü’ne kazanan ünlü yazar/sunucu Yekta Kopan’ın eşidir (Karagöz, 2015: 31-32).

Türkiye’de çocuk edebiyatının en üretken kalemeleri arasında gösterilebilecek Yalvaç Ural, bu alandaki başarısını aldığı ödüllerle kanıtlamıştır. Yazarın Türk ve dünya çocuk edebiyatı alanına verdiği katkılar nedeniyle bugüne kadar kazandığı ödüller şöyle sıralanabilir:

1979 - “Müzik Satan Çocuklar” adlı kitabıyla 2. İstanbul Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı Şiir Birincilik Ödülü.

1979 - “Gelincikler ve Tarla Fareleri” adlı oyunuyla Milliyet Sanat Dergisi Çocuk Oyunu Yarışması Ödülü.

1983 - Türk-Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü, Şiir Başarı Ödülü.

1986 - Dünya çocuk edebiyatına yaptığı katkılardan dolayı Uluslararası Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülü’ne değer görüldü.

1987 - Uluslararası Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülü nedeniyle 23 Nisan 1987 tarihinde dönemin Başbakanı Turgut Özal tarafından kendisine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Özel Şilti takdim edildi.

1987 - TRT tarafından Yılın En İyi Çocuk Yazarı seçildi.

1991 - Çocuk Vakfı Yılın En İyi Yazarı Ödülü’nü aldı.

1996 - TÖMER Yılın En İyi On Yazarı Ödülü’nü almaya hak kazandı (Karagöz, 2015: 49) (Karagöz, 2015: 32)

Yalvaç Ural’ın Eserleri

Şiir Kitapları

- Sincap
- Kulağımdaki Küçük Çan
- Televizyondaki Reklamcı Amca
- Mırnâme/Büyüklerle Kedi Şiirleri

Öykü Kitapları

- Bir Gök Dolusu Güvercin
- Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor
- Anadolu Efsaneleri
- Korkuluğun Kalbi
- Kayıp Ülkenin Çocuğu
- Alucura Çayevi/Küçük Yaşar’ın Öyküsü

Efsaneler

- Tembel Tenekeler Takımı

- Bal Avcısı Küçük Piti
- İyi Geceler Bozi
- Küçük Ayının Uzun Yolculuğu
- Küçük Ayı İle Ahlat Ağacı
- Tembeller Orkestrası/Sakızağacı Çocukları

Şiir-Öykü Kitapları

- Müzik Satan Çocuklar
- Gözü Boynuz ile İzi Yıldız
- Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka

Fabl Kitapları

- La Fonten Orman Mahkemesinde
- Akıllı Minik ile Obur

Çizgi Roman Formatında Hazırlanan Kitaplar

- Sihirli Pabuçlar Çizgi roman Serisi
- Problemlı Apartman Çocuğu

Araştırma-İnceleme kitapları

- Söz ve Çizgi Ustalarımız

Deneme Kitapları

- Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer
- Stephen Hawking Herkül'ü Döver
- Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz

Tatil Kitapları

- Çatal Matal Kaç Çatal
- Mızıkçının Oyunları

Okul öğrenmelerine yardımcı olan kaynak kitaplar

- Sayıların Dili
- Alfabenin Türküsü
- Akıllı Minik ile Obur/Mevsimler Çıkartma Kitabım
- Akıllı Minik ile Obur/Hayvanlar Çıkartma Kitabım
- Kırmızılı Çocuk Oyun Kitabı
- Karatavuk Görsel Okuma Oyun Kitabı
- Bilmeceleler

Yalvaç Ural'ın Yayımladığı/Yayımladığı Katkıda Bulunduğu Dergiler

Banka Dergileri (7 - 14 yaş)

- Emlak Çocuk Dergisi - Aylık/Kurum Yayını
- Başak Çocuk - Aylık Çocuk Dergisi
- Vakıf Çocuk - Aylık Çocuk Dergisi
- Pamuk Çocuk - Aylık Çocuk Dergisi

Popüler Kültür Araçlarına Eklemlenen Komiks Türü Dergiler (7 - 12 yaş)

- Bugs Bunny - Aylık Çizgi - Roman Dergisi
- Casper - Aylık Çocuk Dergisi
- Donald Amca - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Dinozorlar - Aylık Çocuk Dergisi
- Disney Dünyası - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Garfield - Aylık Çocuk Dergisi
- Hercules - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Mask - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Mickey Mouse - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Jurassic Park - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Temel Reis - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Tom&Jerry - Aylık Çizgi Roman Dergisi
- PowerRangers - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Şirinler - Aylık Çocuk Dergisi
- Yumurcak Dennis - Aylık Çizgi-Roman Dergisi
- Küçük Canavarlar - Aylık Çocuk Dergisi

- Nils ve Uçan Kaz - Aylık Çizgi-Roman Dergisi

Pedagojik Yönü Öne Çıkan Müstakil Dergiler

- Bando - Aylık Çocuk Dergisi (7 - 14 yaş)
- Sarı Trampet - Aylık Çocuk Dergisi (7 - 14 yaş)
- Ufaklık - Aylık Okul Öncesi Eğitim Dergisi (5 - 8 yaş)
- Kırmızı Bilye - Haftalık Çocuk Dergisi (7 - 12 yaş)
- Uçan Balon - Aylık Çocuk Dergisi (7 - 12 yaş)

Gazeteler Himayesinde Çıkan Dergiler (7 - 14 yaş)

- Milliyet Çocuk - Haftalık Çocuk Dergisi
- Milliyet Kardeş - Aylık Çocuk Dergisi
- Çocuk / Milliyet Gazetesi Eki - Haftalık
- Milliyet Gazetesi Çocuk Pazar eki
- Milliyet Türk Çocuk - Almanya için Türkçe ve Almanca hazırlandı. Kesintisiz iki yıl yayında kaldı.

Mizah Dergileri

- Yoyo - Aylık Oyun - Bulmaca Dergisi
- Walkman - Aylık Mizah Dergisi
- Türkiye MAD - Aylık Mizah Dergisi
- Gümgüm - Haftalık Mizah Gazetesi
- Yorgan - Aylık Mizah Dergisi

Yurtdışında yayımına katkı verdiği dergiler

- Razvigor – Makedonya
- Durugarce – Makedonya
- Sevinç - Türkçe/Üsküp (Skopje)
- Nas Svet – Yugoslavya
- Tomurcuk - Türkçe/Prizren

Yetişkinlere Yönelik Dergiler

- Yeniyıl- Yıllık bir kez yayımlandı.

2.6. Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Değerler eğitimiyle ilgili yurt içinde bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri 2013 yılında Erva Bağcı tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışmanın başlığı “Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması”dır. Bu çalışmada; çocuk edebiyatı ürünlerindeki değerlerle, çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerdeki değerler tespit edilmiş, tespit edilen bu değerler karşılaştırılmıştır. Çalışmada hangi eserlerde değerler eğitiminin daha etkili ve kalıcı bir şekilde verildiği ortaya konulmuştur. Çalışmanın evrenini, Kamalettin Tuğcu, Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Ömer Seyfettin ve Cahit Zarifoğlu’nun çocuk edebiyatı ürünleriyle, değerler eğitimi konulu çocuklar için yazılmış eserler, örneklemine ise beş çocuk edebiyatçısının üçer hikâyesi ve beş farklı yayınevine ait beş ayrı değerler eğitimi hikâye seti oluşturmaktadır. Hikâyelerde tespit edilen değerler fişlenmiştir. Sonuç olarak, çocuk edebiyatçıların eserlerinde değerler eğitimi konusunda mükemmel olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle çalışmanın evrenini oluşturan eserlerin birbirlerini tamamladığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple her iki grup eserden çocuk eğitiminde yararlanılması, değerler eğitimi açısından yararlı görülmüştür.

Değerler eğitimiyle ilgili yapılan bir diğer çalışma, 2015 yılında Fırat Yardımcıel tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Yapılan bu çalışmanın başlığı, “Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen’in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler”dir. Bu çalışmanın amacı, Aysel Gürmen’in yapıtlarında bulunan değerleri tespit etmek ve çocuk eğitimi açısından bu değerleri değerlendirmektir. Çalışmada, Aysel Gürmen’in hayatı, eserleri ve seçilen 30 kitabı incelenerek karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonunda Aysel Gürmen ve eserlerinin çocuk edebiyatı alanında önemli bir yer edindiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca ulaşılan diğer sonuçlar ise; en çok yer verilen değerlerin sevgi (anne, aile, hayvan, vatan, memleket...), bilimsellik ve doğa bilgisi olduğu; en az yer verilen değerlerin ise özgürlük, estetik ve toplum yararına çalışma değerleri olduğu tespit edilmiştir.

Değerler eğitimi ile ilgili yurt içinde yapılan bir diğer çalışma, 2014 yılında yapılan Esra Arısoy’a ait olan yüksek lisans tezidir. Bu tezin başlığı “Ayla Çınaroğlu’nun Çocuk Romanlarında Dilin Kullanımı ve Evrensel Değerler” dir. Bu çalışmada, çocuk edebiyatı yazarlarından Ayla Çınaroğlu’nun çocuk romanlarında dilin

kullanımını ve evrensel değerlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Çınaroğlu'nun “Mago” ve “Tülüş” adlı eserleri oluşturmaktadır. Çalışmada değerler eğitiminin önemi vurgulanmıştır. Ayla Çınaroğlu'nun “Mago” ve “Tülüş” adlı iki çocuk romanındaki evrensel değerler tespit edilmiş ve yazarın romanlarda kullandığı söz varlığı, deyim, atasözü, ikilemelere değinilmiştir. Bu çalışmada, Ayla Çınaroğlu'nun dili nasıl kullandığına yer verilmiş ve romanlarında yer alan evrensel değerler incelenmiştir.

Değerlerle ilgili yurt içinde yapılan bir diğer çalışma, 2013 yılında Dilek Güzel tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Tezin başlığı “3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi”dir. Bu çalışmada, ders kitabını içerdiği evrensel değerler açısından incelemek amaçlanmıştır. Hangi değer kaç kez kullanıldığı analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda en çok değinilen değerlerle, en az değinilen değerler sıralanmıştır. Sonuç olarak incelenen ders kitabının içerdiği evrensel değerler açısından yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Değerlerle ilgili yurt içinde yapılan bir diğer çalışma, 2009 yılında Derya Cintas tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Tezin başlığı “İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Çocuk Eğitimi İle İlgili Evrensel Değerler”dir. Tezin giriş bölümünde, çocuk edebiyatının amacı ve kapsamı üzerinde durulduktan sonra edebî türlerin çocuk eğitimindeki yeri ve önemine değinilmiştir. Birinci bölümde, İbrahim Zeki Burdurlu'nun hayatı, sanatı ve eserleri ile kısaca Türk edebiyatındaki yeri tanıtılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, Burdurlu'nun eserlerinde çocuk eğitimi ile ilgili olarak işlediği evrensel değerler incelenmiştir. Sonuç olarak yazarın eserlerinde işlediği değerler sıralanmıştır.

Değerler eğitimi ile ilgili yurt içinde yapılan bir diğer çalışma, 2008 yılında Selim Somuncu tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Tezin başlığı “İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi”dir. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında yürürlüğe giren Türkçe öğretim programına göre hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebî metinler, temel evrensel değerler açısından incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesi eğitim, edebiyat ve değerler açısından ele alınmıştır. Sonrasında evrensel değer ağırlıklı kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada, ders kitabındaki metinler ele alınarak evrensel değerler, edebi ve sanatsal açıdan değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonunda edebi metinlerin evrensel değerleri kazandırmadaki yeri ve önemi vurgulanmıştır.

Değerler eğitimiyle ilgili yurt içinde yapılan bir diğer çalışma, 2007 yılında Kadir Koç tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Tezin başlığı “İlköğretim 7. Sınıfta Okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Öğrenciye Kazandırılması Amaçlanan Evrensel Değerlere İlişkin Tutumlar Üzerine Öğretim Sürecinin Etkisi”dir. Çalışmanın sonunda “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersinin evrensel değerlere ilişkin tutumların kazandırılmasında önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

2.6.1. Yalvaç Ural ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yalvaç Ural ile ilgili olarak pek çok bilimsel çalışma yapılmıştır. Yurt içinde yapılan bu çalışmalar şunlardır:

Deniz Zekâ Arslan tarafından 1997 yılında Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bir çalışma, “Yalvaç Ural’ın Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Çalışma”dır. Bu çalışmada, Ural’ın yazdığı çocuk masalları Halk edebiyatı parametreleri açısından incelenmiştir.

Yalvaç Ural ve eserleriyle ilgili yapılan diğer bir tez çalışması Gülin Sülün Özyar’a aittir. Özyar (2012), “Okuma Becerisinin Geliştirilmesi ve Çocuğun Dil-Kavram Gelişmesi Bağlamında Yalvaç Ural’ın Çocuk Kitapları” adlı bir tez çalışmasında kitapların çocuğun okuma becerisi, dil ve kavram gelişimine olan katkısının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda çocuk edebiyatı ilkeleri gözetilerek Yalvaç Ural’ın kitaplarında kullandığı dil duyarlılığı incelenmiş, yazarın eserlerinin çocuk gelişimi açısından etkisi araştırılmıştır. Çalışma süreci içinde öncelikle dilsel kullanım alanlarına yönelik alt kategoriler oluşturulmuş, daha sonra belirlenen eserlerle dilsel kullanım olanakları belirlenen başlıklara göre örneklerle açıklanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, yazarın anlatım ve biçiminin dil gelişimine olan katkısının önemi vurgulanmıştır. İncelenen eserlerin, zengin dilsel ve görsel uyarılar, farklı çocuk edebiyatı türlerini ele alarak yazma gibi açılardan olumlu özellikler taşıdığı saptanarak Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlarla da örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Bir diğer çalışma ise Beytullah Karagöz tarafından 2015 yılında hazırlanan doktora tez çalışmasıdır. Yalvaç Ural’ın eserlerinin tematik açıdan incelenmesi ve

eserlerinde çocuk eğitimiyle ilgili temel değerler” başlıklı çalışmada Türk çocuk edebiyatının öncü isimlerinden Yalvaç Ural’ın çocuk ve çocuk edebiyatı konularında ortaya koyduğu görüşler, yazdığı eserler, eserlerindeki eğitsel değerlerin tematik dağılımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Yazarın çocuklar ve yetişkinler için kaleme aldığı eserleriyle, kurgu dışı metinleri (gazete yazıları, röportajları) oluşturmuştur. Çalışmada yazar ile görüşme de gerçekleştirilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Eserleri tek tek okunmuş, fişleme tekniğine başvurulmuştur. Çalışmanın sonunda ise, yazarın edebiyatın pek çok alanında eserler sunduğu, yapıtlarından sadece çocukların değil yetişkinlerinde yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yazarın eserlerinde günümüz çocuklarının yaşadığı sorunlar duyumsatılmaya çalışılmıştır.

Yukarıda anılan çalışmalarda görüldüğü gibi yazar hakkında yurt içinde yüksek lisans ve doktora tezi mevcuttur. Bu çalışmaların hiçbirinde Ural’ın yapıtları evrensel değerler yönünden ayrıntılı olarak incelenmemiştir. Bu nedenle bu çalışma; Yalvaç Ural’ın yapıtlarındaki evrensel değerleri inceleme, tespit etme ve değerlendirme açısından farklı ve özgün bir nitelik taşımaktadır.

BÖLÜM 3

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi, verilerin analizi ve işlem basamakları alt başlıklarına yer verilmiştir.

3.1.Yöntem

Bu çalışma, Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarından öykü, şiir, şiir-öykü ve fabl türündeki yapıtlarının önceden belirlenen evrensel değerler açısından incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Çalışmada doküman analizi yapılmıştır. Çalışmada ayrıca çalışmanın bulgu ve yorum bölümüne katkı sağlaması amacıyla yazarın çocuk yazını hakkındaki düşüncelerini edinmek için yazarla görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede önceden hazırlanan açık uçlu sorular kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Yalvaç Ural'ın şiir, öykü, şiir-öykü ve fabl çalışmalarındaki evrensel değerlerin tespit edilmesi amacıyla nitel araştırma tekniklerinden tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Karasar (2014: 77), tarama modelini, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak nitelendirir. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır.

Nitel araştırmalarda araştırmacı genellikle gözlemcidir. Nitel araştırmacılar bilgiyi doğrudan kaynaktan almak isterler. Çalıştıkları ortam, katılımcılar ya da dokümanla doğrudan ilişki içinde ve bunu uzun zaman harcayarak gerçekleştirirler (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013: 236). Ayrıca yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından önemlidir. Olgu ya da olaya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımlarında incelenmesi ve sentezlenmesine olanak sağlamasıyla araştırmanın geçerliliğini artıracaktır (Güzel, 2013: 101). Bu nedenle çalışmamıza yanıt veren

araştırma modelinin kitaplardaki metinlerin incelenmesi için en uygun model olarak tarama modeli seçilmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Yalvaç Ural'ın çocuklara yönelik kitapları çalışmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise önceden belirlenen evrensel değerleri en iyi temsil ettiği düşünülen şu eserler oluşturmaktadır:

Şiir kitapları: Sincap, Kulağımdaki Küçük Çan, Televizyondaki Reklamcı, Mırname/ Büyüklere Kedi Şiirleri.

Öykü Kitapları: Bir Gök Dolusu Güvercin, Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor, Anadolu Efsaneleri, Korkuluğun Kalbi, Kayıp Ülkenin Çocuğu, Alucura Çayevi/ Küçük Yaşar'ın Öyküsü.

Şiir-Öykü Kitapları: Müzik Satan Çocuklar, Gözü Boynuz ile İzi Yıldız, Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka

Fabl Kitapları: La Fonten Orman Mahkemesinde, Akıllı Minik ile Obur.

3.4.Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Bu çalışmada, veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

Bu nedenle bu çalışmada doküman incelemesi yanında görüşme yöntemi de kullanılmıştır. Görüşmede önceden belirlenen açık uçlu sorular sorulmuştur. Çalışmada, iki ayrı veri toplama yönteminin kullanılması verinin çeşitlendirilmesine de katkı sağlamıştır. Böylece daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Güvenilirliği sağlamak için farklı zamanlarda aynı kaynaklar tekrar incelenmiştir. Farklı zamanlarda yapılan bu incelemeden sonra benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Görüşme, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme, belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar(Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz,

Demirel, 2011: 161). Bu açıklamalardan hareketle yazarın çocuk yazını hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ve incelenen kitaplarla ilgili soru sormak amacıyla 04.06.2016 tarihinde saat 14.00'da Yalvaç Ural ile İstanbul'da Haliç'teki Rahmi Koç Müzesi'nde bulunan Fenerbahçe Teknesi'ndeki Yalvaç Ural Oyuncak Sergisi'nde bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sayesinde, Ural'ın çocuk ve çocuk edebiyatı alanına yönelik görüş ve düşüncelerini saptayabilmek, eserlerinin ortaya çıkma süreci hakkında ayrıntılı bilgilerin edinilmesi amaçlanmıştır. Yapılan görüşme, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve yapılan kayıtlar yazılı olarak çözümlenmiştir (Ek.1).

Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla tezler, bildiriler, makaleler, genel ağ taranmıştır. Kütüphanelerden ve kitapevlerinden yararlanılmıştır. Yalvaç Ural'ın çocuk şiir, şiir-öykü ve fabl yapıtları önceden belirlenen evrensel değerler açısından incelemiştir. Önceden belirlenen evrensel değerlerin ne kadar sunulduğu ve nasıl sunulduğu çalışmamızın alt problemlerini oluşturmaktadır.

Yalvaç Ural'ın belirlenen eserleri okunmuş; tarama yöntemi kullanılarak tespit edilen değerler frekans olarak ifade edilmiştir. Her eser için ayrı ayrı okuma, not alma, değerleri tespit etme ve değerlendirme işlemi yapılmıştır. Her yapıtın değerlendirme sonuçları ayrı başlıklar altında toplanmış, değerlerle ilgili iletilerin yapıtlarda nasıl verildiği ve değerlerin nasıl işlendiği tespit edilmiştir. Ardından elde edilen verilerle ilgili yorumlar yapılmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, nitel verilerin analizinde kullanılan içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Burada amaç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde organize ederek yorumlamaktır(Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227).

3.6. İşlem Basamakları

Araştırma kapsamında aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

Öncelikle Yalvaç Ural'ın kitapları temin edilmiş ve çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan alanyazın ayrıntılı biçimde taranmıştır. Çalışmanın örnekleme belirlenmiş ve örnekleme alınan eserleri okunmuş, türlerine göre ayrıştırılmıştır. Çalışmada incelenecek olan evrensel değerler yazarın yapıtlarında bulunma sıklığına göre önceden belirlenmiştir. Daha sonra türlerine göre belirlenen yapıtlar önceden belirlenen evrensel değerler açısından incelenmiştir. Yalvaç Ural'ın yapıtlarında tespit edilen değerler, eserlerden yapılan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Diğer yandan Yalvaç Ural ile gerçekleştirilecek olan görüşme için açık uçlu sorular hazırlanmış ve görüşme yapılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeye ait ses kaydı yazılı olarak çözümlenmiştir. Yazarın çocuk yazını hakkındaki düşünceleri çalışmanın bulgu ve yorum bölümünü destekleyecek şekilde eklenmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Yalvaç Ural'ın yapıtlarında belirlenen evrensel değerlerden hangilerinin, ne kadar bulunduğu incelenmiş ve bu değerlerin Yalvaç Ural'ın yapıtlarında nasıl sunulduğu eserlerinden alıntılarla desteklenerek paylaşılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Yazarın eserlerinde tespit edilen evrensel değerler ve bulunma sıklığı sırasıyla şunlardır:

Evrensel Değerler	Frekans (n)	Evrensel Değerler	Frekans (n)
Sevgi	149	Adalet	11
Saygı	33	Sağlıklı olma	9
Çalışkanlık	31	Dürüstlük	9
İyi huylu olma	28	Estetik	9
Duyarlılık	27	Sorumluluk	10
Aile birliği	25	Aşk	6
Arkadaşlık	25	Misafirperverlik	6
Mantık yürütme	22	Vatanseverlik	5
Eğitim	20	Temizlik	5
Dayanışma	19	Umut	4
İnanç	17	Şükran duyma	3
Yardımseverlik	15	Özgürlük	3
Yalnızlık	13	İyilik etme	3
Merhamet	13	Takdir edilme	2
Özlem	13	Komşuluk	2
Hayatla mücadele	11	Emek	4

Ural'ın örneklem çerçevesinde incelenen eserlerinde, belirlenen evrensel değerlerden rastlanılmayanlar ise şunlardır: Barış, kanaatkârlık ve hoşgörüdür. Yazarla yapılan görüşmede yazar evrensel değerleri; yapıtlarını oluştururken önceden belirleyerek bu değerleri yapıtlarına yansıttığını ifade etmiştir. Yazar en çok önem verdiği değerın sevgi ve saygı olduğunu vurgulamıştır. Eserlerinde bu iki değere kasıtlı

olarak ağırlık verdiğini ifade etmiştir. Doğayı sevmek, hayvanları sevmek ve onları korumak yazar için oldukça önemlidir. Ural'a göre bütün değerlerin temeli sevgidir. Yapılan çalışmada da yazarın sevgi ve saygı değerine en çok yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.2.1. Adalet ve Eşitlik

“Sincap” adlı şiir kitabında, hayatta çocuklara sunulan özgürlüklerle büyüklerin sahip olduğu özgürlüklerin adil olmadığı, şiir aracılığıyla okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 42):

Annemin Çelişkileri

Annem bana
Televizyonda
Çocuk dizilerinin dışındaki
Bütün dizileri
Zararlı bulduğunu söyleyerek
İzlememi yasaklıyor

Ama kendisi
Geceleri geç saatlere dek
Uykusuz kalıp
O zararlı şeyleri
Büyük bir zevkle izliyor.

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı şiir kitabındaki “Çocuk Tiyatroları” adlı şiirinde eşitlik değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.19):

Çocuk Tiyatroları

Büyük tiyatrolarına
Konuşuyorlar
Yerli yersiz gülüyorlar diye
Çocukları almıyorlar

Ama çocuk tiyatrolarına
Ellerini kollarını sallayarak
Giriyor büyükler
Hadi neyse

Girdiklerine göre
Oyunu izleseler ya
Ne gezer...
“Yavaş gülün”
“Bağırmanın”
“Alkışlamayın” diye
Bir de bizleri
Rahatsız ediyorlar.

Yazarın “Mırname” adlı şiir kitabındaki “Siyah-Beyaz Marsık” adlı şiirinde geçen balık karakteri tarafından adalet değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

Siyah-Beyaz Marsık

Tanrı
Binlerce renk vermiş,
Bütün hayvanlara.

Ama nedense,
İki renkle bitirmiş benim işimi.

Belki boyası bitmişti paletinde
Belki de,
Soyut bir kedi olsun istemişti,
Yaptığı.

Bu şiirde geçen balık karakteri, diğer hayvanlarla kendi renk sayısını kıyaslamakta ve sanki bunu eşitsizlik olarak algılamaktadır.

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Pisi Pisi” adlı şiirinde adalet değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.45):

Pisi Pisi

Kimse bilmiyor
Yaşadıklarını.
Mamalarla beslenirken
Bazıları,
Sokakta yaşayanların

Hiçbir zaman
Olmayacak
“Pisi, Pisi” den başka
Adları.

Ural bu şiiriyle adalet değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır. Sahibi olan kedilerin daha şanslı olduğunu düşünürken, sahibi olmayan sokak kedilerinin ise bir isminin bile olmadığını okura dolaylı olarak aktarmaktadır.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, hayvanların La Fonten’i orman mahkemesine yargılamak için çıkarmaları adalet değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır. Mahkemenin varlığından bahsediliyor olması, adalet değerinin önemini ve varlığını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.7):

Bir gün hayvanlar
Kendileriyle ilgili
Gülmece öyküleri yazan
La Fonten’i
Ormanda yakaladılar.

Ve onu doğruca götürüp
Yargılamak için
Orman mahkemesine
Çıkardılar.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde La Fonten’in hayvanlara eşit davranmayışı dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.9):

Arslan yargıçtı.
Sordu: “La Fonten,
Ne istiyorsun bizlerden?
Neden bizleri
İyiler kötüler,
Aptallar akıllılar,
Güzeller çirkinler,
Tembeller çalışkanlar, diye;
İkiye bölüp

Birbirimize düşürüyorsun?
Hem sen bu öyküleri
Yazmadan önce
Hiçbir insan bizim için
Böyle düşünmez,
Hiçbir hayvan bu denli
Birbirine
Düşman kesilmezdi.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde Arslan, La Fonten’in neden ayrımcılık yaptığını sorgulamaktadır. Ayrımcılık, okurda adalet ve eşitlik değerlerini akla getirmektedir. Yine aynı eserde adalet değeri şu sözlerle dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.16):

Aslan öfkeyle vurdu
Çekicini kürsüye
Ve

“susun lütfen,
Bitirsin sözlerini, daha sonra
Yaparsınız savunmanızı,” dedi.

Yazar “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde yargıcın eşit hak verdiğini vurgulamak istemektedir. Yani adaletli olmanın önemi ve gerekliliği dolaylı olarak aktarılmaktadır. Ural aynı eserde adalet kavramını şu şekilde dolaylı olarak aktarmaktadır (s.26):

Kimilerine göre haklı,
Kimilerine göre haksızdı ayı,
Ama yargıç,

Pek de haksız bulmadı ayıyı,
Alkışlar arasında giderken ayı
Kürsüye gelen tavşandı.

Yazar “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde yargıcın karar verme sürecini vurgulamakta ve adaletin peşinde olduğunu dolaylı olarak aktarmaktadır. (s.29):

Şimdi söyler misiniz kardeşlerim?
Kim kimden öğrenmiş
Kötülükleri?” dedi.
Ve alkışlar içinde

Gülümserken tavşan,
La Fonten’e, “Yine siz haksızsınız!”
Diyordu Aslan.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, yargıcın karar verme süreciyle adalet değerinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.73):

.....
 “Mahkememiz,
 Bütün hayvanların savunmasından
 Şu sonuca varmıştır” dedi.
 Ve:
 “HAYVANLARIN BÜTÜN KÖTÜ
 DAVRANIŞLARI LA FONTEN’DEN
 ÖĞRENDİKLERİNİ” söyledi.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde karar verme sürecinin adaletli bir davranış olduğu okura dolaylı olarak aktarılmaktadır. Hayvanat bahçesinde mahkemelerin varlığı, karar verme süreci adalet kavramını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.74):

Ama aslan, tekrar susturarak onları
 Ceza olarak, La Fonten’in
 İnsan Bahçesi’ne konup
 Hayvanlara parayla gösterilmesine
 Karar verdiğini söyledi.

Bu karar ile adalet yerini bulmuştur. La Fonten hak ettiği cezaya çarptırılmıştır.

Ural ile yapılan görüşmede yazar evrensel değerlerin çocuğa aktarımının doğrudan değil de bunu dolaylı olarak yapılmasının daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple adalet değerini de çocuğa didaktik bir şekilde değil de dolaylı olarak aktarmıştır. Yazar bu şekilde aktarımla evrensel değerlerin daha kalıcı olacağına inanmaktadır.

4.2.2. Aile Birliği Değeri(Aileye Önem Verme)

Yazarın “Sincap” kitabındaki “Bilgiler” adlı şiirinde, aile birliği değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.18):

Bilgiler

Ay: Dede
 Güneş: Baba
 Toprak: Anadır
 Ya insanlar

İnsanlar da
 Onların
 Biricik çocukları
 Doğanın güzelliği aile birliğinin varlığı
 ile özdeşleştirilmiştir.

Ural’ın aynı eserindeki “Kış Geceleri” adlı şiirinde de aile birliği değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.31):

Kış Geceleri

Kış geceleri
Soba başında oturulur
Kestane pişirilir
Cin mısırı patlatılır
Nineler masal anlatır

Tekir sobanın yanında uyuklar
İşte bu yüzden uzundur
Kış geceleri çocuklar

Bu şiirde; ailenin varlığı, birliği ve güzelliği bir kez daha duyumsatılmak istenmiştir. Yazarın aynı eserindeki “Büyüklerle Televizyon İzlemek” adlı şiirinde aile birliğinin güzelliği, sıcaklığı dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.35):

Büyüklerle Televizyon İzlemek

Televizyon izlerken
Babam haberlerde
Annem yerli sinemada
Dayım da polisiye dizilerde
Evde herkesin susmasını isterler
Dedemle ben de
Balarısı Tombik’i izlerken

İsteriz bunu
Siz hangisinde istersiniz
Bilmiyorum ama
Her evin büyüğü bir başka
Hangi dizide susalım
Hangi dizide konuşalım
Biz de şaşırdık valla...

Yazarın “Sincap” adlı eserinde ninenin varlığı sevgi boyutunda sunularak aile birliğinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.36):

Ninem ve Televizyon

Benim ninem
Bir türlü geçemedi
Radyodan televizyona

Bir yandan
Gözleri örgüsünde
Durmadan örüyor

Bir yandan da
Kulak kesilmiş
Televizyon izliyor.

.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Televizyon Sevmiyorum” adlı şiirinde, babasıyla olan birlikteliğini vurgulamakta ve aile birliğinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.41):

Televizyon Sevmiyorum

Eskiden yaz akşamları
Babamla sinemaya giderdik
Gazoz, çekirdek alırdık.

.....

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Bir Film Yorumlamak” adlı şiirinde, aile ile sinemaya giderek aileyle vakit geçirdiği belirtilmekte ve aile birliğinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.44):

Bir Film Yorumlamak

Dün akşam
Ailece sinemaya gittik
Ninem evde kadı
Dönüşte filmi ona da anlattık

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Yavru Kangurunun Söylediği” adlı şiirinde, aile, anne ve babanın varlığı, onların çocukları koruma içgüdüsüyle davranmaları ile aile birliğinin önemini dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.57):

Yavru Kangurunun Söylediği

Hey çocuk
Benim annemin
Bir cebi var önünde
İçinde beni taşıyor
.....

“Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki “Büyüklerle Televizyon İzlemek” adlı şiirinde yazar aile birliğinin önemini ve güzelliğini dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

Büyüklerle Televizyon İzlemek

Televizyon izlerken	Evde herkesin susmasını isterler
Babam haberlerde	Dedemle ben de
Annem yerli sinemada	Balarısı Tombik’i izlerken
Dayım da polisiye dizilerde	İsteriz bunu

.....

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Çaydanlık ve Kedi” adlı şiirinde, yazar evde çaydanlığın tütmesi ile aile birliğinin güzelliği ve önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.38):

Çaydanlık ve Kedi

Dumanlı tüten	Onlar için,
Bir çaydanlık,	Evde her şeyin
Mutluluk verir	Yolunda gittiğinin
Kedilere.	İşaretidir çaydanlık.

Her ne kadar çay sevmeseler de,

Mutlu bir hayat için gerekli olan paradan ziyade aile birliğidir. Aile bireylerinin hayatlarını devam ettirebilmeleri için herkes üzerine düşen görevi yapmalıdır. Örneğin, anne ve babanın herhangi bir işte çalışması, çocukların ise okula giderek sorumluluklarını yerine getirmeleri gibi. Ural “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserinde bunun önemi dolaylı olarak aktarmaktadır (s.7-8):

Korkulu Bir Gün

Annemin bir dağ köyüne öğretmen, babamın da Toprak Ürünleri Dairesi’ne memur olarak atandığı kasabaya yeni gelmiştik. Burası Tuz Gölü’nün güneyinde, kıraç tarlaları, şose yolları, kerpiç evleri olan, kiremitli damları bulunmayan, kuru deresi üzerindeki küçük değirmeniyle, göçmen kuşların uzun yolculuklarında dinlendiği bir uğrak yeri, Anadolu’nun sakin bir köşesiydi.

Bize, dereye yakın bir yerde ev vermişlerdi. Oraya kısa sürede yerleşmiştik. Babam işine başlamış, okullar da çoktan açılmıştı. Her gün, sabahın erken saatlerinde annem, traktör römorklarında, kömür yüklü kamyonların üzerinde öğretmenlik yaptığı köye, babam da motosikletiyle, buğday alım yerine gidiyordu. Biz de kardeşimle okul çıkışlarında, oyun oynayarak, uyuyarak, yol kenarında onları bekleyerek geçiriyorduk zamanımızı.

Yazar “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı öyküsünde, çocukların aileleriyle geçirdikleri zamandan aldıkları keyfi anlatarak aile birliğinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.73-74):

Bir Gök Dolusu Güvercin

Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesi yaşıyordu. Bu ailenin Ayşe ve Mehmet adında iki de çocukları vardı. Bu iki kardeş birbirlerini o kadar çok severlerdi ki, biri kız öteki erkek olmasına karşın, beraber gezerler, beraber oynarlar, hiç ayrılmazlardı. Aşık oynarlar. Aşığa kurşun dökerler. Çelik çomak oynarlar. Hatta “çimmek” dedikleri yüzmeye birlikte giderlerdi. Köyde büyük küçük herkes özenirdi, onların bu birlikteliklerine. Babaları her ay sonu kasabaya iner, aylık ihtiyaçlarını alır gelirdi. En büyük ödül, çocukluk yaşamlarını renklendiren ve unutulmaz anlarla dolduran en güzel günlerdi.

Anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye bazen büyükanne ve büyükbabanın da katılmasıyla ortaya çıkan geniş aile yapısı da kültürümüzün bir parçasıdır. Yazar “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserinde, ninenin aile içinde olmasının yani aile birliğinin önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.32):

İyi yürekli arkadaşım ile iki gün sonra arsada buluştuk. “Çok şanslıydım. Annemler o akşam amcamlara gitmişlerdi. Ninem de uyumuş kalmıştı. Beni görünce ne zaman geldiğimi sordu. Ben de erken geldiğimi, uyuduğu için

kendisini uyandırmadığımı söyledim. Her şey böylece kapandı.” dedi. Ben de olanları anlattım.

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki“Lunapark Arkadaşı” adlı öyküsünde, ailesinden izin almadan bir bayram sabahı harçlıklarını toplayan çocuklar lunaparka gitmeye karar verirler. Lunaparka giderler ve oldukça güzel zaman geçirirler, eğlenirler. O kadar çok eğlenirler ki zamanın nasıl geçtiğinin farkında değildirler. Üstelik çok da para harcamışlardır. Otobüs için paralarının kalmadığını otobüste fark ederler. Şoför, Orhan ile arkadaşlarını indirir. Onlar ise yürümek zorunda kalırlar. Vakit çok geç olmuştur. Eve döndüklerinde aileleri onları evde beklemektedir. Akşam olunca dışarıdaki tehlikelerden korunmak adına çocukların ailelerinin yanlarında olmaları gerektiği yani aile birliğinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.32):

Babam kapının önünde beni bekliyordu. Çok kızgındı. Orhan her şeyi anlatmıştı ona. Beni dövmedi, “Kendi cezanı korku içinde geldiğin şu üç saat boyunca fazlasıyla çekmişindir!” dedi. Yalnızca annem kızdı biraz; o da paramı kaybettiğim için. İki gün de arsaya çıkarmadı beni...

Yazar’ın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, aileye önem verme evrensel değeri işlenmiştir. Tekir bir kedir. Tekir’in konuşması eserin içeriğini oluşturmaktadır. Tekir anne ve babasından ayrıldığı için, yani aile birliği parçalandığı için üzülmemektedir (s.10):

Bilirsiniz
Kediler genellikle
Babalarını tanımazlar
Kısa bir süre
Anneleriyle yaşarlar
Daha sonra da
Kendi başlarına kalır

Yaşamlarını sürdürmeye
Çalışırlar
Başlarda benim için de
Annemden yuvamdan
Kardeşlerimden ayrılmam
Gerçekten çok zor oldu.
.....

Yazar aynı eserinde, aile birliğinin değerini ve aileye duyduğu özlemi Tekir’in yalnızlığını farenin ailesiyle kıyaslayarak sunmaktadır. Tekir içsel olarak kendi yalnızlığına üzülürken farenin ailesinin olmasını ise özlemle anlatır (s.21):

Geceleri soğuk oluyor
Bu yüzden de kendime
Yatacak bir yer bulmam
Gerekliyordu
Sonunda
Yıkık dökük
Terk edilmiş evin
Bodrum katında

Yatacak bir köşe buldum
Gündüzleri
Sokaklarda damlarda dolaşıyor
Geceleri de
Gidip oralarda yatıyordum
Benden başka kedi yoktu buralarda
Yalnızca kalabalık bir fare ailesi vardı.

Tekir dışarıda iken baygın bir fare bulur. Ona yardım etmek ister; fakat farenin güvenini bir türlü kazanamaz. Fareye göre Tekir neticede bir kedir. Fakat Tekir samimi olduğu konusunda onu ikna eder. Fareye zarar vermeden onu yuvasına götürür. Yuvasında ise ailesi fareyi görünce sevinir. Yazar aile birliğinin güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

Onu rahat ettirmek için
Dedim ki
İster misin seni
Yuvanın önüne götüreyim
Bir anda gözleri parladı.
Yalvarır gibi yüzüme bakarak
Doğru mu söylüyorsunuz
Bay Tekir dedi
Elbette doğru dedim
Hiçbir şey söylemedi.
Ve başını öne eğdi

Yavaşça
Kuyruğundan tutup
Sürüye sürüye
Götürüp yuvasının önüne bıraktım.
Bütün fareler
Şaşkınlık içinde
Bana bakıyorlardı
Ben gidip yerime
Yattıktan sonra da
Anne fare yuvasından çıktı
Yavrusunu içeri aldı.

Yazarın aynı eserinde Tekir kitaptan çıkan bir nokta ile tanışır. Bir noktanın konuşuyor olması onu çok şaşırtır. Bir süre nokta ile sohbet ederler. Daha sonra onu yuvasına yani farelerle yaşadığı ortama götürür. Burada fareler ile Tekir'in aynı yuvada yaşamaları ile aile birliğinin önemi okura aktarılır (s.37-38):

Nerede kaldığını sordum
Belli bir yerim yok dedi
Eskiden
Çöplüğe atılan o kitapta
Yaşıyormuş
Ama artık olanaksızmış bu
Çünkü çöplüğe atılan bir kitabın
Ölümü kaçınılmazmış
Ve o daha ölmek istemiyor
Üstelik insanlara çocuklara
Yararlı olmayı düşünüyormuş
Bu nedenle de
Artık eski evinde kalamazmış
Bu düşüncelerini de öğrenince
Ona içim daha çok ısındı
Ve tartışmaya girmeden
Tutup kolundan
Onu zorla bize götürdüm
O kadar sevindi ki
Anlatamam size
Eve girdiğimde
Anne ve baba fare dönmüş

Minik fareler de karınları doyduğu için
Ortalıkta oynuyorlardı
Beni görünce sevindiler.
Bir baba fare
Sevgili Tekir niye gittin
Biz nasıl olsa bir şeyler
Getirecektik dedi
Ben de o kadar acıkmışlardı ki
Dayanamadım ağlamalarına dedim
Bu ara minikler
Noktayı görünce
Hemen yanıma geldiler
Ben de korkmamalarını
Dostumuz olduğunu
Artık bizimle kalacağını
Söyledim sevindiler
Baba fare de
Çocukken yediği bir kitapta
Ona benzer birisini gördüğünü
Anımsadı.
Artık aileye
Nokta da katılmıştı.

Ural'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde bir ailenin anlatımıyla aile okura tanıtılır. Aileyi okura tanıtmakla, aile kurmanın önemi ve güzelliği dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.10):

Kimdi Bunlar

Bunlar
Yazları kırlarda
Kışları kentlerde geçiren
Bir Çingene ailesi

Bir çocukları var
Bir de köpekleri
Köpeğin adı Kıvırcık
Çocuğunki de Sali

Ural'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, ormanda babanın ve annenin bir arada bulunurken ayrı ayrı yaptıkları eylemler anlatılarak aile birliğinin güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.22):

Dinlenmek

Ormanın girişinde
Baba Çingene
Pipo içerek
At
Yem yiyerek
Araba
Durarak
Dinleniyordu
Yalnızca anne
Akşam yemeği için
Topladığı

Çalı-çırpıyı
Arabaya taşıyordu
Onları görünce
Baba
Piposunu içerek
At
Yemini yiyerek
Araba yürüyerek
Anne de gülerek
Yola koyuldular

Ural “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde, kahramanları tanıtırken aile bireylerini tek tek anlatmakta ve onların ailenin bir üyesi olduğunu ifade etmektedir. Aile üyelerinin tanıtılmasıyla aile birliğinin güzelliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.2):

Masalımızın kahramanları
Salyangoz – ana ile
Onun sevimli iki yavrusu
Gümüş ile Üşengeçtir.

Ural “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde okura yeni bir kelime öğretir. Kavkı'nın ne demek olduğunu okura sorar. Kavkı salyangoz dilinde “Giysi” demektir.

Giyisi ev sözcüğüne benzetilmek istenmektedir. Kavgı, çevreden gelecek zararlara karşı salyangozu korur. Burada aile birliğinin de çocukları dışarıdan gelecek zararlara karşı koruyan bir unsur olduğu iletisi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.34):

Kavkı:
Salyangoz dilinde
“Giyisi” demektir.
Her yumuşakça büyüüp
Evinden ayrılacağı zaman,
Annesi giyidir bu giysiyi.
Kavkı giyen yumuşakça
Artık bir salyangoz olduğu için

Evine yiyeceğini
Kendisi getirecektir.

Bu yüzden kavkı:
Her yerde, her zaman
Koruyan, barındıran
Sırttan çıkarılmayan
Bir ev demektir.

Ural’ın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gözü boynuz ile İzi Yıldız bir gün evden ayrılır. Annesi ise onları yolcu ederken “Sağ salim dönün evinize” sözleriyle yazar aile yaşantısının güzelliğini, ailenin çocukları dışarıdan gelecek tehlikelere karşı koruduğunu okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.56):

.....
Bizi arkamızdan,
“Çabuk yürüyün yavrularım
Öğle olmadan varın bahçeye.
Göreyim sizi...

Merakta koymayın beni
Sağ salim
Dönüp gelin evinize!” diye
El sallayarak uğurluyordu.

Ural’ın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç tatsız bir şekilde kavkısını kaybeder. Annesi ise sözünü dinlemediği için kavkısını kaybettiğini söyler. Üşengeç üzülür. Çünkü artık salyangoz olmuştur ve yürürken ardında iz bırakmaktadır. Anne, yavrusuna öğüt verirken aile birliğinin güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 87):

.....
Ve yumuşak bir toprakta
Yürüyen insan gibi
Ardında yıldız bir iz bırakacaksın.

İşte bu yüzden
Çocuklar sana
“Sümüklüböcek” diyecekler.
Aldırma onlara!
Bir de yavrum,

Kışın insanlar
Mutfakta yerlere, duvarlara
Tuz serperler;
Canlılar gelmesin diye...

Ve kış bitince unutma
Sakın unutma yavrum.
Mutfak penceresinin önünde
Kardeşinle bekleyeceğini seni!”

Ural'ın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde, annenin İzi Yıldız'dan ayrılırken “bir gün bakmışsın, kavuşmuşuz birbirimize” sözleriyle aileye kavuşmanın ve aile bütünlüğünün güzelliğini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.88):

.....
 Bir gün bakmışsın
 Kar çiçekleri çıkmış
 Karların altından,
 Bitmiş her şey,

Uyanmış uykusundan doğa,
 Güneş sıcaklığıyla
 Kaldırmış koca beyaz yorgani
 Ve kavuşmuşuz birbirimize.

Ural'ın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinin sonunda anne, Gözü Boynuz ile İzi Yıldız'a kavuşmaktadır. Aileyi bir araya getiren yazar bunun sevincini paylaşmaktadır (s.112):

.....
 Kucaklayıp annemle onu
 Yere yatırdık
 Ve sevincimizden
 “Seni yaramaz sümüklüböcek
 Kaç gündür nerelerdeydin?” diyerek

Duyargalarını bura bura
 Bir annem, bir ben
 Belki yüz kez
 Belki bin kez
 Doya doya öpüştük...

Yazar “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adı eserinde, kahramanları tanıtırken aile birliğinden söz etmekte, aile olmanın güzelliğini ve varlığının gerekliliğini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.7):

Bir varmış bir yokmuş....

Bütün masalların başladığı gibi;
 Bir varmış bir yokmuş...

Bir anne, bir baba,
 Bir Ferik Horoz, bir Karatavuk,
 On iki yarka, bir kırmızı Çocuk....

Bir de kestane ağacı,
 Bir de ev...
 Dağların en yüksek yerinde,
 Beyaz bulutların üzerinde
 Yaşarlarmış, kendilerince.

Ural ile yapılan görüşmede yazarın çocukluk yıllarından, ailesi ile olan birlikteliğinden uzun uzun bahsetmesi onun aile birliğine ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Bu sebeple aile birliği evrensel değerini okura sunarken bunu daha kalıcı olması amacıyla didaktik bir şekilde değil de dolaylı olarak yapmaktadır.

4.2.3. Arkadaşlık

Ural “Sincap” adlı eserinde kahramanın en çok dedesiyle anlaştığını belirtmekte, onunla iyi bir arkadaş olduğunu anlatmaktadır. Böylelikle yazar arkadaşlığın güzelliği ve gerekliliği dolaylı olarak aktarmaktadır (s.48):

Bir Çocuğun Dostu

Annem dedeme
“Çocuk gibi oldun baba” diyor.
Bu yargıya
Ben de katılıyorum
Çünkü evde
En çok ben
Dedemle anlaşıyorum.

Yazar aynı eserinde, kendisi yeni bir arkadaş edindiğinde babasının, arkadaşının babasıyla ilgili sorular sorduğu için, babasının da kendisine arkadaş aradığını düşündürmekte ve arkadaş edinmenin güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.51):

Babam ve Arkadaşlarım

Babama
Yeni bir arkadaş edindiğimi
Onu çok sevdiğimi
Söylediğim zaman
Babam bana
Arkadaşımla ilgili

Sorular değil de
Babasıyla ilgili
Sorular soruyor.

Yoksa babam kendine
Arkadaş mı arıyor?

Ural “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Sokak ve Çocuk” adlı şiirinde, arkadaşlık değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.31):

Sokak ve Çocuk

Arkadaşlarım var orada
Ciklet çikolata çekirdek
Oyun var

Yeni arkadaşlar
Yeni evler
Dağılmayan ortaklık
Kırılmayan vazolar var
.....

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Kedi ve Korku” adlı şiirinde, dostluğun güzelliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s. 7):

Kedi ve Korku

.....

Ama yıldızlar
Öteden beri
Dostudur kedilerin,
Elleriyle götürürler onları
Kovuldukları evlere.

Ural'ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı öyküsünde küçük bir çocuk, anne ve babasının işi nedeniyle Anadolu'nun sakin bir köyüne atanmasıyla orada yaşamaya başlar. Anne ve babası işe gidince o da kardeşiyle onları bekleyerek vakit geçirir. Bir gün yine kardeşiyle vakit geçirirken tesadüf dört çocuk görür. Çocukların yanına yaklaşır ve onları izlemeye başlar. Aralarında geçen sohbet ile, Ural arkadaşlığa verdiği önemi okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.14-16):

.....

Ben iyice yanlarına yaklaşmış, büyük bir coşku içinde onları izliyordum. Uzunca bir süre fark etmediler beni. Daha sonra biri gördü ve bağırarak: “Heyy! Elbiselerin yanında ne yapıyorsunuz? dedi.
“Hiç !” dedim.
“Nasıl hiç, çalacak mısın yoksa?”
“Hayır!” dedim.
“Hadi öyleyse, çek git buradan!” dedi.
Güçlkle:
“Kötü bir amacım yoktu, yalnızca arkadaş olmaya gelmiştim dedim.” dedim.
“Ne arkadaş?” dedi.
“Basbayağı arkadaş...” dedim.

Daha sonra Hikmet çocuklarla arkadaş olur. Fakat çocuklar ona hoş olmayan bir şaka yapmak isterler. Onu derenin sülüklü bölümüne atarlar. Amaçları şaka yapmaktır. Fakat Yalçın bu durumdan rahatsız olur. Sonra Yalçın'dan özür dilerler. Yalçın ise arkadaş edindiği için mutludur. Yazar arkadaşlığın önemini ve güzelliğini bir kez daha dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

.....

“Tekrar kucaklaştık birbirimizle, ertesi gün buluşmak üzere dağıldık. Koşarak geldim eve. Çok mutluydum. Yalnızlığımdan kurtulmuştum. Kötü bir olayla da olsa, artık benim de iki candan arkadaşım vardı.”

Yazarın aynı eserindeki “Gölcüğün Küçük Avcıları” adlı öyküsünde arkadaşlığın önemi; birlikte geçirilen vaktin güzelliği içselleştirilerek dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.50):

.....

“Dört arkadaş, Hikmetlerin evinin önünde sırtımızı duvara vermiş, tatlı bir söyleyiş içinde yağmurun dinmesini bekliyorduk.”

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı öyküsünde Ayşe ile Mehmet adında iki kardeş vardır. Bu iki kardeşin güvercinlerle buluşma anında hayvanlarla arkadaşlığın güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.76):

“Küçük kırmızı evin, masmavi tel penceresinin gerisinde, sayılmayacak kadar çok, sütbeyaz, paçalı, hotozlu, ibikli güvercinler vardı. Çocukları görünce merhaba der gibi “gubur gubur” sesler çıkardılar. Bu dostluk gösterisi karşısında onlar da ellerini birbirine sürterek ne kadar sevindiklerini anlatmaya çalışıyorlardı.”

Ural’ın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı öyküsünde kendi öyküsünü anlatmaya başlayan bir kedi, kendisine pisipisi diyerek seslenen bir teyze ile arkadaş olur. Burada da arkadaşlığın güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.13):

.....

Bir lokmada yuttum
Verdiği ekmek parçasını

Sonra da teşekkür edip ayrıldım
İşte o günden sonra da
Dostluğumuz
Günden güne gelişip büyüdü.

Yazarın aynı eserinde Tekir oldukça açtır. Açlığını gidermek için fare yemek istememektedir. Bu yüzden ot yemeyi tercih eder. Zararlı bir ot yediği için zehirlenir. İşte burada bir teyzenin yardımıyla dostluğun, arkadaşlığın güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.17):

.....

Hatta bir defasında
Bilmediğim bir otu yedim
Az kalsın ölecektim

O dost teyze
Bana yoğurt yedirdi de
Ancak iki gün sonra
Kendime zor gelebildim.

Ural’ın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde dostluğun, arkadaşlığın önemini vurgulanır. Herkesin bildiği gibi farelerle kediler gerçek hayatta anlaşamazlar. Bırakın dost olmayı her iki cins hayvan birbirleriyle aslında düşman

gibidirler. İşte yazarın bu eserinde farelerle Kedi Tekir arkadaş olur. Bunun güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.21):

.....

Başlayalım anlatmaya
Eski bir düşmanlığın
Güzel bir dostluğa
Nasıl dönüştüğünü.

Ural'ın aynı eserinde Tekir yarı baygın bir fare bulur. Onu yemektense ailesinin olduğu yere bırakmayı tercih eder. Fareye zarar vermez. Bunun üzerine aralarında güzel bir arkadaşlık başlar. Yazar burada arkadaşlığın güzelliğini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.29):

.....

Ve fareleri çok sevdiğimi
Hepsiyle teker teker
Dost olmak istediğimi söyledim.

İlk başta Tekir'in samimiyetine kimse inanmaz. Onu samimi bulmazlar. Fakat yarı baygın yatan fare uyanınca diğer fareler Tekir'in samimiyetine ve arkadaşlığına inanırlar. Yazar burada arkadaşlığın gerekliliğini, güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.30):

.....

Ta ki minik fare iyi olup da
Yanıma gelip
Üzülmeysin Bay Tekir
Ben size inanıyorum
Dediği güne değin
İşte o günden sonra
Bütün minik fareler
Korkusuzca

Ortalıkta dolaşmaya
Verdiğim ekmekleri yemeye
Geceleri gelip
Koynumda yatmaya
Sabahları da
Kuyruğumdan çekip
Uyandırmaya başladılar
Artık
Onların dostu olmuştum.

Ural'ın aynı eserinde Tekir çöpteki bir kitaptan çıkan Nokta ile tanışır. Önce onu bir böcek zanneder. Sonrasında onun eğitilmiş bir Nokta olduğunu anlar. Sohbet ederken gitmesi gerektiğini, arkadaşlarının onu beklediğini Nokta'ya söyler. Arkadaşlığın güzelliği bu güzel diyalogla okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.36):

.....
 Açlıktan ölmüşlerdir
 Benim gitmem gerek
 Geç bile kaldım dedim
 Bana kim bu minikler dedi
 Kaldığım evdeki
 Küçük fareler dedim

Farelerle dost musun dedi
 Evet dedim
 Olamaz
 Kediler farelerle
 Dost değildir dedi
 Kızmışım
 Sinirli sinirli
 Ben dostum dedim

Ural'ın "Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor" adlı eserinde Tekir, Nokta ile arkadaş olur. Onu kendi yaşadığı yere götürmek ister. Fareler Nokta'yı görünce şaşırırlar. Tekir de korkmamaları gerektiğini, onların dostu olduğunu ifade ederken arkadaşlığın, dostluğun önemini bir kez daha dolaylı olarak aktarılır (s.38):

.....
 Bu ara minikler
 Noktayı görünce
 Hemen yanıma geldiler

Ben de korkmamalarını
 Dostumuz olduğunu
 Artık bizimle kalacağını
 Söyledim sevindiler

Ural'ın "Korkuluğun Kalbi" adlı eserinde arkadaşlığın güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır. Yalnız yaşayan bir korkuluk vardır. Onun dostları ise tarlafaresi, kelebek, cırcırböceği, tarlakuşudur (s.5):

"Aslında yalnızlığa alıştı. Yazın buğday başakların beslerken de kimse olmazdı yanında. O hep böyle tek başınaydı. Tarlafaresi, kelebek, cırcırböceği, tarlakuşu Onun dostlarıydılar."

Ural'ın "Korkuluğun Kalbi" adlı eserinde, Korkuluk yalnızlık çekerken bir sığırcığa rastlar. Korkuluk ile sığırcığın konuşmalarından ikisinin tanışıp arkadaş olmaları okura dolaylı olarak aktarılır (s.7):

"Evet, gerçekten de bir sığırcıktı bu.
 Hem de karda uçmaya çalışan yavru bir sığırcık.
 "Boşuna uğraşma, bu fırtınada uçamazsın!" diye bağırdı korkuluk.
 Ama sığırcık onu duymadı bile.
 Bir iki kanat daha çırpıttıktan sonra aşağıda
 Gördüğü korkuluğa doğru yöneldi.
 Belli ki çok korkuyordu."

Ural'ın "Korkuluğun Kalbi" eserinde Korkuluk ve Sığırcık öyle güzel arkadaş olurlar ki Korkuluk Sığırcık'ı koynunda saklar. Bu güzel arkadaşlıktaki bir fedakârlık durumu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.12):

“Öğleden sonra öyle bir tipi başladı ki! Korkuluğun şapkası kardan bir anda görünmez oldu. Sığircık uyandığında, gece olmuştu. Kar durmuş, hatta gökte ay bile çıkmıştı. Sığircık başını usulca ceketten çıkarıp çevresine bakındı. “Uyandın mı sığircık?” dedi korkuluk. “Evet!.. çok mu uyudum yoksa?” diye sordu sığircık. “Çok olur mu, kış uykusu böyle olur.” diye yanıtladı korkuluk da. Gerçekten de hava çok güzeldi. Bembeyaz kar tarlalarının üzerinde masmavi bir gökyüzü uzanıyordu. Birden duydukları bir sesle irkildiler. Korkuluk bile çok korkmuştu. Usulca, “Bunlar kurt!” Üstelik de açlar. Sen yerine girsen iyi olur” diyebildi. “Bak bu tarafa geliyorlar!” dedi sığircık.”

Ural’ın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, bir karga korkuluğun olduğu yere gelir. Çünkü sığircığın kokusunu almıştır. Korkuluğu gagalarlar, sığircığı bulamaz ama korkuluğun şapkasını alır ve bir su birikintisine bırakır. Sonra karga gidince sığircık yerinden çıkar, arkadaşı için fedakârlık yaparken kendisini de tehlikeye atar. Çünkü korkuluk üşümesin diye arkadaşının şapkasını almak ister. Ural, arkadaşlığın güzel bir duygu olduğunu, arkadaşlık uğruna fedakârlık yapılabildiğini okura dolaylı olarak aktarır (s.20):

“Sığircık, bütün kış kendisini koynunda taşıyan dostunun başının üşümesine daha fazla dayanamadı, çıkıp yuvasından şapkayı almaya gitti. Korkuluk ne kadar, “Gitme!..” dediye de dinletemedi.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, korkuluk ile sığircık arasında gelişen arkadaşlık sunulmaktadır. Ayrılık vakti gelince de arkadaşlık değerinin güzelliği dolaylı olarak aktarılır (s.28-29):

“Bir sabah, yüzlerce kuş çığlığıyla uyandılar. Göçmen kuşlar dönmeye başlamıştı. Seslerinden, sevinçleri, coşkuları belli oluyordu. O gün ikisini de garip bir hüznü kapladı. Korkuluğun ne düşündüğünü sanki anlamış gibi, “Ne güzel, öteki göç mevsimine kadar yine birlikte olacağız. Düşünsene bütün yaz birlikteyiz. Her gün seni görmeye gelirim.” dedi sığircık. “Gerçekten gelir misin?” dedi korkuluk. “Elbette gelirim.” dedi sığircık da.”

Yalvaç Ural’ın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde de arkadaşlık değerine değinilmiştir. Ura adında bir karakter vardır. Zis Teyze, Ura’nın annesinin tek arkadaşıdır. Yazar arkadaşlık değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12):

“Zis Teyze, Ura’nın annesinin arkadaşıydı. Ve babasının ölümünden sonra da onları arayan, dağ evine gelen tek aile dostları...”

Yazar'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı şiir-öykü eserinde de kemanla olan arkadaşlığı dolaylı olarak aktarılmıştır (s.40):

Yardıma Kemanı Koştı

Yıllardır	Her şeyini anlatıp
Kemanıydı	Paylaşıp
Onun yalnız	Konuştuğu
Tek dostu	

Yazar'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı şiir-öykü eserinde müzik sevgisi enstrüman sevgisiyle bütünleşir. Gani ile Sali öyle çok müzik sevgisiyle doludurlar ki enstrümanlarını tek arkadaşı olarak görürler. Yazar burada sanat sevgisini enstrüman arkadaşlığı ile birleştirerek dolaylı olarak bunu aktarmaktadır (s.52):

İlk Söyleşi

Sanki tanışıyormuş gibi	Dedi ki Gani;
“Nasılsınız?”	“İnan Sali
İşte böyle başladı	Benim de senin gibi
Sali'nin de	Gıratamdan başka
Gani'yle konuşması	Arkadaşım olmadı”
Sonra bir ara	

Ural'ın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, hayvanlar kendileri ile ilgili gülmece öyküleri yazan La Fonten'i ormanda yakalarlar. Onu yargılamak için orman mahkemesine çıkarırlar. Tilki de kürsüye çıkar ve konuşmasını yapar. Tilki kürsüden indikten sonra arkadaşlarının yanına gider. Burada arkadaşlığın güzelliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.71):

.....

La Fonten hiçbir yanıt vermeyince,
Sözü daha fazla uzatmadan
İndi kürsüden Tilki...
Ve tavukların alkışları arasında
Arkadaşlarının yanına gitti.

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı fabl eserinde Akıllı Minik her gece topladığı buğdayları götürüp bir çukurda saklar. Komşusu Obur ise onun her sabah bir yerlere gitmesinden kuşkulandır. Onu izler ve buğdayları sakladığı yeri öğrenir. Akıllı Minik uyur uyumaz Obur buğdayları yerinden alır. Akıllı Minik buğdayları yerinde

göremeyince ne yapacağını şaşırır. Korkuluk fikir yürütür ve uykucu Obur'un alabileceğini söyler. Akıllı Minik kafasında bir oyun kurar ve doğruca Obur'un evine gider. Obur'u oyuna getirir. Kazdığı çukura Akıllı Minik, Obur için mektup bırakır. Bu mektupta insanların arkadaşlarına sadık olmalarının önemi, arkadaşlık değerinin güzel huylu olmayı gerektirdiği dolaylı olarak aktarılır (s.20):

“Açgözlü Obur,

Arkadaşının buğdaylarını aşırarak için tükettiğin zamanı, buğday toplamakla geçirseydin; hem adın açgözlüye çıkmaz, hem de şimdi böyle aptal yerine konmazdın! Yine de sana kışı geçirmen için biraz buğday bırakıyorum. Baharda görüşürüz. Hoşça kal!”

Arkadaşın Akıllı Minik

4.2.4. Barış

Yalvaç Ural'ın incelenen eserlerinde barış değeri ile ilgili herhangi bir ifade tespit edilmemiştir.

4.2.5. Çalışkanlık

Ural'ın “Sincap” adlı şiirinde, çalışkan olmanın gerekliliğini ve güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 20):

Guguklu Saat

Yaşadığım evin insanları
Her gece kuruyorlar beni
Ve sabaha dek
Onlar için çalışıyorum.

Sabahla evimin kapısını açıp
O yorgunluğumla
“Guguk guguk
Uyanın sabah oldu” diyorum

Yazar “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir'in kendisini diğer kedilerle karşılaştırarak onlardan farklı olduğunu, daha çalışkan olduğunu belirterek çalışkanlık değerinin önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10):

.....

Çünkü öteki kediler gibi
Ne biçimde olursa olsun
Karın tokluğuna yaşamak
Bana göre bir yaşam tarzı
Değildi.

Yazar “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir’in konuşmalarıyla olan çalışkanlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11):

Ben
Kedilere doğaya insanlara
Ve hayvanlara kötülük etmeyen
Çocuklara
Nasıl yararlı olabilirim diye
Düşünüp duruyordum

Bunun için
Her türlü özveriyi
Gösterebilir
Her türlü zorluğun üzerine
Gidebilirdim

Yazarın aynı eserinde Tekir kocaman bıyıkları olan bir amcadan söz eder. Amca, mahallenin dışındaki ekmek fabrikasında hamurkâr olarak çalışmaktadır. Ural burada çalışkanlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.14):

.....
Her sabah
Güneş doğmadan
Elinde bir sefertasıyla
Evinden çıkar

O güleç yüzüyle
Sabahı aydınlatarak
Islık çala çala
İşine giderdi.

Tekir çöpte bulunan bir kitaptan çıkan nokta ile tanışır. Nokta da artık aileden biri olur. Tekir, Nokta’yı yaşadığı yere getirir. Sonra Tekir ve Nokta, noktalama işaretlerinin doğru kullanılmasının önemini vurgularlar. Bu doğrultuda insanlara noktalama işaretleri öğretmek için çok çalışacağını ifade ederken çalışkanlık evrensel değeri bir kez daha dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.41):

.....
Bütün çocuklara ve büyüklere
Noktalama işaretlerini
Öğreteceğiz dedi
Yararlı olacak mı dedim
Elbette dedi.
İnsanların konuşmasını bildiklerini
Ama en bilgesinin bile
Daha bir mektubu
Doğru dürüst yazamadığını
Yazanların da
Noktalama işaretlerini
Doğru kullanamadıkları için

Yazdıklarından
Bir şey anlaşılmadığını anlattı
Ve bütün çocukların
Noktalama işaretlerini
Doğru kullanmayı
Bilmesinin zorunlu olduğunu
Söyledi.
O günden sonra
Bıkmadan usanmadan
Günlerce çalıştık
Ve ben bütün işaretleri yapmasını
Kullanmasını öğrendim

Aynı eserde Nokta’nın Tekir için söylediği sözlerde de çalışkan olmanın gerekliliği ve güzelliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.43):

Nokta'nın Tekir İçin Söylediği

O akıllı ve yetenekli
Bir kedi.
Düşünmeyi, araştırmayı
Seviyor.

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, yazar çocuk okura noktalama işaretlerinin ne olduğunu ve nerelerde, nasıl kullanıldığını anlatır. Bunu anlatırken hayvan sevgisini de çalışkanlık değeriyle bütünleştirerek dolaylı olarak aktarır (s.47):

Virgül Ailesi

Onlar da noktalar gibi İki kardeştir. Onların da Biri çalışkan, Öteki tembeldir. Bu iki ailenin tembelleri Bir gün iki iyi arkadaş olurlar. Ve ayrılıp ailelerinden,	Sonsuza dek birlikte Yaşamaya karar vererek Adlarını da Noktalı Virgül Koyarlar. Ama çalışkanlar Bir gün olsun Çalışmaktan fırsat bulup da Görememişler birbirlerini

Ural'ın aynı eserinde, Tekir noktalama işaretlerini öğrenirken çok çalıştığını söylemesiyle çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.54):

Tekir'in Noktalı Virgülü Yapısı

Bunu öğrenmek için
Çok çalıştım.
.....

Ural'ın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserinde Lydiali adında bir kız vardır. Onu izleyen insanlar, “Böyle güzel kumaş dokumayı, yün örmeyi Tanrıça Athena'dan mı öğrendin?” diye sorarlar. Yazar çalışkanlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.23):

“Bu soru karşısında Lydiali kız hep susar, aldırılmaz işine devam eder... Bir gün o kadar çok sorarlar ki bu soruyu, güzel kız dayanamaz, hiçbir şeyi kimseden öğrenmediğini, çalışarak kendi yeteneğiyle yaptığını ve Tanrıça Athena'nın da bilgi ve öğretisine gereksinimi olmadığını söyler.”

Ural'ın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde, insanların çalışarak hayatlarını sürdürmelerinin gerekliliği, yani çalışkanlığın önemi dolaylı olarak aktarılır (s.3):

Ura,
Açık tenli, uzun boylu
Bir Min yerlisiydi.
Küçük yaşlarda babasını,
Daha sonra da
Annesini yitirmişti.
Annesinin ona bıraktığı

“sarı taşlar”ı
Doğu’ya giden gemicilere
Satarak
Aldığı keçilerle
Yaşamını sürdürmeye
Çalışıyordu.

Ural'ın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura'nın ne kadar çalışkan bir çocuk olduğu onun süt satmasından bahsedilerek dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.8):

.....
Her gece dönüşünde
Sağdığı sütleri büyükçe bir kaba koyar,
Sabahın erken saatlerinde de
Deri tulumlara doldurup
Köyün yolunu tutardı.

Yazar'ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde, Yaşar adında küçük bir kahraman vardır. Yaşar'ın babası çok çalışkan bir insandır. Evin geçimini sağlayabilmesi için babasının sorumlulukları ve büyük bir özveriyle çalışması dolaylı olarak aktarılır (s.17):

.....
“Ve varını yoğunu yatırmıştı
Bu çay ocağına.
Çay, kahve, meşrubat; taksitle,

Havlu kolonya, sabun,
Gömlek, çorap satıyor,
Geçinip gitmeye çalışıyordu.”

Yaşar babasına yardım etmek için babasının çay ocağında çalışmaya başlar. Burada, çalışkan olmanın gerekliliği ve güzelliği dolaylı olarak aktarılır (s.22-23):

.....
Yaşar bitmek tükenmez gücüyle
Çayları tepsiye doldurup dağıtıyor,
Boşları topluyor,
Bardakları yıkıyor,
Getirip, götürüyor,

Belki elli kez inip çıkıyordu
merdivenleri.
Ta ki saat dörtte babası gelinceye dek.
Her gün, durmadan
Dinlenmeden sürüyordu
bu çalışma
temposu.

Yazarın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar hem çok duyarlı hem de çok çalışkan bir çocuk olarak anlatılır. Yaşar, babasının yorgunluğunu hissettiğinde eve gitmesinin gerektiğini, kendisinin onun yerine çalışabileceğini söyler. Yaşar bu

davranışı ve sözleriyle duyarlı olmanın yanı sıra çalışkanlık evrensel değerinin güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.24):

Her şeyi teslim aldı
Yaşar'dan.
Ve cebine
Bir on lira
Koydu.
“Haydi oğul,

Sen git dinlen”
Dedi.
Yaşar, “Baba, sen
Rahatsızsın. Sen git!
Ben çalışırım”
Dedi.

Ural'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, ailenin geçimini sağladığı şekil ifade edilerek, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için çalışkan olmanın önemi dolaylı olarak aktarılır (s.10):

Kimdi Bunlar

Yazları sepet örüp
Düğün gezerek
Kışları gezip

Dinlenerek geçiren
Göçebe bir
Çingene ailesi

Yazar'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde annenin çalışması belirtilmekte ve çalışkanlığın önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

Dinlenmek

.....
Yalnızca anne
Akşam yemeği için
Topladığı
Çalı-çırpyı
Arabaya taşıyordu

Yazar'ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde bir çingene ailesinin tüm çabalarıyla iş aramaları anlatılmaktadır. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için para kazanmalarının gerektiği, bunun için de iş aramalarıyla çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.39):

İş Aramak

...Ve böylece
Kente yerleşmeye karar
Verdiler
Dışarıda kar yağıyordu

Isınıyorlardı bir mangalda
Sabahtan akşama dek
İş arıyorlardı
Herkes gibi onlar da

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, Sali'nin para kazanabilmek için sokakta, kahvede keman çalmaya başlamasıyla çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.43):

Tek Çıkar Yol

Çaresiz
Aç kalamaz insan
Ayıp değil ya

Bu da bir iş
Sokakta kahvede
Çalmak keman

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, Sali geçimini sağlayabilmek için kemanını kahvede, sokakta çalmaya devam eder. Kendisi keman çalarken, bir gün bir klarnet sesi duyar. Sali klarnet çalan çocukla arkadaş olur. Sonra saatlerce bir keman bir klarnet durmaksızın çalarlar. Sali ile arkadaşının çalışmalarıyla çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.48):

Birlikte Söylenen Türkü

.....

Ne güzel
Bir türküyü
Birlikte çalabilmek

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, para kazanabilmek için bitmek tükenmek bilmeyen bir azimle çalıştıkları aktarılır. Burada, çalışkanlık evrensel değerinin önemi dolaylı olarak aktarılır (s.59):

Bıkmadan Çalışmak

Sabahları
Akşamları
Bilmiyorlardı

Bitmez tükenmez
Bir sabırla
Çalışıyorlardı

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, Sani ile Gani çalışmaktan uyuya kaldıkları belirtilir ve bir kez daha çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.60):

Masalarda Uyumak

Her zaman
Yataklarda uyumaz
Çocuklar

Bazen de
Yorgunluktan
Masalarda
Uyur kalırlar

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, yangın çıkmasıyla Keman çalan Sali'nin eli yanar. Sali buna çok üzülür, çünkü kendisi müzik satarak yani müzik yaparak hayatını sürdürmektedir (s. 71):

Doktor Amca

Yansaydı her yanı
Tek elim
Elim kalsaydı
Doktor amca
İnan
Yine de ağlamazdım

Ama
Keman çalan
Müzik satan
Bir çocuğum ben
Başka bir iş bilmem
Tek elle
Sepet de öremem

Yazar'ın "Müzik Satan Çocuklar" adlı eserinde, Sali'nin çalışkan ve azimli olduğu, kalan iki parmağıyla kemanını çalmaya devam etmesiyle anlatılır. Sali'nin iki parmağı da kalsa azimle keman çalmaya devam etmesi ile çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.95):

Yine Beraber Olmak

Günlerce
Aylarca
Dolaşmışlar dağlarda

"iki parmaklı da olsa"
Demiş Sali
"Kemanı çalacağım mutlaka"

Yazar "Gözü Boynuz ile İzi Yıldız" adlı eserinde karakterleri tanıtırken Gümüş'ün son derece çalışkan ve uysal olduğunu, Üşengeç'in ise bir o kadar tembel ve yaramaz olduğunu anlatırken çalışkanlığın gerekliliği dolaylı olarak aktarılır (s.2-3):

.....
Gümüş
Son derece çalışkan ve uysal;
Üşengeç de
O derece tembel ve yaramazdır.

İşte bu nedenle
Şimdi sizlere
"Gözü-boynuz-kavkılı ile
İzi-yıldız-kavkısız" masalını
Çalışkan gümüş anlatacak....

Yazar "Gözü Boynuz ile İzi Yıldız" adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç bir süreliğine ayrılmak zorunda kalırlar. Gümüş, kışın uzun kış uykusuna yatar. Günler sonra annesinin kavkına vurması ile uyanır. Annesi, "Yetmedi mi üç aylık uyku? Özlemedin mi kardeşini?" diye sorar. Üşengeç'in çoktan çıkıp geldiğini vurgularken çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.94):

Karların eridiğini görünce
O çoktan çıkıp gelmiştir,
Mutfak penceresine...
Sen hala tembel tembel uyumaktasın.

Ural“La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde de çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.18):

La Fonten sinirli, sinirli:
“Haksız olmadığımı
Davranışlarınız da kanıtlıyor,” dedi.
Ve sürdürerek konuşmasını

Çalışkanlığı karıncadan
Aylaklığı ağustosböceğinden,
Nankörlüğü kediden öğrendim.” deyip
Bitirdi sözlerini

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar tek tek yargılanmaktadır. Hayvanlar söz alarak kürsüye çıkarlar. Kedi konuşurken, ağustos böceği çok cırlar. Sonunda hayvanlar dayanamaz ve Aslan’dan sırayı kendisine vermesini ister. Burada, bazı hayvanların çalışkan, bazılarının ise tembel olduğu karşılaştırmaları yapılarak çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.45):

Gerçi bilmeyen yoktu,
Ağustosun karıncayla olan öyküsünü.
Ama yine de,
Eşek ve ayıların dışındaki
Bütün hayvanlar

Tembel olarak tanıdıkları
Bu şarkıcı dostlarının
La Fonten’e neler söylediğini
Susup....
Merakla beklemeye başladılar.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, küçük bir böcek tarafından yalancılıkla suçlanmak La Fonten’i çok sinirlendirir. Sesini kesmesi adına sıranın ağustosböceğine verilmesine kızar. Ağustosböceğine söylenir. Ağustosböceği duymamış gibi yapar, La Fonten’e dönerek söylenir. Söylediği sözlerde kendisinin çalışkan olduğunu vurgulamasıyla, çalışkanlık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.49-50):

.....
“Eğer öykünüzü yazarken,
Biraz araştırırsaydınız....
Biraz düşünseydiniz....
Kendi kendinize
Bu canlının adı,
Neden martböceği,
şubatböceği, temmuzböceği değil de

ağustosböceği diye sorsaydınız!
İşte bütün bu yanlışlıkları yapmayacak
Ve kış mevsimleri ölen
Biz ağustosböceklerini tembellik ve
Dilencilikle
İyi kalpli karıncaları da
Cimrilikle suçlamayacaktınız.” dedi.

Yazar'ın "Akıllı Minik ile Obur" adlı eserinde, Akıllı Minik'in her gece topladığı buğdayları yuvasına götürmesiyle onun ne kadar çalışkan bir hayvan olduğu aktarılır (s.1):

"Akıllı Minik, her gece bin bir güçlkle tarlalardan topladığı buğdayları götürüp, yuvasına yakın bir yerde açtığı çukura saklıyordu."

Yazarın "Akıllı Minik İle Obur" eserinde, Akıllı Minik buğdaylarını Obur'un çaldığını fark eder. Akıllı Minik, Obur'a mektup yazar. Bu mektupta çalışkan olmanın güzelliği dolaylı olarak aktarılır (s.20):

Açgözlü Obur,

Arkadaşının buğdaylarını aşırarak için tükettiğin zamanı, buğday toplamakla geçirseydin; hem adın açgözlüye çıkmaz, hem de şimdi böyle aptal yerine konmazdın! Yine de sana kışı geçirmen için biraz buğday bırakıyorum. Baharda görüşürüz. Hoşça kal!

Arkadaşın Akıllı Minik

Ural ile yapılan görüşmede Ural küçük yaşlarda babasına yardım ettiğini ifade etmiştir. Çalışkan bir insan olabilmenin önemini vurgulamıştır. Bu nedenle çalışkanlık evrensel değerine de yapıtlarında bilinçli olarak değinmektedir. Bu sebeple de üreten nesillerin ortaya çıkacağını vurgulamıştır.

4.2.6.Dayanışma

Yazarın "Bir Gök Dolusu Güvercin" adlı eserinde, Ayşe ile Mehmet adında iki kardeş vardır. Bu iki kardeş bir arada vakit geçirmekten çok keyif alırlar. Bir gün babası onları gezmeye götürür ve bir amcanın avlusunda bir gök dolusu güvercin görürler. Onlar da güvercin sahibi olmayı isterler. Çünkü adam onlara güvercinlerin gösterilerini sunmuştur. Fakat çocuklar bu amcadan güvercin isteyince amca kendisinde yavru olmadığını söyler. Onlar ise hemen güvercinleri olsun isterler. Amca onlara Karacadağlılar'ın kümevine gidip oradan alabileceklerini söyler. Onlar da annelerinden izin alarak giderler. Fakat yolda önlerine köpekler çıkar ve korkarlar. Babalarının sözünü dinlemedikleri için pişman olurlar. Güvercinlere kafes yapmaları gerektiğini fark ederler. Bu fikir doğrultusunda babalarıyla yani iş birliği içerisinde kafes yapmaya başlarlar. Yazar dayanışmanın güzelliğini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.95):

“Göğümüz güvercinle dolsun. En güzel çiçekleri büyütsün toprağımız. “Olur mu, baba?” dedi.
Baba, “Tabi olur oğlum, hadi siz kardeşinle benim alet kutumu getirin. Bir an önce başlayalım...” dedi. “

Yazar’ın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir çöpteki bir kitabın içinden çıkan nokta ile tanışır. Tekir’in ailesine artık Nokta da katılır. İnsanlara yararlı olabilmek için Tekir, Nokta ile birlikte hareket eder. Yazar burada birlikteliğin, dayanışmanın güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40):

..... Artık aileye Nokta da katılmıştı Hepimiz onu çok seviyorduk Ve onun bilgileriyle de Her şeyi kolayca çözüyor Her şeyi kolayca elde ediyorduk Soğuk kış geceleri Onun anlattığı sıcak öykülerle Tükenip gidiyor	Ve mutlu bir biçimde Yaşantımız da sürüyordu Ama ne var ki Yararlı olabilme düşüncesi Şimdi ikimizi de sarmış Yiyip bitiriyordu Gündüzleri birlikte Damlarda yollarda dolaşıyor Bu soruna çare arıyorduk

Ural’ın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, Korkuluk ile Sığırcık arkadaş olurlar. Sığırcık kış mevsiminde Korkuluğun yanında olur. Korkuluk ise Sığırcığa koynunda yer verir. Her ikisinin de kışı bir arada, soğuğa karşı dayanışma içerisinde yaşamalarıyla dayanışmanın güzelliği dolaylı olarak okura aktarılır (s.11):

“Kışı birlikte geçireceklerdi. Zaten yapabilecekleri de başka bir şey yoktu. Korkuluk, ceketinin iç cebini yuva olarak kullanabileceğini söyledi sığırcığa. Üstelik ceplerinde yeterince buğday tanesi de vardı. Hatta çok zorda kalırlarsa, yüzündeki buğday başaklarını bile yiyebileceğini söyledi ona. Öyle çok üşümüştü ki sığırcık, korkuluğun cebine girer girmez hemen uykuya daldı. Korkuluk ilk kez kalbinin üzerine bir sıcaklık, bir kıpırdanış duydu. Sanki çarpan sığırcığın değil, onun kalbiydi.”

Ural’ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, dayanışma evrensellik değerine yer verilmiştir. Yazar okurlara eserde bahsi geçen karakterleri tanıtırken onların her birinin ne iş yaptığını dayanışma içerisinde olduklarını hissettirerek, dayanışmanın gerekliliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10):

Kimdi Bunlar

“Bunlar
.....
Yazları
Sepet örüp

Düğün gezerek
Kışları gezip
Dinlenerek geçiren
Göçebe bir Çingene ailesi”

Ural’ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yokuş” adlı şiirinde, Çingene ailesinin birlikte dayanışma halinde yolda yürüyor olmalarıyla dayanışma evrensel değerinin gerekliliği dolaylı olarak aktarılır (s.13):

Yokuş

“Yokuşu
çıkarken atlar
Arabadan inilir
Bu bir kuraldır
Ata biraz yardım edilir
Sali’yle Kıvırcık da
Atladılar arabadan

Baba Çingene de indi
Tutarak atın yularından
“Dehh!.. yavrum” dedi
Ve zorlana zorlana
Yokuşu çıkmaya başladı at
Ata biraz yardım edildi.”

Ural’ın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Sali ve ailesi dayanışma halinde iş aramaya koyulurlar. Birlikte iş aramanın, dayanışmanın güzelliği dolaylı olarak aktarılır (s.39):

İş Aramak

.... Ve böylece
Kente yerleşmeye karar
Verdiler

Dışarıda kar yağıyordu
Isınıyorlardı bir mangalda
Sabahtan akşama dek
İş arıyorlardı
Herkes gibi onlar da

Ama ne mümkün
İş yok
İşsiz çok

Dışarıda kar yağıyordu
Isınıyorlardı bir mangalda
Sabahtan akşama dek
İş arıyorlardı
.....

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Gani ile Sali rastlantı sonucu tanışır. Sonra iş birliği içerisinde saatlerce birlikte enstrüman çalarlar. Yazar burada dayanışmanın güzelliğini iletir (s.47):

Göz Kırpmak

.....

Sonra
Saatlerce

Bir keman
Bir klarnet
Durmaksızın çaldı.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Gani ile Sani birlikte enstrüman çalmaya devam ederler. Yazar burada dayanışmanın güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 48):

Birlikte Söylenen Türkü

.....

“Ne güzel
Bir türküyü
Birlikte çalabilmek.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Gani ile Sani birlikte enstrüman çalmaya devam ederler. Birlikte vakit geçirmeye, dayanışma halinde çalışmaya devam ettikçe paylaşımları artar ve sonra birbirlerine geçmişlerini anlatırlar. Gani ile Sani dayanışma içerisinde hayata tutunmaya çalışmaktadır. Okura bu durum dolaylı olarak aktarılır (s.51):

Kent’in Güvercinleri

.....

“Sarılıp sevgiyle

Kucakladılar birbirlerini
Oturup bir masaya
Anlattılar geçmişlerini”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Dayanışma” adlı şiirinde, Sali ile Gani’nin hayat mücadelelerine birlikte devam ederken gösterdikleri dayanışmanın güzelliği dolaylı olarak okura aktarılır (s.55):

Dayanışma

“İki fidan
Nasıl
Birbirine yaslanarak
Karşı koyuyorsa
Rüzgara

Bu iki yoksul çocuk da
Arkadaş olarak
Karşı koymaya çalışıyorlardı
Yaşama”

.....

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Sali ve Gani bıkmadan, yılmadan çalışmaya devam ederler. Omuz omuza, birlikte hayat mücadelesi vermeleriyle, hayata karşı birlikte dayanışmanın güzelliği okura dolaylı olarak aktarılır (s.59):

Bıkmadan Çalışmak

“Sabahları
Akşamları
Bilmiyorlardı

Bitmez tükenmez
Bir sabırla
Çalışıyorlardı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Gani ile Sali’nin çalıştığı kahvede yangın çıkar. Kahvenin yakınındaki komşular büyük bir dayanışma içerisinde onları yangından kurtarmaya çalışırlar. Burada, dayanışmanın insan hayatındaki önemi dolaylı olarak aktarılır (s.67):

Komşuların Yardımı

.....
“Kırdı komşular kapıyı

Çıkardılar
Yarı baygın bir halde
Sali’yi dışarı”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde, Çalışkan ile annesi Üşengeç’i aramaya koyulurlar. Üşengeç kavkını kaybettiği için Çalışkan kavkını çıkarıp ona vermek ister. Üşengeç ise onun hasta olabileceğini düşündüğü için bu durumu kabul etmez. Bunun üzerine birlikte girmeyi denerler. Birlikte soğuktan korunmaya çalışmalarıyla dayanışma evrensel dolaylı olarak okura aktarılır (s. 72):

.....
“Bir ara
Kavkımı çıkarıp ona verdim,
Yüzüme dik dik bakarak,
“Olmaz!

Senin de hasta olmanı
İstemiyorum!” dedi
Birlikte girmeyi denedik,
Bu kez buna da
Kavkı olanak vermiyordu.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç kavkını aramaya devam ederler. Bu süreçte Çalışkan Üşengeç’e dokunarak, onu okşayarak sevgi gösterisinde bulunur. Saklandıkları yerden çıkarak Üşengeç’in kavkını birlikte aramalarıyla dayanışma evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.75):

Usulca okşadım onu,
Öptüm alnından.
Sonra da
Çıkarıp kavkımı
Üstüne örttüm.

Uykusunda geceleyin
Hep annemi sayıkladı,
“Gel bizi kurtar anne!” diye
Yalvardı, ağladı...

Sabahın ilk ışıklarında
Çıktık saklandığımız
yerden.
Önce gidip
Üşengeç’in kavkısını
aradık.

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde, Üşengeç’in kavkını yağmur sularıyla kocaman olmuş bir derenin içinde hızla akıp giderken görürler. Dayanışma içerisinde hareket ederler ve kavkının ardından koşarlar. Fakat kavkıyı yakalayamazlar. Kavkıyı yakalayamazlarsa da birlikte hareket ediyor olmalarıyla dayanışmanın güzelliği dolaylı olarak okura aktarılır (s.76):

Koştuk...
Uzun bir süre koştuk ardından
Ama yetişemedik.
Sonra çaresiz unutup kavkıyı,
Evimize doğru yola koyulduk.

Yazarın “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde; bir anne, bir baba, bir ferik Horoz, bir Karatavuk, on iki yarka ve bir kırmızılı çocuk vardır. Bu aile dağların en yüksek yerinde yaşamış. Bir de tavuk hırsız Çaylak varmış. Bütün gün dönüp durmuş başlarında. Yalnız yakalarsa yarkaları, ok gibi atılmış üzerlerine. Öyküde kötü kalpli bir kuş da varmış. O da tavuklarla yarkaları çalmayı kafasına koymuştur. Çalıp yuvasına uçuracaktır. Sonuçta öyle de olur. Yarkalar eşelenirken ok gibi aralarına dalıp Limon renkli Benekli’yi kapar. Sonra bir iki derken yarkalar eksilmeye başlar. Kırmızılı çocuk durumu babasına anlatır. Bir gün şu ağaçtan, bir gün bu ağaçtan derken yarkalar eksilmeye başlar. Çaylak uçar, kırmızılı da arkasından koşar. Horozu gözcü koyar onu yakalamaya çalışır. Fakat yakalayamaz. Sonunda aklına bir fikir gelir. Önce kalın bir kınnap bulur, sonra oturup ağacın altına bütün yarkaları birbiri ucuna bağlar. Başa Ferik Horoz’u koyar. Karatavuşu da sona koyar. Sonra da saklanır beklemeye başlar. Çaylak gelir ve bakar ki kimsecikler yok, ok gibi iner karatavuşun üzerine. Kaptığı gibi onu gökyüzüne uçurur. Karatavuk ile bütün yarkalar gidince, Ferik horoz üzerine atlar. Kınnapın ucundan tutup yere çekmek ister. Burada çaylağa karşı bir dayanışmanın varlığı dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.44):

O da ne?..

“Çaylak uçurtma olmuş,
Yarkalar kuyruk,
Uçuyorlar gökyüzünde
Başlarına buyruk.
Derelerden sel gibi,

Tepelerden yel gibi geçmişler;
Göller, dağlar aşmışlar.
Bir oradan bir oraya,
Rüzgarla savrulmuşlar.”

Yazarın “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde, Çaylak hepsini taşıyamaz ve Karatavuğu yere bırakır. Tabi hepsi birlikte yere düşmeye başlarlar. Bu arada Ferik Horoz birlikte hareket etmeleri gerektiğini söyleyerek dayanışmanın önemi dolaylı olarak okura aktarılır (s.54):

....
“Bağırış
Ferik Horoz:
“Çabuk,

Kanatlarınızı açın!
Kanatlarınızı açın!
Süzülerek ineceğiz
Hep birlikte yere!..

Yazarın “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde, Ferik Horoz ise kanatlarını açmalarını söyler. Sivrizeka’yı sırtlarında taşıyarak birliktelik ve dayanışma okura dolaylı olarak aktarılır (s.58):

Tepetaklak

Ferik Horoz’un dediği gibi,
Açınca kanatlarını yarkalar,
Rüzgarla savrulmuşlar...

Sivrizeka’yı da sırtlarında,
Hep birlikte taşımışlar.
Dağlar, tepeler geçmişler;
Göller, ovalar aşmışlar...

Yazarın “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde, Ferik Horoz Kırmızılı’nın dereye düşmesinden kaygı duyar. Bunun üzerine birlikte hareket etmeleri için herkese seslenir. Böylelikle, bir kez daha dayanışma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s. 59-60):

Kapatın kanatlarınızı

“Bakmış ki
Ferik Horoz,
Bu gidişle Kırmızılı
Boylayacak dereyi...

Bağırış:
“Çocuklar, kapatın!
Kapatın kanatlarınızı!

Boğulmadan,
Yakalayın şu haylazı!”

4.2.7.Duyarlılık

Yazar “Sincap” adlı eserinde, çevrenin kirlenme sebeplerini söylerken çevreyi temiz tutma konusunda duyarlılık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

Üzgün Duman

“Bacalardan çıkan kara duman
Bilmez olur mu?
Dünyamızın neden kirlendiğini
Kuşların neden ölüp
Çiçeklerin neden sarardığını...
Elbette bilir!
Bilir de bu yüzden

Utanır, inemez yeryüzüne
Giremez insan içine
Çıktığı gibi bacalardan
Hemen
Yayılarak kaçıp gider
Gökyüzünün derinliklerine...”

Yazarın “Sincap” adlı şiir eserinde, Baykuşun gözlerinin görmemesinin nedenini abartılı bir söyleyişle evlerin çirkinliklerine bağlamaktadır. Çevrede olup biten olaylara karşı duyarlı olmanın gerekliliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.15):

Baykuşun Türküsü

“Gündüzleri görmez gözlerimiz
Çünkü dayanamaz
Evlerin çirkinliklerine
Çocuklar ve kuşlar

Korkusuz uyusunlar diyesir
Geceleri damlar üzerinde
Öterek evreni bekleyişimiz”

Yazarın “Sincap” adlı eserinde, yazar okura soru sorarken okurun empati yapma becerisini geliştirmeyi amaçlamakta ve insanların sokakta yaşayan çocuklara karşı daha hassas davranmalarını yani duyarlılık evrensel değerini okura aktarmaktadır (s.25):

Bir Çocuğun Adı

“Onlar
Gemide doğan
Çocukların adını
Deniz koydular

Trende doğanlarinkini
Demir
Peki ya sokakta doğanlarinki
Ne olacak?
Bunu da siz koyun çocuklar”

Yazarın aynı eserindeki “Nimet ve Kıyamet” adlı şiirinde, insanların petrolü, kömürü, ormanı, suyu, havayı bilinçsizce tükettiklerini belirterek insanlarda çevre duyarlılığını dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 52):

Ninem ve Kıyamet

“Dünyamızın son nesli
Sanki bizmişiz gibi
Yaşıyoruz.
Düşünmeden tüketiyoruz

Petrolü, kömürü
Ormanı, suyu,
Havayı, balıkları.”

Ural'ın aynı eserinde, parktaki salıncakların sökülmesinden çocukların hoşnutsuzluğu belirtilir. İnsanların çevreye ve çocuklara karşı duyarlı olmaları için salıncakların sökülmemesi gerektiği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.54):

Salıncakları Sökmeyin

“Oynayabilir mi bir çocuk
İki salıncaklı bir parkta?
Gündüzleri olsun sökme

Salıncakları
Ey bekçi amca”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserinde, çocukların oyun alanlarına karşı duyarlılığını gösterirken insanların da bu konuda duyarlı olmalarını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

Boş Arsalar ve Çocuk Bahçeleri

“Boş bir arsaya
Ne zaman yeni bir konut yapılsa
Bir çocuk bahçesi daha
İçimde yıkılmış gibi oluyor.”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserinde, yoksul insanlara karşı duyarlılık geliştirilmesi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.58):

Mehmetgiller

“Onlar yoksuldular
Onlar açtılar
Onlar açtılar
İlk lokmalarını yutarken

Midelerinden
Derin bir kuyuya
Taş atılmış gibi
Ses gelir.”

Ural'ın“Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki “Boş Arsa ve Çocuk” adlı şiirinde, çocuk bahçelerinin yıkılmasıyla çevreye olan duyarlılık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s. 6):

Boş Arsa ve Çocuk

“Boş bir arsada
Ne zaman yeni bir konut yapılsa

Bir çocuk bahçesi daha
İçimde yıkılmış gibi oluyor.”

Ural'ın "Televizyondaki Reklamcı Amca" adlı eserindeki "Çocuk Tiyatroları" adlı şiirinde, büyüklerin küçüklere karşı duyarlı olmadıkları okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.12):

Çocuk Tiyatroları

"Büyük tiyatrolarında
Konuşuyorlar
Yerli yersiz gülüyorlar diye
Çocukları almıyorlar
Ama çocuk tiyatrolarına
Ellerini kollarını sallayarak
Giriyor büyükler
Hadi neyse

Girdiklerine göre
Oyunu izleseler ya
Ne gezer...
"Yavaş gülün"
"Bağırmanın"
"Alkışlamayın " diye
Bir de bizleri
Rahatsız ediyorlar"

Ural'ın "Mırname" adlı eserindeki "Kedi ve Yaşam" adlı şiirinde, sokakta ölen kedilere karşı duyarlılık geliştirilmek istenmektedir. Bu sayede insanların belki de hiç dikkat etmedikleri bir konudaki farkındalık dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.35):

Kedi ve Yaşam

Kim bilir kaç kedi,
Geçti dünyamızdan
Beyaz, sarı, siyah, duman
Kim bilir kaç kedi?

Hiçbirinin mezarı bile yok!
Kuytu yerde ölenlerin,
Sabah rüzgarların taşıdığı
Kumlar örtecek üzerlerini.

.....

Yazarın "Bir Gök Dolusu Güvercin" adlı eserindeki "Gölcüğün Küçük Avcıları" öyküsünde gölcükte göç başlar. Dört arkadaş sohbet ederken avcılara rastlarlar. Avcılara katılırlar ve ördek avlamaya karar verirler. Hikmet tüfeği ateşler. Ördekler uçup gider. Patlama sesiyle gölcüğün üstü binlerce kuşla dolar. Meğer bütün kuşlar gölcüğün arasına saklanmış dinleniyorlarmış. Hikmet tüfeği fişekle doldurur. Sonra bir kuş ürkek ürkek sazların arasında çırpınır. Hikmet kuşun öldüğünü söyler. Avlarını Hikmet ile Peker'in omuzlarına yüklerler. Kuşu yemeye karar verirler ve Kuşçu Ali'den kuşun nasıl pişirileceğini öğrenirler. Ali amcaları ise kuşa bakınca onun yenmeyeceğini ve günaha girdiklerini söyler. Ali amca kuşun adının turna olduğunu söyler. Turnanın sevdanın simgesi olduğunu, onu vurmanın günah olduğunu anlatır. Turnayı gözyaşları içinde gömerler. Bu anlatılanlarla doğaya, hayvanlara duyarlı olunmasının gerekliliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.66):

“Değneklerle kazdığımız derin çukura gözyaşlarımız arasında gömdük turnamızı. Olay hepimizi çok üzmüştü. Herkes kendisini suçlamaya başlamıştı. Hikmet tüfeği getirdiği için, ben kuşu vurduğum için, Peker bizi kızdırdığı için....”

Hikmet ve Muammer aralarında turnalar hakkında konuşmaya devam ederler. Turnalarını gömdükleri yere geldiklerinde, mezarın üzeri karlarla örtülüdür. Küremek için eğildiklerinde baharın habercisi iki kardelen çiçeğinin, karların arasından sürgün vermiş olduğunu görürler. Hikmet ise çiçekleri koparmamaya özen göstererek, doğaya karşı duyarlılık kazandığını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.67-68):

.....

“Hem yürüyor, hem konuşuyorduk. Turnamızı gömdüğümüz yere geldiğimiz zaman, mezarın üzeri karlarla örtülüydü. Küremek için eğildiğimizde baharın habercisi iki kardelen çiçeğinin, karların arasından sürgün vermiş olduğunu gördük. Hikmet çiçekleri koparmamaya özen göstererek, karları temizlemeye başladı. Birden eline değen bir şeyle duraladı... Ve sonra tekrar ağır ağır devam etti küremeye.”

Karlar temizlendikten sonra görülen manzara onları çok üzer. Turna, toprağın üzerinde boylu boyunca, içi doldurulmuş kuşlar gibi yatıyordu. Önce onu birisinin çıkardığını düşünürler. Sonra ya kurtlar yeseydi diyerek Tanrı'nın onu koruması için dua ederler. Daha derine gömmek için çukuru kazarlar. Bir turna ile daha karşılaşırlar. Sevdanın simgesi olan turnalara onları bağışlamaları için yalvarırlar. Eşi göçte ölen turnanın göçe devam etmediği, karlı dağ başlarında yaşamayı tercih ettiği ve bir sıcak yaşam kuşu içinde bunun kendi yaşamına son vermek olduğu, bu nedenle de etinin yenmediği, avcılar tarafından vurulmadığı fark ettirilir. Gözyaşları içinde her iki turnayı da gömerler. Burada, turnalara karşı duyarlılık dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.70):

.....

“O günden sonra sevgiyle ilintili ne varsa, hep bir turna duyarlılığıyla şekillendi içimizde. Ve her baharda bıkmadan usanmadan gittik düzelttik mezarlarını.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir'in sokakta yaşayan diğer kedilere benzemediği anlatılır. Tekir, beslenmek için hayvan yemeyecek kadar duyarlı ve hassastır. Öyle ki; bu sebeple açlıktan ölmeyi bile göze alabilecek bir kedir. Bu duyarlılık dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.17):

.....
 Kaç gece aç yattım
 Kaç kez hastalandım
 Ama yine de yenilmedim
 Değiştirmedim düşüncelerimi
 Bilirsiniz
 Kediler ot yemezler

Ama ben
 Fare yememek için
 Açlıktan ölmek için
 Yedim
 Hatta bir defasında
 Bilmediğim bir otu yedim
 Az kalsın ölecektim.

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir, farelerin yaşadığı bir alanda kendisini bulur. Onlara rahatsızlık vermek istemez. Çünkü farelerin kedilerden korktuğunu bilir. Fakat dışarıda öyle bir yağmur yağar ki, dışarıya çıkmaya cesaret edemez. Tekir tam da bu durumu düşünürken olan olur ve farelerden birisi onu görür. Fare diğerlerine durumu anlatır ve fareler hemen yuvalarına dağılırlar. Tekir’in duyarlılığı dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.24):

.....
 “Onun ardı sıra
 Panik içinde
 Yuvalarına dağıldılar

Onları ürküttüğüm için
 Gerçekten çok üzülmüştüm
 Ne var ki yapabileceğim
 Bir şey de yoktu.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, fareler deliklerinden başlarını uzatmış korku ve öfke dolu gözlerle Tekir’e bakarlar. Tekir farelerin onu oradan kaçırmak istediklerini düşünür. Onlardan korkmadığını göstermeye çalışırken iniltiye benzer bir ses duyar. Sesin geldiği yere dönünce minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Oyun olduğunu düşünür ve usulca ona yaklaşır. Bunun bir oyun olmadığını anlar, çünkü fare kanlar içinde yerde yatıyordur. Merakla eğilir ve koklar. Farenin yaşadığını fark eder. Farenin kanamasını durdurmak için tüm duyarlılığıyla ona yardım eder. Duyarlılık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.25):

.....
 “Minik farecik oyun yapmıyordu
 Gerçekten çaresiz
 Ayağı kanlar içinde
 Yerde yatıyordu
 Büyük bir merakla eğildim
 Kokladım

Yaşıyordu
 Çok şükür Tanrım dedim
 Hemen yerden aldığım
 Küçük toprak parçalarını
 Kanaması dursun diye
 Yarasının üzerine döktüm.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir farelerin güvenini kazanır ve onlarla arkadaş olur. Tıpkı bir aile gibi dayanışma içerisinde birlikte yaşamaya başlarlar. Tekir onlara yardım etmek ister. Anne ve baba fareler Tekir’e o kadar güvenirler ki yuvalarını ona emanet ederek giderler. Yavru fareler

acı kırlar, Tekir de duyarlılık göstererek onlara yemek aramak için yola çıkar. Duyarlılık evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.32):

.....
 “Daha fazla dayanamayıp
 bağışmalarına
 Yuvalarından çıkmamalarını söyleyerek

Yiyecek bulmak için
 Sevmediğim halde
 Büyük evin önündeki
 Çöp kutusuna gittim.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir çöp kutusunda peynir ararken bir kitaptan çıkan Nokta ile tanışır. Onunla sohbet eder. Birlikte yürümeye başlarlar. Noktayla konuşurken onun aç olup olmadığını sorması ile duyarlılık evrensel değeri okura bir kez daha dolaylı olarak aktarılır (s.37):

.....
 “Bir ara
 Aç olup olmadığını sordum
 Ben yemek yemem dedi”

Ural’ın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, Sığırcık soğuktan korunmak için Korkuluğun koynunda yaşamaya çalışır. Karga, korkuluğun şapkasını uçurur. Şapka da su birikintisinin üzerine konar. Sığırcık ise şapkanın nerede olduğunu Korkuluğa sorar. Sığırcık arkadaşı üşümesin diye düşünerek şapkayı alıp büyük uğraşlarla tekrar onun başına koyar. Arkadaşının üşümemesi için Sığırcığın ne kadar duyarlı olduğunu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.22):

“Gagasıyla hem şapkayı tutup, hem uçamıyordu. Sonunda bir yol buldu. Şapkanın altına girdi. Sıçraya sıçraya uçmaya başladı. Eğer böyle de yapmasaydı, zavallı arkadaşının başı soğuktan donacaktı. Öyle yorulmuştu ki, sanki gökyüzünü sırtına almıştı....”

Ural’ın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, anne ve babasını kaybeden bir gençtir. Keçileriyle hayatını sürdürmeye çalışır. Tanrı Tia ve köpeği Okire’den başka kimsesi yoktur. Zaman zaman flütü ile Tia’ya dua eder. Gün içinde keçilerinin sütünü sağlar ve köyünün yolunu tutar. Sütleri Kira Amca’ya ve Zis Teyze’ye bırakır. Köyde Tmia adında çok güzel bir kız da yaşar. Köyün tüm gençleri bu kıza aşiktir; fakat kızın gönlü Ura’dadır. Küçük oldukları için evlenemezler. Bu güzel kız Zis Teyze’nin kızıdır. Tmia ile Ura birbirlerine aşiktir. Aso amca ise bu kızın babasıdır. Çok iyi birisidir fakat ölmüştür. Ura’ya yüzmeyi ve balık tutmayı öğretmiştir. Aso

Amca bir gün balığa çıkar ve hava birden kötüleşir. Aso amca geri dönemez. Zis Teyze eşini kaybettiği için çok üzülür. Tek erkek evladı olarak Ura'yı görür. Ura ve sevgilisi birlikte bir dağa çıkarlar. Dönüşte yağmura yakalanırlar. Gece boyunca yağmur durmaz. Gece tüm köy yağmurdan biraz zarar görür. Köyde Ura sütlerini dağıtır ve Kira Amca geçmişte de böyle yağmurların arkasından Büyükdağ'ın patladığını anlatır Ura'ya. Sonra Tmialara gider. Onlara bir şey söylemez. Sonra kavurucu bir sıcak başlar. Suyun açtığı çatlaklardan dumanlar çıkmaya başlar. Bütün ovayı kaplar. Gece ada ürkütücü bir hal alır. Ve o güzel halinden eser kalmaz. Bütün canlılar adayı ertesi gün terk ederler. Kira amca köyde yaşayan insanları durum hakkında uyarmak ister. Ura ile onlara bir not gönderir. Kira amca da kestiği ağaçlarla sal yapmaya koyulur. Köylüler ihtiyar Kira amcanın yazdıklarına gülerler. Yanardağın patlayabileceğine inanmazlar. Ura ise bu konuda diğer insanlara göre daha duyarlıdır. Duyarlılık evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmıştır (s.34):

“Olanlara üzülen Ura, “Bütün kuşlar gitti ama! Göçtüler!” diye bağırdıysa da aldırın olmadı. Ura, Zis Teyze'yle Tmia'yı yanına alarak Kira Amca'nın yanına döndü. “Bizim yapabileceğimiz bir şey yok” dedi. Kira Amca, “Biz yapacağımızı yaptık!”

Yazarın “Alucura Çayevi” adlı eserinde, Yaşar adlı çocuk saatin sesiyle uyanır. Babası bir fabrikanın çay ocağını işletiyordur ve Yaşar da çalışmak için çay ocağına gidecektir. Yaşar yerde yatan kardeşlerini uyandırmamak için hassas davranır. Bu konuda duyarlılık gösterir. Duyarlılık evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.11-12):

“Yerde yatan beş kardeşinin,
Kimisinin üzerinden,
Kimilerinin aralarından
Atlayarak
Anasını,

Özellikle hasta babasını
Uyandırmamaya özen göstererek,
Ayaklarının ucuna basa basa
Kapıya kadar geldi.”

Yazar'ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde, Yaşar babasının iş yerinde tüm gayretiyle çalışır. Babası hasta olduğu için ona yardım eder. İnsanlara çay dağıtır, boşları toplar. O gün ikindi üzeri babası gelir. Babası yaşlıdır ve yine hastadır. Yaşar'dan her şeyi teslim alır ve cebine parayı koyar. Yaşar ise babası hasta ve yaşlı olduğu için duyarlıdır. Onun gitmesini, dinlenmesini söyler. Kendisi onun yerine çalışacak kadar duyarlıdır. Duyarlılık değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.26):

.....
 “Yaşar, “Baba, sen
 Rahatsızsın. Sen git!
 Ben çalışırım”
 dedi.”

Yazar’ın “Müzik Satan çocuklar” adlı eserindeki “Yangın” adlı şiirinde sönmemiş bir sigara nedeniyle yangın çıktığı için doğaya karşı duyarlılık gösterilmesinin gerekliliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.64):

Yangın

.....
 “Dalgınlığı bağışlamaz
 Sönmemiş bir sigara

Açık bırakılmış gaz lambası
 Yeterlidir onun için
 Bir anda yakabilir
 Kocaman ormanları”

Yazarın “Müzik Satan çocuklar” adlı eserindeki “Kim Anlayabilir” adlı şiirinde, doğaya ve engelli insanlara karşı duyarlılık gösterilmesine işaret edilmektedir. Duyarlılık evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.72):

Kim Anlayabilir

“Kim anlayabilir
 Çiçekleri erken dökülen
 Bir nar ağacının
 Üzüntüsünü
 Kim anlayabilir
 Başakları büyürken
 Sapları kuruyan
 Bir buğday tanesinin

Susuzluğunu
 Kim anlayabilir
 Gani kadar
 Parmakları yiten
 Bir kemancı çocuğun
 Acısını
 Kim anlayabilir”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde bir bahçıvan karakteri vardır. Bahçıvanın küçük köpeği Üşengeç’in annesini gördüğünde harekete geçermiş. Anneleri de onu görünce kavgına çekilmiş. Köpek patisiyle kavgının altına üstüne bakarmış, fakat yine de annesini bulamazmış. Köpeğin sahibi ise toprağı eşelediği yerlere zarar verecek düşüncesiyle hemen oraya koşarmış. Burada çevreye ve doğaya duyarlı olunmasının gerekliliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.21):

Bağırarak küçük köpeğe,
 “Sersem!” dermiş...
 “Neden eşiyorsun yerleri?

Görmüyor musun
 Büyüsünler diye
 Neler çektiğimi?..”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde İzi yıldız yani Üşengeç bir talihsizlik yaşar. Birden kayar ve aşağıya doğru yuvarlanır. Ağzına pazıları alarak yerden kalkar. Bıktım bundan diyerek kavkını sırtından çıkarır ve atar. Yokuşu bir çırpıda tırmanır. Gümüş’ün sözünü dinlemez ve kavkını tekrar almaz. Sonra yağmur yağmaya başlar. Üşengeç çok üşür, çünkü kavkısı yoktur. Gümüş burada duyarlılık gösterir. O üşümesin diye kendi kavkını onunla paylaşır. Duyarlılık evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.72):

Bir ara
“Kavkımı çıkarıp ona verdim,
Yüzüme dik dik bakarak,
“Olmaz!
Senin de hasta olmanı

İstemiyorum!” dedi.
Birlikte girmeyi denedik,
Bu kez buna da
Kavkı olanak vermiyordu.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar tek tek yargılanır. Sıra tilkiye gelir. Tilki ise konuşmasında hayvanlara karşı duyarlı olunması gerektiğini dolaylı olarak aktarılır (s.62-63):

.....
“Hiçbir şey yapmamıştık onlara
Derimizi yüzüp sırtlarına giydirdiler.
Kolay mı bir canlının

Derisinden olması?
Kışın ısıtırken başkalarını
Kendisinin çıplak çıplak gezmesi.”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde kırmızılı çocuk, açgözlü kuşun yemek için yarkaları kaçırmasına karşı duyarlılık gösterir. Kırmızılı değneği eline alıp tepki gösterir. Bu davranışıyla duyarlılık değerini dolaylı olarak aktarılır (s.32):

Açgözlü Kuş

.....
Tam kaçıp kaçacak
Portakal renkli yarkayı,

Kırmızılı aldığı gibi değneği
Yürümüş Çaylağın üzerine

Ural ile yapılan görüşmede yazar günümüzde insanların duyarlılık evrensel değerini yitirmeye başladıklarını ifade etmiştir. Örneğin çiftçinin anız yakarak doğaya zarar vermesini ifade etmiştir. Bu sebeple duyarlılık evrensel değerine yapıtlarında yer vermektedir. Bunu ise doğrudan öğretici bir ortamda değil de edinimin daha kalıcı olması için okuru eğlendirerek yani ona bu evrensel değeri dolaylı olarak sunarak yaptığını vurgulamıştır.

4.2.8.Dürüstlük

Ural “Sincap” adlı eserindeki karakterin kardeşinin yalan söylediğini ifade ederken yalanın iyi bir alışkanlık olmadığını; insanların dürüst olmalarının önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.17):

İklimler ve Karakterler

.....

Kardeşim çok yalan söylüyor
Ne dersiniz
Acaba Antarktika'ya göndersek
Düzelir mi?

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Lunapark Arkadaşı” adlı öyküsünde canları sıkılan birkaç çocuk bayram sabahı ailelerinden habersizce topladıkları paralar ile lunaparka gitmeye karar verirler. Lunaparka giderler ve orada çok eğlenirler. Dışarı çıktıklarında ise hava iyiden iyiye kararmıştır ve evlerine geç kalmışlardır. Otobüse binerler. Fakat paraları kalmadığı için biletçi onları indirir. Onlar da eve kadar yürümek zorunda kalırlar. Ailelerinin yanlarına giderler. Sonra bir gün Orhan’a oturmaya giderler. Misafirlikte fark ederler ki Orhan ailesine gerçeği söylemiştir. Yazar dolaylı olarak yalan söylemenin güzel bir alışkanlık olmadığını, dürüst olmanın güzelliğini aktarmaktadır (s.34):

“Bir ara bana kızar gibi, “Akşamları top oynayacağız diye eve geç geliyorsunuz!” dedi. Ben de, “Teyzeciğim, biz saat beş oldu mu top oynamayı bırakıyoruz” dedim. “Peki ya geçen bayram günü niye bırakmadınız? Karanlıkta top mu oynanır?” dedi. Çay boğazımda kalmıştı. Meğer Orhan yalan söylemiş annesine... Kıpkırmızı olmuştuk. Sanki yalanı biz söylemiştik. Arkadaşım Orhan’a kızgın olduğu için hemen ağzından sözü çıkarıverdi: “Biz o gün lunaparka gittik teyzeciğim” dedi.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir adının neden Tekir olduğunu okurlara açıklar. Sokakta onu görüp de beslemek isteyen

teyzelerin bu adı ona taktığını söyler. Tekir aç kalmak pahasına da olsa fare yemek istemez. Bu sebeple çoğu kez zehirlenmeyi bile göze almıştır. Çünkü zararlı otlar yemiştir. Zararlı otlardan bahsederken bunları Nokta'dan öğrendiğini söyler. Belki şirin görünmek için size yalan uydurduğumu düşünebilirsiniz diyerek kendisinin yalan söylemediğini ve dürüst bir kedi olduğunu dolaylı olarak aktarmaktadır (s.19):

.....	Ama inanın dostlarım
“Belki de bazılarınız	Bütün bunları bana
Sizlere ilginç	Bir kitapta
Görünmek için	Okuduğunu söyleyen
Yalan söylediğimi bile	Kardeşim Nokta anlattı.”
Sanacak	

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir minik bir fare bulur. Onu yuvasına bırakmak ister. Fare ise öncelikte doğru mu söylüyorsun Tekir kardeş diyerek onun dürüstlüğüne sorgular. Yazar burada, arkadaşlıkta dürüst olmanın gerekliliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27-28):

.....	Ve başını öne eğdi.
“Doğru mu söylüyorsunuz	Yavaşça kuyruğundan tutup
Bay Tekir dedi	Sürüye sürüye
Elbette doğru dedim	Götürüp yuvasının önüne bıraktım.”
Hiçbir şey söylemedi	

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir Nokta ile arkadaş olur. Noktayla sohbet ederken ona farelerle arkadaş olduğunu anlatır. Nokta bir türlü bu duruma inanamaz. Tekir yalan söylemediğini, yani dürüst bir kedi olduğunu dolaylı olarak aktarmaktadır (s.36):

.....	Sinirli sinirli
“Farelerle dost musun dedi	Ben dostum dedim
Evet dedim	Hiç duymamıştım dedi
Olamaz	Ben de seni duymamıştım
Kediler farelerle	Ama yine de söylediklerine
Dost değildir dedi	İnandım dedim”
Kızmıştım	

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde, Ura annesini ve babasını kaybeden çalışkan bir gençtir ve keçilerin sütlerini satarak geçimini sağlamaktadır. Ural, Ura'nın Şükran şarkısını söylemesiyle dürüstlük evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.6):

.....
 “Ormandan gelen seslerine karşı
 Becerili eyle
 İçime,

Doğruluk ve sevgi
 Tohumlarından başka
 Bir şey serpmeye.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde, Gani ile Sali tanıştıklarında samimi bir şekilde gerçekleri birbirlerine itiraf ederken dürüstlük evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.52):

İlk Söyleşi

.....
 “İşte böyle başladı
 Sali’nin de
 Gani’yle konuşması
 Sonra bir ara

Dedi ki Gani;
 “İnan Sali
 Benim de senin gibi
 Gırnatamdan başka
 Arkadaşım olmadı”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, La Fonten ormanda yargıç Aslan tarafından mahkemeye çıkarılır. La Fonten öykü yazarken hayvanları iyiler, kötüler, aptallar, akıllılar diye ayırdığı için yargılanmaktadır. Hayvanlar da “Ne kötülük gördü de bizlere lakap takıyor?” diye düşünerek La Fonten’e karşı tepkilidir. La Fonten hayvanların kendisini suçlayamayacaklarını, çünkü bütün kötü davranışları onlardan öğrendiğini söyler. Örneğin; kabalığı ayıdan, aptallığı kargadan, sinsiliği yılanndan, korkaklığı tavşandan, çalışkanlığı karıncadan öğrendiğini söyler. Bütün hayvanlar tepki gösterirler. Aslan olan yargıç onlara susmalarını yoksa onları dışarı atacağını söyler. Savunmalarını yapmaları için beklemlerini vurgular. Sıra ağustos böceğine geldiğinde ağustos böceği La Fonten’i yalancılıkla suçlar. La Fonten kendini savunma hakkının olduğunu düşünür. Yalancılıkla suçlandığı için rahatsızdır. Ne kadar dürüst olduğunu belirtmek ister. Ağustoseböceği ile olan karşılıklı konuşmalarında dürüstlük evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.49):

Küçük bir böcek tarafından
 Yalancılıkla suçlanmak
 Öyle sinirlendirmişti ki La Fonten’i
 Aslan’a dönerek,
 “Sizler bile bıkıp
 Cır cır sesinden,
 Ağustoseböceği duymamış gibi
 söylenenleri
 “Siz ormanda yaşamasına karşın

Bir an önce kessin diye sesini
 Konuşma sırasını ona verdiniz.
 Eğer bu dilenciye, benim de
 inanacağımı
 Sanıyorsanız,
 Aldanıyorsunuz” dedi.
 La Fonten’e dönerek
 Şöyle sürdürdü sözlerini:
 Hayvanlar hakkında

Köklü bir bilgisi olmayan,
Yalan yanlış bilgilerle
Onları insanlara tanıtan
Bilgisiz bir kent-soylu

Yazdıkları, geçmişteki amacından
sapmış,
Salt kötü, çocuk yazını ürünleri olmuş
Talihsiz bir yazarsını

Ormandaki hayvanlar La Fonten'i yalancılıkla suçlarlar. Ağustosböceği eğer öyküsünü yazarken La Fonten kendi adının neden martböceği ya da temmuzböceği değil de ağustosböceği olduğunu düşünerek bulmasını ister. Ne kadar çalışkan olduğunu, tembel olmadığını La Fonten'e duyumsatmak ister. Onu yalancılıkla suçlar. La Fonten bilgisiz bir yazar olduğu için tüm hayvanlar karşısında mahcup olur. Hayvanlar alkışlar arasında onun yalancı olduğunu ifade ederken dürüstlük evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.53):

“Hayvanların alkışları arasında “Yalancı” şarkısını söylerken
Ağustosböceği,
Aslan da
Bilgisizliğin bir yazar için
Bağışlanacak bir şey olmadığını
Anlatıyordu La Fonten'e.”

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı eserinde Akıllı Minik, Obur'a dürüst olma konusunda yani arkadaşının buğdayını çalmaması gerektiği konusunda ona bir ders verir. Yazar burada dürüstlük evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.23):

Açgözlü Obur,

Arkadaşının buğdaylarını aşırarak için tükettiğin zamanı, buğday toplamakla geçirseydin; hem adın aç gözlüğe çıkmaz, hem de şimdi böyle aptal yerine konulmazdın! Yine de sana kışı geçirmen için biraz buğday bırakıyorum. Baharda görüşürüz.

Hoşça kal
Akıllı Minik

Ural ile yapılan görüşmede yazar dürüstlük evrensel değerine eserlerinde özellikle önceden belirleyerek dolaylı olarak okuruna aktardığını ifade etmiştir. Örneğin; çingene kültüründen gelen arkadaşlarının olduğunu onları dürüst ve samimi insanlar oldukları için çok sevdiğini ifade etmiştir. Müzik Satan Çocuklar adlı eserinde bu sebeple çingene kültürüne sahip insanlara yer verdiğini vurgulamıştır.

4.2.9.Eğitim

Ural,“Sincap” adlı eserindeki “Şubat Ayı” adlı şiirinde, eğitim evrensel değerinin önemi ve gerekliliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır(s.26):

Şubat Ayı

“Çocuklar!
Öğretmenimiz
On iki ayın içinde

En bilgisiz olanı
“Şubattır” diyor.
Yanlış mı?

Baksanıza
Daha otuza kadar
Sayı saymasını bile
Bilmiyor.”

Yazarın aynı eserinde “Kitaplarım” adlı şiirinde kitaplarından bahsederek kitap okumanın ve eğitimin güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.27):

Kitaplarım

.....
“Kitaplarım
Mavi sarı

Rengarenksiniz
İçinizdeki güzelliklerle
Aklımın içindesiniz.”

Ural aynı eserindeki“Büyükler ve Çocuk Kitapları” adlı şiirinde, büyüklerin çocukları için kitap aldığını vurgulamakta ve eğitim evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.28):

Büyükler ve Çocuk Kitapları

Hafta sonları
Kitapevine gidiyorum
Çocuk kitaplarının
Satıldığı rafın önünde

Kocaman amcalar
Çocuklarına kitap alıyorlar.
.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki“Resim/Ben/Sarman” adlı şiirinde, kalın masal kitaplarının resimlerine bakarken okumuş gibi olduğunu ifade etmesiyle bir eseri okuyabilmenin yani eğitim evrensel değerinin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.43):

Ben

Kalın masal kitapların
Resimlerine bakıyorum
Okumuş gibi oluyorum.

Ural “Sincap” adlı şiir eserindeki “Kardeşim Barış ve Sayılar” adlı şiirinde, Barış’ın sayı saymayı merdivenleri çıkarken öğrendiğini söyler. Böylelikle yeni bilgiler öğrenmenin önemi okura dolaylı olarak aktarılır (s.47):

Kardeşim Barış ve Sayılar

“Kardeşim Barış
Sayı saymasını

Merdivenleri çıkarken
Öğreniyor.
.....”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Uzay” adlı şiirinde, bir kitap dolusu bilgiyle yüklü hapın çocuğa yutturulmasıyla eğitim evrensel değerinin önemi okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.23):

Uzay

.....
“Beyni acıkınca
Ozan amcası ona

Bir kitap dolusu
Bilgiyle yüklü
Küçük bir hap
Yutturuyor”

Yazarın aynı eserindeki “Çocuk Dergisi” adlı şiirinde dergi ve kitap okumanın önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.34):

Çocuk Dergisi

“Abone oldum
Evimize her hafta
Çocuk dergisi geliyor
Önce babam

Sonra annem
Daha sonra da ablam okuyor
.....”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir çöpteki bir kitaptan çıkan Nokta ile tanışır. Onun aracılığıyla eğitilmiş biri olmanın önemi okura dolaylı olarak aktarılır (s.19):

.....
“Bütün bunları bana
Bir kitapta
Okuduğunu söyleyen
Kardeşim Nokta anlattı
Haa sahi
Öyle ya siz onu
Tanımıyorsunuz
İleride onunla tanışmanızı anlatırken

Tanıyacaksınız ama
Ben yine de
Ondan biraz söz edeyim size
Çok kültürlü biridir
Kardeşim Nokta
Bütün yaşamı
Kitaplar içinde geçmiş biri.”

Yazar “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Nokta’nın ne denli bilge birisi olduğunu anlatırken okumanın ve eğitim evrensel değerinin önemi okura dolaylı olarak aktarılır (s.21):

“Kardeşim Noktanın da
Ne denli bilge
Bir varlık olduğunu

Sizler de göreceksiniz”
.....

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir ve fareler çok acıkmışlardır. Tekir onlara yardım etmek ister ve onlar için yiyecek bir şeyler arar. Yiyecek bir şeyler ararken Tekir’in kitap bulmasıyla kitap okumanın önemi yani eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.32-33):

.....
“Bir sıçrayışta çıktım
Kutunun üzerine

Kapağını açtım
Bir de baktım
İçi kitap dolu”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir yiyecek bir şeyler bulmak için çöpü karıştırırken bir kitabın içinden çıkan Nokta’nın ne kadar bilgili olduğunu vurgularken eğitim evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılır (s.35):

“Yoksa kitap kurdunun
Akrabası mısın dedim
Hayır, akrabası değil
Üstelik de düşmanıyım Bay Tekir
Dedi
Ve elini uzatarak
Adının Nokta olduğunu söyledi
Ne Noktası dedim
Kitaptaki yazıları göstererek
İşte bu sözcüklerin
Sonuna konulan Nokta dedi
Mürekkepten yapıldığını
Bir basımevinde doğduğunu
Kitaplarda yaşadığını

Yaptığı işleri
Kaç kardeşi olduğunu
Daha neler neler
O kadar çok şey anlattı ki
Hangi birini anlatayım size
Ben
Bu kadar bilgili
Küçük bir varlığın karşısında
Kendimden geçmiş
Minik farelerin
Açlığını unutmuş
Ağzım bir karış açık
Onu dinliyordum.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Nokta ile Tekir konuşmalarına devam ederken Nokta bütün çocuklara ve büyüklere noktalama işaretlerini öğreteceğini söyler. Yeni bir şeyler öğrenmenin, bilge birisi olmanın yani eğitim evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.41):

.....
 “Bütün çocuklara ve büyüklere
 Noktalama işaretlerini
 Öğreteceğiz dedi
 Yararlı olacak mı dedim
 Elbette dedi
 İnsanların konuşmasını bildiklerini
 Ama en bilgesinin bile
 Daha bir mektubu
 Doğru dürüst yazamadığını

Yazanların da
 Noktalama işaretlerini
 Doğru kullanamadıkları için
 Yazdıklarından
 Bir şey anlaşılmadığını anlattı
 Ve bütün çocukların
 Noktalama işaretlerini
 Doğru kullanmayı
 Bilmesinin zorunlu olduğunu
 Söyledi”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir Nokta ile sohbet ederken ona yanıt verir. Tekir, eğitilmemiş bir kuyruğun kendi başına buyruk olacağını söyleyerek eğitim evrensel değerini dolaylı olarak aktarır (s.43):

Tekir’in Yanıtı

“Salt yetenek neye yarar
 Düşünce olmayınca?
 Hem eğitilmemiş bir kuyruk,
 Kendi başına buyruk.

Öğretmeseydi Nokta kuralları,
 Tanıyabilir miydim sizleri?
 Duyurabilir miydim varlığımı?”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura Flütü ile şükran şarkısını söylerken eğitilmiş olabilmek için Tanrı’ya dua eder (s.6).

.....
 “Beni her zaman sağlıklı ve güçlü tut
 Yaprakların üzerine,

Kayalar üzerine yazdığın bilgileri
 Öğrenebilmek için
 Beni akıllı kıl.”

Yazar’ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar tüm gün babasına yardım eder. Sonra çalışmasının karşılığı olan parasını cebine koyar ve okulun yolunu tutar. Yaşar’ın okulunu özlemesi, babası iyileşince tekrar okula geleceğini söylemesiyle eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.29):

.....
 “Paydosa kadar bekledi
 Okulun önünde.
 Sonra dersten çıkan arkadaşlarıyla
 Kucaklaştı.
 Hal hatırın ardından
 Soru yağmuruna başladı Yaşar:
 Dersler zor mu?

Öğretmenler nasıl?
 Elişi derslerinde neler yapıyorsunuz?
 Çocuklar da
 Tek tek yanıtladılar sorularını.
 Yaşar,
 “Babam iyi olsun,
 Ben de başlayacağım.
 Belki de yetişirim size!” dedi.”

Yaşar arkadaşlarıyla yürür ve çalışıp kazandığı parayla onlara gazoz ısmarlar. Arkadaşlarıyla sohbet eder. Onlardan ayrılma vakti gelince okulun yanan ışıklarını

görür ve özlemle okula bakar. Burada eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.33):

..... “Yamacın altındaki okul Işıklarını yakmış, Görkemli güzelliğiyle görünüyordu.	Oturdu, Çevreyi izlemeye Koyuldu.”

Yaşar’ın kendi kendisine okul ile konuşuyor olması, okulu özlemiş olmasıyla eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.35):

Bir göğüs geçirdi. “Ey okul!” dedi. “Bekle, bekle... Babam iyi olacak	Ve kavuşacağım sana. Alıp senden altın bileziği, Yaşama karşı takacağım koluma.

Yaşar’ın babası hasta olduğu için bir gece ansızın ölür. Yaşar’ın bir kez daha okula gidememesinin talihsizliği fark ettirilerek eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.46):

“Komşulara haber verip Gitti fabrikaya. Bir daha Arkadaşları göremediler Yaşar’ı. Ne okulun önünde	Ne de başka bir yerde. Çok beklediler. Ama gelmedi, Gelemedi Yaşar.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç vardır. Anneleri onlara kavkılarını çıkarmamaları konusunda hayata dair öğütler verir. Gümüş çalışkandır ve söz dinleyen biridir. Fakat Üşengeç tembeldir ve Gümüş’ün aksine çok da söz dinleyen birisi değildir. Öyle ki kavkısını çıkardığı için başına gelmedik iş kalmaz. Anneleri onlarla sohbet ederken eğitim evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.42):

Annem sürdürerek konuşmasını: “Unutmayın yavrularım Her zaman yalnızlık değil Bazen de bilgisizliktir yıkan	Sizin gibi Küçük yumuşakçaları!” Sözlerini bitirdi.”

Ural ile yapılan görüşmede Ural eğitim evrensel değerini eserlerinde dolaylı olarak aktardığını ifade etmiştir. Bunun en güzel örneğini “Alucura Çayevi” adlı yapıtında en yoğun olarak dolaylı aktardığını ifade etmiştir.

4.2.10.Emek

Ural’ın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde Sığırcık soğuktan korunmak için Korkuluğun koynunda yaşamaya çalışır. Karga korkuluğun şapkasını uçurur ve şapka su birikintisinin üzerine konar. Sığırcık ise daha sonra şapkanın nerede olduğunu Korkuluğa sorar. Sığırcık, arkadaşı üşümesin diye büyük uğraşlar sonunda şapkayı alıp tekrar onun başına koyar. Arkadaşının üşümemesi için Sığırcığın verdiği mücadele yani sarf ettiği emek evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.22):

“Gagasıyla hem şapkayı tutup, hem uçamıyordu. Sonunda bir yol buldu. Şapkanın altına girdi. Sıçraya sıçraya uçmaya başladı. Eğer böyle de yapmasaydı, zavallı arkadaşının başı soğuktan donacaktı. Öyle yorulmuştu ki, sanki gökyüzünü sırtına almıştı.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ile Gani arkadaş olurlar, birlikte enstrüman çalarak para kazanmayı yani hayatta mücadele etmeyi ve emek vermeyi öğrenirler. Yazar emek evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.48):

Birlikte Söylenen Türkü

.....
Ne güzel
Bir türküyü
Birlikte çalabilmek

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali yangında parmaklarını kaybedince keman çalamaz. Sonra iki parmaklı da olsa kemanını çalmak için çok emek sarf eder. Hedeflerine ulaşabilmek için emek sarf etmenin önemi dolaylı olarak aktatılır (s. 95):

Yine Beraber Olmak

.....
“İki parmakla da olsa”
Demiş Sali
“Kemanı çalacağım mutlaka”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali yılmaz ve emek sarf ederek çalışır ve tekrar kemanını çalmayı başarır. Burada, emek sarf ederek hedeflere ulaşılabilceğinin önemi, emek evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.99):

Yıkılmamak

“İnanmak bir sevdaya
Yıkılmamak sonunda

Dayanmak- direnmek
İki çalışmaz parmakla.”

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı eserinde Akıllı Minik, Obur’a hayatta bir şeyler elde etmek için çalışması ve emek harcaması gerektiğini, yani arkadaşının buğdayını çalmasının doğru olmadığı konusunda ona bir ders verir. Burada emek evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.23):

Açgözlü Obur,

Arkadaşının buğdaylarını aşırarak için tükettiğin zamanı, buğday toplamakla geçirseydin; hem adın aç gözlüğe çıkmaz, hem de şimdi böyle aptal yerine konulmazdın! Yine de sana kışı geçirmen için biraz buğday bırakıyorum. Baharda görüşürüz.

Hoşça kal
Akıllı Minik

4.2.11. Hayatla Mücadele

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir tıpkı sokaktaki diğer kediler gibi anne ve babasından küçük yaşta ayrılan, hayatla mücadele etmeyi kendi başına öğrenen bir kedir. Burada, hayatta mücadele etme evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.10):

.....
“Zamanla ben de alıştım
Yalnızlığa

Ve bütün kediler gibi
Sürdürmeye başladım yaşamımı
Kendi başıma
.....”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir sokaktan geçen ve o mahallede yaşayan insanları tanıtmaya devam eder. Tekir’e adını veren teyze ona seslenerek ekmek parçalarını yemesi için ona verir. Tekir’in bu teyze ile dostluğu günden güne gelişir. Aynı mahallede yaşayan kocaman bıyıkları olan bir amca, mahallenin dışındaki ekmek fabrikasında hamurkâr olarak çalışmaktadır. Tekir bu amcanın hayatla mücadelesini anlatırken hayatla mücadele evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.14):

.....
 “Bu adamı çok severdim
 Belki herkes uykuda iken
 Çalışmaya gittiği için

Belki de mahallenin
 Bütün ekmeklerini
 O yaptığı için”

Yazarın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar okulunu özler. Babası iyileşince tekrar okuluna döneceğini düşünür. Fakat öykünün sonunda anlaşılır ki bu bir daha hiç olamayacaktır. Çünkü Yaşar’ın babası ölür ve Yaşar okula dönmek yerine hayatla mücadele etmek zorunda kalır. Yazar hayatla mücadele evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.46):

“Komşulara haber verip
 Gitti fabrikaya.
 Bir daha
 Arkadaşları göremediler
 Yaşar’ı

Ne okulun önünde
 Ne de başka bir yerde.
 Çok beklediler.
 Ama gelmedi,
 Gelemedi Yaşar”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ile Gani hayata karşı omuz omuza vererek birlikte mücadele ederler. Türkü söyleyip keman çalarak para kazanırlar ve hayat mücadelesi verirler. Yazar hayatla mücadele evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

Dayanışma

.....
 “Bu iki yoksul çocuk da

Arkadaş olarak
 Karşı koymaya çalışıyorlardı
 Yaşama”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Gani ile Sali bıkmadan yorulmadan birlikte çalışmaya devam ederler. Hayat mücadeleleri de omuz omuza devam eder. Yazar okura hayatla mücadele evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.59):

Bıkmadan Çalışmak

“Sabahları
 Akşamları
 Bilmiyorlardı

Bitmez tükenmez
 Bir sabırla
 Çalışıyorlardı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Gani ile Sali o kadar çok çalışıyorlardı ki enstrüman çalarken masalarda uyuyakalıyorlardı. Burada, hayatta mücadele etme evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.60):

Masalarda Uyumak

“Her zaman
Yataklarda uyumaz
Çocuklar
Bazen de

Yorgunluktan
Masalarda
Uyur kalırlar”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali keman çalarken yangında parmaklarını kaybetmesiyle hayatla mücadelesine nasıl devam edebileceğini doktor amcasına sorar. Sali’nin bu sorusuyla, hayatla mücadele evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.71):

Doktor Amca

.....
“Keman çalan
Müzik satan
Bir çocuğum ben
Başka bir iş bilmem

Tek elle
Sepet de öremem
Söyle bana doktor amca
Ağlamayayım da
Ne yapayım
Şimdi ben”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali hayatla mücadelesine devam etmek için çok çabalar ve nihayet artık tekrar kemanını çalabilir. Burada, hayatla mücadele evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.91):

En Güzel Gün

.....
“İki parmağıyla
Keman çalan bu çocuk
Evet
Evet
Sali’ydi gerçekten

Koymuştu başını
Bir yastığa koyar gibi
Kemanına
Hem ağlıyor
Hem gülüyordu
Çalarken kemanını”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali iki parmağıyla da olsa mücadele eder ve tekrar kemanını çalmaya başlar. Yaşamın zorluklarına karşı büyük bir azimle gayret eder. Sali’nin bu gayretiyle yazar, hayatla mücadele evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.95):

Yine Beraber Olmak

.....
“İki parmaklı da olsa”

Demiş Sali
“Kemanı çalacağım mutlaka”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Gani ile Sali hayat mücadelesinin başarıyla üstesinden gelirler. Gani ile Sali’nin büyük bir azimle çabalamaları ile hayatta mücadele evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.99):

Yıkılmamak

“İnanmak bir sevdaya
Yıkılmamak sonunda

Dayanmak- direnmek
İki çalışmaz parmakla”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde Kırmızı Çocuk, Ferik Horoz, karatavuk, on iki yarka ve çaylağın başından geçen serüven dolu bir olay anlatılır. Eserde Kırmızı Çocuk’un çiftliğine bir çaylak dadanır. Çaylak bütün yarkaları gün gün, tek tek alıp kaçıtır. Kırmızı Çocuk, problemi çözmek zorundadır. Bu amaçla bir plan yapar. Kırmızı Çocuk, yarkaları ayaklarının ucundan birbirine bağlar. Fakat planı uygulamaya başlayınca, çaylak şaşırır kalır. Hedefe ulaşmaktan vazgeçmeyen çaylak, tüm ipi olanca gücüyle çeker. Böylece ipe dizilen karatavuk, yarkalar, Ferik Horoz, Kırmızı Çocuk çaylağın tırnakları altında esrarengiz bir yolculuğa yelken açarlar. Kırmızı Çocukla tüm yarkaların işbirliğiyle hayatla mücadele evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.41-43):

Kimsecikler Yok

.....
“Bakmış ki Sivrizeka,
Karatavuk’la birlikte
Gidiyor bütün yarkalar;
Çaresiz atlamış
Ferik Horoz’un üzerine.
Tutup kınnapının ucundan
Çekmek istemiş,
Hepsini yere.
İpe dizilmiş alıçlar gibi...
Ama Çaylak bu, çok güçlü!
Ötekilerle birlikte uçuyormuş
Sivrizeka’yı da
Beyaz bulutların üzerine.
İpe dizilmiş alıçlar gibi
Süzülmüşler gökyüzünde...”

Çaylağın penceresinde Karatavuk,
Altında yarkalar,
Ucunda Ferik Horoz,
Sırtında Sivrizeka...
O da ne?..
Çaylak uçurtma olmuş,
Yarkalar kuyruk,
Uçuyorlar gökyüzünde
Başlarına buyruk.
Derelerden sel gibi,
Tepelerden yel gibi geçmişler;
Göller, dağlar aşmışlar.
Bir oradan bir oraya,
Rüzgarla savrulmuşlar.
Çaylak uçurtma olmuş,
Yarkalar kuyruk.”

Ural, eserlerinde hayat mücadelesi veren aileleri de anlatmıştır. Hayatla mücadele evrensel değerini; para kazanmanın zorluğu, kazanılan paranın ölçülü harcanması gerektiği, israf etmenin yanlışlığı gibi açılardan ele alınmıştır.

4.2.12. İyi Huylu Olma

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “İhtiyar Nalbant” adlı şiirinde, ihtiyar adamın çocukları sevindirme özelliğiyle iyi huylu olduğu ve bu evrensel değerler sahip olmanın güzelliği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.10):

İhtiyar Nalbant

“Hayvanları
En çok seven sensin
İhtiyar Nalbant
Koca demir parçaları keserek
Ne güzel de

Ayakkabılar yapıyorsun
Bayram çocukları gibi
Onları sevindirdiğinde
Mutlu oluyor musun?”

Ural’ın “Sincap” adlı eserindeki “İnce Boyun ile Boynu Dönmez” adlı şiirinde ayçiçeği kimseyle bir günden bir güne kavga etmediğini ifade ederekten bu evrensel değer dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

İnce Boyun İle Boynu Dönmez

“Ben ince boyun
Yani ayçiçeğim
En yakın arkadaşımıdır güneşin
Her sabah ışıklarıyla

Yıkarım yüzümü
Bir gün olsun
Kavga etmemişim.”

Yazar aynı şiirinde, domuz kardeşe kibrinin nedenini sorarak iyi huylu olma evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.14):

.....

“Sen boynu Dönmez
Domuz kardeş
Nedir bu kibrin?”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküde, Yalçın yalnız iken birkaç çocuk görür ve onlarla arkadaş olmak ister. Başta çocuklar onunla arkadaş olmak istemezler. Hikmet ve Peker derede yüzerken Yalçın’ı derenin sülüklü bölümüne atarak hoş olmayan bir davranışta bulunurlar. Burada,

olumsuz örnek kullanarak iyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.17):

.....

Bu iki çocuk arkamdan dolanıp, beni ellerimden ayaklarımdan tutarak, bir salıncak gibi salladıktan sonra derenin en çamurlu yerine, “Haydii altı okka!” deyip attılar. Neye uğradığını şaşırılmış, yüzüm gözüm yosunlara bulanmış, her yanım çamur içinde ayağa kalktım... Çocuklara doğru yürümeye başladım. Kararlıydım. Kavga edecektim. Ama birden, gördüklerim karşısında dehşete kapıldım ve bağırarak çıktım dereden.

Vücudumun her yanını solucan gibi bir sürü hayvan yapışmıştı. Kollarımda, bacaklarımda, göğsümde durmadan kımırdayıp duruyordu. Hikmet öfkeyle bağırdı çocuklara:

“Neden sülüklü yere attınız?”

“Şaka yapmak istemiştik!” dediler.

“Evet, eşek şakası” dedi Hikmet.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Lunapark Arkadaşı” adlı öyküsünde canları sıkılan bir kaç çocuk bayram sabahı ailelerinden habersiz topladıkları paralar ile lunaparka giderler ve lunaparkta çok eğlenirler. Dışarı çıktıklarında hava iyiden iyiye kararmıştır ve evlerine geç kalmışlardır. Otobüse binerler. Fakat paraları kalmadığı için biletçi onları indirir. Onlar da eve yürümek zorunda kalırlar. Sonra bir gün Orhan’ın evine giderler. Misafirlikte fark ederler ki Orhan ailesine gerçeği söyleyememiştir. Orhan’ın annesi ona bir tokat yapıştırır. Hem yalan söylediği için hem de parası olduğu halde arkadaşlarına vermediği için. Yazar korkak insanların yalancı ve bencil olduklarını o gün ilk kez öğrendiğini vurgulayarak iyi huylu olma evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır(s.35):

“Korkak insanların yalancı ve bencil olduklarını ilk kez o gün öğrendim. Çaylarımızı yarım bırakıp kalktık. Koşarak arsaya geldik. Biz top oynarken, arkadaşımız ağlayarak bizi camın arkasından izliyordu.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Gölcüğün Avcıları” adlı öyküde bir kaç çocuk ava giderler. Yanlışlıkla turna avlarlar. Turnalar sevdanın simgesidir ve onları avlamak günahıdır. Bunu sonra öğrendiklerinde çok üzülürler, pişman olurlar. Böylelikle iyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.66):

.....

“Değneklerle kazdığımız derin bir çukura gözyaşlarımız arasında gömdük turnamızı. Olay hepimizi çok üzmüştü. Herkes kendisini suçlamaya başlamıştı.

Hikmet tüfeği getirdiği için, ben kuşu vurduğum için, Peker bizi kızdırdığı için...”

Turnalarını gömdükleri yere sonra tekrar gelirler. Mezarın üzeri karlarla örtülüdür. Karları küremek için eğildiklerinde baharın habercisi olan kardelen çiçeğini fark ederler. Çiçekleri koparmamaya özen gösterirler. Karlar temizlendikten sonra gördükleri manzara onları çok üzer. Turnaları toprağın altında içi doldurulmuş kuşlar gibi kaskatı yatıyordur. Onu kurtların çıkardığını düşünürler. Keşke daha derine gömseydik diye düşünürler. Gömdükleri yeri tekrar kazarlar. Çukurun içinde bir turna daha bulmalarına şaşırırlar. Turnalar evrende birbirlerine çok bağlı oldukları için dişinin erkeğinden, erkeğin de dişisinden hiç ayrılmadığını öğrenirler. Dolayısıyla diğer turna da kendi yaşamına son vermiştir. Çocuklar pişmanlık ve üzüntü içinde gözyaşlarına hâkim olamazlar. Sonrasında hayvanlara ve çevreye duyarlılık kazanarak, iyi huylu olmanın önemini fark ederler. Hayvanlara artık zarar vermemeye karar verirler. İyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.70):

.....

“O günden sonra sevgiyle ilintili ne varsa, hep bir turna duyarlılığıyla şekillendi içimizde. Ve her baharda bıkmadan usanmadan gittik düzelttik mezarlarımızı.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir kendisini tanıtırken iyi huylu bir kedi olduğunu dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11):

“Ben
Kedilere doğaya insanlara
Ve hayvanlara kötülük etmeyen
Çocuklara
Nasıl yararlı olabilirim diye
Düşünüp duruyordum

Bunun için
Her türlü özveriyi
Gösterebilir
Her türlü zorluğun üzerine
Gidebilirdim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir kibar ve saygılı bir kedidir. Bu özellikleri Tekir’in iyi huylu olmasını sağlamaktadır. Tekir yakınlarında yaşayan ve onu beslemeye çalışan bir teyze ile tanışır. Teyze ona ekmek parçası verir. Tekir’in karnı bu sayede doyar. Tekir’in verilen ekmek parçaları için teyzeye teşekkür etmesiyle iyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.13):

.....

“Koşarak gittim yanına
Eline kadar uzanmak için
Art ayaklarımın üzerine kalktım

Bir lokmada yuttum
Verdiği ekmek parçasını
Sonra da teşekkür edip ayrıldım.”

Yazar “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserindeki Tekir karakterini anlatırken Tekir’in düşünceli bir kedi olduğunu ve karnını doyurabilmek için hiç bir canlıyı yemediğini, bu uğurda aç bile kaldığını ifade eder. O kadar aç kalmıştır ki zehirli ot yediğini bilmez ve zehirlenir. Ölümünden zor kurtulur. Tekir’in bu tavrıyla onun canlılara zarar vermek istemediğini yani ne kadar iyi huylu bir kedi olduğu okura dolaylı olarak aktarılır (s.17):

.....	Ama yine de yenilmedim
Ben düşünen biriyim	Değiştirmedim düşüncelerimi
Fare avlamak filan	Bilirsiniz
Bana göre değil	Kediler ot yemezler
Bir canlıyı öldürüp	Ama ben
Onunla beslenmek	Fare yememek için
Bana doğduğum günden beri	Açlıktan ölmek için
Hep ters geldi	Yedim
Bilseniz bu yüzden	Hatta bir defasında
Kaç gece aç yattım	Bilmediğim bir otu yedim
Kaç kez hastalandım	Az kalsın ölecektim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir kendisine kalacak bir yer ararken terk edilmiş bir evin bodrum katını bulur. Gündüzleri evlerin damlarında dolaşır, geceleri ise bu terk edilmiş evin bodrum katında kalır. Yalnız, aynı yerde kalabalık bir fare ailesi de yaşıyordur. Tekir onlara iyi bir kedi olduğunu, onlara zarar vermek istemediğini söylese de fareler bu duruma inanmazlar. Tekir, herhangi bir canlıyı bile yemeyecek kadar iyi huylu bir kedi olduğunu okura dolaylı olarak aktarır (s.23):

“Can düşmanlarıydım	Beslenmelerinden tiksinen
Ve farklı biri olduğumu	Biri olduğumu
Değil fareleri yemek	Nasıl anlatabilirdim
Bütün canlıların	Çünkü aramızda
Birbirlerini öldürerek	Yılların düşmanlığı vardı.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde sonra farelerden biri Tekir’i görür ve diğerlerine seslenerek haber verir. Tekir o kadar iyi huylu bir kedir ki onları korkuttuğu için üzülür. Yazar burada iyi huylu olma evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.24):

“Onun ardı sıra	Gerçekten çok üzülmüştüm
Panik içinde	Ne var ki yapabileceğim
Yuvalarına dağıldılar	Bir şey de yoktu”
Onları ürküttüğüm için	

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde fareler Tekir’i korkutmaya çalışarak oradan göndermek isterler. Tekir onlara korkmadığını göstermeye çalışırken iniltiye benzer bir ses duyar. Minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Farenin oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra ise o yaşamaya devam ettiği için çok sevinir. Onun sevinmesiyle ne kadar iyi bir kedi olduğu ve iyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.25):

.....	Kokladım
“Minik farecik oyun yapmıyordu	Yaşıyordu
Gerçekten çaresiz	Çok şükür tanrım dedim
Ayağı kanlar içinde	Hemen yerden aldığım
Yerde yatıyordu	Küçük toprak parçalarını
Büyük bir merakla eğildim	Kanaması dursun diye
	Yarasının üzerine döktüm”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir yaralı fareye yardım etmek ister. Tekir’in kendisinden hiçbir kötülük gelmeyeceğini söylemesi, onun iyi huylu bir kedi olduğunu hatırlatmakta ve iyi huylu olma evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.26):

“Neden sonra	Benden hiçbir kötülük gelmeyeceğini
Kendine geldi	Anlatmaya çalıştımsa da
Ama başında beni	Bana inanmadı
Bekler görünce	Hatta bir ara sürünerek
Tir tir titremeye başladı	Kaçmayı bile denedi.”
Korkmaması gerektiğini	

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde fare bir türlü Tekir’in iyi bir kedi olduğuna ikna olmaz. Çünkü ne de olsa Tekir bir kedidir. Farelerin düşmanıdır. Tekir fareyi inandırmak için isterse onu yuvasına götürüp bırakabileceğini söyler. Tekir’in bu sözleriyle onun ne kadar iyi huylu bir kedi olduğu okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

“Onu rahat ettirmek için	Yalvarır gibi yüzüme bakarak
Dedim ki	Doğru mu söylüyorsunuz
İster misin seni	Bay Tekir dedi
Yuvanın önüne götüreyim	Elbette doğru dedim”
Bir anda gözleri parladı	

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir verdiği sözü tutarak fareyi yuvasına götürür ve böylelikle onun ne kadar iyi huylu bir kedi olduğu okura dolaylı olarak aktarılır (s.28):

“Sürüye sürüye
Götürüp yuvasının önüne bıraktım
Bütün fareler

Şaşkınlık içinde
Bana bakıyorlardı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde olanlara diğer fareler de şaşırır ve olanları anlamaya çalışırlar. Tekir’in olayları anlatırken onun ne kadar iyi huylu bir kedi olduğu dolaylı olarak okura aktarılır (s.28-29):

.....
“Bunun cinlikle ne ilgisi var
Bu bir düşünce sorunu dedim
Ne düşüncesi dedi

Bir canlının
Başka bir canlıyı yiyerek
Beslenmenin
Doğru olmadığı düşüncesi dedim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir ve fareler dost olurlar. Öyle ki fareler Tekir’e peynir ekmek parçaları bırakacak kadar iyi huylulardır. Burada yazar iyi huylu olma evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.30-31):

.....
“Tıpkı bir aile dibi
Dayanışma içinde
Birlikte yaşıyorduk
Bazı geceler
Aç geldiğimde
Köşeme

Peynir ekmek parçaları
Bırakıyorlar
Sabahleyin gelip de
Kontrol ediyorlardı
Eğer yemezsem çok kızıyorlar
Benimle dostluklarını
Keseceklerini söylüyorlardı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir bir gün çöpte farelerin karnını doyurmak için yiyecek bir şeyler ararken bir kitaptan çıkan nokta ile tanışır. Onunla sohbet eder. Tekir o kadar iyi huylu bir kedidir ki Nokta’nın gideceği bir evi olmadığını düşünerek onu yaşadığı ortama davet eder. Yazar iyi huylu olma evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.37-38):

.....
Artık eski evinde kalamazmış
Bu düşüncelerini de öğrenince
Ona içim daha çok ısındı
Ve tartışmaya girmeden

Tutup kolundan
Onu zorla bize götürdüm
O kadar sevindi ki
Anlatamam size”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Tmia’nın babası Aso adında bir amca vardır. Eserde Tmia’nın babası olarak anılır. Ölmüş birisidir. Fakat yazar Aso Amca’nın iyiliğinden bahsederek iyi huylu olma evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.14):

“Aso Amca
Günlerin çoğunu denizde geçirdiği için
Biraz sinirli bir adamdı.
Ama o kadar iyi yürekliydi ki,

Tmia ve Ura’yı sevdiği kadar
Klito’nun bütün çocuklarını da sever,
Bir dediklerini iki etmezdi.”

Yazar’ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar, hasta olan babasının yerine fabrikanın çay ocağında çalışarak ne kadar iyi huylu bir çocuk olduğu okura dolaylı olarak aktarılır (s.22-23-24):

.....
“Yaşar bitmez tükenmez gücüyle
Çayları tepsie doldurup dağıtıyorlar,
Boşları topluyor,
Bardakları yıkıyor,

Getirip, götürüyor,
Belli elli kez inip çıkıyordu
merdivenleri.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve Üşengeç’in arasında büyük bir ayrım vardır. Gümüş son derece çalışkan ve uysal yani iyi huylu bir yumuşakçadır. Üşengeç ise tembel ve yaramazdır. Yazar Gümüş’ün iyi huyluluğunu dolaylı olarak aktarmaktadır (s.2):

.....
“Gümüş
Son derece çalışkan ve uysal;

Üşengeç de
O derece tembel ve yaramazdır.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserindeki bahçıvanın iyi huylu birisi olduğu vurgulanır (s.16):

“Biz bilmezdik tabii,
O söylerdi...
İyi yürekli bir bahçıvan

Köpeği ile yaşarmış
Bu bahçede.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde bazen bahçıvanın köpeği bu iki yumuşakçanın annelerini rahatsız eder ve onu kovalar. Köpek annelerini ararken toprağı kazar. Bunun üzerine iyi yürekli bahçıvan annelerine yardım etmek için koşar. Burada bahçıvanın ne kadar iyi huylu olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.19):

.....
“Ve öfkeyle başlarmış
Toprağı gelişigüzel eşmeye...
Bunu görünce de

İyi yürekli bahçıvan
Bilmeden koşarmış hep
Annemin yardımına”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde yumuşakçaların yani Üşengeç ile Çalışkan’ın anneleri genellikle akşamüstü güneş batarken dönerdi. Ağzında hep büyük yaprak parçaları olur, çıkarken yokuşu görünce onları tepenin üzerinde o asık yüzü birden güler ve yorulmuş bedeniyle evlatlarının yanına giderdi. O gün ne yaptığını anlatırken iyi yürekli bahçıvandan da bahsederdi. Bahçıvanın iyi yürekli olarak anlatılmasıyla, insanların iyi huylu olmaları dolaylı olarak okura aktarılır (s.28):

“Biz büyük bir açlıkla	İlginç olayları
Yerken yaprakları,	Ve en çok da
O da uzanır çimenlere	İyi yürekli bahçıvanla
Anlatırdı	Aptal köpeğin
O gün karşılaştığı	Neler yaptığını...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Çalışkan artık büyümüşlerdir. Annelerinden izin alarak bahçıvanı ziyarete giderler. İlk kez anneleri olmadan yola çıkacaklardır. Tam çitlerin yanına geldiklerinde çok fena bir yağmur başlar. Bir anda her yer çamur olur. Yana yakına çitleri geçerler ve pazı yapraklarının altına saklanırlar. Bir yandan yaprak toplarlar, bir yandan da bu yaprakları yerler. Yağmur dinmez. Annelerine söz vermişlerdir. Çalışkan, her türlü tehlikeye karşı onları koruyacağı için kavgılarını çıkarmamalarının gerektiğini biliyordur. Bu konuda annelerini başta Üşengeç dinlediği için ve onun sözünden çıkmadığı için iyi huylu bir yumuşak olarak sunulur. Yazar burada, çocukların, anne ve babalarının sözlerini dinleyerek iyi huylu olmalarının önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

.....	“Anneme söz verdim
“Yaprakları bırakalım!” dedim.	Götüreceğim!”
“Olmaz!” dedi Üşengeç,	

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Çalışkan yağmur ve çamurda ilerlerken yokuşun ortasına kadar gelirler. Üşengeç birden kayar ve aşağıya yuvarlanır. Kötü sözler savurarak yerden kalkar. Kavkından bıktığını söyleyerek onu üzerinden çıkarır ve atar. Çalışkan kardeşine kavkını almasını söyler. Fakat Üşengeç kavkını almaz. Sonra akşam olur ve hava iyice soğur. Yağmur hala durmamıştır, olanca şiddetiyle yağıyordur. Üşengeç bir köşeye çekilir, hiçbir şey söylemeden durur ve tir tir titrer. Çok üşüdüğü her halinden bellidir. Bu durum

karşısında Çalışkan kendi kavkını Üşengeç'e verir. Çalışkan'ın bu davranışıyla yardımseverliği ve iyi huylu olmanın önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.72):

“Bir ara
Kavkımı çıkarıp ona verdim,
Yüzüme dik dik bakarak,
“Olmaz!
Senin de hasta olmanı

İstemiyorum!” dedi.
Birlikte girmeyi denedik,
Bu kez buna da
Kavkı olanak vermiyordu.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlar. Çünkü La Fonten her bir hayvana lakap takmıştı. La Fonten ise onlara kendisini suçlayamayacaklarını söyler. Gerekçesi ise bütün kötü davranışları onlardan öğrenmiştir. Kabalığı ayıdan öğrendiğini, aptallığı kargadan öğrendiğini, sinsiliği yılandan, zeki olmayı tilkiden, korkaklığı tavşandan, çalışkanlığı karıncadan, aylaklığı ağustosböceğinden, nankörlüğü kediden öğrendiğini söyler. Bütün hayvanlar tepki gösterir ve bağırırlar. Ayı söz alır ve kendisinin kaba bir hayvan olmadığını söyleyerek kendisini savunur. Hayvanlar tek tek söz alırken sıra kargaya gelir. Karga, La Fonten’e aptal bir kuş olmadığını, eskiden sesinin güzel olduğunu ve kuşların hepsinden daha güzel öttüğünü söyler. Onu kafese kilitledikleri için sesini çirkinleştirdiğini, insanların ellerinden kurtulduğunu ve onların gözlerini oyduğunu ifade eder. Bu arada yargıç olan aslan kargaya kötülükle övünülmemesi gerektiğini söyler. Aslanın bu sözleri iyi huylu olmanın önemine dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.58-59):

.....
“Sözün burasında böbürlenince karga
Aslan sinirlendi.
Ve kükreyerek,

“Kötülükle övünülmez Bay Karga!
Biz burada kötülüğü yargılıyoruz.”
Dedi.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde tüm hayvanlar tek tek söz alarak kendilerini La Fonten’e karşı savunurlar. Bu savunmaları yaparken aslında insanların hayvanlara lakaplar takarken son derece duyarsız oldukları ve bu konuda haksız oldukları vurgulanmaktadır. Yazar eserdeki anlatılanlar aracılığıyla düşündürmektedir. Örneğin, sinsi olan yılan değildir. Aslında insanlar arasındaki bazı insanlar sinsidir. Kedi insanlarla oynamak istemediği için insanlar tarafından nankör olarak hitap edilmemelidir. Eserin sonunda ise, tüm hayvanların aslında iyi huylu oldukları belirtilirken yine de La Fonten’in yargılanmasına gönüllerinin razı olmadığı

da eklenir. Tüm hayvanlar La Fonten'i serbest bırakarak aslında ne kadar iyi huylu oldukları dolaylı olarak okura aktarılır (s.74-77):

.....

“Ve yalvarıp yakarıp aslana
La Fonten'i yine de
Serbest bıraktılar.”

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı eserinde Akıllı Minik bütün yaz, kışlık yiyecek ihtiyacını gidermek için çalışır. Biriktirdiği buğdayları ise yuvasına yakın bir yerde açtığı çukurda saklar. Akıllı Minik çalışırken Obur, onun buğdaylarına göz koyar. Obur, bir gece herkes uyurken Akıllı Minik'in topladığı ve sakladığı buğdayı çalar. Baykuş ve tarla korkuluğu, hırsızlığa şahit olan nadir kimselerdendirler. Fakat Akıllı Minik, onların sözlerini önce dikkate almaz. Çünkü gözüyle görmediği için kimseyi suçlamak istemez. Akıllı Minik Obur'a hırsızlığını kabul ettirmek, onu suçlayıp buğdayları geri istemek yerine kurguladığı bir planla buğdaylarına kavuşmanın yanı sıra Obur'a iyi bir ders de verir. Fakat eserin sonunda Akıllı Minik, iyi yürekli ve merhametli bir tarla faresi olduğu için Obur'a kışı geçirebilmesi için biraz buğday bırakır. Akıllı Minik'in bu davranışıyla iyi huylu olma evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.20):

“Açgözlü Obur,

Arkadaşının buğdaylarını aşırarak için tükettiğin zamanı, buğday toplamakla geçirseydin; hem adın açgözlüye çıkmaz, hem de şimdi böyle aptal yerine konmazdın! Yine de sana kışı geçirmen için biraz buğday bırakıyorum. Baharda görüşürüz. Hoşça kal!.

Arkadaşın Akıllı Minik”

4.2.13. Kanaatkârlılık

Yalvaç Ural'ın incelenen eserlerinde Kanaatkârlılık değeri ile ilgili herhangi bir durum tespit edilmemiştir.

4.2.14. Mantık Yürütme

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Ağaçlar ve Çocuklar” adlı şiirinde, yazar bazı sorular sorarak mantık yürütmeye yönlendirmektedir (s.16):

Ağaçlar ve Çocuklar

Kış gelince çocuklar
Paltolarımızı
Çizmelerimizi giyeriz
Yaz gelince de soyunuruz
Tüm bunlardan

Peki neden
Ağaçlar
Kış gelince soyunur da
Yaz gelince
Kış gelmiş gibi
Yapraklarla örtünüyorlar?

Yazar Sincap adlı şiir kitabındaki “Kondusu Yıkılan Çocuk” adlı şiirinde mantık yürüterek yaşamının gerekliliğini ve önemini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.24):

Kondusu Yıkılan Çocuk

“Bu kaçınıcı kez
Yıkılışı kondumuzun
Tanrı
Neden korumuyor bizi

İstese
Salyangozlar gibi
Bizim de sırtımıza
Koyamaz mıydı evimizi?

Yazar aynı eserindeki “Kitaplarım” adlı şiirinde, ölmemeleri, düşmemeleri ve üşümemeleri için kitaplarını korumaktadır. Yazar, kitapların korunması konusunda mantık yürütme yoluyla bu evrensel değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

Kitaplarım

“Kitaplarım
Mavi sarı
Rengarenksiniz
İçinizde hayvanlar
Uçaklar, gemiler
Küçük büyük yazılar
Öğütler, bilgiler
Siz benimsiniz.

Sudan korurum sizi
Ölmeyesiniz diye.
Çantamda taşıyım
Düşmeyesiniz diye.
Kıyılarım üstünüzü
Üşümeyesiniz diye.
Üzerinize adımı yazarım
Kaybolmayasınız diye.”

Yazar aynı eserindeki “Babam ve Arkadaşım” adlı şiirinde, çocuk babasına arkadaş edindiğini söylediğinde babasının da arkadaşının babası hakkında sorular sormasının nedenini mantık yürüterek bulmaya çalışmaktadır. Yazar bu evrensel değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.51):

Babam ve Arkadaşım

“Babama
Yeni bir arkadaş edindiğimi
Onu çok sevdiğimi
Söylediğim zaman
Babam bana arkadaşım ile ilgili

Sorular değil de
Babasıyla ilgili
Sorular soruyor.
Yoksa babam kendine
Arkadaş mı arıyor?”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Nenem ve Çiçekleri” şiirinde çocuk ninesinin çiçeklere neden aspirin verdiğini mantık yürüterek anlamaya çalışır. Mantık yürütme evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılır (s.24):

Nenem ve Çiçekleri

“Neneciğim
Neden
Saksıların içine
Aspirin koyuyorsun

Yoksa çiçeklerinin
Başı mı
Ağrıyor”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Bölüşülmeyen Oyuncaklar” adlı şiirinde büyüklerin neden aynı dünyada bir arada uyumlu bir biçimde yaşayamadıklarını mantık yürüterek sorgular. Mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarılır (s.30):

Bölüşülmeyen Oyuncaklar

Bütün çocuklar
Aynı dünyada
Yaşarlar da
Neden büyükler

Ayrı ayrı
Dünyalarda?
Yoksa aralarında
Eşit bölüşemedikleri
Oyuncakları mı var?

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Sihirli Öpücükler” adlı şiirinde, çocuk her düştüğünde annesinin “öpeyim de geçsin” sözü ile ilgili olarak mantık yürütmeye çalışmaktadır. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.39):

Sihirli Öpücükler

“Ne zaman
Düşüp de bir yerlerimi
Yaralasam oyunda
Annem
“Oğlum gel öpeyim de
Geçsin” diyor

Acaba gerçekten
Bütün annelerin öpücükleri
Sindirella’nın
Sihirli değneğine mi
Benziyor”

Yazarın “Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki “Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı şiirinde, yazar çelişkili bir durumu sunarak mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktar (s.16):

Televizyondaki Reklamcı Amca

.....
 “Tanrı aşkına
 Sen benim harçlığımın
 Kaç para olduğunu

Biliyor musun ki!
 Hem para biriktirmemi
 Hem de söylediklerini
 Tüketmemi istiyorsun.”

Yazarın “Mırname” adlı eserimdeki “Kedice” adlı şiirinde, kedi kendince mantık yürüterek “Miyavv” sözcüğünün kaç dilde söylendiğini bulmaya çalışmaktadır. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.26):

Kedice

“Kim bilir
 Kaç dilde söylenir
 Miyavvv!..
 Acaba
 Makedoncada da
 Miyavvv mıdır?..
 Gerçekten

Şair dostum Dişo’nun
 Dediği gibi,
 Çok soğuksa oralar
 Ağızdan biraz titrek,
 Biraz da dumanlı çıkar
 Miyavvv!..”

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Balık İnsan ve Kedi” adlı şiirinde, kedi insanların balıkları yemeden önce neden yikadıklarını mantık yürüterek anlamaya çalışmaktadır. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.30):

Balık, İnsan ve Kedi

“Balıklar
 Bütün gün
 Suyun içinde.
 Durmadan
 Yıkıyorlar.
 Ama insanlar

Yemeden önce
 Onları,
 Bir de saatlerce
 Lavaboda yıkıyorlar.
 İnsanları
 Anlamıyorum.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Lunapark Arkadaşı” adlı öyküsünde, bir bayram sabahı canları sıkılan birkaç çocuk top oynarlar. Giysileri kirlenince azar ıstıtmekten korktukları için top oynamaktan vazgeçerler. Sırayla kovalamaca, birdirbir, taş kırmaca derken, çocuklardan biri su birikintisinin içine düşer. Bunun üzerine çocuklar mantık yürüterek bir çıkış yolu ararlar. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.24-25):

.....
 “Bıraktık oyun oynamayı. Düşünüyorduk... Bir çıkış yolu arıyorduk. Bu ne biçim bayram günüydü böyle. Patlıyorduk sıkıntıdan. Her gün koşarak geldiğimiz bu arsa, hiçbir gün bize bu kadar sevimsiz gözükmemişti. Birden

içimizden biri “Buldum!” diye bağırdı: “Paramız var, otobüse binip lunaparka gidelim.....”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir terk edilmiş bir ev bulur. Fakat bu evde fareler de yaşamaktadır. Fareler Tekir’i korkutmaya çalışarak o alandan göndermek isterler. Tekir onlara korkmadığını göstermeye çalışırken iniltiye benzer bir ses duyar. Minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Oyun yaptığını zanneder ve usulca onun yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra yaşamaya devam ettiği için çok sevinir. Fare bir türlü Tekir’in iyi bir kedi olduğuna ikna olmaz. Çünkü ne de olsa Tekir bir kedidir. Farelerin düşmanıdır. Tekir fareyi inandırmak için isterse onu yuvasına götürüp bırakacağını söyler. Tekir mantık yürüterek düşmanı olmadığı konusunda fareyi inandırmaya çalışır. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.26):

..... “Korkmaması gerektiğini Benden hiçbir kötülük gelmeyeceğini Anlatmaya çalıştımsa da Bana inanmadı Hatta bir ara sürünerek Kaçmayı bile denedi Ama yapmadı Çünkü ayağa kalkamıyordu	Boşuna yorulma Eğer sana kötülük Yapmak isteseydim Bayginken yapardım İyi olmak istiyorsan Lütfen artık inadı bırak Ve uyumaya bak Hem başka çaren de yok dedim Kuşkusuz kabullendi dediğimi”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir çöpten çıkan Nokta ile tanışır. İlk önce bu duruma inanamaz. Kitaptan çıkan bir böcek olarak düşünür Nokta’yı. Sonra her zıplayıpta şıştiğini fark eder. Bir de Tekir ile konuşmaya başlayınca Tekir bu canlının ne olduğuna yönelik mantık yürüterek yorum yapar. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarır (s.34):

“Bir de dönüp bana Merhaba Tekir kardeş demez mi Şaşırdım kaldım Gerçek olamaz	Herhalde açıklıktan Artık düş görüyorum dedim Ve çaktırmadan patimi ısırdım.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde müzik yaparak para kazanan, yaşamını sürdürmek için keman çalan Sali ve arkadaşı Gani’nin birbirine tutunarak verdikleri hayat mücadelesinin öyküsü şiirsel bir dille sunulmuştur. Kitap iyi bir arkadaşın hayatta en önemli yardımcısı olacağı gerçeğini sıcak, duygusal bir tonda okurlara aktarırken, toplumun ötelediği çingene çocuklarını eş duyarlılık paydasında

birleştirek okuru düşündürür. Gani ve Sali birlikte enstrüman çalarak bu yoldan para kazanan iki dosttur ancak gün gelir ayrılmak zorunda kalırlar. Bunun üzerine yazar mantık yürüterek düşündürür. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarır (s.84):

Bir Arkadaşı Yitirmek

“Önemli mi
Nerede
Nasıl yitirdiğiniz
Bir arkadaşı
Bir daha göremeyeceksiniz yüzünü
Çalamayacaksınız kapısını
Söylemeyecekseniz
Kahve kahve
Sokak sokak

Yoksulluğun türküsünü
Bir daha
Birlikte
Gülüp ağlayamayacaksınız
Önemli mi
Nerede
Nasıl yitirdiğiniz
Bir arkadaşı”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Çalışkan ve Üşengeç’in kavkılarını hiçbir zaman çıkarmamaları için anneleri onlara öğüt verir. Yazar bu konu hakkında mantık yürüterek bu evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.35):

.....
“Hem size öğütlerim var
Hem de anlatacağım:
Salyangozlar

Gündüzden çok geceyi
Güneşten çok yağmuru
Neden seviyorlar?”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç annesini dinlemez. Annesi ise Üşengeç’e kızar ve kendisini dinlemezse çitli bahçeye nasıl gideceğini sorar. Sonra Üşengeç annesinden özür diler. Ertesi gün Üşengeç uyandığında ağaçların yapraklarını döktüğünü görür ve mantık yürüterek bunun sebebini anlamaya çalışır. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 43):

“Ertesi gün
Uyandı yatağında Üşengeç
Baktı ağaçlara,
“Ne tuhaf!” dedi.
“Yapraklarını döküyor ağaçlar

Demek ki hasta olmalılar
Yoksa durup dururken
Neden
Yapraklarını döksünler
Değil mi Gümüş?”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş artık büyümüşlerdir ve annelerinden izin alarak bahçıvanı ziyarete giderler. İlk kez anneleri olmadan yola çıkacaklardır. Tam çitlerin yanına geldiklerinde çok fena bir yağmur başlar. Bir anda her yer çamur olur. Yana yakına çitleri geçerler. Pazı yapraklarının altına saklanırlar. Bir yandan yaprak toplarlar, bir yandan da yaprakları yerler. Yağmur dinmez. Annelerine söz vermişlerdi. Gümüş, onları her türlü tehlikeye karşı koruyacağı için kavkılarını çıkarmamaları gerektiğini biliyordu. Zor da olsa kavkılarıyla yokuşu

çıkmaaya çalışırlar. Yokuşu çıkarken mantık yürüterek başka çarelerinin olmadığını düşünürler. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

.....	
“Yaprakları bırakalım!” dedim.	Zor da olsa
“Olmaz!” dedi Üşengeç,	Çıkacaktık yokuşu.
“Anneme söz verdim	Zaten,
Götüreceğim!”	Başka bir seçeneğimiz de yoktu.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde yolda giderken Üşengeç zorluklara dayanamayıp kavkını üzerinden atar. Sonra da üşüdüğü için pişman olur ve tekrar kavkını aramaya başlarlar. Fakat kavkı dereye düşer. Üşengeç artık etrafına bir yıldız saçarak gider. Gümüş, bunun nedenine yönelik mantık yürütür. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.78):

.....	
“Arkasında yıldızdan bir iz	“Nezle oldu herhalde!” dedim.
Bırakarak gidiyor.	Biraz unutmaya
Hiçbir şey söylemedim ona	Biraz da kendimi
Ama canım da sıkılmıştı.	Kandırmaya çalıştım.”
Kendi kendime,	

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde anneleri merakla Gümüş ve Üşengeç’i beklemektedir. Onları görünce sevinç içinde el sallar. Üşengeç sözünü dinlemeyip kavkını attığını ve hastalandığını anlatır. Annesi Üşengeç’e, bundan sonra salyangoz olarak değil, kavkisız yumuşakça olarak hayatını sürdüreceğini söyler. Günler sonra Üşengeç’in hastalığı geçer fakat yürürken hala o izi arkasında bırakmaya devam eder. Artık kışın başlamasıyla birlikte ayrılık vakti gelir. Üşengeç kavkisız bir yumuşakça olduğu için kışı onlarla geçiremez. Üşengeç, kabuğu olmadığı için insanlar gibi kapalı yerlerde; mutfakta, kilerde, ambarda yaşamını sürdürür. Bu sebeple de çocuklar ona sümüklüböcek der. Annesi onlara öğüt vermeye devam eder, kış bitince kardeşiyle mutfak penceresinin önünde onu bekleyeceklerini söyler. Kış boyunca Üşengeç’ten ayrı kalırlar. Karlar eridiğinde annesi ve kardeşi onun yolunu gözler, mutfak penceresinin önünde onu beklemeye başlarlar. Sonra ev sahibi pencereyi açar ve ilkbaharı içeri buyur eder. Bütün gece pencere açık kalır. Yazar bu durumda evin sessizliğe gömülmesiyle ilgili mantık yürütmektedir. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.99):

“Bütün gece
Öylece
Açık kaldı pencere...
Ne bir ses,
Ne bir haber...
Yalnızca
Sertçe örtülen bir pencere sesiyle

Geldi akşam
Sessizliğe gömüldü ev.
“Belki haberi yoktur
Kışın bittiğinden.
Belki de bir fırsatını bulup
Çıkamamıştır yerinden.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve annesi heyecanla Üşengeç’i beklemeye devam ederler. Ertesi gün heyecanla uyanırlar. Anneleri ev sahibinin erken kalmasıyla ilgili mantık yürütür. Yazar mantık yürütme evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.102):

.....
“Geldiğimizde açtı pencere,
Yoktu ortalıkta kimsecikler.
Yalnızca ocakta kaynayan
Çaydanlığın buharı
Çıkıyordu dışarı.

Bunu görünce de annem
Dedi ki:
“Gördün mü Gümüş?
Bak!
Ev sahipleri bu sabah
Bizden bile erken uyanmışlar.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile annesi Üşengeç’i beklemeye devam ederler. Üşengeç bir türlü gelmez. Bunun üzerine anneleri mantık yürütür. Yazar mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.106):

.....
Annem sarılmış bana
Ağlamaklı bir sesle,
“Gerçeği kabullenmek
Bazen zordur yavrum
Ama artık öğrenmen gerekir ki

Kesinlikle ÖLDÜ O!...
Eğer yaşasaydı, zaten
Çoktan gelirdi!
Demek ki zavalılık
Kışı kabuksuz geçiremedi!” dedi.

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar, La Fonten her bir hayvana lakap taktığı için La Fonten’i ormanda yargırlar. Hayvanlar tek tek söz alırken sıra tilkiye gelir. İnsanların tilkinin derisini giysi olarak kullanmasını eleştirir. İnsanlara hiçbir şey yapmadıklarını ama onların derilerini yüzüp giymelerini sorgular. Derisiz kalma korkusu insanlardan tilkiyi hep uzak tutmuştur. Yazar, bir Bayan Tilkinin insan derisinden yapılmış kürkü giyme ihtimalini duyumsatarak bu duruma yönelik mantık yürütmektedir. Ural mantık yürütme evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.64-65):

.....
 “Şimdi bir Bayan Tilki
 İnsan dersinden yapılmış
 Kürk giymek isteseydi,

İşte o zaman Bay La Fonten
 Tilki gibi değil de
 Bir insan gibi kurnaz olacaktı” dedi.

4.2.15.Merhamet

Yazarın “Mırname" adlı eserindeki “Neo Kedi” adlı şiirinde, kedinin kimseyi öldürmediği, yalnızca aç kaldığı gün yavrularını yediği ifade edilirken aslında bunun yanlış olduğu yani merhamet evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.41):

Neo Kedi
 “Hiç kimseyi öldürmedi o,
 Bir kez olsun
 Fare bile yakalamadı.
 Yalnızca
 Aç kaldığı gün,

Yavrularını yedi.
 Adolf olabilmesi için,
 Zaten
 Bu kadarı da
 Yeterliydi”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir’in düşünen bir kedi olduğu ve karnını doyurabilmek için hiçbir canlıyı yemediği, bu uğurda aç bile kaldığı anlatılır. O kadar aç kalmıştır ki zehirli ot yediğini bilmez ve zehirlenir. Ölümden zor kurtulur. Bu tavrıyla Tekir’in canlılara zarar vermek istemediği yani ne kadar merhametli bir kedi olduğu anlaşılmaktadır. Ural, merhamet evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.17):

.....
 “Ben düşünen biriyim
 Fare avlamak filan
 Bana göre değil
 Bir canlıyı öldürüp
 Onunla beslenmek
 Bana doğduğum günden beri
 Hep ters geldi
 Bilmeniz bu yüzden
 Kaç gece aç yattım
 Kaç kez hastalandım

Ama yine de yenilmedim
 Değiştirmedim düşüncelerimi
 Bilirsiniz
 Kediler ot yemezler
 Ama ben
 Fare yememek için
 Açlıktan ölmek için
 Yedim
 Hatta bir defasında
 Bilmediğim bir otu yedim
 Az kalsın ölecektim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir kendisine kalacak bir yer ararken terk edilmiş bir evin bodrum katını bulur. Gündüzleri evlerin damlarında dolaşır, geceleri ise bu terk edilmiş evin bodrum katında kalır. Yalnız, aynı

yerde kalabalık bir fare ailesi de yaşıyordur. Merhametli olduğunu ve onlara zarar vermek istemediğini ifade etse de fareler bu duruma inanmazlar. Tekir, fareleri yemek bir kenara dursun, herhangi bir canlıyı bile yemeyecek kadar merhametli bir kedi olduğu konusunda onları inandırmaya çalışır. Ural, merhamet evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.23):

“Can düşmanlarıydım
Ve farklı biri olduğumu
Değil fareleri yemek
Bütün canlıların

Birbirlerini öldürerek
Beslenmelerinden tiksinen
Biri olduğumu
Nasıl anlatabilirdim.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir kendisine yaşamak için terk edilmiş bir ev bulur. Fareler Tekir’i korkutmaya çalışarak oradan göndermek isterler. Tekir onlara korkmadığını göstermeye çalışırken iniltiye benzer bir ses duyar. Minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Farenin oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra o yaşamaya devam ettiği için çok sevinir. Tekir’in sevinmesiyle onun ne kadar merhametli bir kedi olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.25):

.....
“Minik farecik oyun yapmıyordu
Gerçekten çaresiz
Ayağı kanlar içinde
Yerde yatıyordu
Büyük bir merakla eğildim
Kokladım

Yaşıyordu
Çok şükür Tanrım dedim
Hemen yerden aldığım
Küçük toprak parçalarını
Kanaması dursun diye
Yarasının üzerine döktüm”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde fare bir türlü Tekir’in iyi bir kedi olduğuna ikna olmaz. Çünkü ne de olsa Tekir bir kedidir ve kediler de farelerin düşmanıdır. Tekir ne kadar merhametli bir kedi olduğu konusunda fareyi ikna etmeye çalışır. Ural, merhamet evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.26):

.....
“Boşuna yorulma
Eğer sana kötülük
Yapmak isteseydim
Bayginken yapardım

İyi olmak istiyorsan
Lütfen artık inadı bırak
Ve uyumaya bak
Hem başka çaren de yok dedim
Kuşkusuz kabullendi dediğimi”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir ne kadar merhametli olduğuna fareyi inandırmak için isterse onu yuvasına götürüp bırakacağını söyler. Yazar, merhamet evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

.....
 “Onu rahat ettirmek için
 Dedim ki
 İster misin seni
 Yuvanın önüne götürüyüm

Bir anda gözleri parladı
 Yalvarır gibi yüzüme bakarak
 Doğru mu söylüyorsunuz
 Bay Tekir dedi
 Elbette doğru dedim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir verdiği sözü tutarak fareyi yuvasına götürür ve ne kadar merhametli bir kedi olduğunu gösterir Ural, merhamet evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.28):

“Sürüye sürüye
 Götürüp yuvasının önüne bıraktım
 Bütün fareler
 Şaşkınlık içinde
 Bana bakıyorlardı

Ben gidip yerime
 Yattıktan sonra da
 Anne fare yuvasından çıktı
 Yavrusunu içeri aldı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde diğer fareler de olanlara şaşırır. Olayı anlamaya çalışırlar. Tekir durumu açıklarken ne kadar merhametli bir kedi olduğunu dolaylı olarak aktarır (s.28-29):

.....
 “Bunun cinlikle ne ilgisi var
 Bu bir düşünce sorunu dedim
 Ne düşüncesi dedi

Bir canlının
 Başka bir canlıyı yiyerek
 Beslenmenin
 Doğru olmadığı düşüncesi dedim”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir bir gün çöpte farelerin karnını doyurmak için yiyecek bir şeyler ararken bir kitaptan çıkan nokta ile tanışır. Onunla sohbet eder. Tekir o kadar merhametli bir kedidir ki Nokta’nın gideceği bir evi olmadığını düşünerek onu yaşadığı ortama davet eder. Tekir eve döndüğünde baba fare Tekir’e neden gittiğini sorar. Tekir de farelerin çok aç olduğunu, onlara yemek bulmak için gittiğini söyleyerek ne kadar merhametli bir kedi olduğunu dolaylı olarak aktarır (s.37-38):

.....
 Bir baba fare
 Sevgili Tekir niye gittin
 Biz nasıl olsa bir şeyler

Getirecektik dedi
 Ben de o kadar acıkmışlardı ki
 Dayanamadım ağlamalarına dedim”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, sığırcık korkuluğun göğsünde kendine yer edinir. Bu sayede üşümekten korunur. Korkuluk ise o kadar merhametlidir ki, onun

üşümemesi için elinden geleni yapar. Ural, merhamet evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarır (s.11):

“Kışı birlikte geçireceklerdi. Zaten yapabileceği başka bir şey de yoktu. Korkuluk, ceketinin iç cebini yuva olarak kullanabileceğini söyledi sığırcığa. Üstelik ceplerinde yeterince buğday tanesi de vardı. Hatta çok zorda kalırlarsa, yüzündeki buğday başaklarını bile yiyebileceğini söyledi ona. Öyle çok üşümüştü ki sığırcık, korkuluğun cebine girer girmez hemen uykuya daldı.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ile Gani bütün gücüyle çalışarak mücadele ederler. Bir gün çalışırken Sali ile Gani yorgunluktan uykuya dalarlar. Orada aniden yangın çıkmasıyla komşuları kendi hayatlarını riske atma pahasına onlara yardım eder. Yazar, burada merhamet evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 67):

Komşuların Yardımı

.....
Ama görürlerse
Zor durumdayız

O zaman da
Sormadan
Kapımızı kırarlar

İşte böyle oldu
Yanarken araba

Kırdı çocuklar kapıyı
Çıkardılar
Yarı baygın bir halde
Sali’yi dışarı

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde anneleri merakla Gümüş ile Üşengeç’i bekler. Onları görünce sevinç içinde el sallar. Üşengeç sözünü dinlemeyip kavkını attığını ve hastalandığını anlatır. Annesi Üşengeç’e bundan sonra salyangoz olarak değil, kavkısız yumuşakça olarak hayatını sürdüreceğini söyler. Üşengeç annesine pişmanlığını ifade eder. Annesi de onu bağrına basar. Merhamet evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.83):

.....
“Annem de onu bağrına basmış,
Ağlamamak için
Dudaklarını ısırıyordu.

Sonra gözlerinden inen
İki damla yaşı
Usluca sildi.”(Merhamet)

Yazarın La Fonten Orman Mahkemesinde adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken bütün hayvanlar tepki gösterir ve ona bağırırlar. Mahkemeyi başkan olarak aslanın yönettiği duruşmanın sonunda La Fonten suçlu bulunur. Mahkeme, La Fonten’e ceza olarak insanat bahçesine konulmasını ve hayvanlara parayla gösterilmesini uygun görür. Ancak daha önce hayvanat bahçesinde yaşayan

hayvanlar, merhamet göstererek La Fonten'i serbest bıraktırırlar. Ural, merhamet evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarır (s.73-74-75):

.....
 “Ama aslan, tekrar susturarak onları
 Ceza olarak, La Fonten'in
 İnsanat Bahçesi'ne konup
 Hayvanlara parayla gösterilmesine
 Karar verdiğini söyledi.

Bu kez de karara karşı çıktı,
 Hayvanat Bahçesi'nde
 Yaşamış olan hayvanlar
 Ve yalvarıp yakarıp aslana
 La Fonten'i yine de
 Serbest bıraktırdılar.

4.2.16.Saygı

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki“Oto Tamircisi Mehmet” adlı şiirinde on iki yaşındaki Mehmet'in adının oto servisinde tamirci, işinde ise adının Mehmet Usta olduğunun belirtilmesiyle saygı evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.26):

Oto Tamircisi Mehmet
 “On iki yaşında Mehmet
 Bir oto servisinde tamirci
 İşinde adı “Mehmet Usta.”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki“Ninem ve Televizyon” adlı şiirinde yaşlı insanlara yani büyüklerimize saygı duymamız gerektiği nine karakteriyle dolaylı olarak aktarılır (s.36):

Ninem ve Televizyon

“Benim ninem
 Bir türlü geçemedi
 Radyodan televizyona

Bir yandan
 Gözleri örgüsünde
 Durmadan örüyor

Bir yandan da
 Kulak kesilmiş
 Televizyon izliyor.
 Ah!...Benim şu ninem”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Bir Filmi Yorumlamak” adlı şiirinde, akşam ailece sinema gittiklerini, eve döndüklerinde ise evlerinde yaşayan ninesine de saygı duydukları için filmi ona da anlattıklarını belirtir. Yazar hem ninenin varlığını şiirde hissettirerek hem de eve gelince filmi ona anlatarak büyüklere saygı duymanın gerekliliği dolaylı olarak aktarılır (s.44):

Bir Filmi Yorumlamak

“Dün akşam
 Ailece sinemaya gittik
 Ninem evde kaldı

Dönüşte filmi ona da anlattık”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Bir Çocuğun Dostu” adlı şiirinde çocuk evde en çok dedesiyle anlaştığını söyler. Yazar büyüklere saygı duymanın önemini şiirlerinde nine ve dede karakterlerini kullanarak dolaylı olarak aktarmaktadır (s.48):

Bir Çocuğun Dostu

“Annem dedeme
“Çocuk gibi oldun baba” diyor.
Bu yargıya
Ben de katılıyorum

Çünkü evde
En çok ben
Dedemle anlaşıyorum.”

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde küçük bir çocuk olan Yaşar, anne ve babasının işi gereği Anadolu’nun sakin bir köyünde yaşamaya başlar. Anne ve babası işe gidince o da kardeşiyle onları bekleyerek vakit geçirir. Bir gün yine vakit geçirirken dört çocuk görür. Yanlarına yaklaşır ve onları izlemeye başlar. Amacı onlarla tanışmak ve arkadaş olmaktır. Fakat bu dört çocuğun Yaşar’a kötü bir sürprizleri vardır. Çocuklar Yaşar’ı derenin sülüklü alanına atarlar. Sonra yaptıkları şakadan pişman olurlar ve Yaşar’dan özür dileyerek saygılı olmanın gerekliliğini gösterirler. Ural, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

.....
“Vücudumdaki bütün sülükler ayıklanmıştı. Kurtulmuştum artık onlardan. Sevineyim mi, ağlayayım mı bilemiyordum. Büyük bir coşku içinde kalktım. Hikmet’le Peker’i kucakladım. Öteki iki çocuk da yanıma gelip özür dilediler: “Kusura bakma, bu kadar korkacağınızı sanmamıştık, şaka olsun istemiştik!” dediler.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Kahraman Süvariler” adlı öyküsünde yaşanan kasabadan söz edilirken yazar orada yaşayan insanların ne kadar saygılı olduklarını anlatır. Yazar burada saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.37-28):

“Kasabamız insanları da, kendi küçük dünyaları içinde yaşayan çevrelerine saygılı, yalın, esprili içten kimselerdi...”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserinde Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesi yaşar. Bu ailenin Ayşe ve Mehmet adında iki çocukları vardır. İkisi de birbirlerini çok severler. Bir gün babaları onları yanına alır ve onlarla kasabaya iner. Kahverengi renkli bir eve girerler. Babaları onlara beklemelerini tembih eder. Babaları sonra babacan yüzlü ev sahibiyle geri döner. Adam onları küçük, kırmızı bir evin önüne götürür. Bahçede pek çok güvercin görürler ve çok mutlu olurlar. Babaları

gitme vakti geldiğini söyleyince, çocuklar saygılı bir tutumla gitmemek için babalarına ısrar ederler. Ural, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.76):

.....

“Babalarının sesi bozdu düşlerini: “Çocuklar gidiyoruz!” Mehmet, “Baba biraz daha kalsak olmaz mı? dedi. Ayşe daha da acındırarak, “Babacığım n’olur biraz daha kalsak?” “Olmaz!” dedi babaları.”

Sonra tam gitmeye hazırlanırken babacan yüzlü ev sahibi küçük evin kapılarını açar. Güvercinler içeriden çıkar ve adeta dans gösterisinde bulunurlar. Sahibi omzuna konan güvercinleri tek tek yuvasına koyar. Ayşe’nin ağabeyi ile konuşmasında Ayşe’nin kullandığı hitap biçimi onun saygılı bir çocuk olduğunu örneklemektedir. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.79):

.....

“Ayşe, “Ne güzel tüyleri var. Karnının altı da yumuşacık. Sanki insana bir şeyler söyleyecekmiş gibi bakıyor değil mi ağabey?” dedi.

Mehmet ve Ayşe güvercinleri çok sevdikleri için babalarından güvercin istediler. Kendi bahçelerinde güvercinlerin olmasını arzuladılar. Babacan yüzlü adam yavru güvercinlerinin olmadığını, olunca onlara verebileceğini söyledi. Çocuklar bu güzel gün için babacan yüzlü amcaya teşekkür ettiler. Ayşe ve Mehmet’in babacan yüzlü adama karşı kibar davranmalarıyla onların ne kadar da saygılı oldukları dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.81):

.....

Ev sahibi, “Durun durun! Bir çözüm buldum galiba... Babanızla Karacadağlılar’ın kümevine giderseniz, onların güvercinleri yavru lamıştır. Alırsınız tamam mı?” dedi.

Çocuklar, babalarına baktılar. Adam, olur gibisinden başını salladı. Bunu üzerine koşarak yaylıya bindiler:

“Hadi baba!”

“Hadi bana gidelim!” demeye başladılar.

Yaylı uzaklaşırken, bu güzel gün için teşekkür edercesine, ev sahibine durmadan el sallıyorlardı.”

Evlerine gittiklerinde babalarına kümevine gidip gitmeyeceklerini sordular. Babaları da şehre inmesi gerektiğini söyler. Sabahleyin babaları erkenden şehre gider. Anneleri onların erken uyandıklarını görünce şaşırır. Ayşe ve Mehmet ısrarlı ve saygılı bir tutumla annelerinden Karacadağlılar’a gitmek için izin almaya çalışırlar. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.82):

.....

Ayşe anlattı kasabadaki evde gördüklerini. Mehmet anlattı, küçük kırmızı evi, güvercinleri, havuzlu bahçeyi, çiçekleri ve alacayı. Belki on kez anlattılar. Sonra annelerine yalvardılar. Ne olur, bırak bizi gidelim. Alalım Karacadağlılar'ın kümeviden güvercinleri. Olmazlandı anneleri; babanız kızar, dedi. Kaybolursunuz, dedi. Dinletemedi... Gideceğiz de gideceğiz, dediler...

“Babanız gelince, döverse karışmam!” dedi kadın.

“Sen izin verirsen, dövmez,” dediler.

Olmazlandı kadın. Olmazlandı. Ama daha fazla dayanamayıp yakarmalarına,

“Peki,” dedi.

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir kibar, nazik, aynı zamanda saygılı bir kedidir. Tekir yakınlarında yaşayan ve onu beslemeye çalışan bir teyze ile tanışır. Teyze ona ekmek parçası verir ve Tekir'in karnı bu sayede doyar. Teyzenin ekmek parçası vermesiyle Tekir'in teyzeye teşekkür etmesi onun saygılı bir kedi olduğu gösterir. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13):

.....

“Bir lokmada yuttum
Verdiği ekmek parçasını
Sonra da teşekkür edip ayrıldım”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir sokaktan geçen ve o mahallede yaşayan insanları tanıtır. Tekir adını ona veren teyze yemesi için Tekir'e ekmek parçaları verir. Böylece Tekir'in bu teyze ile dostluğu günden güne gelişir. Aynı mahallede yaşayan kocaman bıyıkları olan bir amca mahallenin dışındaki ekmek fabrikasında hamurkâr olarak çalışmaktadır. Bu amcanın Tekir'i görünce şapkasını çıkartarak onu selamlamasıyla ne kadar saygılı bir kişi olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

.....

“Beni görünce şapkasını çıkarır
Günaydın arkadaşım Tekir der
Akşamüstleri de

Cebinde getirdiği
Ekmek parçalarını
Duvarın köşesindeki
Taşın altına bırakırdı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir farenin ölü gibi yattığını görür. Onun oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra onun yaşamaya devam ettiğini görünce çok sevinir. Fare bir türlü Tekir'in iyi bir kedi olduğuna ikna olmaz. Çünkü ne de olsa Tekir bir kedidir ve kediler de farelerin düşmanıdır. Tekir fareyi inandırmak için isterse onu yuvasına götürüp bırakacağını söyler ve fare ona

inanır. Farenin Tekir’e “Bay Tekir” diye hitap etmesiyle ona duyduğu saygıyı dolaylı olarak aktarmaktadır (s.26-27):

.....
 “Yalvarır gibi yüzüme bakarak
 Doğru mu söylüyorsunuz
 Bay Tekir dedi
 Elbette doğru dedim”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Ağlayan Kaya Niobe ve Çocukları” adlı efsanesinde bir zamanlar İzmir’in Yamanlar Dağı’nda Tantalos adında bir kralın yaşadığı anlatılır. Bütün Tanrılarca çok sevilen ve ölümlü bir insan olan bu kral Tanrılardan saygı görmektedir. Ural, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.37-38):

“Bir zamanlar İzmir’in Yamanlar Dağı’nda Tantalos adında bir kral yaşardı. Bu kral bütün Tanrılarca çok sevilen, ölümlü bir insan olmasına karşın, Tanrılardan saygı gören bir kişiydi. Aslında Tantalos, bütün bu Tanrılardan nefret eder ve onlara en küçük bir sevgi bile sunmazdı. Bir gün yine Tanrıları evine yemeğe çağırdı ve küçük oğlunu kestirerek konukların önüne sundu. Amacı, Tanrılara insan eti yedirerek onların ne denli yamyam olduklarını insanlığa göstermekti. Fakat her ne kadar pişirilmese de, Tanrılar kendilerine sunulan yemeğin insan eti olduğunu anladılar ve bu konuk evinden iğrenerek kaçtılar. Tantalos’un kendilerine yaptığı bu saygısızlığın bütün insanlara güç verip kendilerini aşağılamaya kalkışabileceklerini düşünen Tanrılar “Tantalos’a öyle bir ceza verelim ki, bir daha hiçbir ölümlü bizimle alay etmeyi aklından bile geçirmesin!” dediler.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde yazar Ura adlı karakteri tanıtır. Ura açık tenli, uzun boylu, küçük yaşlarda babasını ve annesini kaybetmiştir. Annesinin ona bıraktığı “sarı taşlar” ı Doğu’ya giden gemicilere satarak aldığı keçilerle yaşamını sürdüren yalnız bir çocuktur. Aynı zamanda köyde evlere süt dağıtarak, yaşlılara bir istekleri ve ihtiyaçları olup olmadığını soran saygılı bir çocuktur Ura. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.9):

.....

“Köye her inişinde Önce tek tek evleri dolaşır, Sonra Kira Amca’ya, Daha sonra da Zis Teyze’ye uğrar,	Sütlerini bırakır, Sağlıklarını ve bir istekleri Olup olmadığını sorar, Evine dönerdi.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura’nın yalnızlığını gideren nadir insanlar vardır. Bu kişilerden birisi de Zis Teyze ve onun kızı Tmia’dır. Ura,

annesinin ölümünden sonra Zis Teyze'sine daha bir bağlanmıştı. Ura, davranışlarıyla Zis Teyzesine karşı saygılı bir çocuk olduğunu düşündürmektedir. Yazar, saygı evrensel değerini okura bir kez daha dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13):

..... “Bu nedenle Ura, Zis Teyze’yi çok sever, Tmia’yı ve onu görmeden eve dönmezdi.	Annesinin ölümünden sonra Ona daha bir bağlanmış, Onu kırmamaya özen göstermişti. Zis Teyze de onu çok sever, Kızı Tmia’dan ayırmazdı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve Üşengeç’in anneleri kavkılarını hiçbir zaman çıkarmamaları için onlara öğüt verir. Fakat her ikisi de başta annelerini dinlemezler. Sonra ise annelerine saygısızlık yaptıklarını fark ederler ve özür dilerler. Gümüş ve Üşengeç’in bu davranışıyla yazar saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.41):

..... “Aptal aptal baktık Bir süre onun yüzüne.	Sonra sarılıp boynuna, “Bağışla bizi anneciğim!” diye Yalvarmaya başladık.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde yolda giderken Üşengeç zorluklara dayanamayıp kavkını üzerinden atar ve sonra üşüdüğü için pişman olur. Gümüş ile Üşengeç onun kavkını aramaya başlarlar. Fakat kavkı dereye yüzüyordur. Üşengeç artık etrafına bir yıldız saçarak gitmeye başlar. Sonra annelerine kavuşurlar. Üşengeç annesinin sözünü dinlemediği için pişman olur ve ona “anneciğim” diye hitap ederek saygılı bir evlat oldukları dolaylı olarak aktarılır (s.83):

“Koşarak gittik yanına... Üşengeç sarılıp anneme, “Sözünü dinlemedim anneciğim,	Attım kavkımı Bak hastalandım!” diye Ağlamaya başladı.”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde Kırmızı Çocuk, Ferik Horoz, karatavuk, on iki yarka ve çaylağın başından geçen serüven dolu bir olay anlatılır. Eserde Kırmızı’nın çiftliğine bir çaylak dadanır. Çaylak bütün yarkaları gün gün, tek tek alıp kaçırmaktadır. Kırmızı, problemi çözmek zorundadır. Bu amaçla Ferik Horoz’u bacaklarından tuttuğu gibi babasının yanına gider. Babasıyla olan ilişkisinde babasına karşı saygılı tutumu dikkatleri çeker. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

İki aylak

“Olacak iş değil babacığım!
Sözüm ona kimsenin
Sorumlusu,

Bütün gün Karatavuk’la
Gezip duruyorlar.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlar. Söz alma sırası ayıya geldiğinde ayı kendisini savunması gerektiğini düşünür. Başkana “Sayın Başkanım” diye hitap ederekten saygılı bir hayvan olduğu okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.23):

“Ben kaba bir hayvan değilim,
Sayın Başkanım.
Bir gün arı yuvasına
Çomak sokmuş, bal alıyordum.”
“Hayır!” dedi La Fonten,

“Çalıyordum!”
Ayı utançla baktı yargıca:
“Sayın Başkanım
Niyetim birazcık bal yemekti...”

Aynı eserde ayı sözlerine devam ederken saygı evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaya devam etmektedir (s.24):

.....
“Ben de nerede bir insan görsem
Ölüyse saygı duydum.

Diriyse,
Vurdum yerden yere;
Aldım çalınan emeklerimi.”

Ayı kimilerine göre haklı, kimilerine göre haksızdır. Ama yargıç pek de haksız bulmadı ayıyı. Ayı alkışlar içinde giderken kürsüye tavşan çıktı. Tavşanın konuşma üslubundan saygılı bir hayvan olduğu fark edilmektedir. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.27):

“Dışarı atıldığı için
Sinirliydi tavşan.

Ama yine de gelip özür diledi,
La Fonten’den ve aslandan.”

Sonra yılan kürsüye çıktı. Konuşma üslubundan ve sözlerinden yılanın da saygılı bir hayvan olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.31):

“Merhaba Bay La Fonten!”
“Merhaba Bay Aslan!” dedi.
Ve üstünkörü bir selam verip
Salondakilere,
“İyisinizdir umarım,” diyerek
Övücü sözler düzdü La Fonten’e

Ve
Bu gereksiz saygınlık
Sinirlendirdi öteki hayvanları
Ama bütün yılanlar yine
“Tısss..”layarak
Susturdular onları.”

Yılan kendi derisinin diğer bütün hayvanlarınkinden daha kıymetli olduğunu ve derisinin değerini en iyi insanların bildiğini söyledi. Diğer hayvanlar aslandan

korktukları için bir şey söyleyemediler fakat çok öfkelenediklerini gözleriyle belli ettiler. Yılan konuşmalarına saygı ile sürdürdür. Yazar, saygı evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.33):

“Yılan sürdürerek konuşmasını,
“Benim Bay La Fonten’e
Kişisel bir kinim yok!” dedi,

Yalnızca, “Yılan Masalı’ndan
Birazcık dargın olduğunu söyledi.”
.....

Yılandan sonra kedi kürsüye çıktı. Kedinin konuşmalarıyla yazar saygı evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.38):

.....
“Mırnavv... La Fonten!
Mırnavvv.... Sayın Başkan!” dedi.
Ve savunmasına geçmeden
Bir soru da o yöneltti;
“Sayın La Fonten,
Benim kürküm neden değersiz?

.....?
Üzüldüğümü sanmayın.
Ama sanırım
Nedenini öğrenmek de hakkım.
Hem şapkanızdaki tüye bakılırsa,
Siz uzmansınız galiba bu konuda.

Kedi, hayvanlar olmadan insanların hayatlarını sürdüremeyeceğini söylemesiyle salonda bir alkış koptu. Fareler bile kediye alkışladı. Bütün hayvanlar La Fonten’in haksız olduğunu söylediler. Kedi konuşurken ağustosböceği çok ses çıkardı. Hayvanlar ağustosböceğinin susması için sıranın biran önce ona gelmesini istediler. Aslan da konuşma sırasını ağustosböceğine verdi. Kürsüye çıkan ağustosböceğinin saygılı üslubu dikkat çeker. Yazar, saygı evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.45):

Aslan,
“Gelin bakalım Bay Ağustos!” diyerek
Yanına çağırdı ağustosböceğini
Ve konuşma sırasının
Kendisine geldiğini söyledi.

Ağustos sırayla herkesi
Selamladıktan sonra,

Ön sıraya gelmiş olan
Karıncalara doğru dönerek:
Usulca
“Merak etmeyin kardeşlerim...
Kendimle birlikte sizleri de
aklayacağım.”
dedi.

Ağustosböceği konuşmasını bitirdikten sonra sırada karga vardı. Karganın da saygılı bir üslupla konuştuğu fark edilmektedir. Ural, saygı evrensel değerini okura bir kez daha dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

Önce
 “Bay La Fonten! Bay La Fonten!” dedi.
 “Ben aptal bir kuş değilim.

Bakın! İşte peynirim.
 Başta bunu,
 Özellikle bilmenizi isterim.

Karga kürsüye çıkarken yargıca selam vererek kendisinin ne kadar saygılı bir hayvan olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.56):

“Sonra selam verip yargıca,
 Çıktı kürsünün yanındaki ağaca”.

.....

Sonra tilki kürsüye çıktı. Kurnazlığı insanlardan öğrendiğini söyleyerek başlar tilki sözlerine. “Hiçbir şey yapmamışken onlara, onlar derimizi yüzüp sırtlarına giydiler” der. Bir canlının derisinden olması kolay mı diyerek düşündürür tilki. Bu sebeple derisiz kalmaktan korktukları için insanlardan uzak kaldıklarını ekler. Tilkinin konuşmalarıyla yazar saygı evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.65):

“Şimdi bir Bayan Tilki
 İnsan derisinden yapılmış
 Kürk giymek isteseydi,

İşte o zaman Bay La Fonten
 Tilki gibi değil de
 Bir insan gibi kurnaz olacaktı” dedi.

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı eserinde Akıllı Minik kaybolan buğdaylarını bulmaya çalışır. Arkadaşı Obur buğdayları çalmıştır. Baykuş ve tarla korkuluğu, hırsızlığa şahit olan nadir kimselerdendirler. Fakat Akıllı Minik önce onların sözlerini dikkate almaz. Çünkü gözüyle görmediği için kimseyi suçlamak istemez. Akıllı Minik Obur’u suçlayıp buğdayları geri istemek yerine kurguladığı zekice bir planla buğdaylarına kavuşmayı amaçlar ve Obur’un evine gider, ona misafir olur. Akıllı Minik’in teşekkür ifadelerini konuşmalarında kullanmasıyla, onun çok saygılı bir fare olduğu dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.11-15):

.....
 Gülerek açtı kapıyı Uykucu Obur.
 Biraz ürkek, biraz çekingen,
 “Hoş geldin!” dedi.
 Akıllı Minik de,
 “Biraz zamanın var mı?

Sana bir şey danışmaya geldim.” dedi.
 Obur da onu içeri davet etti.”
 Akıllı Minik,
 “Sana bir sırrımı açacağım.
 Sır saklayabilir misin?” diye sordu.
 “Elbette!” dedi Obur da.

“Ben bu yaz, kış için iki çukur dolusu buğday topladım. Biri yuvamın yanında, öteki de büyük tarlada. Kış günleri o soğukta iki ayrı yerden buğday taşımak zor olacak! Sence ne yapmalıyım?” dedi Akıllı Minik.

Uykucu Obur, hiç düşünmeden, “Bence, büyük tarladaki buğdayları da yuvana yakın yerde açtığın çukura taşı!.. Doğrusu bu!” dedi.
Teşekkür edip, “Hemen işe koyulmalıyım!” diyerek oradan ayrıldı Akıllı Minik.

Ural ile yapılan görüşmede yazar en fazla önemseydiği evrensel değerlerden birinin saygı evrensel değeri olduğunu ifade etmiştir. Ural’a göre bütün evrensel değerlerin temeli saygıdır. Dolayısıyla yapıtlarında bu değere oldukça yer ayırdığını vurgulamıştır.

4.2.17. Sevgi

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Kuşlar ve Uğraşlar” adlı şiirinde insanların sevmeyi bilmemelerini ifade ederken sevgi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.13):

Kuşlar ve Uğraşları

.....	
“Soylu bir kadındır tavuskuşu Yoksul bir ekmekçi serçe	Turnalar dönüp gelse de İnsanlar sevmeyi öğrense.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Zenciler” adlı şiirinde yazar insan sevgisinin önemini dolaylı olarak aktarmaktadır. İnsanları dil, din, ırk ayırımı yapmadan sevmenin gerektiği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.38-39):

Zenciler

.....	En güzel onlar söylüyorlar
“Anneciğim	Yoksa bizleri
Neden bütün ezgileri	Utandırmak için mi
	Bütün bunlar”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Seramik Kedinin Şiiri” adlı şiirinde insanların birbirlerini karşılıksız, çıkarsız sevmeleri gerektiğini ve sevginin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.42):

Seramik Kedinin Şiiri

“Karşılıksız bir sevgidir Benimki. Benden içtenlik bekleme Özveri bekleme. Teşekkür etmeyi	Özür dilemeyi bilmem. Beni sev, koru. Düşürüp kırma sakın ellerimden. Yalnızca kendin için sev.”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Kedi ve Ölüm” adlı şiirinde kedilerin evlerden daha çok evlerin içindeki insanları sevdiklerini ifade eder. Burada sevginin önemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.47):

Kedi ve Ölüm

.....
 “Anlayınca öleceklerini
 Kaybolurlar ortalıktan,

Üzmek istemezler sahiplerini.
 Ve böyle gösterirler hep,
 Evlerden daha çok
 Evdekileri sevdiklerini”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir sokaktan geçen ve o mahallede yaşayan insanları tanıtmaya devam eder. Aynı mahallede yaşayan bir amca mahallenin dışındaki ekmek fabrikasında hamurkâr olarak çalışmaktadır. Bu karakter anlatılırken, Tekir bu adamı ne kadar sevdiğini söylemektedir. Sevgi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.14):

.....
 “Bu adamı çok severdim
 Belki herkes uykuda iken
 Çalışmaya gittiği için
 Belki de mahallenin

Bütün ekmeklerini
 O yaptığı için
 Her sabah gidiş saatlerinde
 Beklerdim onu”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir Nokta ile arkadaş olur. Tekir Nokta ile sohbet ederken ona farelerle arkadaş olduğunu söyler. Nokta bir türlü bu duruma inanamaz. Nokta’nın konuşmalarında “Tekir Kardeş” gibi ifadeleri kullanması aralarındaki sevgiyi göstermektedir. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.36-37):

.....
 “Ama yine de söylediklerine
 İnandım, dedim

Kızma Tekir kardeş, dedi
 Ben de sana inanıyorum
 Ama şaşırdım işte birden”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir ile Nokta sonra birlikte yürümeye başlarlar. Tekir Nokta’ya aç olup olmadığını ve kalacak yerinin olup olmadığını sorar. Nokta insanlara yararlı olmayı düşündüğü için çöplüğe dönemeyeceğini söyler. Tekir ise onun düşüncelerini öğrenince onu daha çok sevmeye başlar. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.37-38):

“Çöplüğe atılan o kitapta
Yaşıyormuş
Ama artık olanaksızmış bu
Çünkü çöplüğe atılan bir kitabın
Ölümü kaçınılmazmış
Ve o da ölmek istemiyor

Üstelik insanlara çocuklar
Yararlı olmayı düşünüyormuş
Bu nedenle de
Artık eski evinde kalamazmış
Bu düşüncelerini öğrenince
Ona içim daha çok ısındı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir Nokta’yı yaşadığı yere götürür. Yaşadığı yerde Nokta’yı farelerle tanıştırır. Onlara artık birlikte yaşayacaklarını söyler ve aileye Nokta da katılır. Bütün aile Nokta’nın bilgilerinden yararlanır. Nokta, Tekir’in yanına gelerek yapacakları şeyi bulduğunu söyler ve birbirlerine sevgi gösterisinde bulunurlar. Yazar, sevgi değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40-41):

Artık aileye
Nokta da katılmıştı
Hepimiz onu çok seviyorduk
Ve onun bilgileriyle de
Her şeyi kolayca çözüyor
Her şeyi kolayca elde ediyorduk
Soğuk kış geceleri
Onun anlattığı sıcak öykülerle
Tükenip gidiyor
Ve mutlu bir biçimde
Yaşantımız da sürüyordu
Ama ne var ki
Yararlı olabilme düşüncesi
Şimdi ikimizi de sarmış

Yiyip bitiriyordu
Gündüzleri birlikte
Damlarda yollarda dolaşıyor
Bu soruna çare arıyorduk
Belki kolay olmayacaktı
Ama ben umutluydum
Onun bu sonsuz bilgeliğiyle
Sorunumuzun çözüleceğine
İnanıyordum
Nitekim bir gün
Gülerek geldi yanıma
Biliyor musun Tekir dedi
Yapacağımız şeyi buldum
Ne olduğunu bile sormadan
Kucakladım onu

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Telephos Efsanesi” adlı eserinde bir gün Herakles, Tegeia Kralı Aleos’a konuk olur. Kralın güzel kızı Augne’yi kendisine âşık eder ve bir çocukları olur. Bu Augne için bağışlanamaz bir suçtur. Augne cezasına çarptırılacakken Kral Mysia Augne’yi evlat edinerek onu öz kızı gibi sever. Yazar, burada sevgi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.43):

.....
“Efsane şöyledir: Bir gün Herakles, Tegeia Kralı Aleos’ a konuk gider. Kralın güzel kızı Augne’yi kendine âşık eder ve bir çocukları olur. Bu Augne için bağışlanamaz bir suçtur. Çünkü kralın güzel kızı, Athena Tapınağı’nın rahibelerinden birisidir ve sonsuza kadar evlenmemesi gerekmektedir. Bu yüzden Augne, çocuğu Telephos’u doğurduktan sonra götürüp bir çınar ağacının kovuğuna bırakır. İşlediği suç duyulduğu için, rahipler Augne’yi yakalarlar ve diri diri tabutun içine koyup tabutun kapağını çivilerle çaktıktan

sonra denize atarlar. Tabut dalgalarla Pergamon kıyılarına kadar gelir ve Kral Mysia'nın adamları tarafından kurtarılır. Kral Mysia, Augne'yi evlat edinir ve onu kendi öz kızı kadar sever.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura annesini ve babasını kaybeden bir çocuktur. Bazı günler babasının ona armağan ettiği flütü çalarak vakit geçirmektedir. Aynı zamanda Tanrı Tia'ya da içine doğruluk ve sevgi tohumları serpmesi için dua etmektedir. Yazar iyi insan olabilmenin özelliklerinden biri olarak sevgi evrensel değerinin gerekliliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.6):

“İçime,
Doğruluk ve sevgi
Tohumlarından başka
Bir şey serpme ki,

Kızıl güneşin batışı gibi,
Bir gün yaşam son bulduğunda
Sana tertemiz ulaşabileyim.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura annesini ve babasını küçük yaşta kaybeden yalnız bir çocuktur. Fakat sevdiği nadir dostları vardır. Bu kişiler annesinin arkadaşı Zis Teyze'si ve onun kızı Tmia'dır. Yazar Zis Teyze ve Tmia'yı tanıtırken Ura'nın onları ne kadar sevdiğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12-13):

Zis Teyze, Ura'nın annesinin
arkadaşıydı.

Ve babasının ölümünden sonra da
Onları arayan,
dağ evine gelen tek aile dostları....

Bu nedenle Ura, Zis Teyze'yi çok sever,
Tmia'yı ve onu görmeden eve
dönmezdi
Annesinin ölümünden sonra
Ona daha bir bağlanmış,
Onu kırmamaya özen gösterirdi.

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Aso Amca Tmia'nın babasıdır. Yazar, Aso Amca'nın köydeki bütün çocukları çok sevdiğini söylemesiyle sevgi evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

.....
Aso Amca
Günlerinin çoğunu denizde geçirdiği
için
Biraz sinirli bir adamdı.

Ama o kadar iyi yürekliydi ki,
Tmia ve Ura'yı sevdiği kadar
Klito'nun bütün çocuklarını sever,
Bir dediklerini iki etmezdi.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Aso Amca bir gün balık tutmak için balıkçılarla denize açılır. Fakat denizde fırtına çıkar ve bir daha geri dönemez. Bu olaydan sonra Zis Teyze çok sarsılır. Tek oğlu gibi gördüğü Ura kalmıştır kızıyla

birlikte. Yazar, Zis Teyze'nin Ura'ya duyduğu sevgiyi okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.20):

Bu acı çok sarsmıştı Zis Teyze'yi,
Aşırı sinirli olmuştu.
Ura biraz geç gelse
Hemen damlara çıkıyor,
Eline alıp siper yapıp yolunu gözlüyor,
O gelmeden damdan inmiyordu.
Her gelişinde,
"Oğlum" derdi,
"Oğlum, sen de gelip bizimle burada
kalsan?"

Ura her zaman,
"Günü gelince Zis Teyze" deyince çok
kızar,
"Tek erkeğimiz sen kaldın yavrum.
Sana da bir şey olursa ölürüm ben!"
deyip
Ağlamaya başladılar.

Yazarın "Alucura Çayevi" adlı eserinde Yaşar babasının yerine çayevinde çalışır. Yaşar, yürüye yürüye fabrikaya giderken bekçi amcasıyla selamlaşır. Bekçi amca Yaşar'ın saçlarını okşar ve Yaşar'a sevgi gösterisinde bulunur. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.21):

.....

"Bekçi okşadı saçlarımı.
Yaşar, iyi günler dileyerek girdi fabrikaya."

Yazarın "Alucura Çayevi" adlı eserinde Yaşar bütün gün çayevinde çalışır ve çok yorulur. O gün ikindi üzeri babası gelir. Hastadır yine. İşi Yaşar'dan teslim alır ve Yaşar'ın cebine on lira koyar. Yaşar ise babasına onun rahatsız olduğunu, onun yerine çalışabileceğini söyler ve babasının eve gitmesini ister. Babası ise iyi olduğunu söylerken oğluna sevgi gösterisinde bulunur. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

Adam,
"İyiyim vallahi oğul...
Hasta olsam söylerim.
Sen benim canımsın.
Senden de saklayacak değilim ya...
Hem beni seversen, git top oyna.
Sinemaya git!" dedi.

Yaşar,
"Pazartesi beraber
Gideriz, istersen?" deyince,
"Tabi isterim oğul...
Ama paralar
Senden olursa!" dedi adam.

Yazarın "Alucura Çayevi" adlı eserinde Yaşar babasının yerine onun çayevinde çalışarak ona yardım eder. Sonra babasından aldığı parayla arkadaşlarına pastacıda gazoz ısmarlar. Yaşar'ın bu davranışı onun arkadaşlarını sevdiğini göstermektedir. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.30):

“Sonra yürüdü onlarla birlikte.
Köşedeki pastacıdan
Meyveli gazoz ısmarladı arkadaşlarına”
.....

Yazarın “Müzik Çalan Çocuklar” adlı eserinde Sali bir Çingene ailesinin çocuğudur. Sali’nin tek arkadaşı kemanıdır. Sali bir gün kahvede keman çalarken Gani adlı bir çocukla tanışır. Bu çocuk da klarnet çalmaktadır. Tanıştıklarında bu iki çocuk sevgi dolu gözlerle birbirlerine bakarlar. Yazar, sevgi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.48):

Birlikte Söylenen Türkü

“O anda İki çocuk Arkadaş oldular	Sevgi dolu gözlerle Birbirlerine Baktılar	Ne güzel Bir türküyü Birlikte çalabilmek”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde müzik yaparak para kazanan, yaşamını sürdürmek için keman çalan Sali ve arkadaşı Gani’nin birbirine tutunarak verdikleri hayat mücadelesinin öyküsü şiirsel bir dille anlatılmıştır. Gani ve Sali birlikte enstrüman çalarak para kazanırken gün gelir ayrılmak zorunda kalırlar. Yazar burada arkadaşlık sevgisini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.84):

Bir Arkadaşı Yitirmek

“Önemli mi Nerede Nasıl yitirdiğiniz Bir arkadaşı Bir daha göremeyeceksiniz yüzünü Çalamayacaksınız kapısını Söylemeyecekseniz Kahve kahve Sokak sokak	Yoksulluğun türküsünü Bir daha Birlikte Gülüp ağlayamayacaksınız Önemli mi Nerede Nasıl yitirdiğiniz Bir arkadaşı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ile Gani ayrılık aşamasındadır. Gani arkadaşlık sevgisini yazdığı bir türkü ile paylaşır. Yazar, sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.87):

Gani’nin, Sali’nin Arkasından Yaktığı Türkü

“Yüreğime gömülse de hüznün Çiçekler yollayacağım sana Sali Bir dağlı kızının Yastığına işlediği yerden	El yapması çiçekler Bıçkılanmış yanıma Tütün ve türkü basacağım Uykularım bölündüğünde

Ayrılık geçmez
Ayrılık suskun
Ayrılık kahredici olsa da
Dönüşü umutla bekleyeceğim
Ve her gün

Sabah olmadan bir kahvede
Heyecanla
İlk gelen çocuğa
Resmini gösterip
Senden söz edeceğim

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ile Gani ayrıldıktan sonra Gani onu çok özlediği için ağlar ve ona özlem duyar. Gani’nin ruh hali anlatılırken Sali’yle aralarındaki sevgi bağı da dolaylı olarak aktarılır (s.88):

Yalnız Çalarken Gani

.....
“Anımsatıyordu eski günleri
Bu keman sesi

Ağlıyordu Gani
Çalan ses olsaydın
Keşke Sali”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Gani ile Sali birbirlerine kavuşurlar ve kavuştukları gün onlar için en güzel gün olur. Karşılıklı keman ve klarnet çalarlar. Hem ağlarlar, hem gülerler. Aralarındaki sevgi, “Sevgi” adlı şiirle sunulur (s. 92):

Sevgi

Kucaklaşmaktır
Kimi zaman
Görür görmez
Bir dostu

Kimi zaman da
Unutmamaktır
Bir yaşam boyu

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde yazar kahramanları tanıtırken aile sevgisi de dolaylı olarak aktarılır (s.2):

“Masalımızın kahramanları
Salyangoz-ana ile

Onun sevimli iki yavrusu
Gümüş ve Üşengeç’tir.

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve Üşengeç’in annesi onları korumak için onlara öğütler verir. Anne ve evlatları arasında geçen diyalogda sevgi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.35):

“Gelin yavrularım!” dedi
“Birlikte çıkalım dolaşmaya,
Hem size öğütlerim var
Hem de anlatacağım:

Salyangozlar
Gündüzden çok geceyi
Güneşten çok yağmuru
Neden seviyorlar?”

4.2.17.1. Kardeş Sevgisi

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş zorlukları aşarak annelerine kavuşurlar. Annesi Gümüş’ün kavkını kaybettiğini anlar. Onu bağrına basar. Annesi ona üzülmemesini fakat artık yürürken ardında iz bırakacağını söyler. İşte bu sebeple çocuklar artık ona sümüklüböcek derler. Anneleri, kış bitiminde mutfak penceresinin önünde Gümüş’ü bekliyor olacaklarını ve tekrar kavuşacaklarını söyler. Mevsim değişir fakat Üşengeç bir türlü gelmez. Burada kardeş sevgisi okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.100):

“O gece
Ne annem ne de ben
Bir an olsun
Kırpmadık gözlerimizi
Ve sanki
Dipsiz, karanlık kuyudan
Su çeker gibi
Bütün bir gece boyu

İple çektik durduk sabahı.
Güneşin ilk ışıklarıyla
Tekrar düştük yola
Ve tabii
Her zamanki gibi yine
Güneşten önce ulaştık
Kardeşimle buluşacağımız yere.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş kardeşi Üşengeç’in yolunu gözlemeye devam eder. Üşengeç ise hala ailesinin yanına dönmez. Onu beklerken Gümüş’ün söyledikleriyle kardeş evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.105):

“Oturduk pencerenin karşısına
Beklemeye başladık yine,
Bugün gelecek umuduyla...
Bir saat mi geçti
İki saat mi
Beş saat mi?... ”

Bilmiyorum ama
Güneş dağların arkasına giderken,
Gelmemişti yine üşengeç
Ve biz ikinci kez
İstemesek de
Onsuz dönüyorduk evimize.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş kardeşi Üşengeç’in yolunu gözlemeye devam eder. Üşengeç ise hala ailesinin yanına dönmez. Uzun bir bekleyişten sonra artık annenin ümidi biter. Gümüş’ün Üşengeç’e olan sevgisi dolaylı olarak aktarılır (s.105-106-107):

“Yolda bir ara
Tutamadım artık kendimi
Ve ağlamaya başladım.
Annem sarılmış bana
Ağlamaklı bir sesle,
“Gerçeği kabullenmek

Bazen zordur yavrum
Ama artık öğrenmen gerekir ki
Kesinlikle ÖLDÜ O..!
Her şeyini yitirmiş
Yaşama sevinci kalmamış
Bir varlık gibiydim.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile annesi Üşengeç’in yolunu beklerler. Her ikisinin de ümidi bitmiştir. Üşengeç’in öldüğünü zannederlerken Üşengeç birden şaşılacak bir şekilde çıkıp gelir. Gümüş’ün sevinç çılgınlıklarıyla kardeşini ne kadar çok sevdiği dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.108):

“Birden üzerine oturduğum
Yaprak sallanmasın mı?..
Şaşırdım!..
Ne yalan söyleyeyim
Biraz da korktum.
Fırladım hemen yerimden
Ve koşarak annemin yanına gittim.

Yapraklar yavaş yavaş kalkıyordu.
Aman Tanrım!..
Ne oluyor, dememe kalmadan
Yaprakların altından
Bizimki çıkmaz mı?..
Aklımı oynatıyorum sandım.
Onun çılgılığıyla topladım kendimi!”

4.2.17.2. Sanat Sevgisi

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Küçük Sazım” adlı şiirinde sanatsal enstrümandan söz ederekten sanat evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.29):

Küçük Sazım

“Başında ala püskül
Altı kulak altı dil
Boynu ince boğumlu
Karnı düzdür
Sırtı kambur

Dokundukça kiraz dalı
Ta içinden bağırır
Kah inceden kah bamdan
Tahta köprü üstünde
Yanık türküler çığırır.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Resim/Ben/Sarman” adlı şiirinde yazar sanattan bahsederekten sanat evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.43):

Resim/Ben/Sarman

Resim

“Çizgilerden oluşuyor
Siyah-beyaz ve renkli

İstersek mavi bir dünya
Sarı bir deniz yapabiliriz”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Bebek ile Cura” adlı şiirinde sazın anlatılmasıyla güzel sanatlara olan sevgi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.55):

Bebek ile Cura

.....
 Bir cura büyür
 Önce saz
 Sonra bağlama
 Daha sonra divan sazı olur
 Çocuklar saz çalar

Babalar bağlama
 Dedeler divan sazı
 Büyüyünce
 Ben de divan-sazı çalacağım
 Ve herkes duysun diye
 Bam teline vuracağım

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Ağız Armonikası”adlı şiirinde yazar ağız armonikasıdan söz ederken sanatsal bir değer yaratmakta ve bu evrensel değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.59):

Ağız Armonikası

“En güzel
 En minik
 Müzik aleti
 Ağız armonikası
 Küçük bir çocuk bile
 Nefesiyle çalabilir

Cebinde taşıyıp
 Dilediği yere,
 Götürebilir onu
 Hem çalmasını da
 Bilmesi gerekmez çocukların
 Yalnızca üflemeleri
 Yeterli”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Kedileştirmem” adlı şiirinde kedisinin sanattan anladığını ifade eder. Yazar, sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11):

Kedileştirmem

“Kağıda bir et resmi çiziyorum
 Kedime gösteriyorum,
 Miyavlıyor...

Demek ki kedim de
 Resimden anlıyor.”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Kedi Süiti” adlı şiirinde piyanodan söz ederken sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.19):

Kedi Süiti/ A minör-op.15

-Sessiz bir gece için suit-
 Kapağı açık kalmış
 Bir piyanonun
 Tuşları üzerinde,

Gece yürüyüşüne çıkan
 “Aç bir kedinin”
 Çıkardığı seslerdir
 Kedi süiti.

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Marsyas-Apollon Müzik Yarışmasında” adlı öyküde Marsyas’ın müziğin babası olarak bilindiği söylenmekte ve sanat sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 31):

Çok eskiden Isparta dolaylarında, toprakları Phrygia(Frigya) devleti sınırları içinde kalan Selene adlı bir kent vardı. Efsanemizin kahramanı ve Anadolu'nun ünlü müzikçisi olan Marsyas işte bu kentte doğmuştur. Marsyas, Phrygia müziğin babası sayılan, tanrılara ilahiler ve şarkılar bestelemiş ünlü müzisyen İgyanis'in oğluydu.

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserinde Tantalos'un oğlu Pelops ile kızı Niobe ülkelerinden uzaklaşırlar. Sonra kral yarışmada bu genç birinci olduğu için onu kızıyla evlendirir. Niobe'nun eşinin ise güzel sanatlara özellikle de müziğe çok ilgi duyan birisi olduğu anlatılır. Yazar, sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.38-39):

.....
 “Babalarının tanrılar tarafından cezalandırılmasından sonra, Tantalos'un oğlu Pelops ile kızı Niobe ülkelerinden uzaklaşırlar. Pelops, Mora Yarımadası'na gitti. Bir at arabası yarışmasına katıldı. Kral bu yarışmanın birincisine, hem kızını hem de tahtını veriyordu. Pelops bu yarışmayı kazandı ve kralın kızı Hippodameia ile evlendi. Niobe ise Yunanistan'a giderek Amphion ile evlendi. Amphion güzel sanatlarla, özellikle müzikle ilgilenen ve çok güzel lir çalan bir gençti.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde bir doğa olayının, yani yanardağın patlama ihtimali vardır. Bunun üzerine Kira Amca sal yapmaya başlar. Bu sal ile Ura, Tmia, Zis Teyze ve Kira Amca oradan ayrılmayı düşünürler. Sal yapılırken Ura, sevdiği kıza şarkı söyler ve flüt çalar. Yazar, sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.38):

.....
 “O gece geç saatlere kadar
 Ura flüt çaldı, Tmia'da şarkı söyledi.

Kira Amca'yla Zis Teyze de
 Dua ettiler.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ateşin başında oturup kemanını çalar. Bu arada kuşlar da ona eşlik ederler. Yazar, sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.32):

Ateşin Çevresinde

Babasının yaktığı
 Ateşin başına oturdu Sali
 Kemanını çalmaya başladı
 Çevresindeki ağaçlara
 Tüneyen kuşlar
 Susmuş

Onu dinliyorlardı
 Yalnızca bir bülbül
 Uymuyordu kurala
 Bir solist gibi ara sıra
 Eşlik ediyordu kemana

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali’nin en büyük dostu kemanıdır. Yazar sanatsal bir enstrümanın varlığıyla, hatta insana özgü bir değer olan dostluğu kemanla özdeşleştirerek sanata olan sevgi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.40):

Yardıma Kemanı Koştı

Yıllardır
Kemanıydı
Onun yalnız tek dostu

Her şeyini anlatıp
Paylaşıp
Konuştuğu

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali’nin kemanı onun için çok kıymetlidir. Sokakta, kahvede keman çalarak para kazanmaya çalışmaktadır. Yazar sanat sevgisini “Tek Çıkar Yol” adlı şiiriyle bu evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.43):

Tek Çıkar Yol

“Çaresiz
Aç kalamaz insan
Ayıp değil ya
Bu da bir iş
Sokakta kahvede
Çalmak keman

Çok zor oldu
İlk günler
Kahvede keman çalması
Sonraları arar oldu
Müşteriler
Sali’nin keman çalmasını”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlar. Çünkü La Fonten her bir hayvana lakap takmıştır. Bütün hayvanlar tek tek söz alarak kendilerini savunurlar. Kendini savunma sırası ağustosböceğine gelmiştir. Ağustosböceği kendini savunurken şarkı söylemeyi çok sevdiğini belirtir. Yazar, sanat sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.47):

“Bunun üzerine
Arka sırada oturan ayılar
Ağustos kızdırmak için
“Orman Ne Güzel, Ne güzel” adlı
şarkıyı
Elleriyle tempo tutarak
Söylemeye başladılar.

Ama karıncaların
Üzerlerine doğru yürümesiyle,
Eşekler de, ayılar da
Seslerini kestiler.
Ağustosböceği,
“Şarkı söylemeyi çok sevdiğim
Doğrudur dostlarım.”

4.2.17.3. Anne – Baba Sevgisi

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Nedir Bu Güzel Şey” adlı şiirinde uykuyu anne sevgisi ile özdeşleştirerek anne sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.33):

Nedir Bu Güzel Şey

Bir anne kucağı kadar sıcak
Bir bulut gibi hafif ve yumuşak
En iyi yiyecekler kadar doyurucu

Gelincikler arasında gezer gibi
Nedir bu güzel şey bildiniz mi?
Uyku...

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Büyüklerle Televizyon İzlemek” adlı şiirinde aile sevgisi evrensel değerini ve aile birliğinin güzelliğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.35):

Büyüklerle Televizyon İzlemek

“Televizyon izlerken
Babam haberlerde
Annem yerli sinemada
Dayım da polisiye dizilerde
Evde herkesin susmasını isterler
Dedemle ben de
Balarısı Tombik’i izlerken

İsteriz bunu
Siz hangisinde istersiniz
Bilmiyorum ama
Her evin büyüğü bir başka
Hangi dizide konuşalım
Biz de şaşırdık valla...”

Yazar’ın “Sincap” adlı eserindeki “Ninem ve Televizyon” adlı şiirinde evde yaşayan bir büyüğün varlığı duyumsatılırken büyüklere karşı sevgi evrensel değeri de dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.36):

Ninem ve Televizyon

Benim ninem
Bir türlü geçemedi
Radyodan televizyona
Bir yandan
Gözleri örgüsünde

Durmadan örüyor
Bir yandan da
Kulak kesilmiş
Televizyon izliyor.
.....

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Zenciler” adlı şiirinde, yazar “anneciğim” sözleriyle büyüklere karşı sevgi dolu olmanın gerekliliğini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.38-39):

Zenciler

“Anneciğim
Zencilerin terleri
Siyah mı akar
Beyaz pamukları
Toplarken

Anneciğim
Bütün ağızlarıyla
Güldükleri için mi?
Beyazdır dişleri”
.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Bir Film Yorumlamak” adlı şiirinde sinemadan döndüklerinde filmi ninelerine de anlattıklarını söyler. Burada, büyüklere karşı sevgi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.44):

Bir Film Yorumlamak

“Dün akşam
Ailece sinemaya gittik

Ninem evde kaldı
Dönüşte filmi ona da anlattık”
.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Bir Çocuğun Dostu” adlı şiirinde çocuğun en yakın dostunun dedesi olduğunu söylemesiyle sevgi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.48):

Bir Çocuğun Dostu

Annem dedeme
“Çocuk gibi oldun baba” diyor.
Bu yargıya
Ben de katılıyorum

Çünkü evde
En çok ben
Dedemle anlaşıyorum

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Sayrılık” adlı şiirinde aile bağı yani bireyler arasındaki sevgi o kadar kuvvetlidir ki; çocuk hasta olunca bütün aile üzüldür. Yazar anne ve babanın çocuklarını çok sevdiğini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.53):

Sayrılık

.....
“Ağlar analar
Ağlar babalar
Küçük bir çocuk

Hasta olunca
Sanki yaranılır umutlar
Gökten kayar yıldızlar.”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Sayta- Sapan” veya “Lastikli Çatal” adlı şiirinde anneye duyulan sevgi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.18):

Sayta-Sapan veya Lastikli Çatal

Bilmelisiniz
Saytadan çıkan taşlar
Her zaman camları
Kiremitleri kırmaz

Bazen de bir serçeyi
Düşürür yuvasından
Ayırır
Çok sevdiği annesinden

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Yavru Kangurunun Söylediği” adlı şiirinde aile evrensel sevgisi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.57):

Yavru Kangurunun Söylediği

“Hey çocuk
Benim annemin
Bir de cebi var önünde
İçinde beni taşıyor
Senin babanın
Ceketinde altı

Yeleğinde dört
Pantolonunda beş
Toplam on beş
Cebi var da”
.....

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “İş Dönüşü” adlı şiirinde aile bireylerinden söz ederken aile sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.64):

İş Dönüşü

“Her baba evinde gelişini
Bir biçimde duyurur

Kimi öksürür
Kimi ılık çalar
Kimisi de camı taşlar”
.....

Yazar “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki aynı isimli öyküsünde karakterleri anlatırken onların birbirlerini ne kadar sevdiklerini söyler. Yazar aile sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.73):

“Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesi yaşıyordu. Bu ailenin Ayşe ve Mehmet adında iki de çocukları vardı. Bu iki kardeş birbirlerini o kadar çok severlerdi ki, biri kız öteki erkek olmasına karşın, beraber gezerler, beraber oynarlar, hiç ayrılmazlardı.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığırcıkla Korkuluğun artık ayrılma zamanı gelir. Bu süreçte sığırcığın anneye olan sevgisi ve ona karşı duyduğu özlemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.30-31):

.....
“Her gün seni görmeye gelirim” dedi sığırcık.
“Gerçekten gelir misin? dedi korkuluk.
“Elbette gelirim” dedi sığırcık da.”

“O gün ve daha sonraki günler, sıgırcık korkuluğun omzuna oturur. Gökyüzüne bakarak annesinin yolunu gözleyip durur. Heyecandan kalbi duracak gibidir. Geceleri bile başını çıkarıp, ikide bir gökyüzüne baktığı olur.”

Yazarın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar eve döndüğünde doktor gelir ve babasına iğne yapar. Annesi Yaşar’a hastanın başında ağlamamasını söyler. Komşular iyi şifalar dileyerek evlerine gider. Yaşar babasını çok sevdiği için o gece sabaha kadar gözüne uyku girmez. Burada Yaşar’ın babasına olan aile sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.43):

“Sabaha kadar
Kendine gelememi babası.
Bir ara yanağından öptü Yaşar.
Çok yorgundu.

Ama uykusu yoktu.
Sanki kesip atmıştı
Gözkapaklarını bir sevgiye,
Bir öfkeye, bir bekleyişe...”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ve Çingene bir ailenin hayat öyküsü ile hayatla mücadeleleri şiirsel bir anlatım biçimiyle sunulmaktadır. Sali bütün çiçeklerin anneler için toplandığını söyler. Yazar “Çiçekler ve Anneler” adlı şiirinde anne sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.24):

Çiçekler ve Anneler

“Bütün çiçekler
Anneler için toplanır
Anne ile çiçek
En kutsal iki şeydir

Bağırda saklanır
Ve verdi Sali
Annesine çiçekleri”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş’ün annelerine olan sevgileri dikkat çekmektedir. Yazar, annelerinin yaptığı davranışları anlatırken anne sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.7):

Ve annem
Bir türkü söylüyordu onlara
“Silkinin be güzel çiçeklerim
Silkinin!
Silkinin de düşün üzerinizden
Kırağılar!

Görüyorsunuz güneş doğmamış
Çocuklar uyuyor
Gereği var mı
Gece yarıları
İpıslak üşümenizin?”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş’ün annelerine olan sevgileri dikkat çekmektedir. Yazar annelerinden söz ederekten anne sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır(s.11):

“Ve annem hep
 “Korkarım....
 Korkarım...” derdi.
 “Bu obur yaratık

Sonbahar gelmeden
 Ağacın tüm yapraklarını yiyecek!”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş, annelerinin onları bırakıp gitmesine üzülr. Annelerinin yokluğundan üzülmeleri onların annelerini ne kadar sevdiklerini göstermektedir. Yazar, anne sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.13):

“Her gün
 Giderdi annem
 Bırakıp bizi
 Yaprakların gölgesine.

Giderdi
 Ta uzaktaki
 Komşu evin
 Pazılar dolu
 Çitli bahçesine...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş’ün ve Üşengeç’in anneleri onlara hayata dair öğütler verir. Fakat onlar başta annelerini dinlemezler. Sonra ise annelerini dinlemedikleri için üzürlürler ve annelerine sevgi dolu sözler söylerler. Ural, anne sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s. 41):

.....
 Sonra sarılıp boynuna,

“Bağışla bizi anneciğim!” diye
 Yalvarmaya başladı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş yağmur ve çamurda ilerlerken yokuşun ortasına kadar gelirler. Üşengeç birden kayar ve aşağıya yuvarlanır. Kötü sözler savurarak yerden kalkar. Kavkından bıktığını söyler ve kavkını üzerinden çıkarıp atar. Gümüş, kardeşine kavkını alması için yalvarır. Fakat Üşengeç almaz. Sonra akşam olur ve hava iyice soğur, yağmur hala yağar. Üşengeç bir köşeye çekilir, hiçbir şey söylemeden durur ve tir tir titrer. Çok üşüdüğü her halinden bellidir. Gümüş kavkına yer açarak ona yardım etmek ister. Fakat birlikte aynı kavkıya giremezler. Üşengeç sonra uykuya dalar. Uykusunda geceleyin annesini sayıklar. Burada Üşengeç’in annesine olan sevgisi ve özlemi dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.65-66-67):

.....
 “Uykusunda geceleyin
 Hep annemi sayıkladı,

“Gel bizi kurtar anne!” diye
 Yalvardı, ağladı...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş zorlukları aştıktan sonra annelerine kavuşurlar. Annelerine kavuşma anı çok büyük bir

sevinçle anlatılır. Yazar, anne sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.72):

.....
 “Üşengeç sarılıp anneme,
 “Sözünü dinlemeden anneciğim,
 Attım kavgımı
 Bak hastalandım! diye
 Ağlamaya başladı.

Annem de onu bağrına basmış,
 Ağlamamak için
 Dudaklarını ısıırıyordu.
 Sonra gözlerinden inen
 İki damla yaşı
 Usulca sildi.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş, kardeşi Üşengeç’in yolunu gözlemeye devam eder. Üşengeç ise hala ailesinin yanına dönmemiştir. Uzun bir bekleyişten sonra artık her ikisinin de ümidi bitmiştir. Evladı Gümüş ile aralarındaki sevgi bağı dikkat çekmektedir. Yazar, anne sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.105-106):

“Oturduk pencerenin karşısına
 Beklemeye başladık yine,
 Bugün gelecek umuduyla...
 Bir saat mi geçti
 İki saat mi
 Beş saat mi?...
 Bilmiyorum ama
 Güneş dağların arkasına giderken,
 Gelmemiştii yine üşengeç
 Ve biz ikinci kez
 İstemesek de

Onsuz dönüyorduk evimize.
 Yolda bir ara
 Tutamadım artık kendimi
 Ve ağlamaya başladım.
 Annem sarılmış bana
 Ağlamaklı bir sesle,
 “Gerçeği kabullenmek
 Bazen zordur yavrum
 Ama artık öğrenmen gerekir ki
 Kesinlikle ÖLDÜ O..!”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile annesi, Üşengeç’in yolunu beklemektedirler. Her ikisinin de ümidi bitmiştir. Artık Üşengeç’in öldüğünü zannederlerken Üşengeç birden şaşılacak bir şekilde çıkıp gelir. Gümüş’ün sevinç çığlıkları onun kardeşini ne kadar çok sevdiğini göstermektedir. Yazar anne, Üşengeç ve Gümüş’ün davranışlarıyla birbirlerine olan sevgilerini dolaylı olarak aktarır. (s.112):

“Kucaklayıp annemle onu
 Yere yatırdık
 Ve sevincimizden
 “Seni yaramaz sümüklüböcek
 Kaç gündür nerelerdeydin?” diyerek
 Duyargalarını bura bura

Bir annem, bir ben
 Belki yüz kez
 Belki bin kez
 Doya doya öptük...”

4.2.17.4. Vatan Sevgisi

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Büyüklerin İlginç Soruları” adlı şiirinde, bir çocuğun en çok vatanını sevmesinin önemini yani vatan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40):

Büyüklerin İlginç Soruları

“Soruyorlar
En çok kimi seviyorsun
Anneni mi
Babanı mı?
“Ulusumu” diyorum

Şaşırp kalıyorlar.
Ne var bunda şaşıracak
Bir çocuk her şeyden çok
Ulusunu sevmez mi?”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Kızılderililer” adlı şiirinde vatanseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.26):

Kızılderililer

“Onlar vahşi değillerdi
Küçük çadırlarda yaşar
Halı dokuyup resim yapar
Boncuktan kolyeler takar
Dans ederlerdi

Siz inanmayın
General Kastır’ın sözlerine
Tom Braks’lara Teksas’lara
Tom Miks’lere
Uluslarını savundular onlar
Vahşi değillerdi”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Batı ve Yurdum” adlı şiirinde vatanseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.42):

Batı ve Yurdum

“Batıyı öven
Yurdumu yeren sözler
Duyduğum zaman
Dayımın anlattığı
Paris’teki

Tuvaletsiz Sarayı ile
Güllerimizi
Satın alan
Parfüm fabrikaları
Geliyor aklıma

4.2.17.5. Hayvan Sevgisi

Küçük yaşlardan itibaren çocukları hayvan sevgisiyle tanıştırmak gerekir. Böylelikle ileriki hayatlarında hayvanlara karşı merhametli ve şefkatli yaklaşabilsinler. Hayvanları seven ve onlara duyarlı davranmayı öğrenen çocuk şüphesiz ki insanlara

karşı da hassas ve duyarlı olacaktır. Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Sincap” adlı şiiriyle hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.1):

Sincap

“Bahçemizde ceviz ağacı
Üzerinde sincaplar
Biz olsun diye beklerken

En güzel cevizleri
Yere düşmeden
Onlar toplar.”

Yazar aynı eserindeki “Tavşan” adlı şiirinde tavşanları neden çok sevdiğini anlatmaktadır. Ural, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.2):

Tavşan

“Tavşan
En sevdiğim canlı
Çünkü yumuşacık
Kulakları güzel
Gözleri görünmüyor
Vahşi değil kedi gibi
Tırnakları yok tırmalamıyor

Sonra o hayvan da değil
Bence hayvan:
“Kendisi gibi bir canlıyı yiyendir.”
Oysa tavşan
Havuç yiyor
Ben de havuç yiyorum
Ve canlılar içinde
En çok onu seviyorum.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Balıkçılık” adlı şiiriyle yine hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.3):

Balıkçılık

“Balıkçı!
Balıklar örümceklere çok
Ama çok kızıyorlar

Çünkü insanlar,
Ağ ile balık tutmasını
Onlarla öğrendi, diyorlar.”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “İhtiyar Nalbant” adlı şiirinde İhtiyar Nalbant’ın hayvanları en çok seven kişi olmasının gerekçelerini anlatmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.4):

İhtiyar Nalbant

Hayvanları
En çok seven sensin
İhtiyar Nalbant
Koca
Demir levhaları keserek

Ne güzel de
Ayakkabılar yapıyorsun
Bayram çocukları gibi
Onları sevindirdiğinde
Mutlu oluyor musun?

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Yaşamak Üzerine” adlı şiirinde en kısa ve en uzun yaşamı olan hayvanlardan söz etmektedir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12):

Yaşamak Üzerine

“En kısa yaşamlı canlı
Kelebek

En uzun yaşamlı ise
Kaplumbağa”

.....

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Kuşlar ve Uğraşlar” adlı şiirinde farklı tür kuşlarla ilgili bilgiler paylaşılmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.13):

Kuşlar ve Uğraşları

“Marangozdur ağaçkakan
Sıva ustası kırlangıç
Bin yıllık balıkçıdır karabatak
Gecelerin bekçisi baykuş.
Çöplüğü martı yapar
Peynircilik uzmanı karga
Acemi şarkıcıdır isketeler

Ne olurdu şahinler
Paralı asker olmasa!
Soylu bir kadındır tavuskuşu
Yoksul bir ekmekçi serçe
Turnalar dönüp gelse de
İnsanlar sevmeyi öğrense.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Kış Geceleri” adlı şiirinde Tekir adlı kedinin kış geceleri evdeki varlığından söz edilmektedir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.31):

Kış Geceleri

“Kış geceleri
Soba başında oturulur
Kestane pişirilir
Cin mısırı patlatılır

Nineler masal anlatır
Tekir sobanın yanında uyuklar
İşte bu yüzden uzundur
Kış geceleri çocuklar”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Mor Koyun” adlı şiirinde koyunlar konu edilerek hayvan sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.32):

Mor Koyun

“Geceleri uykum kaçınca
Annem öğütledi
Yüz tane ak koyun sayıyorum
Bir ak koyun
İki ak koyun
Üç ak koyun
Dört ak koyun.

Yüzüncü ak koyuna gelmeden de
Uyuyorum.
Bazı geceler
Aralarına bir mor koyun giriyor
Hep şaşırtıyor beni
Ne yapsam
Ne etsem
Uyuyamıyorum.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Bir Soru” adlı şiirinde yazar pek çok hayvan ve onların yavrularından söz ederek hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.34):

Bir Soru

“İnsanın yavrusu çocuk
Koyununki kuzu
Keçinin oğlak
Ceylanın ceren
Atın tay
Devenin daylak

Tilkinin neden tilki
Kurdun neden kurt
Yılanın neden yılan
Hiç düşündünüz mü
Çocuklar?”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Sarman” adlı şiirinde yazar kedisinden söz ederken hayvan duyarlılığını ve sevgisini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.43):

Sarman

“Kağıda bir et resmi yapıyorum
Sarman’a gösteriyorum miyavlıyor
Demek ki Sarman da resimden anlıyor”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Dedem ve Kuşlar” adlı şiirinde kuşların varlığını konu almakta ve hayvan sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.49):

Dedem ve Kuşlar

“Dedem
Kuşlar gibi
Özgür olmak istiyor.
Tutsak etmiş
Balkondaki kafese

Bembeyaz
Al ibikli
Altı çift güvercini
Besliyor.
Dedemi anlayamıyorum.”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Kuşların Evreni” adlı şiirinde kuşların evreninin güzelliği okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.55):

Kuşların Evreni

“Kuşlar
Pasaport kullanmazlar
Diledikleri ülkeye
Özgürce gidip

Dönebilirler.
İstenmez onlardan
Geçiş izinleri.
İşte bu yüzden güzeldir
Kuşların evreni.”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Serçe ile Kırlangıç” adlı şiirinde yazar serçe ve kırlangıcı karşılaştırarak anlatmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.6):

Serçe ile Kırlangıç

Benzemez kırlangıçlara
Küçük serçe
Yurdunu çok sever
Yazı da bizimle geçirir
Kışı da

Hele kar yağınca
Pencere önlerinde
Tir tir titrerken serçeler
Kırlangıçlar bir de
Yuvalarının kapısını
Sıvayıp giderler

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Atkuyruğu Saç” adlı şiirinde, annesi tarafından atkuyruğuyla örülen saç, bir gün bir at sahibi olursa ne yapacağını düşündürmektedir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.7):

Atkuyruğu Saç

“Her gün
Okula giderken
Annem saçımı
Atkuyruğu örüyor

Eğer bir gün
Bir atım olursa
Ben de onun kuyruğunu
Kız saç öreceğim”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Horozlar” adlı şiirinde horozların doğan güneşin habercisi olmaları anlatılmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.14):

Horozlar

“Doğan güneşin
Habercisidir horozlar
Ne var ki
İstedğiniz zaman
Kuramazsınız

Ayarsız duvar saatlerine
Benzerler
Kimi zaman geç
Kimi zaman da erkenden
Ötüverirler”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Alabalık” adlı şiirinde alabalığın güzelliği ve nerede olduğu ile ilgili kullanılan ifadelerle yazar hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.28):

Alabalık

“Sen ne güzelsin alabalık
Ama kimse bilmiyor
Irmakta mısın
Gölde misin

Söylesene
Tanrı aşkına
Nerdesin”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Televizyondaki Koku Reklamları ve Kokarca” adlı şiirinde kokarca hayvanından söz etmektedir. Ural, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.35):

Televizyondaki Koku Reklamları ve Kokarca

“Bilmiyor ki
Zavallı hayvancık
Bolu’nun

Tütün kolonyasını
Alsın da sürünsün”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Tavuskuşu” adlı şiirinde tavuskuşunu ve onun güzelliklerini anlatırken hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.45):

Tavuskuşu

“Tanrım nakkaş olmuştur
Tavuskusunu yaratırken
Kim bilir ne çok çalışmış
Ne çok da yorulmuştur

Kolay mı her tel kuyruğa
Binbir renk binbir desen
Acaba gözleri sürmeli tavuskuşuna
“Çıtkırıldım mı” desem”

Yazar “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Leylekler” adlı şiirinde leyleklerin baharın müjdecisi oldukları ifadesiyle ve kış gelince de göçmelerini anlatmasıyla hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.51):

Leylekler

Leylekler
Baharı muştular
Bacaları üzerine kurdukları
Yuvalarıyla
Ve onu bozmak isteyen
Yılanları
Yiyerek geçirirler zamanı

Kış gelince de göçerler
Taşıdıkları bebeklerle
Başka ülkelerin baharlarını
Yılanlardan kurtarmaya

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Kedi ve Korku” adlı şiirinde kedilerin uzak alanlara terk edilseler bile yıldızlar sayesinde evlerini tekrar bulabildiklerini anlatmasıyla hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.7):

Kedi ve Korku

“Uzaklara bırakılır
Bazen kediler.
Bir daha gelmesinler diye,
Sevilmedikleri yerlere.

Ama yıldızlar
Öteden beri
Dostudur kedilerin,
Elleriyle götürürler onları
Kovuldukları evlere.”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Mozaik Kedi” adlı şiirinde çocukların cennette de olsa kedisiz yaşayamayacaklarını ve kedilerin ölünce cennete gidecekleri

anlatılmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12):

Mozaik Kedi

Bilir kediler,
Ölünce, cennete gidecekler.
Çünkü çocuklar,
Cennette de olsalar,
Kedisiz yaşayamazlar.

İşte bu yüzden,
Bilir ki kediler...
Ölünce
Onlar da
Cennete gidecekler.

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Siyah-Beyaz Marsık” adlı şiirinde bir kedinin varlığı anlatılarak hayvanlara karşı duyarlılık oluşturulmaktadır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.22):

Siyah-Beyaz Marsık

.....
“Ne olursa olsun,
İşte o günden beri,

Hem karanlık bir gece
Hem de o geceden çıkan
Beyaz bir güvercinim ben”

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde küçük bir çocuk olan Yaşar bir gün dışarıda vakit geçirirken dört çocuk görür, yanlarına yaklaşır ve onları izlemeye başlar. Amacı onlarla tanışmak ve arkadaş olmaktır. Bu dört çocuğun yanlarında bir de köpek vardır. Köpeklerle birlikte derede oyun oynamalarının anlatılmasıyla hayvan sevgisi evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

.....
“Kısa bir süre yol boyunca yürüdüler. Daha sonra köprüyü geçip, derenin oradaki değirmenin önünde durdular. Ayaklarıyla yeri temizledikten sonra soyunmaya başladılar. İçlerinden ilk soyunan, küçük köpeği tuttuğu gibi dereye attı. Köpek yüzerek suyun öte yakasına geçti.”

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Gölcüğün Küçük Avcıları” adlı öyküsünde göç başlar ve gölcüğün üzeri, sürüler halinde inip kalkan renk renk, irili ufaklı kuşlarla dolar. Dört arkadaş Hikmetlerin evinin önünde sırtlarını duvara verir ve tatlı bir söyleşiye başlarlar. Yağmurdan sıırıslam olan bir av köpeği söyleyişlerini bozar. Öyküdeki çocukların yanında bir hayvanın da bulunmasıyla yazar hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.50):

.....

“Dört arkadaşı, Hikmetlerin evinin önünde sırtımızı duvara vermiş, tatlı bir söyleşi içinde yağmurun dinmesini bekliyorduk. Söyleşimizi, yağmurdan sırlıklam olmuş bir av köpeği bozdu. Yanımıza kadar geldi... Hepimizi tek tek kokladıktan sonra koşarak uzaklaştı.”

Bu öyküdeki köpek, Radyocu Tekin’in köpeğidir. Köpeğin orada ne aradığını düşünürken Radyocu Tekin, Şoför Nuri, Berber Halil Amca ve iki avcı daha gelir. Onların ava gittiklerini anlarlar. Hikmet ve Peker de ava gitmek isterler. Hikmet babasından habersizce evden av tüfeğini koltuğunu altına sararak getirir. Birlikte kuş avlamaya giderler. Diğer avcılardan uzak durmaya çalışarak bir alanda bir süre sessizce yağmurun dinmesini beklerler. Hikmet’in babası gelmeden eve dönmeleri gerekmektedir. Bu nedenle tedirginlikleri artar. Üç tane yeşilbaş ördeği görünce çok mutlu olurlar. Sevinç içinde birbirlerinin ellerini tutarak onları izlerler. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.57):

.....

“Yine beklemeye başladık, ama ilk coşkumuz kalmamıştı. Hem Hikmet’in babası eve dönmeden gitmemiz gerektiğini düşündükçe de tedirginliğimiz artıyordu. Birden Muammer “Yere yatın. Geliyorlar!” diye bağırdı. Bağırmasıyla attık kendimizi, gömüldük çimenlerin içine. Üç tane yeşilbaş ördek, süzülerek gölcüğe iniyordu. Sevinç içinde birbirimizin ellerini tuttuk onları izliyorduk.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Gölcüğün Küçük Avcıları” adlı öyküsünde dört arkadaş üç tane ördek görürler. Hikmet nişan alır ve ateşler. Ördekler uçup giderler. Patlamanın yarattığı yankıya gölcüğün üstü binlerce kuşla dolar. Avcılar karanlığı beklerken onların planlarını alt üst etmişlerdir. Bunun üzerine çocuklar oradan uzaklaşıp adamlardan kaçarlardı. Başka bir yere gittiklerinde ise bir kuş sürüsü görürler, bir kuşu vururlar ve onu alarak evin yolunu tutarlar. Onu pişirip yemeyi planlarlar. Eve gittiklerinde Hikmet’in babası henüz dönmemiştir. Tüfeği yerine koyarlar. Kuşçu Ali’nin yanına giderler. Kuşun nasıl pişirileceğini ondan öğrenmek istediklerini söylerler. Kuşu görünce Kuşçu Ali şaşırır. Onun etinin yenmeyeceğini, bilmeden günaha girdiklerini söyler. O kuşun “turna” olduğunu, onun etinin yenmediğini ve turnanın sevdanın simgesi olduğunu söyler. Burada hayvan sevgisi evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.65):

.....

“Çocuklar, bu kuşun adı “turna’dır. Hani türkülerimizde hep adı geçen turnanın eti yenmez. Tutsak edilmez. Avcılıkta vurmak günahıdır. Sevda simgesidirler çünkü” dedi. “Sevda simgesi” sözünü pek anlayamamıştık, ama “Günaha girmek istemiyorsanız, götürün gömün” sözü kafamıza çakılmıştı.”

Sonra çocuklar gözyaşları arasında turnayı bir yere gömerler. Bu yaşananlar hepsini çok üzer. Herkes kendisini suçlar ve vicdan azabı çeker. Hikmet tüfeği getirdiği için pişman olur. O akşam evlerine dönerler. Uzun bir süre avcılıktan hiç bahsetmezler. O yıl zorlu bir kış geçirirler. Baharda, ilk açan çiçeklerle birlikte kırlara oynamaya çıkarlar. Hikmet sazlığa gitmek ister. Karlar belki de turnalarının mezarını bozmuştur diye düşünür. Sevinçle yola koyulurlar. Yazar turnaların sevda simgesi olduğunu duyumsatırken hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.67):

.....
 “Bir süre konuşmadan yürüdük. Daha sonra Peker yine o konuya değindi. “Biliyor musunuz babama sordum. Çocuklar ‘sevda simgesi’ sevmeyi en iyi bilmek demekmiş” dedi. “Nasıl yani?” dedi Muammer. “Ne bileyim işte, böyle dedi babam” dedi. “Yani en iyi sevmesini onlar bilir demek istemiş” dedi. Ben de. “Neyi sevmesini?” dedim.
 “Birbirlerini sevmesini” dedi Hikmet. Hem yürüyor, hem konuşuyorduk. Turnamızı gömdüğümüz yere.”

Yazarın aynı eserinde çocuklar turnaların avcılarca vurulmamasının nedenini öğrenirler. Gözyaşları içinde vurdukları kuşun yanında yatan eşini de çukura gömerler. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.69-70):

.....
 “Yine bir şey anlayamamıştık. Sonra da devam etti. “Sevda simgesi turnalar” dedi. Bağışlayın bizi” dedi ve anlatmaya başladı, turnaların evrende birbirlerine en bağımlı kuşlar olduğunu, dışının erkeğinden hiç ayrılmadığını, eşi göçte ölen turnanın göçe devam etmediğini, karlı dağ başlarında yaşamayı yeğlediğini ve bir sıcak yaşam kuşu için de bunun bir tür kendi yaşamına son vermek olduğunu, bu nedenle de etinin yenmediğini, avcılarca vurulmadığını söyledi. Bilmeden yaptığımız yanlışlığın acısı yüreğimizi burkarken, gözyaşlarımız arasında ikisini de çukura gömdük ve üzerlerini kar çiçekleriyle örttük. O günden sonra sevgiyle ilintili ne varsa, hep bir turna duyarlılığıyla şekillendi içimizde. Ve her baharda bıkmadan usanmadan gittik düzelttik mezarlarını.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki aynı adlı öyküde Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesi yaşar. Bu ailenin babası çocuklarını gezmeye götürür. Kerpiç duvarlı bir evin önüne vardıklarında babaları atların koşumlarını çözer. Babacan yüzlü bir amca ile tanışır. Bu evin sahibi babacan yüzlü bir adamdır. Adam Mehmet ile Ayşe’yi öper. Onları küçük kırmızı bir evin önüne götürür. Küçük evin kapısını açar. Onları güvercinleriyle tanıştırır. Yazar, güvercinlerin bulunmasıyla hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.76-77):

.....

“Bir anda bütün güvercinler çıktılar yuvalarından, mavi gökgüvercinlerle doldu. Adam bir ısıklık çaldı. İçlerinden alacalı olan takla atmaya başladı. Sonra bir başkası.... Sonra bir başkası daha.... Hem dönüyorlar hem uçuyorlar. Tam yere düşüyorlar diye korkarlarken, birden havalanıyorlardı.”

Bütün güvercinler sanki sahibi ne derse onu yapıyorlardı. Adeta dans ediyorlar, gökyüzünde gösteri yapıyorlar, hatta bazen gözden kayboluyorlardı. Yazar güvercinlerin davranışlarını uzun uzun anlatarak hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.79):

“Ellerini birbirlerine vurdu. Kuşlar son bir kez daha uçtuktan sonra, yuvalarına döndüler. İki kardeş şaşkınlık içerisinde, bu babacan ev sahibini izliyorlardı. Adam küçük evin yanına yaklaştı. Güvercinler ondan hiç ürkmüyorlardı. Hele alacalı gelip bir de omzuna konmaz mı? Şaşkınlıkları bir kat daha arttı. Güvercinlerin bazıları söz dinlemeyip, küçük evin damında duruyordu hala. Adam yakalayıp tek tek onları içeriye tüneklerine soktu. Sonra da omzuna konan alacalıyı çocuklara sevindirdikten sonra yuvasına koydu. Kapadı küçük evin kapılarını.”

Çocuklar evlerine döndüklerinde gördüklerini annelerine anlatırlar. Anneleri onlara gidip güvercini almaları için sonunda izin verir. Yolda yaşlı bir kadınla tanışırlar. Çocuklar ne aradıklarını ve istediklerini yaşlı kadına anlatırlar. Güvercin yavrusu almak için geldiklerini duyunca çok sevinir. Yaşlı kadın onları güvercin kümelerine götürür ve hangisini almak istediklerini sorar. Yaşlı kadın güvercinleri çocuklara verirken onları sevgisiz bırakmamalarını tembihler. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarır (s.89):

.....

“Ayşe, “Nineciğim ben alacalı isterim” dedi. Mehmet de seçti kendisine bir tane ve sonra nineye bu küçük değil mi gibilerinden, “Nineciğim bunun tüyleri neden sarı?” diye sordu. Nine gülerek, “Yavrularım bunlar daha çok küçük. Yani cülükler. Hep böyle kalırlar sanmayın. Büyüdükleri zaman, alacalı, hotozlu, ibikli, paçalı olacaklar” dedi. Mehmet, “Peki ısıklıkla takla da atarlar mı?” diye sordu. “Tabi atarlar. Yeter ki siz onlara iyi bakıp kendinize alıştırsın. Sularını verin. Yemlerini unutmayın ve göğsünüzü açık tutun onlara, hiçbir zaman sevginiz eksilmesin üzerlerinden” dedi nine.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde korkuluk yalnızlığa alışkındır. Çünkü onun kimsesi yoktur. En sevdikleri ise tarlafaresi, kelebek, cırcırböceği ve tarlakuşudur. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

“Aslında yalnızlığa alışkındı. Yazın buğday başaklarını beslerken de kimse olmazdı yanında. O hep böyle tek başınaydı. Tarlafaresi, kelebek, cırcırböceği, tarlakuşu... Onun dostlarıydılar.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde korkuluk ile sığircığın arasında geçen konuşmada hayvan sevgisi evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.7):

“Evet gerçekten de sığircıktı bu. Hem de karda uçmaya çalışan yavru bir sığircık. “Boşuna uğraşma, bu fırtınadan uçamazsın!” diye bağırdı korkuluk. Ama sığircık onu duymadı bile. Bir iki kanat daha çırpıttıktan sonra aşağıda gördüğü korkuluğa doğru yöneldi.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı serinde sığircık ile korkuluğun arkadaşlığında Sığircık, korkuluğun kalbinde barınarak soğuktan korunmaktadır. Bu esnada bir karganın çıkagelmesiyle öyküye yeni bir hayvan daha dâhil olur. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.15- 16):

.....

“Bir sabah, bir karga sesiyle uyandı sığircık. Tam başını çıkarıp bakacaktı ki, korkuluğun uyarısıyla yeniden saklandı. Daha önce bir korkuluk görmediği için, korktu karga. Önce biraz geri çekildi.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığircık korkuluğun şapkasını yerden almaya çalışırken onun kafasına yerleştirdi. Sığircık gibi sevimli bir hayvanın, korkuluk için çaba sarf ederek onu korumaya çalışması örnek bir davranıştır. Yazar bu örnek davranışı güzel ve sevimli bir hayvanla birleştirerek sunar. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.24):

“Sığircık şapkanın altından çıkıp korkuluğun omzuna kondu. Gagasıyla şapkanın ucundan çekerek, şapkayı korkuluğun kafasına sıkıca oturttu. Sonra da şapkanın üzerine çıkıp iki kez zıpladı. “Şimdi oldu. Bir daha çıksın da görelim bakalım!” dedi.

“Sağ ol! Sen olmasan bu kış gününde ne yapardım ben?” dedi korkuluk.

“Asıl ben ne yapardım?” dedi sığircık da.

Korkuluk kaşlarını kızmış gibi çatarak;

“Seni çokbilmiş, konuşma da yuvana gir çabuk! Yoksa üşüteceksin! Hımmmm!” diye şakacıktan azarladı onu. Sığircık da söz dinleyen küçük bir çocuk gibi koşup yuvasına girdi.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura hayatındaki dostlarıyla yaşayıp yaşamını sürdürmeye çalışır. Zis Teyze’si Ura’yı çok sever. Ura, Zis Teyze’sinin kızı ile kırlarda vakit geçirerek doğanın güzelliğini yaşarlar. Doğanın güzelliğini yaşarken yanlarından küçük dostlarını yani Okire’yi hiç eksik etmezler.

Okire’yi yanlarından hiç ayırmamalarıyla yazar hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13):

.....

“Tmia’yla Ura birlikte kırlara giderler,
Kalkos Dağı’na, tepelere çıkarlar,
Küçük Okire’yi de yanlarından hiç ayırmazlardı.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, Aso Amca’sını kaybettikten sonra da kendini biraz olsun daha iyi hissetmek için doğada vakit geçirir. Doğada vakit geçirirken yanında en çok sevdiği dostu yani köpeği Okire vardır. Ura’nın doğada Okire’yi yanından ayırmamasıyla yazar hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.23):

.....
Okire de ardı sıra onu izledi.
Her şey o kadar güzel
Ve büyük görünüyordu ki yamaçtan,
Keçiler aşağıda,
Sanki bir tahta kabın içindeki

Yaban elmasının çekirdekleri
kadardılar.
Ura, “Hadi gidelim Okire,
Başka bir gün tam tepesine çıkmak için
Daha erken geliriz” dedi.

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, köpeği Okire ile büyük dağın eteğinden evlerine dönmektedir. Yanlarında otlaktan dönen keçilerde vardır. Birden yağmura yakalanırlar. Ura koşarak eve gelir. Keçiler ve Okire onu izler. Yağmur gece boyunca durmaz. O geceyi birbirlerine sokularak geçirirler. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.24):

“Köpek, söylediklerini anlamış gibi
Havlayarak keçileri bir an önce
Eve dönmeleri için koşturmaya başladı.
Tam eve yaklaşmışken,
Öyle bir yağmur boşandı ki, anlatılır
gibi değil...
Ura, bunca yıllık yaşamında
Ne böyle bir yağmur görmüş
Ne de yaşlılardan duymuştu.

Bir anda her taraf çamur deryasına
dönmüştü.
Dağlardan inen su önüne kattığı her şeyi
Düzlüğe doğru sürüklüyor,
Küçük şelaleden aşağıya atıyordu.
Ura koşarak eve girdi.
Keçiler ve Okire de onu izledi.”
.....

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura ertesi gün yoğun yağmurun ardından köye iner. Köy pek zarar görmemiştir. Ura sütleri dağıttıktan sonra, Kira

Amca'ya uğrar. Sonra bu yoğun yağmuru anlatır. Kira Amca ise geçmişte dedelerinin de böyle yoğun yağmurlardan söz ettiklerini ve ardından çıkan sıcak güneşle Büyükdağ'ın patladığını anlatır. Korkmasınlar diye bu sözleri Tmia'ya ve Zis Teyze'sine söylemez. Sonra kavurucu bir sıcak başlar. Vadiyi izlerken birden hayvanların içgüdüsel tepkileri ortaya çıkar. Yazar Okire'nin, kuşların ve bütün canlıların içgüdüsel tepkilerini anlatarak hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarır (s.29- 30):

“Ura ile Okire, şelalenin yanına oturup
Vadiyi gözlemeye başladılar.
Birden Okire'nin havlamasıyla,
İrkildi Ura.
Aşağıda, düzlükte suyun açtığı
çatlaklardan
Dumanlar çıkıyordu.
Daha sonra gitgide çoğaldı duman
Ve bütün odayı kapladı.
Geceleyin ada ürkütücü bir hal almış,
O güzel görünümünden eser
kalmamıştı.
Ama ormandaki kuşlar
O güzel türkülerini
Hiçbir şeye aldırmadan söylüyorlardı.
Bu biraz güç verdi Ura'ya,

Keçilerini ve Okire'yi yanın alıp girdi
evine.
Ertesi sabah uyandıklarında
Derin bir sessizlik duydu Ura.
Ne bir dal kıpırtısı
Ne rüzgâr ne de bir kuş sesi vardı
kulağında.
Bir an için her şeyin
Normale döndüğünü düşündü.
Ama Okire'nin gökyüzüne doğru
havlamasıyla
Kendine geldi.
Bütün canlılar terk etmişti Atlant
Dağları'nı.
Sona kalmış birkaç kuşu gösteriyordu
Okire.”

Yazarın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar'ın babası bir fabrikanın çay ocağını işletmektedir. Yaşar, babasının iş yerinde tüm gayretiyle çalışır ve babası hasta olduğu için ona yardım eder. İnsanlara çay dağıtarak babasının yokluğunu aratmaz. Yaşar erkenden saatin sesiyle uyanır. Dışarı çıktığında bir köpek sesi duyar. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.12):

.....
“Ve karanlıkta,
Bir kondunun önünden

Kendine havlayan köpeği
Umursamayarak,
İndi Hacıhüsrev'den anayola.”

Yazar “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Kimdi Bunlar” adlı şiirinde Çingene Ailesini tanıtırken köpekleri Kıvırcık'ı da tanıtmakta ve ailenin ona olan sevgisini ifade etmektedir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10):

Kimdi Bunlar

“Bunlar
Yazları kırlarda
Kışları kentlerde geçiren
Bir Çingene ailesi

Bir çocukları var
Bir de köpekleri
Köpeğin adı Kıvırcık
Çocuğun ki de Sali
.....”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yokuş” adlı şiirinde yokuşu çıkarken ata yardım edilmesi ifade edilir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s. 13):

Yokuş

“Yokuşu çıkarken atlar
Arabadan inilir
Bu bir kuraldır
Ata biraz yardım edilir
Sali’yle Kıvırcık da
Atladılar arabadan

Baba çingene de indi
Tutarak atın yularından
“Dehh!.. yavrum” dedi
Ve zorlana zorlana
Yokuşu çıkmaya başladı at
Ata biraz yardım edildi.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Çiçek Tarlaları” adlı şiirinde at ilerlerken, atın yanında çocuk ve hayvan da ilerlemesi anlatılır. Yazar, hayvan sevgi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.15):

Çiçek Tarlaları

“Araba gidiyordu
Yanısıra çocuk
Yanı sıra köpek
Yürüyordu
Çiçeklerden bir tarla
Uzanıp gidiyordu

Ormana
Ve bir çocukla bir köpek
Kayboluyordu
Boylarından yüksek
Çiçek tarlalarının
Arasında”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ve ailesi atlarıyla birlikte dağ yolunda ilerlerken orman yolundan da geçerler. Yazar doğada gezerken hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.21):

Orman Yolu

.....
“Sali’nin kollarında
Rengarenk çiçekler

Kıvırcık’ın ağzında da
Bir demet çayır gelini”
....

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Şali ve Çingene ailesine eşlik eden bir köpek vardır. Bu köpeğin adlı Kıvırcık’tır. Yazar öyküde sık sık Kıvırcık’ın

onlara eşlik ettiğini belirtir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.27):

Geride Kalmak

“Her köpek
Ya önünde yürür arabanın
Ya da yanında
Ama kıvrıcık

Daha küçük bir köpek
Bu kurala uyamıyor
Hep arkada kalıyor
Havlayıp duruyor”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali Çingene ailesi ile ormanda hayatlarına devam ederken göçebe bir hayat yaşamaktadırlar. Bu yaşantıda yazar sık sık hayvanların varlığından bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 31):

Gün Batımı

“Bütün kuşlar
Yuvalarına dönmüş
Cıvıltılarla anlatıyorlardı
Günü nasıl geçirdiklerini
Ormana
Ama kuşların

Birbirlerini dinleme saygınlığı yok
Ya hepsi birden konuşuyorlar
Ya da hepsi birden susuyor
Bu yüzden de
Kimin ne dediği
Bir türlü anlaşılmıyor”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ateşin başında oturup kemanını çalarken kuşların hatta bir bülbülün varlığından bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.32):

Ateşin Çevresinde

“Babasının yaktığı
Ateşin başına oturdu Sali
Kemanını çalmaya başladı
Çevresindeki ağaçlara
Tüneyen kuşlar
Susmuş

Onu dinliyorlardı
Yalnızca bir bülbül
Uymuyordu kurala
Bir solist gibi ara sıra
Eşlik ediyordu kemana”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali bir çingene ailesinin çocuğudur ve geçimini kahvelerde keman çalarak sağlamaktadır. Sali bir gün Gani ile tanışır. Onun klarneti ormandaki bülbülün sesine benzemektedir. Yazar klarnetin sesini bülbülün sesine benzetir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.44):

Tanışma

“Bir gün
Yine kahvede
Çalarken kemanını
Tatlı bir klarnet sesi
Yaladı kulağını

Ormandaki bülbüğü
Anımsattı klarnet
Zayıf güleç bir çocuk
Çalıyordu
Gülerek”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali, Gani ile tanıştıktan sonra birlikte kahvede keman ve klarnet çalarak hayatları sürdürmeye çalışırlar. Birbirleri ile tanıştıkları için çok mutludurlar. Geçmişlerini birbirlerine anlatırken kentin güvercinleri de havalanır. Yazar burada güvercinlerin varlığından bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.51):

Kent’in Güvercinleri

“Müziğin bitiminde
Öyle bir alkış
Koptu ki dinleyenlerden
Sanırdınız
Kent’in
Bütün güvercinleri

Havalandılar
Birden
Sarılıp sevgiyle
Kucakladılar birbirlerini
Oturup bir masaya
Anlattılar geçmişlerini”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserindeki kahramanlar tanıtılırken hayvanlardan oluşan bir aileden söz edilir ve hayvan sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.2):

“Masalımızın kahramanları
Salyangoz-ana ile

Onun sevimli iki yavrusu
Gümüş ve Üşengeç’tir.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş, Üşengeç ve bir de anneleri vardır. Yazar annelerini anlatırken kuşlardan da söz eder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

“Güneş doğarken çıktı annem
Çocuklar uykudaydı daha
Kuşlar uykudaydı
Yalnızca çiçekler uyanmışlar

Yapraklarıyla
Başlarındaki kırıgıları
Temizlemeye çalışıyorlardı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde hayvanlar sıklıkla anlatılırken tırtıldan da söz edilir ve hayvan sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılır (s.10):

“Şişman tırtıl komşumuzdu.
Bahçedeki dut ağacının

Üzerinde yaşırdı.”
.....

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş her gün annelerinin onları bırakıp gitmesine üzüldür. Annelerinin gittiği yer ise bir bahçıvanın evidir. Bu bahçıvanın bir de köpeği vardır. Burada bir hayvanın varlığından bahsedilir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13-16):

“Giderdi
Ta uzaktaki
Komşu evin
Pazılar dolu
Çitli bahçesine...”

Biz bilmezdik tabi,
O söylerdi...
İyi yürekli bir bahçıvan
Köpeği ile yaşarmış
Bu bahçede.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç’in anneleri bir bahçıvanın bahçesine gider. Yazar köpek ile aralarında yaşanan bir olayı ifade eder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.18):

“Bazen de
Bahçıvanın küçük köpeği
Sorun olurmuş annemin başına.
Onu görünce de annem
Çekilirmiş hemen
Kıvrımlı kavgısına.

Çok şaşarmış küçük köpek
Korkarak çevirmiş
Patisiyle kavgını
Altına üstüne bakar
Ama bir türlü bulamazmış
Yine de annemi...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç’in anneleri yine bahçıvanın bahçesine gittiği bir gün köpek ile aralarında yaşanan bir olay anlatılır. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

“Alamaz öfkesini
Düşermiş peşine.
Bahçeyi dört dönermiş
Küçük köpek
Annemi her gördüğünde.
Onlar gidince de

Annem
Çıkarmış kavgısından
Ve yavaş yavaş
Yemeye başlarmış artık
Pazı yapraklarını
Küçük köpeğe aldırmadan”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş annelerinin öğütlerini dinledikten sonra bahçeye gezintiye çıkarlar. Yazar bu sefer de bir horozun varlığından bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.49):

“Ertesi gün
İlk öten horozla
Çıktık evden.”

Yazar “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde bahçıvanın köpeğinden bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.50):

“Hiç görmemiştik
Bu bahçeyi.
Hep annem anlatırdı

Güzelliğini
Bahçıvanı
Köpeğini.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç saatlerce yürüdükten sonra yeşil vadiye ve bahçeye ulaşırlar. Burada yazar köpeğin varlığından sık sık bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.53):

“Sonunda
Büyük tepeyi de aştıktan sonra
Yeşil vadiye geldik.
Kırmızı kiremitli evi,
Küçük deresi
Ve çitleriyle,
Aşağıımızdaydı bahçe.
Bildik bir yere gelmenin
Rahatlığı içinde,
İçimizden bir an için

Atıp korkuyu,
O güzel pazıarla dolu bahçeyi
Seyre daldık.
Bir ara ben
Bir adamın, elinde çapayla
Yerleri çapaladığını,
Küçük bir köpeğin de
Onun çevresinde:
Koşup durduğunu gördüm.”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde Kırmızı Çocuk, Ferik Horoz, karatavuk, on iki yarka ve çaylağın başından geçen serüven dolu bir olay anlatılır. Kırmızı Çocuk’un çiftliğine bir çaylak dadanır. Çaylak bütün yarkaları gün gün, tek tek alıp kaçırmaktadır. Kırmızı Çocuk, problemi çözmek zorundadır. Burada yazar hayvanlar ve onların korunmasından bahseder. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

İki aylak

Çok kızmış Kırmızı Çocuk...
Tuttuğu gibi
Bacaklarından Ferik Horoz’u,
Doğruca soluğu
Babasının yanında almış:
“Olacak iş değil babacığım!
Sözüm ona kimsenin
Sorumlusu,

Bütün gün Karatavuk’la
Gezip duruyorlar.
Haberleri yok!
Böyle giderse
Avluda yarka kalmayacak.
Ve bir gün bu iki çaylak,
Çaylağa yem olacak.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlar. La Fonten’in her hayvana bir lakap takmasına bütün hayvanlar tepki gösterir ve bağırlar. Mahkemeyi başkan olarak aslan yönetir. Bu öyküde

hayvanlar kahramanlar olarak anlatılır. Yazar, hayvan sevgisini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.9):

“Aslan yargıçtı.
Sordu: “La Fonten,
Ne istiyorsun bizlerden?
Neden bizleri
İyiler kötüler,
Aptallar akıllılar,
Güzeller çirkinler,
Tembeller çalışkanlar, diye;

İkiye bölüp
Birbirimize düşürüyorsun?
Hem sen bu öyküleri
yazmadan önce
hiçbir insan bizim için
böyle düşünmez,
hiçbir hayvan da bu denli
birbirine düşman kesilmezdi.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde kendilerini savunmak için hayvanlar kürsüye sırayla çıkar. Sırada tavşan vardır. Tavşan konuşmalarında insanlara imalı göndermeler yapar. Tavşan, insanların onları seviyor gibi gösterip aslında onları sevmediklerini ifade eder. Yazar hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27):

“Dışarı atıldığı için
Sinirliydi tavşan.
Ama yine de gelip özür diledi,
La Fonten’den ve aslandan.
Salondakilere,
“Bana kızmayınız!” dedi.
“Hem etine, hem kürküne
Göz dikilmiş biriyim ben.

Yeteneklerimin korkaklığıma
Bağlanması da caba.
Aslında görünüşe göre
İnsanlarla dosttuk.
Havuçla beslerlerdi bizi
Sevdiklerini sandık...
Ne yapalım?
Tavşanız işte; bilemedik yanıldık.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken tüm hayvanlar kendilerini savunurlar, eserin sonunda La Fonten suçlu bulunur ve ona ceza verilir. Fakat bütün hayvanlar merhamet gösterirler ve La Fonten’e ceza verilmez. Öykünün sonunda köpeğin bir kediye öpmesi söylenir. Yazar, hayvan sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.73):

.....
“Bunu duyunca salondakiler
hoplayıp, zıplamaya
garip garip sesler çıkararak

birbirlerine sarılmaya başladılar.
İlk kez bir köpek öperken kediye,
Arılar da taşıdıkları çiçeklerle
Süslüyorlardı ayıyı.”

4.2.17.6. Doğa Sevgisi

Yazar “Sincap” adlı eserinde doğayı sevmenin, korumanın önemi vurgulanmaktadır. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

Üzgün Duman

“Bacalardan çıkan kara duman
Bilmez olur mu?
Dünyamızın neden kirlendiğini
Kuşların neden ölüp
Çiçeklerin neden sarardığını...
Elbette bilir!
Bilir de bu yüzden

Utanır, inemez yeryüzüne
Giremez insan içine
Çıktığı gibi bacalardan
Hemen
Yayılarak kaçıp giderler
Gökyüzünün derinliklerine”

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Yaşamak Üzerine” adlı şiiriyle doğaya karşı duyarlılık geliştirmektedir. Yazar, doğa sevgisini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12):

Yaşamak Üzerine

“En kısa yaşamlı canlı
Kelebek
En uzun yaşamlısı ise
Kaplumbağa

Kısa kısa yaşayıp
Baharı muştulamak
Doğayı renklendirmek
Ne güzel”
.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “İnce Boyun ile Boynu Dönmez” adlı şiirinde doğadan ve ayçiçeğinden bahsetmekte ve doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.14):

İnce Boyun ile Boynu Dönmez

“Ben İnce Boyun
Yani ayçiçeğim
En yakın arkadaşımıdır güneşin
Her sabah ışıklarıyla

Yıkarım yüzümü
Bir gün olsun
Kavga etmemişim”
.....

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Ağaçlar ve Çocuklar” adlı şiirinde ağaçlardan ve mevsimlerden bahsederken doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.16):

Ağaçlar ve Çocuklar

Kış gelince çocuklar
Paltolarımızı
Çizmelerimizi giyeriz
Yaz gelince de soyunuruz
Tüm bunlardan

Peki neden
Ağaçlar
Kış gelince soyunur da
Yaz gelince
Kış gelmiş gibi
Yapraklarla örtünüyorlar?

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Bilgiler” adlı şiirinde doğadaki nesneler hakkında verdiği bilgilerle doğa sevgisi evrensel değeri okura dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.19):

Bilgiler

Ay: Dede
Güneş: Baba
Toprak: Anadır

Ya insanlar
İnsanlar da
Onların
Biricik çocukları

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Yaz Gelince” adlı şiiriyle doğa sevgisi dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.16):

Yaz Gelince

“Yaz gelince
Ateş böcekleri
Işıklarını yakar
Cırcır böcekleri
Korolarını kurar

Dere de şırıl şırıl
Akarak katılır
Onların sevinçlerine
Yaz gelince”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Çiçekler ve Görevleri” adlı şiirinde farklı türdeki çiçekleri anlatılarak doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.50):

Çiçekler ve Görevleri

“Jerman nişan takısıdır
Gül ise sevgi sembolü
Çingene sepetinin
Süsüdür menekşe
Papatya kırların bekçisi
Baharın yakasına taktığı

Çiçektir gelincik
Çayırgüzellikleri
Beyaz pembe mor sümbül
Soylu bir çiçektir kara lale
Hasta ziyaretçisi karanfil”

Yazarın “Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki “Boş Arsa ve Çocuktur” adlı şiirinde yazar, boş bir arsaya yeni bir konut yapıldığında içinde bir çocuk bahçesinin daha yıkıldığını belirtir. Yazar doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s. 6):

Boş Arsa ve Çocuk

“Boş bir arsaya
Ne zaman yeni bir konut yapılırsa

Bir çocuk bahçesi daha
İçimde yıkılmış gibi oluyor”

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Kedi ve Yıldızlar” adlı şiirinde doğa ve yıldızlardan söz ederek doğa sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak okura aktarılmaktadır (s.15):

Kedi ve Yıldızlar

“Yıldızları sayarım,
Her gece.
Tek, tek!
Sonra kimse görmeden
Toplarım düşenleri.
Çocuklar uyanmadan da

Koyarım yerine.
İçlerinden yalnızca birini
Saklarım.
Kuyrukluğunu.
Çaktırmadan
Koymak için ceplerine.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki aynı adlı öyküde, Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesinde Ayşe ve Mehmet adında iki çocuk vardır. Bu iki kardeş birbirlerini o kadar çok severler ki her zaman beraber gezerler, beraber oynarlar ve hiç ayrılmazlardı. Bir gün babaları onları yanlarına alır ve türkü söyleyerek kasabanın yolunu tutarlar. Kerpiç duvarlı bir evin önüne vardıklarında babaları atların koşumlarını çözer. Evin kapısı açılınca çok güzel bir bahçe ile karşı karşıya kalırlar. Yazar çevrenin güzelliğinden bahsederekten doğa sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.74-75):

.....
“Onlar da bildikleri yerlerinde türküyü katılarak, eğlenceli bir yolculuktan sonra kasabaya geldiler. Kerpiç duvarlı, önünde iki akasya ağacı bulunan bir evin önünde durdular. Babaları atların koşumlarını çözdü, ağaca bağladı. Ve kahverengi, kapısı açılınca çingirak sesi gelen bir eve girdiler. Öyle güzel, öyle güzel bir bahçesi vardı ki evin, anlatamam size. Bir kere, bütün duvar dipleri sarmaşıkla kaplıydı. Duvarın bir adım ötesinde ortancalar, menekşeler, dikenleri kocaman güller, sarı, kırmızı, mavi, renk renk çiçekler... Ve çimenlerle kaplı bahçenin ortasında bir havuz, içinde de Karadere’nin balıklarından daha güzel balıklar... Çevresinde de zerdali, elma, nar ağaçları vardı. O yemyeşil çimlere Ayşe’nin nerdeyse yatası gelmişti. Babaları bir yere ayrılmamalarını, hiçbir yere dokunmamalarını öğütleyerek, koca bahçeyle onları yalnız bıraktı.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Selene ile Endymion” adlı öyküsünde Theokritos adlı bir ozan vardır. Bu ozan çocukluk ve gençlik dönemlerini Bodrum Yarımadası’nın karşısındaki bir adada, İstanköy’de geçirmiştir. Theokritos’un anlattığı efsane Beşparmak Dağı’nda geçer. Büyük Menderes kendi adıyla anılan ovanın içinden akarak ve ay biçiminde kıvrımlar çizerek denize dökülür. Endymion ile Ay Tanrıçası Selene’nin öyküsü burada geçer. Burada doğanın güzelliğinden bahsedilir. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.58):

“Parlak ayın çevresinde sayısız yıldız
Rüzgarsızken duru gökyüzü
Nasıl yanarsa ışıltı ışıltı.
Bütün doruklar, sivri kayalar ve çayırlar

Nasıl serilirse göz önüne,
Gökler yırtılıp da açılır,
Bütün yıldızlar görünür,
“Oh” der yüreği çobanın...”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura annesini ve babasını küçük yaşta kaybetmiş, yalnız bir çocuktur. Baba evinden süt satmak için yalnızca Klito köyüne iner, sadık köpeği Okire’yle doğanın güzelliğine ve keyfine varır. Yazar burada doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.4):

.....	Bütün dünyanın
“Ura,	Atlanta olduğunu düşünür,
Geceleri çimenlere uzanır	Ona sağlık ve güç vermesi için
Yıldızları izlerken,	Tanrısına dua ederdi.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura dostlarıyla yaşayıp hayatına devam etmeye çalışmaktadır. Zis Teyze’si Ura’yı çok seven birisidir. Ura Zis Teyze’sinin kızı ile kırlarda vakit geçirerek doğanın güzelliğini yaşamaktadır. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.13):

.....	Eve dönüş saatinde ayrılırlardı.
“Eskiden gelir,	Bu geliş gidişlerde
Günlerce dağ evinde kalırlar,	Tmia’yla Ura birlikte kırlara giderler,
Tmia’nın babasının	Kalkos Dağı’na, tepelere çıkarlardı.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, Aso Amca’sını kaybettikten sonra da biraz olsun daha iyi hissetmek için doğada vakit geçirir. Yazar doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.23):

.....	Okire de ardı sıra onu izledi.
“Bir gün keçiler otlahtayken,	Her şey o kadar güzel
Ura, büyük dağın eteğindeki	Ve büyük görünüyordu ki yamaçtan.”
Yaban çiçeklerinin olduğu yamaca	
tırmandı.	

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde bir Çingene ailesi vardır. Bu aile dışarıda yaşayarak hayatlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Yazar, öykünün başında doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.9):

Böyle Başladı Öykü

“Kar beyazdı bulutlar	Tek atlı bir araba
Gün ışığı sızıyordu	Ağır ağır
Aralarından	Yol alıyordu
Ve kırmızı-mavi-sarı	İki yanı çiçeklerle dolu
Renklerle süslü	Dağ yolundan”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde at tarlada ilerlerken, atın yanı sıra çocuk ve hayvan da ilerler. Yazar atın yürüyüşünden bahsederken çiçeklerden bir tarlada uzanıp gittiklerini de belirtmektedir. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.15):

Çiçek Tarlaları

“Araba gidiyordu
Yanısıra çocuk
Yanısıra köpek
Yürüyordu
Çiçeklerden bir tarla
Uzanıp gidiyordu

Ormana
Ve bir çocukla bir köpek
Kayboluyordu
Boylarından yüksek
Çiçek tarlalarının
Arasında”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ve göçebe çingene ailesi tarlada atlarıyla giderken yorulurlar ve uzanarak dinlendikleri bir yer ile ilgili sözler söylerler. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.17):

Karda Uyku

“Yoruldu çocuk
Çiçeklerin arasına uzandı
Mavi göğü

Bir yorgan gibi
Örtüp üzerine
Uykuya daldı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali ve ailesi atlarıyla dağ yolunda ilerlerken orman yolundan da geçerler. Yazar orman yolu ile ilgili ifadeleriyle doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.21):

Orman Yolu

“Yol
Yeşil içinde
Beyaz bir çizgi
Sali’nin kollarında
Rengarenk çiçekler
Kıvırcık’ın ağzında da

Bir demet çayır gelini
Yol
Ormana bağlanan
Yeşil içinde
Beyaz bir çizgi”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Sali, Çingene ailesi ile ormanda hayatlarına devam ederken göçebe bir hayat yaşamaktadırlar. Yazar gün batımında kuşların yuvaya döndükleri zamanı anlatmakta ve doğa sevgisini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.31):

Gün Batımı

“Güneş
Karşılıklı tepelerin
Ardına saklanmıştı
Kızılığ vuruyordu
Her yana
Bütün kuşlar
Yuvalarına dönmüş

Cıvıltılarla anlatıyorlardı
Günü nasıl geçirdiklerini
Ormana
Ama kuşların
Birbirlerini dinleme saygınlığı yok”
.....

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş, Üşengeç ve bir de anneleri vardır. Yazar annelerinin ortaya çıkmasını anlatırken doğanın güzelliğini ve doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

“Güneş doğarken çıktı annem
Çocuklar uykudaydı daha
Kuşlar uykudaydı
Yalnızca çiçekler uyanmışlar

Yapraklarıyla
Başlarındaki kırağları
Temizlemeye çalışıyorlardı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş’ün anneleri doğada çiçeklerin varlığını şarkı söyleyerek anlatır. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.7):

“Ve annem
Bir türkü söylüyordu onlara
“Silkinin be güzel çiçeklerim
Silkinin!
Silkinin de düşsün üzerinizden

Kırağılar!
Görüyorsunuz güneş doğmamış
Çocuklar uyuyor”
.....

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş her gün annelerinin onları bırakıp gitmesine üzülür. Yazar, annelerinin komşu evin bahçesine gittiğini ifade eder. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.13):

“Her gün
Giderdi annem
Bırakıp bizi
Yaprakların gölgesine

Giderdi
Ta uzaktaki
Komşu evin
Pazılar dolu
Çitli bahçesine...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş’ün yaşadığı bahçeyle ilgili sözlerinde doğa tüm güzellikleriyle anlatılmaktadır. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.23):

“Yaşadığımız bahçe
Kocamandı
Bizim için
Bir orman gibi

Koca bir orman gibi
Kocaman...
Bir ev vardı ortasında,
Bir de kuyu.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve Üşengeç’in anneleri onlara öğüt verirken doğanın güzellikleriyle sözlerine başlamaktadır. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.39):

“Anlatıyordu annemiz
Yağmuru ve güneşi

Ekinler ve çiçekler gibi
Neden sevdiğimizi...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde anneleri Üşengeç ve Gümüş’e öğütler verir. Üşengeç ne gerek var diye düşünerek annesini dinlemez. Annesi ise ona kızar ve kendisini dinlemezse çitli bahçeye nasıl gideceğini sorar. Sonra annelerinden özür dilerler. Ertesi gün üşengeç uyandığında ağaçların yapraklarını döktüğünü görür ve doğada neler olduğunu sorgular. Yazar doğadan bahsederek doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak okura aktarmaktadır (s.43-44):

Ertesi gün
Uyandı yatağında Üşengeç
Baktı ağaçlara,
“Ne tuhaf!” dedi.
“Yapraklarını döküyor ağaçlar
Demek ki hasta olmalılar
Yoksa durup dururken
Neden
Yapraklarını döksünler
Değil mi Gümüş?”
Annem:
“Mevsimler günlere benzemez
Üşengeç!” dedi.
“Her üç ayda bir değişirler.
İlkbahar, yaz, sonbahar, kış
Birer mevsimdir.
Bunları senin de bilmen gerekir.”
Her canlı bir şeyle anlarmış
Mevsimlerin değiştiğini...
Kimi ağaçlardan

Kimi bulutlardan
Kimi sulardan
Kimi de kendisindeki değişimden
Sezermiş bunu.
Annem,
“Ben de bahçemdeki ağaçlardan anlarım
Mevsimlerin değiştiğini.
Sonbaharda ağaçlar
Yapraklarını döker.
Kışın uykuya yatar.
Baharda tomurcuklanır,
Çiçek açar.
Yazın da
Meyve verirler,” dedi
Sonra
“Tüm canlılar bunları bilmeli,
Bilmeli ki
Yaşamak daha güzel.
Ve kolay olsun...” diye
Sürdürdü sözlerini.

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş annelerinin öğütlerini dinledikten sonra bahçeye gezintiye çıkarlar. Yazar bahçeyi anlatırken doğa sevgisini sezinletir (s.49-50):

“Yamacı inerken biz
Yeşil otlarla kaplı tepenin
Üzerindeydi gümüş ve annemiz.
Bizi arkasından,
“Çabuk yürüyün yavrularım
Öğle olmadan varın bahçeye.
Göreyim sizi...
Merakta koymayın beni

Sağ salım
Dönüp gelin evinize!” diye
El sallayarak uğurluyordu.
Hiç görmemiştik
Bu bahçeyi.
Hep annem anlatırdı
Güzelliğini”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ile Gümüş saatlerce yürürler. Her şey o kadar güzeldir ki, zamanının nasıl geçtiğinin farkına varmazlar. Yazar, her şeyin güzelliğini anlatırken doğa sevgisi evrensel değerini okura dolaylı aktarır(s.52)

“Saatlerce yürüdük...
Her şey o kadar değişik

Ve güzeldi ki
Zamanın nasıl geçtiğinin
Farkında bile değildik...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ile Üşengeç saatlerce yürüdükten sonra yeşil vadiye ve bahçeye ulaşırlar. Yazar, yeşil vadiyi ve oradaki bahçeyi doğanın tüm güzelliğini düşündürerek doğa sevgisi evrensel değerini dolaylı olarak aktarır (s.53):

“Sonunda
Büyük tepeyi de aştıktan sonra
Yeşil vadiye geldik.
Kırmızı kiremitli evi,
Küçük deresi
Ve çitleriyle,
Aşağıımızdaydı bahçe.

Bildik bir yere gelmenin
Rahatlığı içinde,
İçimizden bir an için
Atıp korkuyu,
O güzel pazılarıyla dolu bahçeyi
Seyre daldık.”
.....

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş zorlukları aştıktan sonra annelerine kavuşurlar. Annesi Gümüş’ün kavkını kaybettiğini anlar ve onu bağrına basar. Annesi ona, üzülmemesini fakat artık yürürken ardında iz bırakacağını söyler. İşte bu nedenle çocuklar artık ona sümüklüböcek diyeceklerdir. Annesi, kış bitiminde mutfak penceresinin önünde Gümüş ile onu bekliyor olacaklarını

söyler. Anneleri mevsim bitiminden söz eder. Yazar, doğa sevgisi evrensel değerini okura dolaylı aktarır (s.88):

.....
 “Üç ay nedir ki?
 Bir gün bakarsın
 Her yer bembeyaz...
 Bir gün bakmışsın
 Kar çiçekleri çıkmış

Karların altından,
 Bitmiş her şey,
 Uyanmış uykusundan doğa,
 Güneş sıcaklığıyla
 Kaldırmış koca beyaz yorganı
 Ve kavuşmuşuz birbirimize.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlarlar. Olayın yaşandığı yerin bir orman olarak seçilmesiyle doğa sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.7):

.....
 “Ve doğruca onu götürüp
 Yargılamak için

orman mahkemesine
 çıkardılar.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken kendini savunma sırası ağustosböceğine gelir. Ağustosböceğinin kendisini savunurken söylediği sözlerle doğa sevgisi evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.47):

“Bunun üzerine
 Arka sırada oturan ayılar
 Ağustos kızdırmak için

“Orman Ne Güzel, Ne güzel” adlı
 şarkıyı
 Elleriyle tempo tutarak
 Söylemeye başladılar.”

Ural ile yapılan görüşmede, yazar evrensel değerlerden en çok önem verdiği değerlerden birinin de sevgi evrensel değeri olduğunu ifade etmiştir. Yapıtlarında evrensel yelpazeyi oluştururken en fazla yer tutan evrensel değer sevgi değeri olmasının nedeni ona göre tüm değerlerin temeli sevgidir. Yazar, bu evrensel değeri sunarken bunu dolaylı olarak aktarmıştır. Bu şekilde edinilen evrensel değerin daha kalıcı olacağını düşünmektedir.

4.2.18.Sorumluluk

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir sokaktan geçen ve o mahallede yaşayan insanları tanıtmaya devam eder. Aynı mahallede ekmek fabrikasında hamurkâr olarak çalışan bir amcayı tanıtırken Tekir bu amcanın ne kadar

çalışkan olduğunu belirtmekte ve onun sorumluluk sahibi birisi olduğunu okura dolaylı olarak aktarmaktadır (s.14):

“Bu adamı çok severdim
Belki herkes uykuda iken
Çalışmaya gittiği için

Belki de mahallenin
Bütün ekmeklerini
O yaptığı için”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir çöpte bulunan kitaptan çıkan bir nokta ile tanışır. Nokta da artık aileden biri olmuştur. Tekir onu yaşadığı alana getirir. Sonra Tekir ve Nokta farelere karşı yararlı olmaya çalışırlar. Tekir ve Nokta’ya yararlı olmaya çabalar. Yazar, sorumluluk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40):

.....
“Ama ne var ki
Yararlı olabilme düşüncesi
Şimdi ikimizi de sarmış

Yiyip bitiriyordu
Gündüzleri birlikte
Damlarda yollarda dolaşıyor
Bu soruna çare arıyorduk”

Yazar’ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar, babası hasta olduğu için babasının yerine çay evinde çalışır. Yaşar’ın bu durumunu yazar dolaylı olarak aktarmaktadır (s.16-17):

.....
“Okuyan ne oluyor?” dedi.
Babasının bütün direnmelerine karşın,

Yazılmadı okula
Ve başladı küçük omuzlarıyla,
Yaşamı sırtlamaya.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş’ün anneleri onlarla hayata dair konuşmakta ve zor günlerinde neler yapacaklarına yönelik onlara öğütler vermektedir. Annenin evlatlarına öğütler vermesi onun sorumluluk sahibi olduğunu göstermektedir. Yazar, sorumluluk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.34):

“Kavkı:
Salyangoz dilinde
“Giysi” demektir.
Her yumuşakça büyüyüp
Evinden ayrılacağı zaman,

Annesi giydirir bu giysiyi.
Kavkı giyen yumuşakça
Artık bir salyangoz olduğu için
Evine yiyeceğini
Kendisi getirecektir.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Uyanmak” adlı şiirinde yazar sorumluluk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.18):

Uyanmak

Kıvırcık
Sarsarak uyandırdı
Sali’yi
“Kalk!” dedi
“Kalk!
Bak yine geç kaldık
Babamız kızacak
Bir daha bizi

Kırlara bırakmayacak”
Kalktı Sali
Baktı
Güneş
Tepenin ardındaydı
Yetişmek için arabaya
Çiçek
Koşarak toplanmalıydı

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Tek Çıkar Yol” adlı şiirinde Sali’nin geçimini sağlayabilmek için çalışmak zorunda olduğu, yani sorumluluklarının farkında olduğu dolaylı olarak aktarmaktadır (s.43):

Tek Çıkar Yol

“Çaresiz
Aç kalamaz insan
Ayıp değil ya

Bu da bir iş
Sokakta kahvede
Çalmak keman”
.....

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde “Birlikte Söylenen Türkü” adlı şiirinde Sali ile Gani arkadaş olurlar ve birlikte keman eşliğinde şarkı söyleyerek para kazanmaya çalışırlar. Burada Sali ile Gani’nin sorumluluk sahibi oldukları belirtilmektedir. Yazar, sorumluluk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.48):

Birlikte Söylenen Türkü

O anda
İki çocuk
Arkadaş oldular
Sevgi dolu gözlerle

Birbirlerine baktılar
Ne güzel
Bir türküyü
Birlikte çalabilmek

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Bıkmadan Çalışmak” adlı şiirinde Sali ile Gani’nin bıkmadan çalıştığı belirtilmektedir. Sali ile Gani’nin sorumluluklarının ne kadar farkında oldukları dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.59):

Bıkmadan Çalışmak

Sabahları
Akşamları
Bilmiyorlardı

Bitmez tükenmez
Bir sabırla
Çalışıyorlardı.

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Doktor Amca” adlı şiirde Sali’nin eli yangında zarar görmesine rağmen Sali öyle sorumluluk sahibidir ki o durumda bile nasıl çalışabileceğini düşünmektedir. Yazar, sorumluluk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.71):

Doktor Amca

“Yansaydı her yanı
Tek elim
Elim
Kalsaydı
Doktor amca
İnan
Yine de ağlamazdım
Ama
Keman çalan

Müzik satan
Bir çocuğum ben
Başka bir iş bilmem
Tek elle
Sepet de öremem
Söyle bana doktor amca
Ağlamayayım da
Ne yapayım
Şimdi ben”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yine Beraber Olmak” adlı şiirinde Sali’nin tek elle de olsa keman çalmaya çalışmasıyla, sorumluluk evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.95):

Yine Beraber Olmak

“Günlerce
Aylarca
Dolaşmışlar dağlarda
“İki parmakla da olsa”
Demiş Sali
“Kemanı çalacağım mutlaka”

Hep düşlemiş bugünleri
“Acaba” demiş “Tanrım
Tekrar görebilecek miyim
Gani’yi”

4.2.19.Umut

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde, Tekir çöpte bulunan kitaptan çıkan bir nokta ile tanışır. Nokta da artık aileden biri olmuştur. Tekir Nokta’yı yaşadığı alana getirir. Sonra Tekir ve Nokta, farelere karşı yararlı olmaya çalışırlar. Tekir yararlı olabilmek için düşünürken bir yol bulacağına yönelik umudunun olduğunu ifade eder. Yazar, umut evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40):

.....
“Belki kolay olmayacaktı
Ama ben umutluydum

Onun bu sonsuz bilgeliğiyle
Sorunumuzun çözüleceğine
İnanıyordum”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yaldız” adlı eserinde anneleri Üşengeç’e kış bitince mutfak penceresinin önünde onu bekleyeceklerini söyler. Üç ay Üşengeç’ten ayrı kalırlar. Uzun bir kışı ayrı geçirirler ve artık karlar erir. Annesi ve Gümüş onun

yolunu gözlerler. Mutfak penceresinin önünde büyük bir umutla onu beklerler. Yazar, umut evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.105):

“Oturduk pencerenin karşısına
Beklemeye başladık yine,
Bugün gelecek umuduyla...”

.....

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Tekrar Keman” adlı şiirinde Gani kemanı Sali’ye uzatır. Sali ise parmakları olmadığı için çalamaz. Sali parmaklarının olmasını ve çalmayı umut eder. Yazar, umut evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.75):

Tekrar Keman

.....
“Şaşırmıştı Sali
Aldı eline kemanı

Uzun uzun baktı
Ve dediği:
“Parmaklarım olsaydı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinde Gani Sali’nin arkasından bir türkü yakar. Yazar, bu türkü ile umut evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.87):

Gani’nin, Sali’nin Arkasından Yaktığı Türkü

.....
“Ayrılık geçmez
Ayrılık suskun

Ayrılık kahredici olsa da
Dönüşünü
Umutla bekleyeceğim”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Umutları Yitmemişti” adlı şiirinde yazar umut evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.96):

Umutları Yitmemişti

.....
“İnanıyorlardı
Güzel olacaktı bir gün

Herkes gibi
Onların
Gelecekleri”

4.2.20. Yalnızlık

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Tom Milks Öldü” adlı şiirinde kahramanın yalnızlığı anlatılmaktadır. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10-11):

Tom Milks Öldü

....

Hiçbiri gelmedi cenazesine.

“Ne yakaladığı haydutlar,
Ne binbir surat
Ne de onu çizen ressam
Doktor’la Konyakçı’dan başka

Zavallı bir başına,
Başına dikilen odundan bir haçla
Gömülüverdi kasaba kabristanına.”

.....

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde Yalçın adında bir çocuk vardır. Yalçın’ın annesi ve babası işleri gereği Anadolu’nun sakin bir kasabasına atanmışlardır. Dereye yakın bir yerde evleri vardır. Annesi ve babası işe gidince Yalçın’ın kendisini yalnız hissettiği anlatılmaktadır. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.8-9):

“Bir öğle üzeriydi. Kardeşim yeni arkadaşının yanına gitmişti. Ben ise hala, bir tek arkadaş edinemediğim için, koca bahçede yapayalnızdım. Zamanımı nasıl değerlendirsem diye düşünüp duruyordum. Tel duvarın önündeki süpürge otlarının yanına uzandım. Bir elimi başıma yastık yaptım. Öteki elimdeki çakımla da yeri kazmaya başladım. Hava çok sıcaktı. Gökte bir kıymık bulut, uçan bir tek canlı yoktu.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir’in küçük yaşta tıpkı sokaktaki diğer kediler gibi anne ve babasından ayrıldığı ve hayatta yalnız kaldığı anlatılmaktadır. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10):

.....

“Başlarda benim için de
Annemden ve yuvamdan
Kardeşlerimden ayrılmam
Gerçekten çok zor oldu
Ama ne yaparsınız

Kural böyleydi
Zamanla ben de alıştım
Yalnızlığa
Ve bütün kediler gibi
Sürdürmeye başladım yaşamımı
Kendi başıma”

....

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Selene ile Endymion” adlı öyküsünde Büyük Menderes kendi adıyla anılan ovanın içinden akarak ve ay biçiminde kıvrımlar çizerek denize dökülür. Endymion ile Ay Tanrıçası Selene’nin öyküsü burada geçer. Efsanede bir zamanlar, bir elin parmaklarına benzeyen ve bu nedenle Beşparmak Dağı diye adlandırılan Latmos’ta bir çoban vardır. Öyküde bu çobanın yalnızlığı anlatılmaktadır. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.58-59):

“Efsane şöyledir: Bir zamanlar, bir elin parmaklarına benzeyen ve bu yüzden Beşparmak Dağı diye adlandırılan Latmos’da bir çoban varmış. Bu çobanın

kavalından ve kayadan kayaya zıplayıp duran kalın boynuzlu, sakallı, kara keçilerden başka hiçbir şeyi yokmuş.

Keçiler dağlarda yayılırken, çoban Endymion yüksek bir kayanın üzerine uzanır ve kavalıyla yalnızlığını dile getiren şarkılar çalmış.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde, Korkuluğun yaşadığı alanda ne kadar yalnız olduğu anlatılır. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.4-5):

“O uzun kar tarlaları arasında korkuluktan başka kimsecikler yoktu. Aslında yalnızlığına alıştı. Yazın buğday başaklarını beklerken de kimse olmazdı yanında. O hep böyle tek başınaydı. Tarlafaresi, kelebek, cırcırböceği, tarlakuşu.... Onun dostlarıydılar.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde tıpkı Korkuluk gibi sığırcık da yalnızdır. Çünkü göç zamanı Sığırcık sürüden kopmuştur. Burada sığırcığın yalnızlığı dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.8-9):

.....
 “Merhaba küçük sığırcık!”
 Şaşırmıştı, sığırcık!
 Korkuluk bu kez “Bu karda ne işin var senin buralarda?” diye sordu.
 Sığırcık “Karı çok merak etmişim. Bir serçe, beklersem görebileceğimi söyledi. Ben de, küçük bir serçe kışı burada geçirebileceğine göre, ben de yapabilirim dedim. Ama hiç de öyle değilmiş. Göç etmem gerektiğini anladığımda çevremde kimsecikler kalmamıştı.” dedi.

Yazarın “ Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura adında bir karakter vardır. Ura küçük yaşta annesini ve babasını kaybetmiş yalnız yaşayan bir çocuktur. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.3):

“Ura,	Küçük yaşlarda babasını,
Açık tenli, uzun boylu	Daha sonra da
Bir Min yerlisiydi.	Annesini yitirmişti.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Yazar Ura’nın geçimini nasıl sağladığını anlatırken onun yalnızlığını bir kez daha dolaylı olarak aktarmaktadır (s.4):

Onun, rüzgarlardan, ağaçlardan,	Ve köpeği Okire’den başka
Kayaların üzerine ışıklarını saçan	Kimsesi yoktu.
Büyük Tanrı Tia’dan	

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, köpeği Okire ile büyük dağın eteğinden evlerine dönerler. Yanlarında otlaktan dönen keçilerde vardır. Birden yağmura yakalanırlar. Ura koşarak eve gelir. Keçiler ve köpeği Okire de onu izler.

Yağmur gece boyunca durmaz. O geceyi birbirlerine sokularak geçirirler. Ura ertesi gün sütleri dağıttıktan sonra Kira Amcasının yanına uğrar. Kira Amcası geçmişte bu kadar yağmurun ardından çıkan güneşle Büyükdağ'ın patladığını söyler ona. Bu sözleri duyunca kaygılanır ve Ura ilk kez yalnızlığından tedirgin olur . Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.28):

“Daha sonra Tmia’lara gitti.
Ama Kira Amca’nın söylediklerinden
Hiç söz etmedi ikisine de.
O gece korku içinde baba evine döndü.
İlk kez yalnızlığından tedirgin olmuştu.
Yolda yürürken,
“Yoksa Kira Amca’nın yanında mı kalsaydım!” diye
Söylendi kendi kendine.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “İlk Söyleşi” adlı şiirinde Gani, Sali’ye tıpkı onun gibi yalnız olduğunu söyler. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.52):

İlk Söyleşi

.....
“Sonra bir ara
Dedi ki Gani;

“İnan Sali
Benim de senin gibi
Gırnatamdan başka
Arkadaşım olmadı”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yalnız Çalarken Gani” adlı şiirinde Gani, Sali’yi özlediği için duyduğu yalnızlığı ifade eder. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.88):

Yalnız Çalarken Gani

Düş gibi bir şeydi
Arkasından gelen ses
“Dönüp baksam” diyordu
Belki de görünmez
Anımsatıyordu eski günleri

Bu keman sesi
Ağlıyordu Gani
Çalan sen olsaydın
Keşke Sali

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde artık karlar eridiğinde annesi ve Gümüş, Üşengeç’in yolunu gözlerler. Gümüş kardeşini beklerken büyük bir yalnızlık içinde olduğunu belirtir. Yazar, yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.107):

“Her şeyini yitirmiş
Yaşama sevinici kalmamış
Bir varlık gibiydim.
Ve artık onsuz geçecek
Bir yaşamı düşünemiyordum bile
Yavaşça geldim köşeme

Ve güçlkle çökebildim
Yaprakların üzerindeki yerime
Büyük bir yalnızlık içindeydim
Gözlerimi dikmiş kapıya
Onu düşünüyordum.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken söz alma sırası tilkiye gelir. Yazar, tilkinin sözleriyle yalnızlık evrensel değerini dolaylı olarak aktarır (s.66-69):

...
“Eğer biz olmasaydık
belki de o zavallı kedicik
hep o kuyuda kalacak
ve küçük bir çocuk da

yanlış yapmak korkusu içinde
kimseye inanmayan,
yalnız bir insan olarak
yaşama küsecekti” dedi.”

4.2.21.Yardımseverlik

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “İhtiyar Nalbant” adlı şiirinde İhtiyar adam atın yürüyebilmesi için ona ayakkabılar yaparak yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarır (s.4):

İhtiyar Nalbant

“Hayvanları
En çok seven sensin
İhtiyar Nalbant
Koca
Demir levhaları keserek

Ne güzel de
Ayakkabılar yapıyorsun
Bayram çocukları gibi
Onları sevindirdiğinde
Mutlu oluyor musun?”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde Yalçın derenin yanında vakit geçirirken bir kaç çocuk görür. Yanlarında bir de köpek vardır. Onlarla arkadaş olmak ister ve onlarla tanışır. Çocuklar Yalçın’a kötü bir şaka yaparlar ve onu derenin sülüklü bölümüne atarlar. Sonra ise pişman olup, onu sülüklü böceklerden temizlemeye çalışarak ona yardım ederler. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.20-21):

.....

“Elinde bir torba vardır. İpini hemen çözdü ve Hikmet’e uzattı. O da torbadan çıkardığı kum gibi şeyleri, sülüklerin üzerine dökmeye başladı. Kısa bir süre sonra sülükler, yapıştırdıkları yerleri bıraktılar. Peker de onları bir değnekle toplayıp sağa sola attı.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde fareler Tekir’i korkutmaya çalışarak o alandan göndermek isterler. Tekir minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Onun oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Onun yaşaması için elinden gelen her şeyi yapar ve ona yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.25):

.....	
“Büyük bir merakla eğildim	Hemen yerden aldığım
Kokladım	Küçük toprak parçalarını
Yaşıyordu	Kanaması dursun diye
Çok şükür Tanrım dedim	Yarasının üzerine döktüm”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir minik fareyi yuvasına götürmek için ona yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.28):

“Sürüye sürüye	Ben gidip yerime
Götürüp yuvasının önüne bıraktım	Yattıktan sonra da
Bütün fareler	Anne fare yuvasından çıktı
Şaşkınlık içinde	Yavrusunu içeri aldı”
Bana bakıyorlardı	

Ural’ın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir yarı baygın bir fare bulur. Onu yemektense ailesinin olduğu yere bırakmayı tercih eder. Fareye zarar vermez. Bunun üzerine aralarında güzel bir arkadaşlık başlar. Tekir artık farelerin dostu olur. Bu iyiliğinin üzerine fareler de Tekir’in karnını doyurması için ona yardım ederler. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.31):

“Köşeme	Kontrol ediyorlardı
Peynir ekmek parçaları	Eğer yemezsem çok kızıyorlar
Bırakıyorlar	Benimle dostluklarını
Sabahleyin gelip bir de	Keseceklerini söylüyorlardı”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir farelerle arkadaş olduktan sonra onların karınlarını doyurabilmeleri için onlara yiyecek arar. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.35-36):

.....	Zavallı minikler
“Neden sonra	Açlıktan ölmüşlerdir
Heyyy	Benim gitmem gerek
Baksana akşam olmuş	Geç bile kaldım dedim”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde korkuluk yalnız kalmış bir sığırcık görür. Soğuktan onu korumak için ona cebinde yer vermesi onun ne kadar yardımsever bir korkuluk olduğunu gösterir. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11):

“Kış birlikte geçireceklerdi. Zaten yapabileceği başka bir şey de yoktu. Korkuluk, ceketinin iç cebini yuva olarak kullanabileceğini söyledi sığırcığa. Üstelik ceplerinde yeterince buğday tanesi de vardı. Hatta çok zorda kalırlarsa, yüzündeki buğday başaklarını bile yiyebileceğini söyledi ona.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde karga, korkuluğun şapkasını yere düşürür. Korkuluk ise üşür. Sığırcık yerinden çıkar ve şapkayı alıp getirmek için korkuluğa yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.20):

“Sığırcık, bütün kış kendini koynunda taşıyan dostunun başının üşümesine daha fazla dayanamadı, çıkıp yuvasından şapkayı almaya gitti. Korkuluk ne kadar, “Gitme!..” dediyse de dinlemedi. Hava çok soğuktu ve güçlkle uçabiliyordu. Sığırcık biraz daha uçtuktan sonra şapkayı buldu.”

Aynı eserde sığırcık korkuluğa yardım etmek için onun kafasından uçan şapkayı alıp getirmesi gerektiğini düşünür. Çünkü korkuluk üşüyordu. Burada yardımseverlik değeri kez daha dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.22):

“Gagasıyla hem şapkayı tutup, hem uçamıyordu. Sonunda bir yol buldu. Şapkanın altına girdi. Sıçraya sıçraya uçmaya başladı. Eğer böyle de yapmasaydı, zavallı arkadaşının başı soğuktan donacaktı.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura köpeği Okire ile büyük dağın eteğinden evlerine dönmektedirler. Yanlarında otlaktan dönen keçilerde vardır. Birden yağmura yakalanırlar. Ura koşarak eve gelir. Keçiler ve köpeği Okire de onu izler. Yağmur gece boyunca durmaz. O geceyi birbirlerine sokularak geçirirler. Ura ertesi gün sütleri dağıttıktan sonra Kira Amcasının yanına uğrar. Kira Amcası geçmişte bu kadar yağmurun ardından çıkan güneşle Büyükdağ’ın patladığını söyler ona. Ura, Kira Amcasına yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.26):

.....

“Ura, sütleri dağıttıktan sonra
İhtiyar Kira Amca’ya uğradı.

Ona biraz yardım etti,
Sonra da vadiyi ve ormanı anlattı.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yokuş” adlı şiirinde Çingene ailesinin yokuş çıkarken ata yardım etmesi anlatılmaktadır. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13):

Yokuş

“Yokuşu çıkarken atlar
Arabadan inilir
Bu bir kuraldır
Ata biraz yardım edilir
Sali’yle Kıvırcık da
Atladılar arabadan

Baba Çingene de indi
Tutarak atın yularından
“Dehh!.. yavrum” dedi
Ve zorlana zorlana
Yokuşu çıkmaya başladı at
Ata biraz yardım edildi.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Komşuların Yardımı” adlı şiirinde komşular Sali’yi yangından kurtarmak için ona yardım ederler. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.67):

Komşuların Yardımı

.....
“İşte böyle oldu
Yanarken araba

Kırdı komşular kapıyı
Çıkardılar
Yarı baygın bir halde
Sali’yi dışarı”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde Kırmızı Çocuk, Ferik Horoz, karatavuk, on iki yarka ve çaylağın başından geçen serüven dolu bir olay anlatılır. Eserde Kırmızı Çocuk’un çiftliğine bir çaylak dadanır. Çaylak bütün yarkaları gün gün, tek tek alıp kaçırmaktadır. Kırmızı Çocuk, problemi çözmek zorundadır. Bu amaçla bir planı uygulamaya karar verir. Kırmızı Çocuk, yarkaların ölmemesi için onlara yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.41):

O da ne?..

“Çaylak uçurtma olmuş,
Yarkalar kuyruk,
Uçuyorlar gökyüzünde
Başlarına buyruk.
Derelerden sel gibi,
Tepelerden yel gibi geçmişler;
Göllere, dağlar aşmışlar.

Bir oradan bir oraya,
Rüzgarla savrulmuşlar.
Çaylak uçurtma olmuş,
Yarkalar kuyruk.
Korkudan,
Ölmek üzereymiş,
Bizim Karatavuk.”

Yazarın “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinde Ferik Horoz bakar ki Kırmızı yarkaları kurtarmak için onlara yardım ederken derede boğulmak üzeredir. Ferik horoz ve yarkalar bu sefer de Kırmızıyı kurtarmak için bir olurlar. Ve hep

birlikte ona yardım ederler. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.60-61):

Kapatın Kanatlarınızı

“Bakmış ki Ferik Horoz,
Bu gidişle Kırmızılı
Boylayacak dereyi...
Bağırması:

“Çocuklar, kapatın!
Kapatın kanatlarınızı!
Boğulmadan,
Yakalayalım şu haylazı!”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde, La Fonten her bir hayvana lakap taktığı için hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlar. Tüm hayvanlar La Fonten’e kendilerinden ne kötülük gördüğünü ve neden kendilerine takma ad taktığını sorarlar. La Fonten ağustosböceğine yardım eder. Yazar, yardımseverlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.9-11):

.....

“Ve yaz günleri çalışırken
türküler söylediği için kendisine,

her zaman yardım ederdi
ağustosböceğine”

4.2.22.Hoşgörü

Yalvaç Ural’ın incelenen eserlerinde hoşgörü değeri ile ilgili herhangi bir ifade tespit edilmemiştir.

4.2.23.İnanç

Yazarın Sincap adlı eserindeki “Kondusu Yıkılan Çocuk” adlı şiirinde yazar Tanrı inancını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.24):

Kondosu Yıkılan Çocuk

“Bu kaçınıcı kez
Yıkılışı kondumuzun
Tanrı
Neden korumuyor bizi

İstese
Salyangozlar gibi
Bizim de sırtımıza
Koyamaz mıydı evimizi?.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Sayrılık” adlı şiirinde yazar Tanrı inancını dolaylı olarak aktarmaktadır (s.53):

Sayrılık

“Küçük bir çocuk
Hasta olunca
Çatlar omzundaki boncuk
Küser Tanrı’ya serçeler

Döker çiçeklerini
Elma ağaçları
“Göz oldu
Söz oldu” der dedeler.”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Alabalık” adlı şiirinde alabalığın nerede olduğu sorulurken Tanrı inancından söz edilmektedir. Yazar, tanrı inancı evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.28):

Alabalık

“Sen ne güzelsin alabalık
Ama kimse bilmiyor
Irmakta mısın
Gölde misin

Söylesene
Tanrı aşkına
Ner’desin”

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Tavuskuşu” adlı şiirinde tavuskuşu anlatılırken Tanrı inancından söz edilmektedir. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.45):

Tavuskuşu

“Tanrım nakkaş olmuştur
Tavuskuşunu yaratırken

Kimbilir ne çok çalışmış
Ne çok da yorulmuştur”

.....

Yazarın “Kulağımdaki Küçük Çan” adlı eserindeki “Nuh Peygamber ile Erselik Solucan” adlı şiirinde yazar Peygamberin varlığından bahsederken inanç evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.61):

Nuh Peygamber ile Erselik Solucan

“Nuh peygamber
Tufandan önce
Gemisine

Her hayvandan
Bir çift almış”
.....

Yazarın “Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki aynı adlı şiirde yazar “Tanrı aşkına” sözleriyle inanç evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.16):

Televizyondaki Reklamcı Amca

.....
“Tanrı aşkına
Sen benim harçlığımın
Kaç para olduğunu

Biliyor musun ki!
Hem para biriktirmemi
Hem de söylediklerini
Tüketmemi istiyorsun.”

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Mozaik Kedi” adlı şiirinde cennetin varlığından bahsedilir. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.12):

Mozaik Kedi

“Bilir kediler,
Ölünce cennete gidecekler.
Çünkü çocuklar,
Cennette de olsalar,
Kedisiz yaşayamazlar,

İşte bu yüzden,
Bilir ki kediler...
Ölünce
Onlar da
Cennete gidecekler”

Yazarın “Mırname” adlı eserindeki “Siyah-Beyaz Marsık” adlı şiirinde yazar Tanrı inancından bahseder. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

Siyah-Beyaz Marsık

“Tanrı
Binlerce renk vermiş,
Bütün hayvanlara.

Ama nedense,
İki renkte bitirmiş benim işimi.”
.....

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Gölcüğün Küçük Avcıları”adlı öyküsünün sonunda yazar dört arkadaşla güzel bir ders verir. Onlara, her kuşun avlanmadığını ve yanlış hayvanı avladıklarını söyler. Dört arkadaş yaptıklarına çok üzülürler. İnanç değeriyle ilgili olarak turnaların etini yemenin günah olduğunu öğrenirler. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 64):

“Ama Ali Amca, kuşu görünce yüzündeki o güleçlik birden kayboluverdi. Bir şeye canının sıkıldığı belliydi. Kuşu tekrar çuvala sardı. Bir süre sustu. Hiç konuşmadı. Sonra da, “Bunun eti yenmez çocuklar! Bilmeden günaha girdiniz. Götürün onu, vurduğunuz yere gömün!” dedi.”

Ural’ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Gölcüğün Küçük Avcıları”adlı öyküsünde çocukların merakları daha da artar ve kuş hakkında daha çok şey öğrenmek isterler. Babacan yüzlü amcalarından daha fazla bilgi almak için onu dinlemeye devam ederler. Babacan yüzlü adam turnalardan bahsederken onları vurmanın günah olduğunu yineler. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.65):

.....

“Çocuklar, bu kuşun adı ‘turna’ dır. Hani türkülerimizde hep adı geçen turna. Eti yenmez. Tutsak edilmez. Avcılıkta vurmak günahıdır. Sevda simgesidirler çünkü” dedi.

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı öyküsündeki “Boğaziçi ya da Buzdağı Geçidi” adlı öyküsünde Tanrılar Tanrısı Zeus’dan bahsedilmektedir (s.11):

“Bir gün Tanrılar Tanrısı Zeus, mersin ağaçlarının altında oturan güzel bir kız görür. Bu, Kral İnakoş’un güzel kızı İo’dur.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura hayatta annesini ve babasını kaybetmiş, yalnız bir çocuktur. Ura zaman zaman yalnız kalıp, Tanrı Tia’ya dua eder. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.4):

..... “Onun, rüzgarlardan, ağaçlardan, Kayaların üzerine ışık saçan Büyük Tanrı Tia’dan Ve köpeği Okire’den başka Kimsesi yoktu. Ura,	Geceleri çimenlere uzanır Yıldızları izlerken, Bütün dünyanın Atlanta olduğunu düşünür, Ona sağlık ve güç vermesi için Tanrısına dua ederdi.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura’ya yüzmeyi, balık tutmayı, hatta sapan yapmayı bile öğreten bir amca vardır. Bu, günlerinin çoğunu denizde geçiren, iyi yürekli Aso Amca’dır. Aso Amca bir gün yine balığa çıkar. Onu yolcu etmeye Tmialar ve Ura da gelir. Sonra onlar oturup Tanrı Tia’ya dua ederler. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.17):

“Bir gün yine balığa çıkmıştı, Tmialar da Uralar’a gelmişti. O gece ay, kocaman ve parlaktı.	Hepsi bahçedeki muz ağacının altında Oturup Tanrı Tia’ya dua etmiş, Tmia da şarkı söylemişti.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde balığa çıkan Aso Amca bir daha dönemez. Çünkü fırtınada ölür. Bu acı Zis Teyze’yi çok sarsar. Ura oğluna yanlarında kalmasını, onu da kaybetmekten korktuğunu söyler. Ura, Zis Teyze’sine sarılır, onu ve kızını hiç bırakmayacağını, korkmamasını söyler. Tanrı Tia’ya da onları hiçbir zaman ayırmamaları için dua eder. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.23):

..... “Her gece yatağında Tmia’yı gözünün önüne getirir, O günkü konuşmalarını	Sözcük sözcük anımsar ve Tanrı Tia’ya, Onları hiçbir zaman ayırmaması için Saatlerce dua eder, flüt çalardı.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura, anne ve babasını kaybeden bir gençtir ve keçileriyle hayatını sürdürmeye çalışır. Ura ve sevgilisi birlikte bir dağa

çıkarlar. Dönüşte yağmura yakalanırlar. Gece boyunca yağmur durmaz. Bütün canlılar adayı ertesi gün terk eder. Kira Amca köyde yaşayan insanları durum hakkında uyarmak ister. Ura ile onlara bir not gönderir. Kira Amca da kestiği ağaçlarla sal yapmaya koyulur. Köylüler ihtiyar Kira Amcanın yazdıklarına gülerler. Çünkü yanardağın patlayabileceğine inanamazlar. Ura ise bu konuda diğer insanlara göre daha duyarlıdır. Kira Amca o alandan uzaklaşmak için sal yapmaya başlar. O gece geç saatlere kadar Ura flüt çalar, Kira Amca ile Zis Teyze'si de dua ederler. Yazar, inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.38):

.....	
“O gece geç saatlere kadar Ura flüt çaldı, Tmia da şarkı söyledi.	Kira Amca'yla Zis Teyze de Dua ettiler.”

Yazar'ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar'ın babası yaşlı ve hastadır. Yaşar ise babasının iş yerinde ona yardım eder ve babasına eve gidip dinlenmesini söyler. Babası öyle yaşlıdır ki onun yaşlıları emekli olup, hacca gitmiştir. Yazar burada inanç evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.18):

.....	
“Onunla birlikte fabrikaya girenler Çoktan emekli olmuş, Hacca gitmişti,	Köşelerine çekilip Torunlarıyla ihtiyarlıklarını yaşıyorlardı.”

4.2.24. Özlem

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Özeleştir” adlı şiirinde, karakter kendisinin nasıl bir çocuk olduğunu sorgularken okula olan özlemi ifade eder. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.18):

Özeleştir

“Ben nasıl bir çocuğum Okulda iken tatili isterim Tatilde iken de	“Ah bir okul açılrsa” derim... Ben nasıl bir çocuğum?”

Yazar “Televizyondaki Reklamcı Amca” adlı eserindeki “Televizyonu Sevmiyorum” adlı şiiriyle geçmişe duyduğu özlemi dolaylı olarak aktarmaktadır (s.13):

Televizyonu Sevmiyorum

“Eskiden yaz akşamları Babamla sinemaya giderdik Gazoz, çekirdek alırdık Evimize televizyon geldi Yazlık sinema kapandı	Ben bu değişimden memnun değilim Çünkü istediğim filmi göremiyorum Sanki zorunluymuşum gibi O ne isterse onu seyrediyorum”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde Yalçın adında bir çocuk vardır. Yalçın’ın annesi ve babası işleri gereği Anadolu’nun sakin bir kasabasına atanmışlardır. Dereye yakın bir yerde evleri vardır. Yalçın, annesi ve babası işe gidince evde yalnız kalmaktadır. Kendisini yalnız hissederken geçmişe özlem duymaktadır. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11-12):

“Yalnızca derenin orada, suya degecek kadar yakın uçan bir çift kırlangıç, güneşe aldırmaksızın, topladıkları yemleri sazla örtülü duvarın altındaki yuvalarına taşıyorlardı. Dalmıştım. Eski günlerimi... Geldiğimiz yerdeki arkadaşlarımı... Oynadığımız oyunları düşünüyordum.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Eros ile Psykhe” adlı öyküsünde Psykhe gündüzlerini peri kızlarıyla, gecelerini kocasıyla geçirmeye başlamıştır. Fakat kocasının yüzünü bir kez bile görememiştir. Bir gün Psykhe’nin, kardeşlerini çok özlediğini onları görmek istediğini Eros’a söyler. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.68):

“Psykhe her gün, gündüzlerini peri kızlarıyla, gecelerini kocasıyla geçirmeye başlamış. Ama kocasının yüzünü bir kez bile görememiş. Bir gün Psykhe, kardeşlerini çok özlediğini, onları görmek istediğini Eros’a söyleyerek ondan izin istemiş. Kocası izin vermiş ve Psykhe kardeşlerinin yanlarına gitmiş.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığırcık annesinden ayrı kaldığı için ona özlem duymaktadır. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.15):

“Sığırcık mutluydu. Ama yine de annesi çok özlemişti.
“Acaba onu bir daha görebilecek miyim?” diye her gün soruyordu korkuluğa.”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığırcık ve korkuluğun ayrılma zamanı geldiğinde sığırcığın annesine duyduğu özleme işaret edilmektedir. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.30):

“Her gün seni görmeye gelirim” dedi sığırcık.	Sığırcık korkuluğun omzuna oturdu. Gökyüzüne bakarak annesinin yolunu gözleyip durdu.”
“Gerçekten gelir misin” dedi sığırcık da. O gün ve daha sonraki günler,	

Yazar’ın “Alucura Çayevi” adlı eserinde Yaşar, babasına yardım etmek için çalıştığı çay ocağında babası ona harçlık verir. Yaşar ise arkadaşlarını görür ve onlara

gazoz ısmarlar. Eve dönerken Yaşar okulunu görünce okuluna büyük bir özlem duyar. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.33-34):

.....	Bir göğüs geçirdi.
“Yamacın altındaki okul	“Eyyy okul!” dedi.
Işıklarını yakmış,	“Bekle, bekle...
Görkemli güzelliğiyle görünüyordu.	Babam iyi olacak
Oturdu,	Ve kavuşacağım sana.
Çevreyi izlemeye	Alıp senden altın bileziği,
Koyuldu.	Yaşama karşı takacağım koluma.”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Sali’nin Yatağı” adlı şiirinde Gani’nin Sali’ye olan özlemi dile getirilmektedir. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.80):

Sali’nin Yatağı

“Dondu kaldı Gani	Ve dürülmüş yatağı
Odası bomboştı Sali’nin	Sevimsiz bir insan yüzü gibi
Kırık keman parçaları	Bakıyordu yüzüne”
Vardı yerde	

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yalnız Çalarken Gani” adlı şiirinde Gani’nin Sali’yi ne kadar özlediği bir kez daha dile getirilmektedir. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.88):

Yalnız Çalarken Gani

.....	Ağlıyordu Gani
“Anımsatıyordu eski günleri	Çalan sen olsaydın
Bu keman sesi	Keşke Sali”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Yine Beraber Olmak” adlı şiirinde Sali, Gani’den ayrı kaldığı için büyük bir özlemle hayal kurmaktadır. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.95):

Yine Beraber Olmak

.....	Tekrar görebilecek miyim
“Hep düşlemiş bu günleri	Gani’yi”
“Acaba” demiş “Tanrım	

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş yağmur ve çamurda ilerlerken yokuşun ortasına kadar gelirler. Üşengeç birden kayar ve aşağıya

yuvatlanır. Kötü sözler savurarak yerden kalkar. Kavkından bıktığını söyleyerek üzerinden çıkarır ve atar. Gümüş kardeşine kavkını almasını söyler. Fakat Üşengeç almaz. Sonra akşam olur ve hava iyice soğur. Yağmur olanca şiddetiyle yağmaya devam eder. Üşengeç bir köşeye çekilir, hiçbir şey söylemeden durur ve tir tir titrer. Çok üşüdüğü her halinden bellidir. Gümüş kavkında yer açarak ona ayardım etmek ister. Fakat birlikte aynı kavkıya giremezler. Üşengeç sonra uykuya dalar. Uykusunda geceleyin annesini sayıklar ve annesini özlediğini anımsatır. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.65-67):

.....	
“Uykusunda geceleyin Hep annemi sayıkladı,	“Gel bizi kurtar anne!” diye Yalvardı, ağladı...”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve annesi kış uykusuna yatıp uyandıktan sonra Üşengeç’in yolunu gözlerler. Annesi Gümüş’e kardeşini özleyip özlemediğini sorar. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.92):

.....	Bir de ne göreyim, annem! Asık bir yüzle:
“Günler sonra bir sabah Kabuğuma vuran bir elle uyandım. Usulca başımı çıkardım kavkımdan,	“Yetmedi mi üç aylık uyku? Özlemedin mi kardeşini?”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş ve annesi uzun süredir ayrı kaldıkları Üşengeç’in yolunu gözlerken onu özlemle beklemektedirler. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.95):

“Karların eridiğini görünce O çoktan çıkıp gelmiştir, Mutfağın penceresine... Sen hala tembel tembel uyumaktasın.	Eğer onu özlediğini Göstermek istiyorsan, Hemen kalkmalısın!” diye bağırıyor mu?”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş bir çırpıda yerinden fırlar. Üzerindeki kar yükünü attıktan sonra annesine koşarak yetişir. Hızlı hızlı adımlarla yürümeye devam ederler. Gümüş, annesinin ve kendisinin bu denli sabırsız ve özlem dolu olduğunu hiç görmediğini belirtmektedir. Yazar, özlem evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.96):

“Görmemiştım Yüreğimin bugüne dek Hiç bu denli hızlı çarptığını	Ve annemin de bu denli Sabırsız ve heyecanlı olduğunu Görmemiştım.”

4.2.25. İyilik Etme

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir, minik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Onun oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra o yaşamaya devam ettiği için çok sevinir ve hayatta kalması için ona iyilik eder. Yazar, iyilik etme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.25-26):

.....	
“Büyük bir merakla eğildim	Hemen yerden aldığım
Kokladım	Küçük toprak parçalarını
Yaşıyordu	Kanaması dursun diye
Çok şükür Tanrım dedim	Yarasının üzerine döktüm”

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığırcık, korkuluğun şapkası yere düşünce onun üşümesini istemez ve ona yardım etmek ister. Yerden şapkayı alıp, onun kafasın şapkayı koymasıyla korkuluğa büyük bir iyilik eder. Yazar, iyilik etme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

“Gagasıyla hem şapkayı tutup hem uçamıyordu. Sonunda bir yol buldu. Şapkanın altına girdi. Sıçraya sıçraya uçmaya başladı. Eğer böyle de yapmasaydı, zavallı arkadaşının başı soğuktan donacaktı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş yağmur ve çamurda ilerlerken yokuşun ortasına kadar gelirler. Üşengeç birden kayar ve aşağıya yuvarlanır. Kötü sözler savurarak yerden kalkar. Kavkından bıktığını söyler ve onu üzerinden çıkarıp atar. Gümüş kardeşinden kavkını almasını ister. Fakat Üşengeç almaz. Sonra akşam olur ve hava iyice soğur. Yağmur olanca şiddetiyle yağmaya devam eder. Üşengeç bir köşeye çekilir, hiçbir şey söylemeden durur ve tir tir titrer. Çok üşüdüğü her halinden bellidir. Bu durum karşısında Gümüş’ün kavkını Üşengeç’e vermek istemesi ona iyilik etmesini örneklendirmektedir. Yazar, iyilik etme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.72):

“Bir ara	“Olmaz!
Kavkımı çıkarıp ona verdim,	Senin de hasta olmanı
Yüzüme dik dik bakarak,	İstemiyorum!” dedi.”

.....

4.2.26.Şükran Duyma

Ural'ın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı öyküsündeki “Korkulu Bir Gün” adlı öyküsünde Yaşar, anne ve babasının işi nedeniyle atanmasıyla Anadolu'nun sakin bir köyünde yaşamaya başlar. Anne ve babası işe gidince o da kardeşiyle vakit geçirirler. Bir gün Yaşar dört çocuk görür. Yanlarına yaklaşır ve onları izlemeye başlar. Yaşar onlarla tanışmak ve arkadaş olmak ister. Fakat bu dört çocuğun Yaşar'a kötü bir sürprizleri vardır. Onu derenin sülüklü alanına atarlar. Sonra yaptıkları şakadan pişman olurlar ve Yaşar'dan özür dilerler. Yaşar ise özürlerini kabul eder ve onları affeder. Çünkü Yaşar arkadaş edinmenin minnettarlığı içerisindeydi. Yazar, şükran duyma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.22):

.....
 “Vücudumdaki bütün sülükler ayıklanmıştı. Kurtulmuştum artık onlardan. Sevineyim mi, ağlayayım mı bilemiyordum. Büyük bir coşku içerisinde kalktım. Hikmet'le Peker'i kucakladım. Öteki iki çocuk da yanıma gelip özür dilediler: “Kusura bakma, bu kadar korkacağımızı sanmamıştık, şaka olsun istemiştik!” dediler. Tekrar kucaklaştık birbirimizle, ertesi gün buluşmak üzere dağıldık. Koşarak geldim eve. Çok mutluydum. Yalnızlığımdan kurtulmuştum. Kötü bir olay da olsa, artık benim de iki candan arkadaşım vardı.”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde fareler Tekir'i korkutmaya çalışarak onu oradan göndermek isterler. Tekir onlara korkmadığını göstermeye çalışırken iniltiye benzer bir ses duyar. Minicik bir farenin ölü gibi yattığını görür. Onun oyun yaptığını zanneder ve usulca yanına yaklaşır. Minik farenin oyun yapmadığını ve gerçekten iyi olmadığını anlar. Sonra o yaşamaya devam ettiği için çok sevinir. Tekir minik farenin yaşıyor olduğunu anlar. Yazar, şükran duyma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.25):

.....	Hemen yerden aldığım
“Büyük bir merakla eğildim	Küçük toprak parçalarını
Kokladım	Kanaması dursun diye
Yaşıyordu	Yarasının üzerine döktüm”
Çok şükür Tanrım dedim	

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde sığırcık, korkuluğun şapkasını alıp ona yardım etmeyi başarır. Şapkayı, korkuluk üşümesin diye onun kafasına takmıştır. Korkuluk ise bu yaptıkları için sığırcığa minnettar olduğunu belirtmektedir. Yazar, şükran duyma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s. 24):

“Şimdi oldu. Bir daha çıkın da görelim bakalım!” dedi.

“Sağ ol! Sen olmasan bu kış gününde ne yapardım ben?” dedi korkuluk.

“Asıl ben ne yapardım?” dedi sığırcık da.

Korkuluk kaşlarını kızmış gibi çatarak;

“Seni çokbilmiş, konuşma da yuvana gir çabuk! Yoksa üşüteceksin! Hımmm!” diye şakacıktan azarladı onu. Sığırcık da söz dinleyen küçük bir çocuk gibi koşup yuvasına girdi.

4.2.27.Temizlik

Yazarın“Sincap” adlı eserindeki “İnce Boyun ile Boynu Dönmez” adlı şiirde temizlik evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.14):

İnce Boyun ile Boynu Dönmez

“Ben ince Boyun
Yani ayçiçeğim
En yakın arkadaşımıdır güneşin
Her sabah ışıklarıyla
Yıkarım yüzümü
Bir gün olsun
Kavga etmemişim
Sen Boynu Dönmez

Domuz kardeş
Nedir bu kibrin
Yıkamıyorsun yüzünü
Bakmıyorsun sağına soluna
Hem söyler misin
Sabahtan akşama dek
O pislik dolu çamurun içinde
Ne arıyorsun?”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki “Lunapark Arkadaşı” adlı öyküsünde bir bayram sabahı canları sıkılan bir grup çocuk top oynarlar. Giysileri kirlenince azar ıslıtmekten korktukları için top oynamaktan vazgeçtiklerinin belirtilmesiyle temiz olmanın önemi vurgulanır. Yazar, temizlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.23-24):

“Bir bayram günüydü. Hepimiz bizim evin arkasındaki boş arsada toplanmıştık. Üzerimizde cepleri şeker ve para dolu bayramlık giysilerimiz vardı. Evdekiler bir yere ayrılmamamızı öğütlemişlerdi. Canım çok sıkılıyordu. Top oynamaya karar verdik. Giysilerimiz kirlenince azar ıslıtmeyelim diye vazgeçtik top oynamaktan.”

Yazarın “Bir Gök Dolusu Güvercin” adlı eserindeki aynı adlı öyküde Bozkır’ın İsmail köyünde, orta halli bir çiftçi ailesi yaşar. Bu ailenin Ayşe ve Mehmet adında iki çocukları vardır. Bu çocuklar, Karadadağlılar’ın kümevinden güvercinleri almak için annelerine yalvarırlar. Sonunda anneleri dayanamaz ve izin verir. Yolda Halil Amca’ları kaybolursunuz gitmeyin dese de onu dinlemezler. Yolda beş köpek üzerlerine saldırır. Köpeklerden korkan ve seslerini duyan ihtiyar bir kadın onlara yardım eder ve sopayla köpekleri uzaklaştırır. Çocukların korkularını yatıştırır. Çocuklar ne aradıklarını ve

istediklerini yaşlı kadına anlatırlar. Güvercin yavrusu almak için geldiklerini duyunca yaşlı kadın çok sevinir. Yaşlı kadın onları güvercin kümelerine götürür ve hangisini almak istediklerini sorar. Yaşlı kadın çocuklara güvercin verir. Güvercinleri köpeklerden korumak için kulübe yapmaya karar verirler. Baba ilk önce etrafı temizleyerek barınak yapmalarının gerektiğini çocuklarına söyler. Babanın temizlikten bahsetmesiyle yazar bu evrensel değeri dolaylı olarak aktarmaktadır (s.94):

Ne var bunda, gören de bir şey var sanır. Hadi kalkın, şurayı süpürelim.
Mehmet de depodan tahta getirsin. Mademki önce kafes yapmamız gerekiyor,
babanız da size güzel bir kafes yapsın.

Yazarın “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinde korkuluk bir sabah köpek sesleriyle uyanır. Birisi sanki korkuluğu dövüyormuş gibi korkuluk sallanıyordu. Çok geçmeden korkuluk gerçeği anlar. Çiftçi korkuluğun üzerindeki tozu temizliyordur. Yazar, temizlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.32-33):

“Ne oluyor?” diye bağırdı sığırcık.
Korkuluk usulca, “Çiftçi amca geldi sesini çıkarma!” dedi.
Çiftçi, korkuluğun üzerindeki tozu toprağı temizledi. Şapkasını düzeltti.
Sığırcığın kalbi, sanki korkuluğun kalbiymiş gibi, ceketin içinde inip çıkıyordu.

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş annesi hakkında bilgi verirken, onun temiz bir yumuşakça olduğunu da belirtir. Yazar, temizlik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.5):

“Güneş doğarken çıktı annem	Yapraklarıyla
Çocuklar uykudaydı daha	Başlarındaki kırağıları
Kuşlar uykudaydı	Temizlemeye çalışıyorlardı”
Yalnızca çiçekler uyanmışlar	

4.2.28.Misafirperverlik

Yazar “Sincap” adlı eserindeki “Kardeşim Barış ve Sayılar” adlı şiirinde çocuk asansörlü evlere konuk olarak gitmeyi neden sevmediğini anlatmaktadır. Yazar, misafirperverlik değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.47):

Kardeşim Barış ve Sayılar

“Kardeşi Barış	Bu yüzden de
Sayı saymayı	Asansörlü evlere
Merdivenleri çıkarken	Konuk olarak gitmeyi
Öğreniyor.	Hiç sevmiyor”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir çöp kutusunda peynir ararken bir kitaptan çıkan Nokta ile tanışır. Onunla sohbet eder ve birlikte yürürler. Nokta’ya bir ara aç olup olmadığını sorar ve onu yaşadığı eve davet etmesiyle misafirperverlik değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.37):

“Aç olup olmadığını sordum
Ben yemek yemem dedi
Nasıl yani dedim

Hiç yemem dedi
Hiç karnın acıkmaz mı dedim
Acıkmaz dedi”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir Nokta’ya nerede kaldığını sorar. Nokta belli bir yerinin olmadığını ve insanlara yararlı olmak istediği için çöplüğe geri dönmek istemediğini söyler. Bu sebeple artık eski evine gidemeyeceğini düşünür. Tekir onu evine götürerek kadar misafirperverdir. Yazar, misafirperverlik değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.37-38):

.....
“Bu nedenle de
Artık eski evinde kalamamış
Bu düşüncelerini de öğrenince

Ona içim daha çok ısındı
Ve tartışmaya girmeden
Tutup kolundan
Onu zorla bize götürdüm”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Philemon ile Baukis” adlı öyküsünde bir zamanlar Bergama çevresindeki dağlardan birinde uslu bir ağacın olduğu, bu ağacın gövdesinin yarısının çınar, diğer yarısının da ıhlamur ağacı olduğu anlatılmaktadır. Yöre halkı bu ağacı birbirine anlatır ve bu ağaçla ilgili çeşitli öykülerin bulunduğunu söylerlermiş. Yazar bu öykülerden birini anlatırken kahramanların misafirperverliğini de dolaylı olarak aktarmaktadır (s.54-55):

.....
“Tanrı konuğu olarak bu kente gelen insanlara bütün kapılarının kapalı olamayacağı varsayımdan hareket ederek, kentteki bütün evleri dolaşmaya karar vermiş. Daha önce de olduğu gibi yine hiçbir kapı kendisine açılmamış. Ta ki en son çaldıkları kapıya kadar. Bu yoksul, yıkık dökük kulübenin kapısı Zeus ile Hermes’e açılmış. Bu ev Baukis ile Philemon adlı yaşlı karı kocanın eviymiş. Evlerinde ne hizmetçileri ne de öyle konuk ağırlayacak eşyaları varmış. Zeus ile Hermes’i güler yüzle evlerine konuk etmişler. Evlerinde olanla hemen onlara yemek yapmışlar; temiz havlular çıkarıp ellerini, yüzlerini, ayaklarını yıkamalarını sağlamışlar. Daha sonra ortadaki iki tahta sedir üzerine çuhalar serip dinlenmeleri için onları yatırmışlar.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Gümüş bir çırpıda yerinden fırlar. Üzerindeki kar yükünü attıktan sonra annesine koşarak yetişir. Hızlı hızlı adımlarla yürümeye devam ederler. Gümüş annesinin ve kendisinin bu denli sabırsız ve kardeşine karşı özlem dolu olduğunu hiç görmemiştir. Yaşadıkları evin sahibi mutfağın

kepenklerini açar ve baharın ilk güneşini eve buyur eder. Ev sahibinin güneşi eve buyur etmesiyle onun misafirperver olduğu dolaylı olarak aktarılır (s.96):

.....
 “Neden sonra
 Ev sahibi kadın

Açtı mutfağın kepenklerini
 Ve buyur etti içeri
 Baharın ilk güneşini.”

Yazarın “Akıllı Minik ile Obur” adlı eserinde Akıllı Minik bütün yaz, kışlık yiyecek ihtiyacını gidermek için çalışır. Biriktirdiği buğdayları ise yuvasına yakın bir yerde açtığı çukurda muhafaza eder. Akıllı Minik çalışmanın meyvelerini toplarken Obur, onun buğdaylarına göz koyar. Obur, bir gece herkes uyurken Akıllı Minik’in topladığı ve sakladığı buğdayı çalar. Baykuş ve tarla korkuluğu, hırsızlığa şahit olan nadir kimselerdendirler. Fakat Akıllı Minik, onların sözlerini önce dikkate almaz. Çünkü gözüyle görmediği için kimseyi suçlamak istemez. Akıllı Minik, Obur’a hırsızlığını kabul ettirmek, onu suçlayıp buğdayları geri istemek yerine kurguladığı zekice bir planla buğdaylarına kavuşmayı amaçlar ve Obur’un evine gider. Ona misafir olur. Obur’un hoş geldin sözleriyle onun ne kadar misafirperver olduğu dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.11):

“Gülerek açtı kapıyı Uykucu Obur.
 Biraz ürkek, biraz çekingen,
 “Hoş geldin!” dedi.

Akıllı Minik de,
 “Biraz zamanın var mı?
 Sana bir şey danışmaya geldim.” dedi.
 Obur da onu içeri davet etti.”

4.2.29.Komşuluk

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç, Gümüş ve anneleri, bir de komşuları vardır. Kendilerine yakın bir alanda yaşayan bu komşu bir tırtıldır. Hayvanlar aracılığıyla komşuluk değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.10):

“Şişman tırtıl komşumuzdu.
 Bahçedeki dut ağacının

Üzerinde yaşardı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç, Gümüş ve bir de anneleri vardır. Gümüş çalışkan, Üşengeç ise tembel bir yumuşakçadır. Gümüş her gün annelerinin onları yaprak gölgesine bırakarak uzaklara, yani komşu evin pazılarıyla dolu

bahçesine gittiğini söyler. Hayvanlar aracılığıyla da olsa komşuluk değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.13):

“Her gün
Giderdi annem
Bırakıp bizi
Yaprakların gölgesine.

Giderdi
Ta uzaktaki
Komşu evin
Pazılarla dolu
Çitli bahçesine”

4.2.30. Sağlıklı Olma

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Ağaçlar ve Çocuklar” adlı şiirinde, kış gelince çocukların paltolarını ve çizmelerini giymek istemeleri sağlıklı olmanın önemine işaret etmektedir. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.16):

Ağaçlar ve Çocuklar

“Kış gelince çocuklar
Paltolarımızı
Çizmelerimizi giyeriz

Yaz gelince de soyunuruz”
.....

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Nedir Bu Güzel Şey” adlı şiirinde çocuk güzel şeyi uyku ile özdeşleştirir. Sağlıklı bir insan olabilmek için uykunun önemi vurgulanmaktadır. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.33):

Nedir Bu Güzel Şey

“Bir anne kucağı kadar sıcak
Bir bulut gibi hafif ve yumuşak
En iyi yiyecekler kadar doyurucu

Gelincikler arasında gezer gibi
Nedir bu güzel şey bildiniz mi?
Uyku...”

Yazarın “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinde Tekir beslenme biçiminden bahsederken yoğurt yemek, ot yemek gibi alışkanlıklarından söz eder. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.17-18):

.....

“Hatta bir defasında
Bilmediğim bir otu yedim
Az kalsın ölecektim

O dost teyze
Bana yoğurt yedirdi de
Ancak iki gün sonra
Kendime zor gelebildim”

Yazarın “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserindeki “Hastane Günleri” adlı şiirinde Sali’nin elinin yanmıştır ve parmaklarını kaybetmiştir. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.76):

Hastane Günleri

.....
 “Bak ellerim yok oldu Gani
 Yatsam ne olacak

Parmaklarım geri mi gelecek sanki”
 Diyordu Sali”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde çalışkan bir yumuşakça olan Gümüş, tembel bir yumuşakça olan Üşengeç ve bir de onların anneleri vardır. Yaşayabilmek için komşularının bahçesindeki pazı yapraklarını küçük köpeğe aldirmeden yerler. Sebze yemenin ve sağlıklı olmanın önemi, yumuşakçaların beslenme biçiminin anlatılmasıyla dolaylı olarak okura aktarılır (s.21-22):

.....
 “Onlar gidince de
 Annem
 Çıkarmış kavkısından

Ve yavaş yavaş
 Yemeğe başlarmış artık
 Pazı yapraklarını
 Küçük köpeğe aldirmeden.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde anneleri, Gümüş ve Üşengeç’e kavkılarını üzerlerinden bırakmamaları gerektiği gibi hayata dair öğütler vermektedir. Çünkü kavkılar onları soğuktan her daim korumaktadır. Kavkılarının, onların sağlıklı birer yumuşakça olmalarını sağlayacağı belirtilir. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.34):

.....
 “Bu yüzden kavkı
 Her yerde, her zaman

Koruyan, barındıran
 Sırttan çıkarılmayan
 Bir ev demektir. “

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Çalışkan yağmur ve çamurda ilerlerken yokuşun ortasına kadar gelirler. Üşengeç kavkından bıktığını söyleyerek onu üzerinden çıkarır ve atar. Hava iyice soğur. Yağmur olanca şiddetiyle yağmaya devam eder. Üşengeç bir köşeye çekilir, hiçbir şey söylemeden durur ve tir tir titrer. Çok üşüdüğü her halinden bellidir. Bu durum karşısında bir ara Çalışkan kavkını Üşengeç’e vermek ister. Çünkü onun hasta olmasını istemez. Gümüş’ün bu düşünme biçimiyle sağlıklı olma evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s. 72):

“Bir ara
 Kavkımı çıkarıp ona verdim,
 Yüzüme dik dik bakarak,
 “Olmaz!

Senin de hasta olmanı
 İstemiyorum!” dedi.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde Üşengeç ve Gümüş zorlukları aştıktan sonra annelerine kavuşurlar. Kavuşma anında çok mutludurlar. Üşengeç annesinin öğütlerini tutmadığı için hastalandığını söylerken sağlıklı olma evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.80-83):

.....	
“Koşarak gittik yanına... Üşengeç sarılıp anneme, “Sözünü dinlemeden anneciğim,	Attım kavgımı Bak hastalandım! diye Ağlamaya başladı.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargırlarken kendini savunma sırası kargaya gelir. Karganın konuşması sırasında peynirinin olduğunu söylemesi, sağlıklı olmak için peynir gibi besinlerin yenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Yazar, sağlıklı olma evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

“Daha sözlerini bitirmemişti ki “Gak... Gak...Gak!” diye bir ses duyuldu. Belli ki, karga geliyordu. Ağzında bir parça peynirle Kondur masaya ve başladı sorulmadan	özgeçmişini anlatmaya. Önce, “Bay La Fonten! Bay La Fon!” dedi. “Ben aptal bir kuş değilim. Bakın! İşte peynirim. Başta bunu, özellikle bilmenizi isterim.”

4.2.31.Estetik

Yazar “Mırname” adlı eserindeki “Aynadaki Kedi” adlı şiirinde görselliğin konu edinilmesiyle estetik evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.17):

Aynadaki Kedi

-Hiç kedi görmemiş bir kedi için ağıt- “Aynada Yüzünü gördü Küçük kedi. Şaşırdı.	Çünkü o yüzünün hep, Sahibi, O küçük çocuk gibi, Sarışın ve çilli Olduğunu sanırdı.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Kavak Kayaları” adlı öyküsünde Deniz kızlarının güzelliği anlatılırken estetik evrensel değeri dolaylı olarak aktarılmaktadır (s.19):

“Bazen kahramanlar aralarında tartışır. Korku ve yolculuğun verdiği sinirlilikler birbirlerine kızıp kavga edecekleri sırada Orpheus yine lirin tellerine dokunur ve onları uslu, söz dinleyen küçük çocuklara dönüştürür.”

Gemilerin en korktuğu tehlikelerden biri de Siren’lerdir. Bu güzel denizkızları çıkardıkları müzik sesleriyle gemicileri büyüleyip kendilerine çekmektedirler. Siren’lerle karşılaştıkları an, yine Orpheus lirini çıkarır ve Siren’lerin türküsünü yenmekle kalamayıp lirin sesleriyle bu güzel denizkızlarını öyle büyüler ki, Kavaklar’daki kayaların bile ağzı açık kalır...”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Örümcek Kız” adlı öyküsünde Lidyalı usta tanıtılırken onun güzelliği anlatılır. Yazar, estetik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.19):

“Çok eskiden İzmir’in güneyinde Kolophon adında ünlü bir kentte dokuma ve el örgüsü yapmakta oldukça hünerli ellere sahip Lidyalı bir usta yaşar. Üstelik bu usta, oldukça güzel bir genç kızdır. Çevre köylerden, dağlardan, göllerden ve ormanlardan periler gelir, bu kızı çalışırken hayranlıkla izler.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Dünyadaki İlk Güzellik Yarışması” adlı öyküsünde Paris üç tanrıçayı görünce çok şaşır. Çünkü üç tanrıça da birbirinden güzeldir. Tanrıçaların güzellikleri anlatılırken estetik evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.63):

“Üç tanrıça da birbirinden güzeldir. Paris’i etkileyebilmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Üçü de birinci seçilmesine karşılık çeşitli öğütlerde bulunurlar: Hera, Asya krallığını; Athena, Troyalıları Akhalarla yaptıkları savaşta yengi sahibi yapabileceklerini... Aphrodite de, kendisine eş olarak dünyanın en güzel kızının sevgisini verebileceğini söyler. Ayrıca üç güzel de Paris’i etkileyebilmek için değişik giysiler giyerler. Yalnızca Aphrodite beyazlar giymiş ve beline bir çiçek takmıştır. Ama Paris, bütün bunlara karşın seçimini yapmıştır. İlgiyle Aphrodite’i izlerken Hera onu görmüştür. Ve güzellik tanrıçasına kızarak, “O beline bağladığın çiçekle ilgiyi kendi üzerine çekiyorsun ve Paris’i etkiliyorsun!” der. Hera kuşağı alıp beline takar, ama hiçbir şeyi değiştiremez. Çünkü Paris elmayı Aphrodite’ye çoktan uzatmıştır. Böylece Aphrodite’nin en güzel kadın olduğu kanıtlanmış ve Eris de kadınlar arası güzellik yarışmasının Anadolu’da başlamasına neden olmuştur.

.....

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserinde, Psykhe gündüzlerini peri kızlarıyla, gecelerini kocasıyla geçirir. Ama kocasının yüzünü bir kez bile göremez. Bir gün Psykhe kardeşlerini çok özlediğini ve onları görmek istediğini Eros’a söyleyerek ondan izin ister. Kocasını izin verir ve Psykhe kardeşlerinin yanlarına gider. Onlara her şeyi anlatır. Kardeşleri de Psykhe’ye kocası insan içine çıkmadığına göre onun bir canavar olabileceğini söylerler. Ona, geceleyin kandil yakarak eşinin yüzüne bakmasını söylerler. Kız söyleneni yapar ve kocası uykuya dalınca gidip yüzüne bakar ve kocasının güzelliğini anlatır. Yazar, estetik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.68-69):

.....

“Kocası o kadar güzelmiş ki, güzelliği karşısında elleri titremeye, kalbi çarpmaya başlamış. Bu arada kandilden düşen kızgın yağ Eros’un vücuduna damlamış ve Eros hemen uyanmış, karısına hiçbir şey demeden çıkmış, gitmiş...”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura adlı karakter tanıtılırken onun görünüşüyle ilgili özellikleri anlatılmaktadır. Yazar, estetik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.3):

“Ura,
Açık tenli, uzun boylu
Bir Min yerlisiydi.

Küçük yaşlarda babasını,
Daha sonra da
Annesini yitirmişti.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura’nın Zis Teyze’sinin kızı Tmia’nın güzelliği anlatılmaktadır. Yazar, estetik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.9):

.....
“Tmia siyah gözlü, uzun boylu,

Beline kadar uzanan saçlarıyla
Klito köyünün en güzel kızıydı.”

Yazarın “Gözü Boynuz ile İzi Yıldız” adlı eserinde ve anneleri sandıktan sedef kavkıları çıkarıldığında Gümüş ve Üşengeç aynaya bakıp kavkının yakışıp yakışmadığını sorarlarken görünüme önem verdikleri anlaşılmaktadır. Yazar, estetik evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.47-48):

“Sonra çıkarırdı annem
Sandıktan sedef kavkılarımızı.
Birini Üşengeç’e verdi,
Birini bana.

Bakarak aynaya
Birbirimize soruyorduk:
“Doğru söyle!
Yakıştı mı bana da?”

4.2.32.Özgürlük

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Dedem ve Kuşlar” adlı şiirinde, dedesinin kuşlar gibi özgür olmasını istemesine rağmen altı çift güvercini balkondaki kafeste beslemesini anlamadığı belirtilmektedir. Yazar, özgürlük evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.49):

Dedem ve Kuşlar

“Dedem
Kuşlar gibi
Özgür olmak istiyor.
Tutsak etmiş
Balkondaki kafese

Bembeyaz
Al ibikli
Altı çift güvercini
Besliyor.
Dedemi anlayamıyorum.”

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Kuşların Evreni” adlı şiirinde, kuşların her ülkeye özgürce gidip gelebildikleri vurgulanmaktadır. Yazar, özgürlük evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.55):

Kuşların Evreni

“Kuşlar
Pasaport kullanmazlar.
Diledikleri ülkeye
Özgürce gidip
Dönebilirler.

İstenmez onlardan
Geçiş izinleri.
İşte bu yüzden güzeldir
Kuşların evreni.”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken La Fonten suçlu bulunur ve ona ceza verilir. Fakat bütün hayvanlar merhamete gösterir ve ona ceza verilmez. Yapıtın sonunda La Fonten’in serbest bırakılması ile özgürlük evrensel değeri dolaylı olarak aktarılır (s.73-77):

.....
“ve yalvarıp yakarıp aslana

La Fonten’i yine de
serbest bıraktılar.”

4.2.33.Takdir Etme

Yazarın “Sincap” adlı eserindeki “Guguklu Saat” adlı şiirinde, çocuk ne yaparsa yapsın takdir edilmediğinden yakınır. Yazar, takdir edilme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.20):

Guguklu Saat

.....
“Sabahla evimin kapısını açıp
O yorgunluğumla
“Guguk guguk

Uyanın sabah oldu” diyorum.
Yüzlerini ekşiterek bakıyorlar yüzüme
Ne yapsam ne etsem yaranamıyorum!”

Yazarın “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinde hayvanlar La Fonten’i ormanda yargılarken savunma sıra kediye gelir. Kedi o kadar doğru ve güzel sözler

söyler ki herkes tarafından takdir edilir ve alkışlanır. Yazar, takdir edilme evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.40-42):

..... “Hem neden nankör oluyoruz? Ekmeğimizi, suyumuzu onlar mı veriyor? Hem biz onlardan uzakta her zaman yaşayabiliriz. Ama onlar, hiçbir zaman Hayvanlar olmadan	Yaşamlarını kolayca sürdüremezler.” Fareler bile alkışlıyordu kediyi. O da kuyruğuyla el sallarken onlara, Aslan bir kez daha haksız olduğunu Söylüyordu La Fonten’e hayvanların yanında”

4.2.34.Aşk

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Boğaziçi ya da Buzağı Geçidi” adlı öyküsünde tanrılar tanrısı Zeus’un, ağaçların altında oturan güzel bir kızı görmesi ve ona âşık olması anlatılır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.11):

“Bir gün tanrılar tanrısı Zeus, mersin ağaçlarının altında oturan güzel bir kız görür. Bu, Kral İnakos’un güzel kızı İo’dur. Zeus kızı görür görmez hemen âşık olur; İo da Tanrı Zeus’a. İki sevgili o günden sonra her gün, gizli gizli mersin ağaçlarının altında buluşmaya başlar.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Hero ile Leandros” adlı öyküsünde bir gün Afrodite Sestos’ta yaşayan güzel rahibesi Hero, Abydos’un Leandros adlı yakışıklı delikanlısıyla dinsel bir törende karşılaşır. Bu iki kişi arasındaki aşk anlatılır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.27-28):

“Bir gün Aphrodite Sestos’ta yaşayan güzel rahibesi Hero, Abydos’un Leandros adlı yakışıklı delikanlısıyla bir dinsel törende karşılaşır. Hero’nun her yanı çiçeklerle süslüdür. O kadar beyaz, iç açıcı ve güzel bir görünümü vardır ki, öteki beyazlıklar Hero’nun yanında Leandros’un gözüne kapkara görünür. Leandros o günden sonra Hero’ya karşı büyük bir sevgi besler ve Hero da aynı duygularla ona bağlanır. Ama Hero, bir Aphrodite rahibesi olduğundan, delikanlının onunla evlenmesi olanaksızdır.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Telephos Efsanesi” adlı efsanede Herakles’in, kralın kızına olan aşkı anlatılır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.43):

“Bir gün Herakles, Tegeia Kralı Aleos’a konuk gider. Kralın güzel kızı Auge’yi kendine âşık eder ve bir çocukları olur. Bu Auge için bağışlanamaz bir suçtur. Çünkü kralın güzel kızı, Athena Tapınağı’nın rahibelerinden biridir ve sonsuza kadar evlenmemesi gerekmektedir.....”

Yazarın “Anadolu Efsanesi” adlı eserindeki “Paris ile Oinone” adlı efsanede Oinone ile Paris’in birbirlerine âşık olmaları anlatılır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.46-47).

“Günlerden bir gün, İda Dağı’nın orman perilerinden Oinone, Paris’i görünce âşık olur. Paris de onu sever ve güzel bir düğünle evlenirler. Ama bir süre sonra Paris, güzel Helena’yı görür ve ona âşık olur. Helena’yı kaçıır, Orman Perisi Oinone’dan ayrılır.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Selene ile Endymion” adlı öyküsünde Endymion ile Ay Tanrıçası Selene arasındaki aşk anlatılmaktadır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.58-59):

.....

“Keçiler dağlarda yayılırken, çoban Endymion yüksek bir kayanın üzerine uzanır ve kavalıyla yalnızlığını dile getiren şarkılar çalarmış. Bütün yaşamı keçileri ve kavalı arasında geçen bu yalnız adama bir gece, çimenler üzerinde uyurken Ay Tanrıçası Selene âşık olmuş ve o günden sonra da ışıklarıyla Endymion’u sararak kollarına almaya başlamış. Böylece Selene ile Endymion her gece buluşmaya başlamış. Onların birlikte olmadığı geceler Beşparmak Dağları’na kara ve korkutucu bir karanlık kaplarmış. Ama bu karanlık fazla uzun sürmez, ay gökyüzünde gözükteği zaman Selene koşarak gelir, ışıklarıyla sevgilisi Endymion’u sararmış. Bu iki sevgili için, sevgi ışığın ta kendisiymiş.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Dünyadaki İlk Güzellik Yarışması” adlı efsanede, Peleus Thetis’i görmesi ve ona âşık olması anlatılır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.61):

“Kral Aiakos’un oğlu Peleus, Altın Post avcılarının gemisi Argo ile Marmara Denizi’nden geçerken Thetis’i görür ve gönlünü ona kaptırır. Çok geçmeden de Denizkızı Thetis ile Peleus evlenmeye karar verirler. Düğüne bütün tanrılar çağrılır.”

Yazarın “Anadolu Efsaneleri” adlı eserindeki “Eros ile Psykle” adlı efsanede Aphrodite’nin oğlu Eros’un Psykhe’ye nasıl âşık olduğu anlatılmaktadır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.66-67).

“Bir zamanlar, Miletos kralının üç kızı varmış. Bu üç kızdan büyük kızı herkes istemekteymiş. Ondaki küçüğünü de oğullarına almak için her gün analar babalar gelip gidermiş. Sonunda bu iki kız hemen evlenmişler. Ama en küçükleri olan Psykhe, kardeşlerinden daha güzel olmasına karşın kimse onun için bu tür şeyler düşünmüyor, ona kardeşlerine gösterdikleri ilginin dışında başka bir gözle bakarak, adeta bir tanrıçaymış gibi tapıyorlarmış. Sonunda bu ilgi o kadar büyümüş ki, insanlar Güzellik Tanrıçası Aphrodite’nin adına yemin edecekleri zaman, “Psykhe’nin başı üzerine!” diye dua etmeye başlamışlar ve zamanla Tanrıça Aphrodite’nin tapınağına kimse gitmez olmuş. Aphrodite bu işe o kadar kızmış ki, hırsından deliye dönmüş. Oğlu Eros’u hemen yanına çağırarak demiş ki: “Eros! Beni insanların önünde küçük düşüren Psykhe adlı

kadına git, sevgi okunu sapla, onu çok çirkin bir insana âşık ederek herkesin önünde rezil et ve insanların onunla alay etmelerini sağla! Eros, annesinden bu emri alır almaz, hemen Psykhe'nin yanına gitmiş, fakat bir de bakmış ki, kız düşündüğünden daha çok güzel. Şaşkınlığından, sevgi okunu kendine saplamış ve Psykhe'ye deliler gibi âşık olmuş.”

Yazarın “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı eserinde Ura'nın, Zis Teyze'sinin kızı Tmia'ya âşık olması anlatılmaktadır. Yazar, aşk evrensel değerini dolaylı olarak aktarmaktadır (s.10):

.....
 “Bütün köy bilirdi
 Tmia'yla Ura'nın birbirini
 sevdiğini.
 Bu yüzden Zis Teyze'ye
 Onları niçin evlendirmedüğünü
 sorarlar,

O da her zaman küçük
 olduklarını,
 Biraz daha büyümeleri
 gerektiğini söylerdi.”

Yazarın “**Sincap**” adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserin ana konusunu oluşturan evrensel değer “sevgi”dir. Eserde sevgi değerine (26) defa, eğitim değerine (5) defa, aile birliği değerine (6) defa, duyarlılık değerine (5) defa, mantık yürütme değerine (4) defa, iyi huylu olma değerine (3) defa, saygı değerine (3) defa, arkadaşlık değerine (2) defa, inanç değerine (2) defa, sağlıklı olma değerine (2) defa, özgürlük değerine (2) defa, adalet ve eşitlik değerine (1) defa, çalışkanlık değerine (1) defa, dürüstlük değerine (1) defa, yardımseverlik değerine (1) defa, özlem değerine (1) defa, temizlik değerine (1) defa, misafirperverlik değerine (1) defa, takdir edilme değerine (1) defa, vatanseverlik değerine (1) defa değinilmiştir. 277

Yazarın “**Kulağımdaki Küçük Çan**” adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserin ana konusunu oluşturan evrensel değer “sevgi”dir. Eserde sevgi değerine (13) defa, mantık yürütme değerine (3) defa, inanç değerine (3) defa, duyarlılık değerine (2) defa, eğitim değerine (2) defa, vatanseverlik değerine (2) defa, adalet ve eşitlik değerine (1) defa, aile birliği değerine (1) defa, arkadaşlık/dostluk değerine (1) defa, yalnızlık değerine (1) defa değinilmiştir. Bu eserde; barış, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlık, merhamet, saygı, sorumluluk, umut, yardımseverlik, hoşgörü, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, aşk değerlerine rastlanılmamıştır.

“**Televizyondaki Reklamcı Amca**” adlı eserde Yalvaç Ural’ın 5 adet şiiri bulunmaktadır. Bu şiirler “Boş Arsa ve Çocuk”, “Çocuk Tiyatroları”, “Televizyonu Sevmiyorum” ve “Büyüklerle Televizyon İzlemek” adlı şiirlerdir. Yazarın bu şiirleri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Tespit edilen evrensel değerler şunlardır: Sevgi değerine (1) defa, aile birliği değerine (1) defa, duyarlılık değerine (2) mantık yürütme değerine (2) defa, inanç değerine (1) defa değinilmiştir. Bunlarında dışındaki incelenen diğer değerlere rastlanılmamıştır.

Yazarın “**Mirname**” adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserin ana konusunu oluşturan evrensel değer “sevgi”dir. Eserde sevgi değerine (7) defa, adalet değerine (2) defa, mantık yürütme değerine (2) defa, merhamet değerine (1) defa, inanç değerine (2) defa, aile birliği değerine (1) defa, arkadaşlık değerine (1) defa, duyarlılık değerine (1) defa, estetik değerine (1) defa değinilmiştir. Eserde değinilmeyen evrensel değerler ise şunlardır: Barış, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlık, saygı, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, özlem, iyilik etme,

şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşktır.

Yazarın “**Bir Gök Dolusu Güvercin**” adlı öykü eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserin ana konusunu oluşturan evrensel değer “sevgi”dir. Eserde üzerinde durulan değerler şunlardır: Sevgi değerine (11) defa, saygı değerine (6) defa, aile birliği değerine (4) defa, arkadaşlık değerine (3) defa, duyarlılık değerine (3) defa, iyi huyluluk değerine (3)defa, inanç değerine (2) defa, temizlik değerine (2) defa, dayanışma değerine(1) defa, dürüstlük değerine (1) defa, mantık yürütme değerine (1) defa, yalnızlık değerine (1) defa, yardımseverlik değerine (1) defa, özlem değerine (1)defa, iyilik etme değerine (1) defa, şükran duyma değerine (1) defa değinilmiştir. Yapıtta değinilmeyen evrensel değerler şunlardır: Adalet, barış, çalışkanlık, eğitim, emek, hayatla mücadele, kanaatkârlık, merhamet, sorumluluk, umut, hoşgörü, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşktır.

Yazarın “**Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor**” adlı öyküsü evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde ağır basan temel değer “iyi huylu olma” değeridir. Eserde değinilen değerler sırasıyla şunlardır: İyi huylu olma değerine (11) defa, merhamet değerine (8) defa, arkadaşlık değerine (7) defa, çalışkanlık değerine (7) defa, eğitim değerine (7) defa, duyarlılık değerine (5) defa, aile birliği değerine (4) defa, yardımseverlik değerine (4)defa, dürüstlük değerine (3)defa, sevgi değerine (3)defa, saygı değerine (3) defa, hayatla mücadele değerine (2)defa, mantık yürütme değerine (2) defa, sorumluluk değerine (2)defa, umut değerine(1)defa, yalnızlık değerine (1) defa, iyilik etme değerine (1)defa, şükran duyma değerine (1) defa, sağlıklı olma değerine (1)defa değinilmiştir. Üzerinde durulmayan değerler ise şunlardır: Adalet ve eşitlik, kanaatkârlık, hoşgörü, özlem, komşuluk, estetik, özgürlük, takdir edilme ve vatanseverliktir.

Yazarın “**Anadolu Efsaneleri**” adlı öyküsü evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde ağır basan temel evrensel değer “aşk” ve “estetik” değerleridir. Eserde değinilen değerler sırasıyla şunlardır: Aşk (7) defa, estetik (6) defa, sevgi (4) defa, saygı (2)defa, çalışkanlık (1)defa, yalnızlık (1)defa, inanç (1) defa, özlem (1) defa, misafirperverlik (1)defadır. Eserde hiç değinilmeyen evrensel değerler şunlardır: Adalet, aile birliği, arkadaşlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlık, mantık yürütme, merhamet, sorumluluk, umut, yardımseverlik, hoşgörü, iyilik

etme, şükran duyma, temizlik, komşuluk, sağlıklı olma, özgürlük, takdir edilme, vatanseverliktir.

Yazarın **“Korkuluğun Kalbi”** adlı öyküsü evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok vurgulanan evrensel değer “arkadaşlık” ve “sevgi” değerleridir. Eserde üzerinde durulan değerler şunlardır: Arkadaşlık değeri (5) defa, sevgi değeri (4) defa, yardımseverlik değeri (3) defa, yalnızlık değeri (2) defa, özlem değeri (2) defa, dayanışma değeri (1) defa, duyarlılık değeri (1) defa, emek değeri (1) defa, merhamet değeri (1) defa, iyilik etme değeri (1) defa, şükran duyma (1) defa, temizlik değeri (1) defa örneklendirilmiştir. Eserde hiç değinilmeyen değerler ise şunlardır: Adalet ve eşitlik, aile birliği, çalışkanlık, dürüstlük, eğitim, hayatla mücadele etme, iyi huylu olma, kanaatkârlık, mantık yürütme, saygı, sorumluluk, umut, hoşgörü, inanç, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşktır.

Yazarın **“Kayıp Ülkenin Çocuğu”** adlı öyküsü evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok duyumsatılan değer “sevgi” değeridir. Eserde değinilen evrensel değerler şunlardır: Sevgi değerine (12) defa, inanç değerine (5) defa, yalnızlık değerine (3) defa, saygı değerine (2) defa, çalışkanlık değerine (2) defa, estetik değerine (2) defa, arkadaşlık değerine (1) defa, duyarlılık değerine (1) defa, dürüstlük değerine (1) defa, eğitim değerine (1) defa, iyi huylu olma değerine (1) defa, yardımseverlik değerine (1) defa, aşk değerine (1) defa değinilmiştir. Eserde değinilmeyen değerler ise şunlardır: Adalet, aile birliği, dayanışma, emek, hayatla mücadele, kanaatkârlık, mantık yürütme, merhamet, umut, hoşgörü, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, özgürlük, takdir edilme, vatanseverliktir.

Yazarın **“Alucura Çayevi”** adlı öyküsü evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok işlenen evrensel değer “sevgi”dir. Eserde üzerinde durulan değerler şunlardır. Sevgi değeri (4) defa, çalışkanlık değeri (3) defa, eğitim değeri (4) defa, duyarlılık değeri (2) defa, hayatla mücadele değerine (1) defa, iyi huylu olma değerine (1) defa, sorumluluk değerine (1) defa, inanç değerine (2) defa, özlem değerine (1) defa, arkadaşlık değerine (1) defa, dayanışma değerine (1) defa değinilmiştir. Eserde değinilmeyen evrensel değerler ise şunlardır: Adalet ve eşitlik, aile birliği, barış, dürüstlük, kanaatkârlık, mantık yürütme, merhamet, saygı, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik değerleridir.

Yazarın **“Müzik Satan Çocuklar”** adlı şiir-öykü eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde ağır basan evrensel değer “sevgi” değeridir. Eserde değinilen değerler şunlardır: Sevgi değerine (21)defa, dayanışma/iş birliği değerine (9) defa, çalışkanlık değerine (9)defa, hayatla mücadele değerine (7)defa, sorumluluk değerine (6)defa, emek değerine (3)defa, umut değerine (3)defa, aile birliği değerine (2) defa, duyarlılık değerine (2)defa, yalnızlık değerine (2)defa, yardımseverlik değerine (2)defa, arkadaşlık değerine (2)defa, duyarlılık değerine (2)defa, dürüstlük değerine (1)defa, merhamet değerine (1)defa, sağlıklı olma değerine (1)defa değinilmiştir. Eserde rastlanılmayan değerler ise şunlardır: adalet ve eşitlik, eğitim, iyi huylu olma, kanaatkârlık, saygı, hoşgörü, inanç, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik, barış, aşktır.

Yazarın **“Gözü boynuz ile İzi Yıldız”** adlı şiir-öykü eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok vurgulanan evrensel değer “sevgi” değeridir. Eserde değinilen değerler şunlardır: Sevgi değerine (36) defa, mantık yürütme değerine (7)defa, iyi huylu olma değerine (6)defa, aile birliği değerine (5)defa, sağlıklı olma değerine (4) defa, özlem değerine (4)defa, çalışkanlık değerine (3)defa, dayanışma değerine (3)defa, duyarlılık değerine (2) defa, saygı değerine (2)defa, yalnızlık değerine (1)defa, komşuluk değerine (2)defa, eğitim değerine (1)defa, merhamet değerine (1)defa, sorumluluk değerine (1)defa, umut değerine (1)defa, iyilik etme değerine (1)defa, temizlik değerine (1)defa, misafirperverlik değerine (1)defa, estetik değerine (1)defa değinilmiştir. Eserde değinilmeyen değerler ise şunlardır: Adalet ve eşitlik, arkadaşlık/dostluk, barış, dürüstlük, emek, hayatla mücadele, kanaatkârlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, şükran duyma, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşk değeridir.

Yazarın **“Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka”** adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok tekrar edilen değer “dayanışma” (4) değeridir. Eserde değinilen değerler şunlardır: Yardımseverlik (2) defa, aile değerine (1) defa, hayatla mücadele değerine (1) defa, saygı değerine (1) defa, sevgi değerine (1) defa değinilmiştir. Eserde incelenen diğer evrensel değerlere rastlanılmamıştır.

Yazarın **“La Fonten Orman Mahkemesinde”** adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok öne çıkan değerler “saygı” ve “adalet” değerleridir. Eserde değinilen diğer değerler şunlardır: Saygı değerine (13) defa, adalet değerine (7) defa, sevgi değerine (6)defa, çalışkanlık değerine (3)defa, dürüstlük değerine (2)defa, iyi huylu olma

değerine (2) defa, mantık yürütme değerine (1)defa, arkadaşlık değerine (1)defa, duyarlılık değerine (1)defa, merhamet değerine (1) defa, yalnızlık değerine (1)defa, yardımseverlik değerine (1)defa, sağlıklı olma değerine (1) defa, özgürlük değerine (1)defa, takdir edilme değerine (1)defa değinilmiştir. Eserde incelenen diğer evrensel değerlere rastlanılmamıştır.

Yazarın “**Akıllı Minik ile Obur**” adlı eseri evrensel değerler açısından incelenmiştir. Eserde en çok dikkat çeken değer “çalışkanlık” değeridir. Eserde çalışkanlık değerine (2)defa, arkadaşlık değerine (1)defa, dürüstlük değerine (1)defa, emek değerine (1)defa, iyi huylu olma değerine (1)defa, saygı değerine (1)defa, misafirperverlik değerine (1)defa değinilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Yalvaç Ural'ın 15 farklı yapıtı evrensel değerler açısından incelenmiştir. 15 yapıt; şiir, öykü, şiir-öykü ve fabl türlerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Yalvaç Ural'ın incelenen eserleri; Sincap, Kulağımdaki Küçük Çan, Televizyondaki Reklamcı Amca, Mırname, Bir Gök Dolusu Güvercin, Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor, Anadolu Efsaneleri, Korkuluğun Kalbi, Kayıp Ülkenin Çocuğu, Alucura Çayevi, Müzik Satan Çocuklar, Gözü Boynuz ile İzi Yıldız, Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka, La Fonten Orman Mahkemesinde ve Akıllı Minik ile Obur'dur. Yalvaç Ural'ın belirlenen eserleri önceden belirlenen şu evrensel değerler yönüyle incelenmiştir: Adalet ve eşitlik, aile birliği, arkadaşlık/dostluk, barış, çalışkanlık, dayanışma/işbirliği, duyarlılık, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, hoşgörü, iyi huylu olma, kanaatkârlılık, mantık yürütme, merhamet, sevgi, saygı, sorumluluk, umut, yalnızlık, yardımseverlik, hoşgörü, inanç, özlem, iyilik etme, şükran duyma, temizlik, misafirperverlik, komşuluk, sağlıklı olma, estetik, özgürlük, takdir edilme, vatanseverlik ve aşk.

Yalvaç Ural'ın eserlerinde evrensel değerler didaktik bir şekilde değil de dolaylı olarak aktarılmıştır. Yalvaç Ural'ın eserlerinde tespit edilen evrensel değerler sırayla şöyledir: Sevgi (149), saygı (33), çalışkanlık (31), iyi huylu olma (28), duyarlılık (27), aile birliği (25), arkadaşlık/dostluk (25), mantık yürütme (22), eğitim (20), dayanışma (19), inanç (17), yardımseverlik (15), yalnızlık (13), merhamet (13), özlem (13), hayatla mücadele (11), adalet (11), sağlıklı olma (9), dürüstlük (9), estetik (9), sorumluluk (10), aşk (6), misafirperverlik (6), vatanseverlik (5), temizlik (5), umut (4), emek (4) şükran duyma (3), özgürlük (3), iyilik etme (3), takdir edilme (2), komşuluk (2) dir. Ural'ın örneklem doğrultusunda incelenen yapıtlarında rastlanılmayan evrensel değerler ise barış, kanaatkârlık, hoşgörüdür.

Yazınsal nitelikli edebi yapıtların çocukların bilişsel yeteneklerini geliştirdiğini, zihinsel eğitimine katkı sağladığını ve düş gücünü doyurduğunu savunan Ural, yapıtlarında bireyin sağlıklı gelişimi açısından faydalı olduğu düşünülen evrensel değerlere yer verir. Bireyin küçük yaşlarda karakterini edinmesi düşünüldüğünde çocukluk döneminin önemine inanan Ural; yapıtlarında çocukların birer yetişkin olarak ülkemize faydalı bireyler olabilmeleri için onları edinmeleri gereken nitelikli değerlerle yetiştirmeyi amaç edinir.

Bütün değerlerin temelinde yatan değer, “sevgi”dir. Bir insanın kalbine sevgiyi koyduğunuz zaman tüm güzelliklere ulaşabilir. Ural da sevginin gücüne inanan bir yazardır. Ural, eserlerinde en çok sevgi değerini duyumsatmaktadır. Çünkü Ural’a göre bütün değerlerin temeli sevgidir. Bu çalışma doğrultusunda sunulabilecek öneriler;

- Yalvaç Ural’ın diğer çocuk yapıtları da evrensel değerler boyutunda incelenebilir.
- Farklı yazarların çocuk yapıtları evrensel değerler boyutunda incelenerek çıkan sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Bireyin bir okur olarak edebi eser tercihlerinde anne ve babalar öncelikle rol oynamaktadır. Bu sebeple anne ve babalar, nitelikli edebi eser seçimi konusunda eğitilebilirler.
- Çocuk yaştaki okurların yetiştirilmesinde eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Çocukların gelişimini destekleyecek nitelikli kitapların seçimi konusunda öğretmenlerle işbirliği yapılabilir.
- Değerlerin sunulması edebi eserlerle sınırlı kalır ise verimliliği ve geçerliliği yeterli olmayacaktır. Bu sebeple değerler eğitimi öncelikle ailede başlamalı ve okulda öğretmenler tarafından devam ettirilmeli, okul ortamında da çocuklar nitelikli eserlerle buluşturulmalıdırlar.
- Eğitimciler evrensel değerleri önce kendileri içselleştirmeli örnek birer model olduklarını unutmamalı ve bu konuda duyarlı olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acık O. N. (2009). Çocuk edebiyatı kitaplarında şiirin yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2-7
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (1975). Ana dili. *Türk Dili*, 285, 423-434.
- Aksan, D. (1994). Anadili. *Tömer Dil Dergisi*, 16, 63-71.
- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil (Ana çizgileriyle dilbilim)*. (3. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil*. TDK Yayınları: Ankara.
- Akyol, G. ve Aydın, M. Z. (2014). *Okulda değerler eğitimi*. (4.Baskı). Ankara: Nobel Akademik.
- Alabaş, R. (2011). “Çocuk Duygusu” dergisinde yer alan türlerin tema bakımından incelenmesi. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri, 05-07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Arısoy, E. (2014). *Ayla Çınaroğlu'nun çocuk romanlarında dilin kullanımı ve evrensel değerler*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Aslan, C. (2007). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerisine etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 15-29.

- Aslan, C. (2007). *Yaşam gerçekliğinin çocuklara iletilmesi bakımından '100 Temel Eser'deki öyküler üzerine bir inceleme*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi 4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aslan, C. (2013). Duyarlılık ve düşünceyi geliştirmede çocuk/gençlik edebiyatı. *Çoluk Çocuk*. 102, 29-32.
- Aslan, C. (2012). *Barış eğitiminde çocuk ve gençlik edebiyatı*. VII.Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi bildirileri. Ankara Üniversitesi, Ankara
- Aslan, C. (2014). Türkiye’de çocuk ve gençlik edebiyatında duyarlı konuların ele alınışı üzerine eleştirel bir yaklaşım. *Eleştirel Pedagoji*.32, 51-56.
- Arslan, D. A. (2013). *Sosyoloji: Günlük yaşamın mimarisi keşfetmek*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2008). Anadili dersinin etkinlik alanları ve dilbilgisi. *Milli Eğitim*.181, 20-52.
- Aydın, M. Z. (2010). Okulda çalışan herkesin görevi olarak değerler eğitimi. http://mehmetzekiaydin.com/alimalarim/bddlddmsel_makaleler.html adresinden 28 Temmuz 2012 tarihinde alınmıştır.
- Aydın, M. Z. ve Akyol, G. Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi. Yöntemler etkinlikler kaynaklar*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Aykaç N. ve Türkoğlu İ. E. (2011).*Çocuk ve gençlik edebiyatı bağlamında Montaigne’in denemelerinin eğitimsel değerler açısından değerlendirilmesi*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri, 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi çocuk ve gençlik edebiyatı uygulama ve araştırma merkezi, Ankara.
- Aytaç, G. (1990). *Çağdaş Türk romanları üzerine incelemeler*. Ankara: Gündoğan.
- Aytaç, G. (1995). *Edebiyat üzerine, LITTERA: Edebiyat yayınları*. Ankara: Ürün Yayınları
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Manisa

- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme* (Çev: B. Çapar). Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- Batur, Z. (2010). Anadili öğretiminde gösterge biliminin yeri: Anadili ders kitaplarındaki sözel metinlerle görsel metinleri bütünselliğinin analizi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4) 178
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E.K, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cengiz, G. (2000). *Yazar gözüyle çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği.
- Ciravoğlu, O. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Ciravoğlu, O. (1997). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Cintaş, D. (2009). *İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerinde çocuk eğitimi ile ilgili evrensel değerler*. (Yüksek Lisan Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Çankırlı, A. (2015). *Ailede ve okulda değerler eğitimi*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları.
- Çelik, T. (2013). *Dil ve edebiyat öğretimi*. (2. Baskı). Ankara: Anı.
- Çılgın, A. (2006). Çocuğa büyüdü dünyanın kapılarını açmak, *Milli Eğitim Dergisi*, 172, 175-182.
- Dahrendorf, M. (1999). *Kinder- und Jugendliteratur in schulischer (didaktischer) Perspektive*. In: Offener Unterricht mit Kinder- und Jugend-literatur. Knobloch/ Dahrendorf (Hrsg.). Hohengehren: Schneider Verlag.
- Demir, G. (2006). *Konya ili Cihanbeyli ilçesi'nde anlatılan masalların çocuk eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisan Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB.

- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Deveci H., Belet D.,ve Türe, H. (2013). Dede Korkut hikâyelerinde yer alan değerler.*Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 294-321.
- Diliduzgun, S. (1996) *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2000). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Dilidüzgün, S. (2001). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Dilidüzgün, S. (2001). *Türkiye’de edebiyat öğretimi ve edebiyat öğretiminde çağdaş yönelimler*. (Ed. İpşiroğlu, Z . Çağdaş Türk Yazını). İstanbul: Adam Yayınları.
- Diliduzgun, S. (2007). *Çağdaş çocuk yazını-yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dilmaç, B. ve Ulusoy, K. (2014). *Değerler eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dinseven, E. H. (2006).*Ülkemizde çocuk ve gençlerin okuma kültürü edinme sürecindeki temel sorunları ve okuma grupları*. II: Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'unda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006 Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Dodson, F. (1999). *Çocuğunuzu tanıyor musunuz?*. (47. Bsk.). Ankara: Denge Yayınları.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Emir, S. (1986). *Örneklerle kompozisyon yazma sanatı*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

- Erdal, K. (2006). *Halide Edib Adivar'ın eserlerinde çocuk kitaplarıyla ilgili görüşler*. II: Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006 Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Erdem, A. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin bakış açısıyla çocuk kitaplarındaki kahramanlar*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Ereş, F. (2004). Eğitimin sosyal faydaları: Türkiye-AB karşılaştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(67), 320-340.
- Ereş, F. ve Aksüt, M., Babaoğlu E., Helvacı A., Uygun S., Şahin B., Ülke M., Özsevgeç T., Nural E. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Maya Akademi.
- Erdoğan, Y. (2008). *Zeynep Cemail'nin öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim teması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Eğitim Sen Yayınları. (2015). *Değerler eğitimi nedir? Nasıl olmalıdır?* Ankara: Mattek Matbaacılık Basım Yayın.
- Erkuvan, F. (2013). Pollyanna çevirilerinin (çocuk edebiyatı kapsamında) karşılaştırmalı incelemesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını.
- Fırat, H. (2011). *İlk eğitici çocuk kitabı Şermin'de işlenen değerler*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1986). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Repa Eğitim Yayınları.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Göğüş, B. (1983). Türkçe öğretimi: Anadili eğitim programlarının niteliği. *Dil Öğretimi Özel Sayısı*, Temmuz – Ağustos, C(XLVII), S: 379-380.
- Göğüş, B. (1993). *Türkçe öğretimine genel bir bakış. Türkçe öğretimi ve sorunları*. Ankara: TED Yayınları.
- Gökçe E. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Gökçe, E. ve Erdem, A. (2015). *Etkili öğretmenlik*. Ankara: Desen Ofset.
- Göktürk, A. (2006). *Sözün ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Gurler, U. (1999) *Çocuk Kitapları ve Anne-Babaların Bu Konudaki Tutumları Üzerine Bir inceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, E. (2013). *Çocuk edebiyatı kapsamında Mehmet Güler'in eserleri üzerine bir inceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gültekin, A. (2006). Çocuk ve Gençlik Edebiyatı eğitimi neden gerekli. *Varlık*, 1189, 27–31.
- Güner M. (2006). *Küçük prens 'le "insanlığın çocukluk tarihine" yolculuk (bir değerlendirme)*. II: Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006 Ankara Üniversitesi- Eğitim Bilimleri fakültesi, Ankara.
- Güneyli, A. (2003). *Metin türlerine göre okuduğunu anlama becerisinin sınanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güneyli, A. (2007). *Etkin öğrenme yaklaşımının anadili eğitiminde okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Güzel. D. (2013). *3.Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. *Eğitime Bakış, Eğitim –Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6(18), 4-9.
- Hökelekli, H. (2011). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timas Yayınları.
- İpek D. (2011). Zeynep Cemali'nin "patenli kız" adlı yapıtının çocuğun kişilik ve toplumsal gelişimi açısından incelenmesi. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- İpşiroğlu, Z. (1993). *Okumayı öğrenme. -Yaratıcı toplum yolunda çağdaş eğitim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- İpşiroğlu, Z. (2006). Çocuk yazını eleştirisi. *Evrensel Kültür*, 179, 30-32.
- Kağıtçıbaşı Ç, Kuşdil M. E. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 15(45), 59-76
- Kale, N. (2007). Nasıl bir değerler eğitimi?. *Eğitim ve değerler içinde* (ss.313-322). İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kan M. ve Güfta H. (2011). İlköğretim 7.sınıf Türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğeleri açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239 - 256.
- Kan Ç. (2010). Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Fırat Üniversitesi Millî Eğitim Dergisi*, 187.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karagöz, B. (2015). *Yalvaç Ural'ın eserlerinin tematik açıdan incelenmesi ve eserlerinde çocuk eğitimiyle ilgili temel değerler*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (27. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kavcar, C. vd. (2004). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Kaya, M. (2007). Okuma yazma öğretiminde çocuk edebiyatının öğretim amaçlı kullanımındaki yöntem ve teknikler. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (04-06 Ekim 2006), Bildiriler Kitabı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 117-122.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kıran, A. ve Kıran, Z. (2006). *Dilbilimine giriş*. Ankara: Seçkin.
- Kirshenbaum H. (1994). *100 ways to enhance values and moralitiy in schools and youth settings*. New Jersey: Allyn & Bascon, Old tpan.
- Kolac, E. (2010). Hacı Beştaş Veli, Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Beştaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.
- Konar, E. (2006). Çocuk, edebiyat ve eğitim. *Hece Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı)*. Ağustos- Eylül, 208, 104-105.
- Köknel, Ö. (1995). *Hoşgörünün ruhsal ve toplumsal temelleri, hoşgörü ve eğitim*. Ankara: TED Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (1971). *İnsan ve değerleri*. İstanbul: Anka.
- Kuçuradi. İ. (1995). *İnsan ve Değerleri*. İstanbul: Anka.
- Kurudayıoğlu, M. ve Çetin, Ö. (2015). Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19.
- Kuzu, T. (2006). *Aytül Akal'ın masallarıyla çocuklara demokratik yaşam eğitimi*. II: Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri fakültesi, Ankara.

- Maden, S. (2012). Temel dil becerilerinin eğitimi açısından ders dışı (informal) etkinliklere yönelik öğretmen ve öğrenci tercihleri. *Millî Eğitim*, 96.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7(29), 67
- Mutluel, O. (2014). Çocukta değer bilinci ve karakter eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 106-112.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Oğuzkan, F. (1997). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. 6. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. (7. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon.
- Oktay, M. (2001). *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e çocuk şiirlerinin pedagojik değerleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ozankaya, Ö. (1975). *Toplumbilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. (1999). *Yazınsal türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özkan, N. ve Yılmaz B. (2006). *Çocuk kitaplarında dil sorunları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 4-6 Ekim 2006, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 767-778.
- Özyar Sülün, G. (2012). *Okuma becerisinin geliştirilmesi bağlamında Yalvaç Ural'ın çocuk kitapları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

- Pilav S., Demir A. H. ve Demir H. (2015). İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin değer iletimi açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 206.
- Reboul, O. (1995). Değerlerimiz evrensel midir? (Çev. Hüseyin IZGAR) *Eğitim Yönetimi*, 1(3), 363–374.
- Richards, J. C. (2003). Current trends in teaching listening and speaking. *The Language Teacher*. July.
- Ruşen, M. (1991). *Hızlı okuma*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ryan, S. A. (2000). *The value of early literacy and parental involvement*. (M.A. Thesis). Biola University, The Faculty of The Department Of Education, La Mirada, California. http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2/content_storage_01/0000000b/80/25/11/be.pdf. Erişim Tarihi: 11 Haziran 2006.
- Saussure, F. (2001). *Genel dilbilim dersleri*. (Çev.: Berke Vardar), İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sever, S. (2002). Çocuk, yazın ve yaşam. *ABECE Eğitim ve Ekin Dergisi*. (191), 13.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). Anadili öğretiminin temel bir aracı: Yazınsal nitelikli çocuk kitapları. *Disiplinlerarası Bakışla Türkiye’de Çocuk 4. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. AU Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 11, 223-236.
- Sever, S. (2005). Çocuk, yazın ve yaşam. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 1, 30-34.
- Sever, S. (2005). *Anadili öğretiminin temel bir aracı: Yazınsal nitelikli çocuk kitapları*, Kuş Adasında Öyküye ve Şiire Yolculuk –2 Kuşadası Belediyesi yayını, Aralık.
- Sever, S. (2007a). Okuma kültürü edinme sürecinde Türkçe öğretiminin sorumluluğu. *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü.

- Sever, S. (2007). *Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?.II.* Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara. 41-56.
- Sever, S., Diliduzgun, S.N. Neydim, C. Aslan (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat.* (4.Baskı). İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2008). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü.* (1. Baskı). İzmir: Tudem.
- Sever, S. ve Aslan, C. (2008). *Eleştirel düşünme becerisini kazandırma bağlamında çocuk edebiyatı yapıtlarının işlevi üzerine bir çözümleme.* 13-15 Ekim. VI. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Türkiye’de Çocuk Yetiştirme, Yaklaşımlar, Yöntemler, Sorunlar, Çözümler. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme.* Ankara: Anı.
- Sever S. ve Aslan C. (2011).*Çocuk edebiyatı yapıtlarında karakter çerçevesinin oluşturulmasında cinsiyet rollerinin sunuluşu.* 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Sever, S., Kaya Z. ve Aslan C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi.* (1. Baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü.* (1.Baskı). İzmir: Tudem
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme.* (6. Baskı). Ankara: Anı.
- Seyyar, A. (2004). *Davranış bilimleri terimleri: Ansiklopedik sözlük.* İstanbul: Beta Yayınevi.
- Solar B. (2011).*Türkçe ders kitaplarında öyküleyici metinlerdeki kahramanların çocuğa göreliğinin değerlendirilmesi.* 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

- Somuncu, S. (2008). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebî metinlerin temel evrensel değerler içermesi bakımından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Sönmez, V. (1989). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Özen Matbaacılık
- Sönmez, V. (1993). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Şahin F. (2005). Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın rolü. M. Sevinç Ed. *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Şirin, M. R. (1994). 99 soruda çocuk edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanrıöğen, A. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem A yayınları.
- Taşer, S. (1982). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tepe, E. İ. (2012). *Talip Apaydın'ın eserlerinde çocuk ve eğitim teması*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Tosun Demiryürek G. (2006). *Sevim Ak'ın "az buçuk Teo" adlı çocuk kitabındaki kahramanların özdeşim ögesi olarak irdelenmesi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006 Ankara Üniversitesi- Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Tosunoğlu M. ve Arslan F. (2011). *İlköğretim 6.-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının çocuklara öğretilecek değerler açısından incelenmesi*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Tural, S. (1992). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler* (2. Baskı). Ankara: Ecdad Yayınları

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. (9.Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. (11. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). *Değerli bir kavram olarak 'değer ve değerler eğitimi'. Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Ulutaş A. ve Kıymaz S. M. (2011). *Okulöncesi anadili etkinliklerinde şiir kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Adıyaman ili örneği)*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Ülgen, G. ve Fidan, E. (1997). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Ünalın, Ş. (2003). *Kişisel gelişim teknikleriyle sözlü anlatı*. Ankara: Nobel.

Vardar, B. (1980). *Dilbilim ve dilbilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

Yardımcıel, F. (2015). Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen' in eserleri üzerindeiletği değerler bakımından incelemeler. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Erzurum.

Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 1(21), 62-71.

Yalçın, A ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.

Yalçın, S. K. ve Özek F. (2006). Söz varlığının temel dil becerilerinin ve akademik disiplinlerin kazanımına olan etkileri. *Milli Eğitim*, 171.

Yavuzer, H. (1990). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yazıcı, K. (2006). *Değerler eğitime genel bir bakış*. Erişim: 01.08.2009 tarihinde <http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/article20.pdf> internetten indirilmiştir

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, B. (1994). Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada ebeveynlerin rolü. *Yaşadıkça Eğitim*, 32, 9-13.

Yılmaz, R. (2006). "100 temel eser" in değer öğretimi bağlamında çocuk edebiyatı açısından incelenmesi (ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programı örneğinde eleştirel bir inceleme). . II: Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 04-06 Ekim 2006. Ankara Üniversitesi- Eğitim Bilimleri fakültesi, Ankara.

Yılmaz B. ve Arıcan S. (2011). 100 temel eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkileri konusunda öğretmen görüşleri. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 05- 07 Ekim 2011. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

(<http://www.yenimakale.com/ataturkun-egitim-ile-ilgili-sozleri.html#ixzz3tI1zYQoY>)

www.tdk.gov.tr

www.derszamani.net

EKLER

EK 1:YALVAÇ URAL İLE YAPILAN GÖRÜŞME

1) İki yaşından başlayıp yetişkin dönemine değin çocuk ve gencin yaşamında kitapların yeri ve önemi nedir? Niçin çocuk kitap iletişimini önemsemeliyiz?

İnsanın aydınlanmasına giden yol üzerinde en önemli varlık, araç kitaptır. Kitabın yerini daha uzun yıllar pek çok şey tutamaz. Neden tutamaz? İnsanlar okuyarak öğrendikleri zaman hele sesli okuyarak öğrendikleri zaman, belleklerine kaydı direk ve doğru yaparlar. Çocuklara da onu öneririz. Okurken kapalı bir ortamda ve sesli okumalarını tavsiye ederiz. Kendi sesinden okuduğun her şey kulağına, kulağından da beynine gitsin. Çünkü sen sessiz okuduğun zaman sadece görsel algıların. Tavşan dersin. Okumazsın. Okurken dikkat et ağzınla tekrarlamazsın okuduklarını. Leblebi derken örneğin, sesli okuduğun zaman hem görsel algın hem de işitsel algınla bir şeyi hayata geçiriyorsun. Onun için kitap; öğrenmede sözcüklerinin yazılımlarıyla birlikte algılandığında belleğe sözcüğün görüntü ikonuyla birlikte nesnel ikon da geçer. Kitabın televizyondan tek farkı sen kitabı okursun, orada görselleri, düşlediğin görselleri, hazır görseller olarak algıların. Hâlbuki kitap sana okurken sözcüklerle bazı görsel ikonlarını belleğinde hatırlatır. Bu görseller belleğindeki görsellerle bir bütünlük sağlar ve sağladığı bu bütünlükle de senin düş gücünü geliştirir. Sürekli çizgi roman okursan şunu öğrenirsin: Fransız kraliyet ailesinde geçen bir romansa çizgi roman okuduğunda sen kraliyet ailesindeki, onun görselleri insanların giyimleriyle ilgili bilgilenirsin. Ama sen düz yazılı bir kitap okuduğunda kraliyet ailesinin oturduğu sandalyeyi ya da yemek yedikleri masayı düşündüğünde senin belleğine daha önceden ne görseller kaydedilmişse o gelir. Örneğin; Topkapı sarayı gelir. Dolmabahçe sarayı gelir. Ve sen belleğindeki yanlış görsellerle o hikâyeyi aklından geçirerek okursun. Onun için bu; kitabın çocuğa yapacağı yolculuktaki başından beri gerçekte gözlenmesi gereken gerçekte saptanması gereken en önemli varlık nedeninin açıklamasıdır. Kitabın varlık nedeninin açıklanmasıdır. Çünkü çocuklarda ilk kitaplar yazısızdır. Görsellik vardır ama yazı yoktur. Yazıyı çocuk duyarak öğrenir. Sonra altına yazılar gelir. Yani 1-3 yaş arasındaki çocuklar için söylüyorum bunu. Sonra 3-5 arası yazılar gelmeye başlar. Görsel ikonla beraber yazıyı da ikon olarak görür. Onları ayırtmaz. Onu ayırtmaya başladığı zaman yazıyı kendi kendine öğrenmeye başladığı döneme girer zaten. Okuma yazma dönemine girer ondan sonra da.

2) Türkiye'deki çocuk edebiyatı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Yeterince kaliteli eserin çocuklarla buluştuğunu düşünüyor musunuz? Bugünkü gelinen noktayı yeterli buluyor musunuz? Eksiklikler mevcut ise nelerdir?

Eskiden çocuk kitaplarının hedefi 7-14 yaş arasıydı. Bu çocuk edebiyatı batıdan besleniyordu. Özgün edebiyat açısından çok da başarı çalışmalar vardı diyemeyiz. Hiç yoktu demek istemiyorum. Güzel çalışmalar da vardı. Örneğin, Eflatun Cem Güney'in yeniden yazdığı masallar vardı. Ünlü şairlerimizin Orhan Veli'nin yazdığı fabl türü çalışmaları vardı. Onlardan önce pek çok yazarın yazdığı ama terbiyename diye adlandırabileceğimiz çalışmalar da vardı. Bu çalışmalar çocuğa direk öğüt ve terbiye veren çalışmalardı. Bir öğretmen edasıyla onlara yaşam içerisindeki görgü kurallarını öğretmeyi kendine ilke edinmiş ve onun çevresinde öykü ve masalların sunulduğu bir edebiyat vardı. Bu bir çocuk edebiyatı değildi. Yukarıdan bakıcı bir edebiyat yapılanmasıydı. Tabi büyük çeviriler yapıldı, ünlü yazarların klasikleri adı altında. Bazı ünlü romanlar küçültülüp yeniden çocuklara uyarlanıp verildi. Hatta çocuk edebiyatında çocuklarda bu boşluk hissedildiği için yetişkinler için yazılmış bazı

kitapları kendi dünyalarına alarak oradan beslenerek kendi kendilerine büyükler için yazılmış eserlerden çocuk edebiyatı oluşturmaya başladılar. Edebiyat insanı inceltiyor. İnsanı düşünmeye, merak duygusunu geliştirmeye onu rafineleştirmeye, onun yaşama ve her şeye sorumlu bakan bir varlık olmasına yardımcı oluyor. Onun için kitabın yolculuğunda ilk gençlik kitaplarında, okul öncesi kitaplarında, okul öncesi dönem sonrası kitaplarda, ilk gençlik kitaplarında sürekli çocuklar bir gelişimin parçası olarak yükseliyorlar. Ve çocukların okur olmayı, gazete okur olmayı, izlemeyi, iyi filmlere gitmeyi, konserlere gitmeyi, kendi harçlıklarını biriktirmeyi ve var oluş felsefesini de kendilerine içselleştirerek büyüyerek yollarını bulmaya çalıştıklarını görüyoruz. Var oluş hiçbir zaman durmaz. İnsan her zaman bir gelişme içerisinde. İnsanlara sen nesin diye sorduklarında vereceğin cevap senin yaptıkların, uğraşların olacaktır. Biz, kitabı bu yüzden önemsiyoruz. O yüzden kitap, üzerinde başlı başına bir kitap yazılacak kadar önemli bir varlık insan hayatında. Öğrenmede, bilgilenmede, düşünme sisteminde, kendisinin gelişmesinde, ahlakın oluşmasında en önemli etkidir.

3) Sizi çocuklar için yazmaya iten temel neden nedir?

Ben yetişkinler için şiirler yazan birisiydim. Yani yetişkinler için yazıyordum. Sonra Milliyet gazetesinde, Milliyet Çocuk dergisinde bir sene dışarıdan çalıştım. Sonra çocuk yıllarımla ilgili öyküler yazdım. Yetişkin öyküleri gibi. Onu yetişkin öyküleri olarak Kültür Bakanlığına gönderdim. Kitabımın orada yetişkin kitapları arasında basılmasını istiyordum. “Bir Gök Dolusu Güvercin” in yetişkin kitapları arasında çıkmasını istiyordum. Fakat orada Adnan Binyazar Kültür Bakanlığı yayınlarının başındaydı. Bana haber gönderdi. “Yalvaç ben bunları çocuk kitabı olarak yayınlayacağım.” dedi. Dedi ki, “Bunlar çok güzel öyküler, çocuklar bunu okusunlar.” Milliyet Çocuk okurda da Ülkü Tamer çoğunu yayımlamıştır. Kabul ettim. Ondan sonra da “Müzik Satan Çocuklar”ı yazmıştım ama destansı bir şiir olarak. Bu arada “Kulağımdaki Küçük Çan”, “Sincap” arkasından basıldı, Milliyet Çocuk’ta basılmaya başlandı. Ben yetişkin şiirlerimi bir yerde toplayıp yayımlamak istiyordum. Eskiden bir gazete vardı “Demokrat” diye. Orada bir çocuk sayfası hazırlardım. Politika diye bir gazete vardı. Orada da şiirlerim çıkardı. Üniversiteli bir gencin aşk hikayesi gibi. Bir kitap dolusu şiirim var. Yetişkin şiiri. Adını da “Sevdadan Dönmesi Zarar Eder” koydum. Yani bir inançtan, bir davadan dönmek demek. Henüz yayımlamadım. Fakat yayınlayacağım. 1978’de çocuk kitapları olarak basılınca kitabım, hatta ardından “Müzik Satan Çocuklar” adlı kitabım ödül alınca o beni tabi çok hızlı bir çalışmaya itti. Milliyet Çocuk dergisi ailesinin içine girdim. Bunları bir kenara koymadım ama çocuk kitaplarına ağırlık verdim. Şiir kitabı istediler. “Kulağımdaki Küçük Çan”ı yazdım. Ve “Müzik Satan Çocuklar”ı bir gazete üç ay çocuklara fotoroman yaptı. Çocuklara 3 ay büyük bir görsel sunu olarak sundular. Münir Özkul oynadı. Ondan sonra 1986’da “Polonya Gülümseme Nişanı” ödülü aldım. Şövalyelik ödülü. O ödül de çok önemlidir. Ondan sonra edebiyat, özellikle çocuk beni bütünüyle kavradı. Sonra bir çizgi roman kitabı hazırlamıştım TRT’ye, “Küçük Abdulah” dizi oldu. Evliya Çelebi ile ilgili “Az Gittik Uz Gittik” onu 67 ili gezip dolaşarak çocuk oyunları içerisinde, Evliya Çelebi’yi hem reel hem animasyon içerisinde sunduk. Bir de “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor”u yaptık o zaman.

4) Türkiye’deki kitap okuma alışkanlığı hakkında neler düşünüyorsunuz? Bu alışkanlığı çocuk okurda geliştirmek için öğretmenlere ve ailelere düşen görevler nelerdir?

Nitelikli çocuk eserleriyle onları buluşturmaları gerekir. Özellikle okul öncesi dönemden itibaren oyunsal içerikli kitapları çocuk okura sunmak gerekir ki okuma alışkanlığını küçük yaşlardan itibaren edinebilsin. Çocuğu düşünmeye iten, onun duyarlılığını geliştirecek çağa uygun kitaplarla çocuğu buluşturmak gerekir. Çağa uygun eserler var. Örneğin; Harry Potter gibi. Bu tarz eserler artık okunmak için tercih ediliyor. Çocuğu akla ve mantığa hitap edecek

eserlerle buluşturmak önemlidir. Burada anne ve babalara ve öğretmenlere görev düşüyor. Eser seçimleri çok önemli. Her eseri çocuğa sunmamak gerekir. Bunu seçerek yapmalıyız.

5) Evrensel çocuk yazarı olabilmenin koşulları nelerdir?

Yöresellikten çıkacaksın. Yerel kültürden çıkacaksın. Onu evrensel boyuta taşıyacaksın. Bugün bu tezin doğruluğunu batılı insanlar çok başarılı bir şekilde sunuyor. Örneğin, “Avatar” diye bir film yapılıyor. İçinde çok şey var, paganlık da var, çevrecilik de var. Son derece başarılı da bir şey yapıyorlar. Sonunda bütün dünyanın çocukları onu kucaklıyor. Yani çocuğun bu filmlerle gelişen bir beğenisi var. Bu beğeni öyle sıradan bir beğeni değil. Yani çocukların görsel algısı arttı. Artık güzel resmi tanıyorlar ve iyi edebiyatı biliyorlar. Bu arada özensiz çalışmaları da tat olarak alıyorlar. Çok güzel bir dondurmayı yerken, kötü tat da bir hamburger de iyi bir sosla çocuğa sunulabiliyor. Bugünkü çocuğun şöyle bir durumu var. Korku, şiddet, aksiyon ve gerilim kitapları dörtlemesi içinde çocuğa sunuluyor. Bilgisayar oyunları, konsol oyunları çocuğa veriliyor. Onun için bugünkü yazarın durumu çok zor. Şimdi örnek vereyim, ben bir öyküyü algılıyorum, alıyorum yani, başında yaşadığım bir küçük iskeletten kafatasını veriyorlar sana, onu etlendiriyorsun. O adamın yüzünü buluyorsun. Örneğin; bir Vidas’ın, yüzünü keşfetmeye çalışıyorsun. Bilimsel olarak bu yani. Edebiyatla bunu yapıyorsun. Masaldaki iskelet de böyle. Ya da yaşamda gördüğün kurgu. Hiçbir zaman bunlar sana bir bütün olarak gelmiyor. Sen bunları kafanın içinde kurguluyorsun. Yazıyorsun. Bütün olarak ortaya iskeletin çıktığı bir öykü de gelebiliyor. Ama sen o öyküyü şekillendiriyorsun ve istediğin sonuçta bir şekil veriyorsun.

6) Türk çocuk yazını adına yazarlara, sanatçılara, çizerlere dönük eleştirileriniz, önerileriniz nelerdir?

Eskiden bir yazarın yazar olabilmesi için çocuk edebiyatında edebiyat dergilerinde şiirlerinin yayınlanması bu dergilerin ustaları tarafından onun bir şekilde onaylanması ve her hangi bir biçimde de yazarlık yolculuğunu başkalarının da yaptıklarını düşünerek buralarda bir çalışma sergilemesi gerekiyordu. Edebiyat dergileri yazarların yetişmesi için bir okul ortamıydı. Aynı çağlarda Dağlarca nasıl yazmış, Ülkü Tamer’in bu hafta şiiri neydi? Yaşar Kemal’in bir öyküsü çıkmışsa örneğin, bunlar takip edilirdi. Şunu görüyoruz ki; bu edebiyat dergilerinin büyük faydaları vardır. Okul gibiydi, dersane gibiydi. Bir ustaların büyük çalışmalarını izlediğin alan gibiydi o. Edebiyat yolculuğunu o dergilerde görebiliyordun. O dergilerde usta eleştirmenlerin yargıları, yorumları ve bazı yazarlara dair bilgiler ediniliyordu. Bugün daha çok edebiyat dergisi var. Milliyet Çocuk’un yazar kadrosunda şu isimler vardır: Yusuf Atılgan, Mümtaz Zeki Taşkın, Abbas Cılğan, Ülkü Tamer, Müjdat Gezen, İsmail Gülgeç, Yalvaç Ural, Gülten Dayıoğlu, Orhan Boran ve yüzlerce çizer, çevirmen ve yazar. Bulgar edebiyatından Statesstative, Tolstoy’un “Hayvan Masalları”, Çehov’un “Marangozun Köpeği”, Alfaro’nun “Değirmen”i, Marcel Ayme’nin “Yağmur Yağdıran Kedi”si, yani yüzlerce edebiyat ustası var. Örneğin; Truman Capote. Onun çocuk kitapları “Damacana”. Bunları hiç okumadan özensizce oluşturulmuş, izlediği televizyonu temel alarak bir çocuk edebiyatı oluşturmak isteniyor. Eğer ev temeli yapmasını bilmiyorsan üstüne tuğlayla çıkamazsın. Çatısını yapamazsın. Onun için de bizim dil olarak, dilin yapısı olarak bilgilenmemiz gerekiyor.

7) Değerler konusunu eserlerinizde nasıl ele alıyorsunuz? Nelere dikkat ediyorsunuz?

Kitaplar insan üretir. Okullar da insanı eğitir. Bir Alman düşünürün sözüdür bu. Ham madde olarak insan girer okullara, yaşama hazırlanmış bir insan olarak ortaya çıkar. Pişmiş olarak çıkar. Yaşamda önemli değerler var. Nedir bunlar? 1) İnsanı sevmek. 2) Karşılık beklemeden vermek. Sevilme için sevmemek, sen onu seveceksin. Çocuğu çağdaş bir etiğe sahip etmek. Saygıyı içinden asla hiçbir nedenle eksik etmemek. Özellikle eserlerimde değişiyorum bu değerlere. Hayatta bir duruşun olacak. Benim duruşum da o zaten. Değerler duruşu ortaya

çıkartır. Ben yılda 250 okul geziyorum. Her gittiğim yerde nefes alıyorum ben. Her gittiğim yerden 50 yaşında okurlarım var. Hala beyninde benim bir hikâyemle yaşayan okurlarım var. Ama sen insanlara nasıl yaklaşırsan insanlar da öyle gelecektir sana. Ve bizim amacımız dünyayı sevgi yumağına çevirip, kişisel çatışmaları yok etmek. Yani erdemleşmek için yaşamak. Onun için çok önemli bir şey vardır; söyleşi, konuşma, sohbet, münazara, latife etmek. 20 tane var böyle kelimeler. Konuşma işlevini hayata geçiren. Münakaşa mesela. Tartışma yani. Biz bunlardan bir tanesini seçiyoruz. Hangisini? Karşılıklı söyleşi. İnsanlar arasındaki ilişki tartışmaya vardığı zaman, bir yerde düşünsel anlamda anlaşılıyor demektir. Sonrasında ise düşüncesine saygı da, sevgi de gösterilmez. Burada dikkat etmemiz gereken şey, değerlerin hayatta ne kadar önemli bir yere sahip olduğudur. Değer üretebilmek için bir defa erdem olmak gerekiyor.

8) Eserlerinizi yazarken evrensel değerlere özellikle odaklanıyor musunuz? Her eserinizde ele aldığınız evrensel değer yelpazesini önceden mi belirliyorsunuz? Yoksa kendiliğinden mi oluşuyor?

Önceden belirliyorum. Bunu kasıtlı ve bilinçli yapıyorum. Çünkü değerlere sahip çıkan ve değerler konusunda duyarlı olan bireyler yetiştirmek çok önemli. Benim inançlarıma göre de en çok önemseydiğim değerler, sevgi ve saygıdır. Doğayı sevmek, hayvanları sevmek, korumak onlara zarar vermemek çok ama çok önemlidir.

9) Öykülerinizde, romanlarınızda “sevgi” hep öne çıkıyor. Toplumcu gerçekçi bir yazar olduğunuz söylenebilir mi? Sevginin yaşamdaki yeri nedir?

Sevgi bütün değerlerin temelidir. Her şey sevgi ile başlar. Benim çok önemseydiğim bir değer. Bu yüzden eserlerimde bu değere özellikle sık sık değiniyorum. Bunu amaçlı ve kasıtlı yapıyorum. Okura bu değeri küçük yaşlardan itibaren duyumsatmak gerekir.

10) “Korkuluğun Kalbi” adlı eseriniz hem dış yapı hem içyapı özellikleri yönünden bir çocuk kitabında bulunması gereken bütün özellikleri taşımakta, işte bir çocuk kitabı böyle olmalıdır, dedirtecek niteliktedir. Bu kitabı oluştururken hangi duygu ve düşüncelerle, hangi duyarlılıkla yola çıktınız?

Bu kitap bir gerçeğin ifadesi. Benim babam toprak mamulleri ofis müdürüydü. Benim çocukluğum buğdayların içinde geçti. Buğday depolarının içinde yukarıdan çıkıp atlayarak geçti. O buğdayın kokusunu iyi bilirim. “Korkuluğun Kalbi”nde şöyle bir şey var. Ben önce çok korkardım korkuluktan, sonra çok sevdim. Hatta günlük hayatta da bir bahçemiz var. Oraya korkuluk yapmayı düşünüyorum. Şimdi kültür de değişiklikler var. Kimisi Naylon torbadan korkuluk yapıyor. Onu korkuluk olarak görüyorlar. Rüzgârda ses yapıyor kuşlar gelmesin diye. Hâlbuki korkuluğa bakış böyle olmamalı. Babam dedi ki, köylü korkuluğunun cebine bereket olsun diye buğday koyar, dedi. Tarla bol buğday versin diye yani. Bu bir Anadolu geleneğidir. Ve ekledi, iç ceplerine de koyarlar. Babamla şöyle bir anımız var. Bir korkuluğun yanına gittik. Üstü toz içindeydi, Korkuluğun iç cebinden bir kuş çıktı. Hemen babamla cebine baktık ki hiç buğday kalmamış. Göç etmeyi unutan sığırcık gibi kışın tarlalardan uzaklaşıp evlerin olduğu yerlere göçen kuşlar vardır. Ve sığırcıklar çok hareketli hayvanlardır. Göç eden hayvanlardır. Karatavuğa benzerler. Bu sene bahçeye ekmek koydum ve yüzlerce sığırcık geldi yedi. Demek ki dedim, biz onu fark etseydik korkuluğun cebinde nefes alışını hissedecektik. Ondan sonra dedim ki, korkuluk neden mutlu olmasın kalbim ilk defa çarpıyor diye, dedim ve oturdum o hikâyeyi yazdım. Avusturya’da çıktı önce Almanca olarak. Almanya’da yok sattı bu hikâyeye en iyi satanlar arasına girdi. Bunlar bizim evrensel tarzda değerlendirmemiz gereken hikâyeler. Yani dünyanın her yerinde bir korkuluk var. Fakat günümüzde bu kültür biraz değişmeye başladı. Değerler kaybolmaya başladı.

11) Eserlerinizde esin kaynağınız nelerdir?

İnsanların adı çok önemlidir. Ad; insanları düşünmeye iter. Ben 60 yaşından sonra da ailemle ilgili, kendimle ilgili çok şey yakaladım. Geçmiş yaşantım, çocukluğum diyebiliriz buna.

12) Eserleriniz yabancı dillere çevrildi, çeviri konusunda neler söylemek istersiniz?

İran “Korkuluğun Kalbi” adlı kitabımla uluslararası animasyon yarışmasına girdi. Orada bir tiyatro oyunu olarak oynandı. Örneğin; onun İran dilinde olanı çok başarılı oldu. “Müzik Satan Çocuklar” dünyada ilk defa Çingenece basıldı. O beni dünyada en mutlu eden şeydir. O kitabımı düşündüğüm zaman Emir Kusturica’nın “Çingeneler Zamanı” adlı filmi geliyor aklıma. Çocuklarımızı edebiyatla akılcı bir çizgiye çekmek gerekiyor. Bu yüzden de son üç yıldır Türk çocuk edebiyatında daha önce yapılmayan denene yazıları üzerinde çalıştım. “Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz”, “Hayvanlar Yalan Söylemez”. Bunlar benim gazetelerde de yazdığım yazılardı. Bir bölümü çıktı. “Hayvanlar Yalan Söylemez” örneğin; bu kitabın iletisi çok düşündürücüdür. Sen yalancıktan ağlayan, acıktım diyen bir hayvan duydun mu?

13) Yazarlık hayatınızın ilk yıllarındaki eserlerinizle son eserleriniz arasında bir değerlendirme yapmanız gerekirse neler söyleyebilirsiniz?

“Sincap” şiir kitabını okul öncesi çocuk kitabı yapmak istiyorum. Şunu tek bir hikâye yapmak istiyorum (gösterir/Sincap’tan). Televizyondaki Reklamcı Amca kitabında “Önce kumbaralar gösterip, para biriktirmemi istiyorsun, sonra şu gazozu iç, şunu ye diyorsun. Sen benim harçlığımın kaç para olduğunu biliyor musun?” Bir politika dergisi o şiirimi baş tacı yapıp yayımlamıştı. “Müzik Satan Çocuklar”da da bir şey var. Bu kitaptan Dağlarca da çok etkilendi. Her şeyini yitirdiğini zanneden bir çocuğun yaşama sevincinin hala devam ediyor olmasıdır bu kitabımın iletisi. Okul öncesi kitaplar içerisinde “Aykırı Kitaplar” diye bir kitabım olacak. Bir tane de “5 Gözlüklü 5 Çocuk” diye bir kitabım çıkacak. Eserlerimde materyalist ve bilimsel bir bakış vardı. Artık Mevlana’nın dediği gibi farklı şeyler söyleme zamanı diyor. Günümüzde insanlar teknolojinin kurbanı oldu. Bir telefon icat edildi. İnsan gün boyu iki başparmağıyla sağ ve sol lobunu kullanarak bu aletlerin bağımlısı olmaya başladı. Kısır bir gelişim içerisinde de diyebiliriz buna.

14) Yazarlık hayatınızda başka ne gibi hedefleriniz var?

Şu anda bir kitap bitirdim. Yazdığımda gerçekten büyük heyecan ve coşku duyuyorum. Hiç bu eser kadar öncesinde heyecan duyduğumu bilmiyorum. Önümüzdeki hafta çıkacak. Kitabın adı “Yaban Öküzü Boynuzlu Tilki”, “Kenger Masalları, "Tarihin 4 Bin Yıl Önce Yazılmış Sümer Fablları.” 1,5 senedir çalışıyorum üzerinde. Durmadan yazdım. Bugün bir yazarımız arkeologların tabletlerden çıkardığı iskelet atasözlerini bir araya getirmiş. Ben o iskeletleri etlendirdim ve bütün hikâyeyi yazdım. Hayatımda en coşkulu olduğum an. Türk edebiyatı adına yapıyorum. Çok ilginç ve çok beğenilecek. Çok ilgi çekeceğine inanıyorum. Bir de hedeflerim arasında 18 yıldır bitirmediğim bir kangal öyküm var. “Dikenli Tasma” ya da “Kangalın Öcü” diye çıkacak. Bu hikâye çok sosyal bir hikâye. İnsan ve hayvan arasındaki çekişmenin sonunda savaşı kaybeden bir köpeğin ama haklı savaşını yazdığı destansı öyküsü. Çünkü kangal köpekten de çok daha öte bir şey. Bir de “Tarla Fareleri” adlı kitabım bitiyor.

15) “Müzik Satan Çocuklar” adlı şiir-öykü eserinizde Çingene bir aileyi ve çocukları ele almaktasınız. Bunda özel bir amacınız var mıydı?

Bir defa benim çocukluğumda Çingenelere dair içimde bir korku vardı. Bizim bir grubumuz vardı. Onlarda da bir grup vardı. Bizim içimizden birisi onlarla külhanbeylik yapardı. Bir çocuk vardı. Çingene çocuğu. O da onla tartışırdı. Tanıdığım o çingeneler o kadar matrak, o kadar aşk dolu insanlardı ki sanki aşk için, sevgi için yaşayan insanlardı. Aşk için yaşayıp, müzikle beslenen insanlardı. Ondan sonra Trakya’da Uzunköprü’de 5 sene kaldık. Taksim’in arkasında eski bir Alman firması vardı. Bütün çingeneleri tanırdım. Onlar da beni tanırdı. Yazlıkta bir adam gelirdi her akşam “Gül Abimin Saçları” diye bir şarkı var onu söylerdi. Kendilerini bize bir şarkı ile sevdirmişlerdi. Ben müzisyenlik de yaptığım için sempati duyardım onlara. Çok sevdim ben onları. Cemal vardı mesela, Şoför Cemal. Step yapardı. Bir de askerde bandocuydum ben. Bandoda çok klarnetçi çingene arkadaşım vardı. Onlar çok güzel insanlardı. Tanrının bize verdiği ödül dünyadır. Ve orada saygı ile yaşamalıyız. Canlının, otun, bitkinin, suyun, toprağın, her şeyin değerini bilmeliyiz. “Kayıp Ülkenin Çocuğu” adlı kitabı sesli okutur. Duadır bu: (s.6)

“Bazı özel günler, babasının armağanı olan flütünü alır. Saatlerce Tia’ya şükran şarkısını çalardı. Şöyleydi şarkının sözleri. Rüzgârlarda sesini duyduğum büyük Tia, yalnız ve küçüğüm. Senin yaratıcılığına gereksinin duyuyorum. Beni her zaman sağlıklı ve güçlü tut. Yaprakların üzerine, kayaların üzerine yazdığım bilgileri öğrenebilmem için beni akıllı kıl. Kulaklarıma rüzgârlardan, yerden gelen, ormandan gelen seslere karşı becerili eyle. İçime doğruluk ve sevgi tohumlarından başka bir şey serpmeye ki kızıl güneşin batışı gibi bir gün yaşam son bulduğunda sana tertemiz ulaşabileyim.” Yazar şu sözleri ekler: Yani bu dünyada tertemiz olarak gidebilmelisin. O tertemizlik de kötülük etmeyen insan olmak demektir. .

16) “Müzik Satan Çocuklar” adlı eserinizdeki “Gün Batımı” adlı şiirinizde, kuşların birbirlerini dinleme saygınlığı olmadığı ifadenizle vermek istediğiniz ileti nedir?

Çünkü kuşlar ötmeye başlayınca aynı tür oldukları için hepsi birden ötmeye başlarlar ama bir sıra içerisinde değil. Yani şöyle değil, “cik cik cik” diye değil, biri “cik” der öteki “cıcıcık cucucuk” diye devam eder. Çünkü hepsi birden sesini duyurmaya çalışır. Gerçekte de öyledir. Ormanda da öyledir onlar. Herkes kendi varlığını duyurmaya çalışıyor ya ondan kaynaklanıyor o. Onlar da konuşuyorlar işte. Aslında o şey bir şey değil, yani birbirlerini dinleme saygınlığı yok, çünkü herkes kendini anlattığı için birisi suskun olursa o hastadır yani; sağlıksızdır anlamında. Yani onların konumunu insanların konumlarına indirgeyerek düşünme. Olumlu anlamda o. Onlarda bir varlık belirtisi. Sabahleyin kalkıyorlar hepsi bir arada ötüyorlar. Ben de uyandım ben de uyandım, der gibi.

17) Hemen hemen her eserinizde kuşları konu alıyorsunuz. Vermek istediğiniz özel bir ileti var mı?

Ben doğada kuşları farklı bir yere koyuyorum. Çünkü uçuyorlar. Ve onların uçması bize yaşamdaki becerilerimizi uçmaya götürecektir kadar ve uçmayı düşündürecek kadar çaba sarf ettiriyor. Kuşlar olmasaydı kimse uçmak gibi bir eyleme girişmeyecekti. Ben hep düşünürüm. Mesela yusufçuk böceği, uçağı öğretmiştir bize. Ama yusufçuğun kanatları düzdür.

Arıninkiler böyledir (Şekille gösterir). Ama mühendislik vardır kuşun kanadında. Kartal bile uçarken o kanatların üzerinde havaya doğru kalkar kendini indirmek için. Orada bir mühendislik var yani. O kanatlarının altında şuradaki tüyler inerken böyle açılır. Nasıl her tüy ayrı ayrı farklı yoğunlukta açılıyor. Onları ayarınca açıp kullanmak bir mühendislik işidir. Bugün bütün kuşlar nasıl böyle inanılmaz bir süratle gelirken dala konup da aşağı düşmüyorlar ya da uçarken birden nasıl fren yapıp aniden dala konabiliyor? Öne arkaya debelenmeden bunu yapabiliyor. Bunu mühendislik bilgisi olarak çözemiyorlar. Belki çözdü birileri bir yerlerde ama insanın henüz bilgisi yok bu konuda. O yüzden kuşları çok özel buluyorum. Tarla farelerini de çok özel buluyorum.

18) “La Fonten Orman Mahkemesinde” adlı eserinizde “İnsanat Bahçesi” diye yeni bir kavram yaratmışsınız. “İnsanat Bahçesi” ile vermek istediğiniz özel bir ileti var mıdır?

Bugün köydeki insanlara baktığımız zaman yaşama biçimlerinden bebeklikten beri motor güçlerinin şehirdeki insan kadar değişmediğini görüyoruz. Mesela köyde yaşayan bir insan senin gibi küçük elleriyle parmak hareketleri, kol kullanımı, eğilme kalkma kolay yapamaz. Az hareketi az yaptığı için bu gelişim bir süreç ve o motor kasları gelişmez. Senin yaşadığın ortama göre bir şekillenme var. Niye kent insanı daha narin? Doğayla iç içe yaşayan, doğadan ürün alan adam daha güçlü? Çalışma koşulları için de bu söz konusu. İnsan oluşum sürecinde, yani gelişme sürecinde bazı evrimlerden geçer. Benim “Başparmak Çocukları” adlı kitabımda bunu anlatıyorum ben. Bir piyanist 10 parmağını çalıştırırken diğer çocuk sadece başparmaklarını çalıştırabiliyorsa insanlar bu dünyaya hâkim olduktan sonra kendi benzeri canlıları farklı bir yere oturtuyor. Ve kendisinin daha ayrıcalıklı bir dünyaya sahip olduğunu düşünüyor. O zaman karşısındaki insanı eğitimiyle değerlendiriyor. Bir kişi ilkökul mezunu ama çok iyi bir anne doğadan anlıyor, çocuklarını iyi yetiştirmiş, sebzeleriyle uğraşıyor, onlarla çocuklarını besliyor. Fakat insanlar o kadını basite indirgeyerek bahçeci kadın diye bir değerlendirme yapabiliyor. Onun için bu insanat bahçesine o insanları doldurup hayvanların karar vermesini beklemeliyiz. Bazı eserlerde hayatta kimseye güvenme anlamında iletiler sunuluyor. Bu çocuklarda arkadaş edinmemeyi, güvenmemeyi, paylaşmamayı, bencil olmayı ortaya çıkarabilir. O yüzden o masalları eleştiren bir kitap yazdım. La Fonten Mahkemesi 6 yıldır Bosh’un sponsorluğunda bütün Türkiye’yi geziyor ve 81 ilde oynuyor. La Fonten sonunda hayvanlarla birlikte olup doğayı kurtarıyor.

19) Kitle iletişim araçları çocuk ile yetişkini aynı bilgi birikimine getirmiştir. Çocuk yazınının medya karşısında ne kadar şansı olduğunu düşünüyorsunuz?

Bugün medyada şiddet, korku, aksiyon, gerilim gibi unsurlarla insanları kendi istedikleri doğrultusunda yeni bir insan oluşturulmak isteniyor. Medyanın doğru kullanımı, insanın gelişimi açısından çok önemlidir. Sen bugün bir insanı içi şiddetle dolu birey olarak da eğitebilirsin, sevgi ile dolu bir insan olarak da eğitebilirsin. Dolayısıyla medyanın olumlu anlamda insanın eğitimi için kullanılması gerekir. Ve edebiyat da medyanın gölgesinde kalmamalıdır. Bu dörtlü, çocuklarımızı edebiyattan uzaklaştırmamalıdır. Onları akılcı, bilimsel çizgiye çekmemiz gerekir. Ve bu yüzden de son üç yıldır Türk çocuk edebiyatında, daha önce yapılmadı. Yapı Kredi’de son 4 kitabımı deneme yazıları üzerine çıkardım. Bunlar

benim gazetelerde de yazdığım çalışmalar. “Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz”, “Hayvanlar Yalan Söylemez” gibi.

20) “Alucura Çayevi” adlı eserinizde Yaşar’ın hayatla mücadelesi küçük bir çocuk için çok ağırdır. Bu eserinizde eğitimin önemini mi vurgulamak istediniz?

Bu yapıtımda da geçmiş yaşantımdan gözlemlediğim bir insanın hayat öyküsü var. Zor şartlarda kalan bir çocuğun eğitim özlemini konu alıyorum bu eserimde de.

21) Eserlerinizde kendi hayatınızdan kattığınız bölümler var mı?

Eserlerimin esin noktaları kendi çocukluğum ve yaşadığım anılardır. Yani hemen hemen her eserimde benden ve çocukluğumdan parçalar bulmak mümkündür.

22) “Mırname” adlı eseriniz neden büyükler için yazılmış bir eserdir? Büyüklere vermek istediğiniz özel iletiler nelerdir? Eser aslında çocuk edebiyatı için uygunken neden büyüklere kedi şiirleri?

O şiirlerde çocukların kolayca algılayamayacağı imgeler var. Orada aşk şiiri de var, İstanbul’un kültürüyle ilgili şiirler de var. Her kültüre sahip bir kedi var o kitapta. Bu kitap yetişkin şiirleri gerçekte. Akılcı anne ve babanın çok daha önemli olduğu bir devirdeyiz. Akılcı bir annenin babanın çocuğa güzel kitaplar alarak, onu güzel kitaplara yönlendirmesi gerekiyor. Ama günümüzde ailelerin çok daha fazla sorumluluğu var. Çocuğu şiddetten, tacizden korumak gibi, çocuğuna kötü filmler izletmemek gibi iyi yemekler yenilecek bazıları yenilmeyecek gibi. O yüzden o şiir kitabında bunları duyumsatmak istedim. Bir de çoğu anne ve baba kedi almak istemiyor. Burada aslında kedinin ne kadar da sevilesi bir hayvan olduğunu duyumsatmaktır amacım. Çünkü ben kedileri çok severim. Kızımın yayın evinin adı da bizim kedimizin adı Marsık’tır. Bizim simsiyah bir kedimiz vardı, inanılmaz dünya güzeli bir şeydi.

23) “Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor” adlı eserinizde çocuk okura bir kedi aracılığıyla noktalama işaretlerinin kullanımını öğretmek istiyorsunuz. Bu dilimizin doğru kullanılması, yani yazım kurallarına verdiğiniz önemden mi kaynaklanıyor? Yoksa başka bir amacınız mı var?

Bazı okul kitaplarında bu iş biraz gelişigüzel. Bir öğretmen gözüyle şurada şunu kullanacaksın, burada bunu kullanacaksın p,ç,t’ den sonra değişime uğrar d olur vs. Günümüzde ise bazı ders kitapları noktalama işaretlerini öğretme açısından biraz yetersiz kalıyor. Bunu bir oyunusal yapıya da dönüştürmek istiyorum sonrasında. Hazır sözcükler cümleler vermek, bunları dizdirmek arasında oyunusal olarak, oyun niteliğinde de bir amacım var bu kitapta. Ben orada bir oyun yaptım biliyorsun. Öyküyü anlatıyorum. Noktalama işaretlerini kullanmıyorum. Arkaya gidiyorum orada noktalamaları kullanıyorum ve diyorum ki çocuğa, sen dön ve işaretlerini koy. Bazı öğretmenler bunu gelişigüzel yapıyor, öğrencilerine ödev veriliyor o ödevin yapılması söyleniyor. Bu hafta 4’ten 7’ye kadar herkes virgülleri yerleştirsın gibi ödevler verilebiliyor. Ben bu kitapla noktalama işaretlerini kullanmayı oyunşallığa dönüştürdüm. Dünya edebiyatında böyle bir örnek de başka yok. Ben bilerek onu yaptım. Bir okula gittim. Yılsonu çalışma kitabı olarak çocuklara bunu aldıldılar.

Bana hediye olarak baktım ki bütün Tekir noktalama işaretlerinin Tekir'i, noktaları, onları cookie denen kurabiye yaptırmışlar ve aynı renklerle bütün bu kitabın figürlerini koymuşlar. Bu beni çok sevindirmişti. Yaptığım şeyin doğru olduğunu, sevildiğimi anlıyorum.

24) Hayvanları ötekileştirmeden eserlerinizde konu alıyorsunuz. Fareyi, salyangozu, sıgırcığı konu olarak öykülerinizde ele almanızın özel bir amacı var mıdır?

Evet var. Doğayı sevmeli ve doğaya zarar vermemeliyiz. Bütün hayvanları ötekileştirmeden sevmeliyiz. Çünkü hepsi birer canlı. Onları ayırmak ötekileştirmek, kimi canlıyı sevmek, kimisiyle çocuğu korkutmak doğru değildir. Eserlerimde o yüzden mümkün olduğunca çok çeşit canlıyı karakter olarak ele alıyorum. Amacım doğayı, hayvanları okurlarıma sevdirmek. Onları ötekileştirmeden sevdirmek.

25) “Uçurtman Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinizde resimler size ait ve oldukça başarılı. Kendinizin resmetmek istemenizde özel bir amaç var mıdır?

Ben resim yapmıyordum. Fakat bazı eserlerimdeki görsel çalışmaları yetersiz buldum. Eskiden öyleydi. İzi Yıldız'ı önce ben kendim resmettim. Kolajda amatör dönemimdi. Ondan sonra grafikerle birlikte çalıştık. Planlamayı da ben yaptım. Bazı yerlerde ilaveler yaptırdım kendi resimlerimden oraya “Bir Gök Dolusu Güvercin”de. Sonra “Uçurtmam Çaylak”ı tamamen ben yaptım. 5 sene önce bitirdiğim 1979'da da oyun ödülü aldığım “Gelenkelerle Tarla fareleri” diye bir oyunum vardı benim. O kitabı yaptım. Tarla faresi sincaba benzer görmüşsündür. Ona gelenke/gelenki denir Anadolu'da. Benim bir de dil hastalığım var. Salyangoz ve sümüklü böcek iki ayrı hayvandır. Her ikisinin de lakapları var. Birisinin zaman içerisinde kabuğunu düşürdüğünü anlatıyorum. Ama bunun öyle olmadığını bunu evrimde kaybettiğini düşünüyorum. Bu yüzden Anadolu'da salyangozlar kabuklarının içinde kışı bir yerde yapışıp geçirirler ya da ölürler. Sümüklü böcekler de Anadolu'da mutfaklardan penceresi açık yerlerden evlere girerler. Girince de insanlar duvarlara tuz döker. Tuza değince o da erir ölür. Yaptığım bir araştırmada bazıları salyangoza “gözü boynuz” der. Yani bazıları tarafından bu kelime yanlış bilinir. Benim hayran olduğum edebiyat budur işte. Salyangozun gözü, boynuzlarının üzerindedir teleskop gibi. İki tane de duyargası vardır. Salyangozu tanımayan ressamların salyangoz resmi çizerken hepsinin gözlerini doğru yere yerleştirdiğini gördüm. Fakat bazen çok ünlü yazarların kitabında bile bilgi yanlışları olduğunu görebiliyoruz. Bu doğru değildir. Kurguları yanlış bilgilerle çocuğa sunamayız. Bu çok önemlidir, buna dikkat edilmelidir. Yanlış kurgularla dolu bilgilerle çocuğa yaşamı öğretemeyiz.

26) Kediler günlük hayatta fare yerken, Tekir açlıktan ölecek olmasına rağmen fare yemez. Gerçek hayatla bu bağı nasıl görüyorsunuz?

Kedi tuttuğunu yakalayıp öldürebilir. Marsık öyle değildi. Marsık yakalayıp yemez, alır eve getirirdi. Ben de bir şey aldım, getirdim der gibi. Atardık, sinirlenirdi. O Tekir de eve bir şey getirmenin mutluluğundadır. Kendi yaşadığı ortama bir şey getiriyor yani. Eskiden Anadolu'da bahçedeki kediler öyle değildi ama. Onlar yakalayıp tuttıkları yerlerde yakaladıklarını yerlerdi. Zaman içerisinde onların yeme biçimleri değiştiği için Tekir Farklı bir kedi.

27) Birçok ülkede eserleriniz ders kitabı olarak okutuldu. Bu anlamda ülkemiz açısından eserlerinize yeterince önem verildiğini düşünüyor musunuz?

Hayır düşünmüyorum. Çünkü ülkemizde öğretmenlerin bazılarının eserlerimden haberi bile yok. Ama şöyle bir şey var. Bilen çok kıymetli öğretmenler de var. Örneğin, Hasankeyf’de bir öğretmen var bana mektup yazmış. “Korkuluğun Kalbi” adlı eserinizi aradık bulamadık. Ne yapabiliriz? diye bir mektup yazmış. Ama ben mektubu görmedim. O kadar mektubun arasında birikmiş. Ben mektubu çok sonra fark ettim. Açtım aradan geçmiş 6 ay. Öğretmene ulaştım. Öğretmen çocuklara demiş ki biz yazalım masalı demiş. “Korkuluğun Kalbi” konu olarak nasıl olabilir diye hayal ederek masal yazmışlar. Ve çok farklı eserler ortaya çıkmış. Kimisi korkuluk geleneğine göre yazmış, kimisi teneke kutulu yazmış. Kutunun üstüne tenekeye vurunca kafası şişiyor. Yani çocuklar son derece yaratıcı yazılar ortaya çıkarmışlar. Sonra ben okulu aradım, öğretmenin tayininin olduğunu öğrendim. Öğretmeni buldum, çocukları mezun olmuş. Şimdi bu kitabın İran’da da çevirisi yapıldı. Kitap en iyi çeviri ödülü aldı.

28) “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eseriniz öncelikle Makedon çocuklarıyla buluştu. 19 yıl sonra ülkemiz çocuklarıyla tanıştı. Neden?

Orada dergi olarak çıktı. Kapağını da ben yapmıştım. Orada dergi yayını olarak çıktı. “Korkuluğun Kalbi” de önce Almanya’da Almanca çıktı. Sonra Makedonca çıktı. Sonra Macarca çıktı. Şimdi İran’da anaokullarında ders kitabı olarak okutuluyor. Eserlerimin ülkemizde hak ettiği yeri bulduğunu düşünmüyorum. Eserlerimin bilinmediğini gözlemliyorum. Bilen öğretmenlerimizin olması da beni mutlu ediyor tabi.

29) “Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserinizde masalın kahramanının adı neden “Kırmızılı Çocuk” olarak geçer. Gerçek bir isim vermemenizdeki özel amaç nedir?

“Kırmızılı Çocuk”ta, çocuğun imajının isimle zaman zaman kahramanın küçültüldüğünü düşünüyorum. İsimler bazılarına göre çok çarpıcıdır. Bazılarına göre nefret kaynağıdır. Senin ismin yerine başka bir isim olsaydı özünü yansıtabilir miydi? Yoksa senin nefretini mi kazanırdı. Çocuğun kafasına koyduğun kırmızılı çocuk aykırı bir çocuktur. Kırmızı Şapkalı Kız”daki gibi değil. Miço’da bir karakterim var, “Mavi Eşegin Serüvenleri” dizi olarak yayınlandı. O eşekle farklı bir eşegi anlatmak istedim.

30)“Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka” adlı eserin anlatısal örgüsü düş-gerçek bağlamında yazarın diğer ürünlerinden ayrılır. Gerçek ile düş sarkacında bir ucu gerçekle; öbür ucu düşlerle örülen sarkaçta okur gidiş gelişler yaşar. Eser özellikle ucu açık bırakılan sonuyla çocuğun imge dünyasına genişlikler sunarken onu hangi uça karar kılacağını bilemez bir noktada bırakır. Bunu yapmadaki amacınız nedir?

Düşün ki, kartal çok güçlü bir havyan olsaydı onları taşıyacak kadar, sonunda ipi bırakacaktı. Bir şekilde kartal hepsini götürüp yok edecekti. Daha felakete sürükleyecekti. Bir düş olayıyla bunun gerçek olmadığını öykünün sonunda anlatmaya çalışıyorum. Yani bu düşü görmeyi bile düşünürken planını iyi düşünüp ölçmek ve tartmak lazım. Benim sana başından beri

anlattığım bir oyundu. Ama bu oyun gerçek olsaydı, işte böyle düşündüğün gibi de sonuçlanmayabilirdi. Hatta bu planı yapan başta kendisi olsa da kaybolup sonunu hazırlayabilirdi ve ölebilirdi.

31) Eserlerinizdeki mekân seçimlerinizde nelere dikkat ediyorsunuz?

Anadolu, bozkır, yaşadığım yerler. Var oluşum yani var olduğum yerler, dereler, vb...

32) Yazarlığınızın aile içinde yansımaları nasıl olmuştur? Yazma eylemleriniz aile yaşamınızı nasıl etkiledi?

Annem öğretmen, babam ofis müdürüdür. Aslında çocukluk yıllarımda kardeşim kadar kitap okuyan bir çocuk değildim. Kardeşim daha çok okurdu. Ama işte insan hayatında çözülme noktaları var. Kimileri çizgi romanla başlar okumaya, kimisi Texas, Tommiks okuyarak başlar, kimisi klasik bir roman okur, kimisi oyunsallıkla başlar. Belli bir yaştan sonra o yetişkin şiirleri yazarken bir taraftan şair olarak görüp farklı yaklaşımlar vardı. Ama sonra her şey üst üste gelip paylaşmaya başlayınca ödüller, kitaplar, tabi ki bunlar onları yani ailemi çok kavradı ve onları sevinçli tuttu. Bunlardan onur duydular.

33) Çocukluğunuzda en çok etkilendiğiniz yazarlar, kitaplar hangileridir?

Çocukluk yıllarımda Namık Kemal, Rıza Tevfik, Mehmet Emin Yurdakul, Cahit Sıtkı Tarancı, Kemalettin Kamu gibi yazarlardan etkilenmişimdir. Benim nenem masal ustasıydı. Eşimin rahmetli annesi bile onun masallarını duymuş. Yalnız bizim evde şöyle bir şey vardı. Annemin genç kızlık döneminden kalma ciltli bir şiir defteri vardı. Kendi el yazısıyla olan bir şiir defteriydi. Sevdiği şiirleri kendi el yazısıyla yazmış. Babam Yücel dergileri alırdı. Çok kıymetli dergilerdi. Babam, halam, amcam daima şiir okurlardı. Akif de okurdu. Örneğin, Ömer Bedrettin Uşaklıgil, benim şiirlerini ilk ezberlediğim şairdir. Onun şiirlerini ezberlerdim. “Ağlama Güzel Çocuk” da ezberlediğim şiirlerdendi.

34) Yayımladıktan sonra, “Keşke yazmasaydım” dediğiniz yapıtınız var mı?

Hayır, keşke yazmasaydım dediğim bir eserim yok.

35) Türkçe sözcükleri kullanmakta özenlisiniz. Dil anlayışınızla ilgili neler söylemek istersiniz? Öz Türkçe bir dil ve söylem okurlarınızı nasıl etkiliyor?

Evet, eserlerimde de günlük hayatımda da öz Türkçe’yi kullanmaya özen gösteriyorum. Dilimiz çok zengin bir dil. Kaybolan sözcüklerin kaybolmamasını istiyorum. Kaplumbağa mesela. Bunu yazdığımda görsel olarak da okuyabiliyor musun? Bu bir bilgi tabanını gerektirir. Bilgi tabanı olmadan da akıl yürütmeye bunu zaman zaman yapabilirsin. Yazar bana kaplumbağanın üzerindeki evin adını söyler misin? der. Ben ise kavkı dedim. Sonra yazar ipucu verir. Kaplumbağanın kabuğunun adı kendi adının içinde yazılıdır. Ben ise “bağ” derim. Etimolojik olarak bizim sözcüklerimizde kaburgaçlıgillerden acaba kaplumbağanın içerideki et olan vücudunda omurgasında hiç kemik yok mu? diye sorar. Evet var derim. Peki, kaplumbağanın bir adı daha var. Onun içinde de bağ sözcüğü geçer. Ben ise “tosbağa” dedim. Bir hayvan daha vardır. O da dere boylarında yaşar. Vücudu kurur sıcaktan. Ben ise

“kurbağa” derim. Salyangozun kabuğunun adı “kavkı”dır. En küçük kabı söylemek için “kap” sözcüğünün arkasına “cık” getirirsen “kapçık” olur. Kapçık aynı zamanda ayçiçeğinin kabının adıdır. Kısacası dilimiz kavram anlamında çok zengin bir dil. Dünyada hayvan eylemleri üzerine dilimiz çok zengindir. Kişnemek, ötmek, şakırdamak, gıdıklamak, vaklamak, havlamak, miyavlamak, anırmak, melemek, belemek... Ben sadece bu sözcüklerden bir okul öncesi kitabı hazırlıyorum.

36) Yeni çalışmalarınız var mı? Varsa nelerdir?

Üzerinde çalıştığım bir çalışma var. Bunda duyduğum heyecanı bugüne kadar hiç ama hiç duymadım. Kitabımın adı büyük ihtimalle fikir değiştirmesem şu olacak. “Yaban Öküzü Boynuzlu Tilki”, “Kenger Masalları”, “Tarihin Dört Bin Yıl Önce Yazılmış Sümer Fablları”. Üzerinde 1,5 senedir durmadan çalıştığım bir eser var. Bir yazar sadece arkeologların tabletlerden çıkardığı iskelet atasözlerini bir araya getirmiş. Ben o iskeletleri etlendirdim. Ve bu hikâyeleri yazdım. Hayatımda en coşkulu olduğum an. Çünkü dünyada da yapılmamış bir şey yapıyorum. Bu Türk edebiyatı adına da çok önemlidir.

37) Okurlarınız için bir iletiniz var mı?

Nitelikli kitaplar seçsinler ve çocuklarına okutsunlar. Onları oyunsallığı olan ve onları düşünmeye itecek, görsel okuma oyunlarının yoğun olduğu, sözcükte görsel okuma-resimde görsel okuma, algıda seçicilik gibi oyunsal etkinliklerin yoğun olduğu kitaplara yönleltmeliyiz. Soru ve sonuç ilişkilerinin olduğu eserleri seçmeliyiz. O yüzden çocukları oyunsallığı yoğun olan kitaplarla buluşturmalıyız. Okuduğu kitabı başka çocuklarla da paylaştığı zaman, o çocuğun sosyalleştiğini görürüz. Böylelikle çocuk kendi kimliğini bulur ve oluşturur. Ondan sonra anlatacak bir şeyleri olduğu zaman kimliğinin oluştuğunu ve dışarı çıktığını görürüz.

EK 2:YAZARLA OLAN FOTOĞRAF

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Özden OTMAR

Doğum Tarihi : 12/05/1981

E-Posta Adresi : ozdenotmar81@hotmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/program	Üniversite	Yıl
İngilizce Öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	Çukurova Üniversitesi	1999-2004

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Çorum Mimar Sinan Lisesi	2004-2007
Öğretmen	İstanbul Alemdağ İlk. O	2007-2009
Öğretmen	İstanbul Hamidiye İlk. O	2009-2012
Öğretmen	Çorum Alaca İmam Hatip L.	2012-2013
Öğretmen	Çorum Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2013- halen